

48241
1941

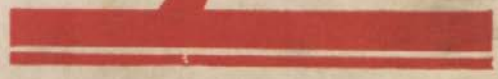
KOLEDAR

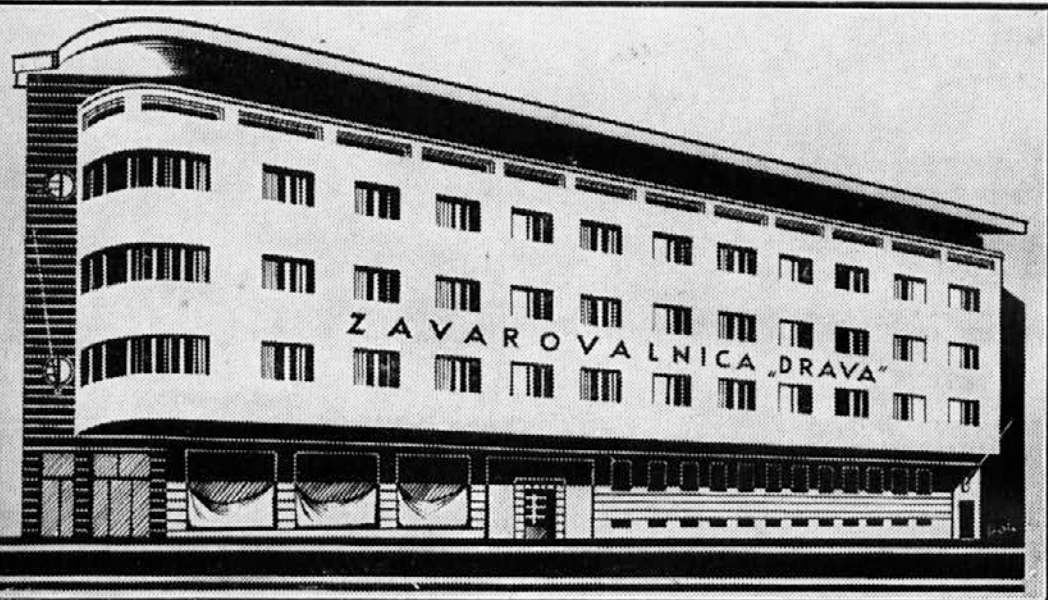
CANKARJEVE

DRUŽBE

1941

„DRAVA“ JE PRAVA ZAVAROVALNICA MALEGA ČLOVEKA

MARIBOR

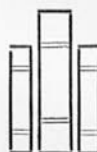
Sodna 1, v lastni palači

Domači zavarovalni zavod — zavaruje za smrt in doživetje — za doto in gospodarsko osamosvojitvev — za rento, starostno preskrbo, preužitke, pokojnino — denar zavarovancev (njihova premijska rezerva) je varno naložen.
KDOR ŽELI SEBI IN SVOJCEM DOBRO, SE ZAVARUJE PRI „DRAVI“! ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN OBISK ZASTOPNIKOV!

Nova knjigoveznica

kartonažna in galanterijska delavnica

LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 13

TELEFON
3 6 - 7 6

Se priporoča za vezavo vsakovrstnih knjig, brošur, poslovnih knjig itd. Izdelujemo vse vrste koledarjev, ter vsa v stroko spadajoča dela. Skrbna izvršitev. Cene solidne.

Gospodinje, uporabljajte „Cepo“ že praženo čebulo v prahu! S tem si prihranite čas, delo in denar. Zahtevajte „Cepo“ pri svojem trgovcu! — Zaloga:

Jos. Menardi
Ljubljana - Breg 20

KOLENDAR

CANKARJEVE DRUŽBE

ZA NAVADNO LETO

1941

IZDALA CANKARJEVA DRUŽBA V LJUBLJANI
TISKALA LJUDSKA TISKARNA D. D. V MARIBORU

II

48241

030024174

Tradicija jamči za kakovost!

Prosim tale zavitek!
Zelo ljubim dobro belo kavo.
Mati mi je rekla: „Pravo Kneippovo sladno kavo dobiš samo v zavitkih s sliko in podpisom župnika Kneippa.“

Kneippova
SLADNA KAVA

- 1 S Novo leto
2 Č Izidor
3 P Genovefa
4 S Tit, Angela

- 5 N Telesfor
6 P Sv. 3 kralji
7 T Valentin
8 S Severin
9 Č Julijan in B.
10 P Viljem
11 S Higin

- 12 N Ernest, op.
13 P Veronika
14 T Hilarij, šk.
15 S Pavel
16 Č Marcel
17 P Anton
18 S Petra st. v R.

- 19 N Marij in tov.
20 P Fab. in Seb.
21 T Neža
22 S Vincencij
23 Č Zaroka M. D.
24 P Timotej
25 S Spr. Pavla

- 26 N Polikarp
27 P Janez Zl.
28 T Peter Nol.
29 S Franc Sal.
30 Č Martina
31 P Janez B.

BELEŽKE

- ☞ Prvi krajec 5. ob 14. uri 40 minut.
☉ Ščip 13. ob 12. uri 4 minute.
☼ Zadnji krajec 20. ob 11. uri 1 minuta.
☿ Mlaj 27. ob 12. uri 3 minute.

Dan naraste za 57 minut od 8 ur 43 minut na 9 ur 40 minut.

Cvetličarna „Split“

sprejema vsa naročila vsakovrstnih šopkov, žalnih in jubilejskih vencev ter vsa v to stroko spadajoča dela. Društva imajo popust! Za cenj, obisk se priporoča

Ivanka Benedik, Ljubljana, Frančiškanska 8 (naspr. kopališča Slon)

- 1 S Ignacij
 2 N **Svečnica**
 3 P Blaž
 4 T Andrej
 5 S Agata
 6 Č Doroteja
 7 P Romuald
 8 S Janez Mat.

- 9 N **Apolonija**
 10 P Skolastika
 11 T Lurška M B.
 12 S Evlalija
 13 Č Katarina R.
 14 P Valentin
 15 S Favstin

- 16 N **Julijana**
 17 P Frančišek
 18 T Simeon
 19 S Konrad
 20 Č Sadot
 21 P Srečko
 22 S Petra st. v A.

- 23 N **Peter Dam.**
 24 P Matija
 25 T Pust, Valb.
 26 S Pepelnica
 27 Č Gabrijel
 28 P Roman

BELEŽKE

- ☞ Prvi krajec 4. ob 12. uri 42 minut.
- ☉ Ščip 12. ob 1. uri 26 minut.
- € Zadnji krajec 18. ob 19. uri 7 minut.
- ☼ Mlaj 26. ob 4. uri 2 minuti.

Dan naraste za 1 uro 20 minut od 9 ur 43 minut
 na 11 ur 3 minute.

SLAVIJA

jug. zavarovalna banka

Ravnateljstvo v Ljubljani, Gajeva ul. 2, tel. št. 21-75, 21-76, 21-77

Podružnice in ekspoziture v vseh večjih mestih, zastopstva vsepovsod. Zahtevajte brezplačne in brezobvezne informacije in proračune

- 1 S Albin
- 2 N **Simplicij**
- 3 P Kunigunda
- 4 T Kazimir
- 5 S Janez od K.
- 6 Č Perpetua
- 7 P Tomaž Akv.
- 8 S Janez od B.
- 9 N **Frančiška R.**
- 10 P 40 mučen.
- 11 T Sofronij
- 12 S Gregorij
- 13 Č Teodora
- 14 P Matilda
- 15 S Klemen H.
- 16 N **Hilarij**
- 17 P Jedert
- 18 T Ciril Jer.
- 19 S **Sv. Jožef**
- 20 Č Aleksandra
- 21 P Benedikt
- 22 S Lea, Kat.
- 23 N **Jožef O.**
- 24 P Gabrijel
- 25 T **Ozn. M. D.**
- 26 S Emanuel
- 27 Č Janez D.
- 28 P Janez K.
- 29 S Ciril
- 30 N **Tiha ned.**
- 31 P Benjamin

BELEŽKE

Dan naraste za 1 uro 37 minut od 11 ur 6 minut
na 12 ur 43 minut.

- ▷ Prvi krajec 6. ob 8. uri 43 minut.
- ⊙ Ščip 13. ob 12. uri 47 minut.
- ⊕ Zadnji krajec 20. ob 3. uri 51 minut.
- 27. ob 21. uri 14 minut.

Zahtevajte le

Gagelova semena

v vašem konzumu!

- 1 T Hugo
 2 S Frančišek P.
 3 Č Rihard
 4 P Izidor S.
 5 S Vincencij

- 6 N **Cvetna ned.**
 7 P Herman
 8 T Albert
 9 S Marija Kl.
 10 Č Vel. četrtek
 11 P Vel. petek
 12 S Vel. sobota

- 13 N **Velika noč**
 14 P **Velik. pond.**
 15 T Helena
 16 S Benedikt J.
 17 Č Rudolf
 18 P Anita
 19 S Leon IX.

- 20 N **Bela ned.**
 21 P Anzelm
 22 T Soter, Gaj
 23 S Vojteh
 24 Č Jurij
 25 P Marko
 26 S Klet in M.

- 27 N **Peregrin**
 28 P Pavel K.
 29 T Peter
 30 S Katarina

BELEŽKE

- ☛ Prvi krajec 5. ob 1. uri 12 minut.
 ☞ Ščip 11. ob 22. uri 15 minut.
 ☞ Zadnji krajec 18. ob 14. uri 3 minute.
 ● Mlaj 26. ob 14 uri 23 minut.

Dan naraste za 1 uro 30 minut od 12 ur 45 minut
 na 14 ur 15 minut.

*Inštalacije mrzlo- in toplovodnih naprav Vam izorši solidno in po
 nizkih cenah vodovodni inštalater*

KRAŠNJA ANTON

Ljubljana, Gradišče št. 3, telefon 40-19

- 1 N Binkošti
 2 P Blnk. pond.
 3 T Klotilda
 4 S Franč. Kar.
 5 Č Bonifacij
 6 P Norbert
 7 S Robert

- 8 N Sv. Trojica
 9 P Prim. in Fel.
 10 T Margareta
 11 S Barnaba
 12 Č Rešnje telo
 13 P Anton Pad.
 14 S Bazilij

- 15 N Vid in tov.
 16 P Jošt
 17 T Adolf
 18 S Efrem S.
 19 Č Julijana
 20 P Silverij
 21 S Alojzij

- 22 N Ahacij
 23 P Agripina
 24 T Janez Kr.
 25 S Viljem
 26 Č Janez in P.
 27 P Ladislav
 28 S Vidov dan

- 29 N Peter in P.
 30 P Sp. sv. Pavla

BELEŽKE

- Ⓝ Prvi krajec 2. ob 22. uri 56 minut.
 Ⓞ Ščip 9. ob 13. uri 34 minut.
 Ⓟ Zadnji krajec 17. ob 16. uri 45 minut.
 Ⓠ Mlaj 24. ob 20. uri 22 minut.

Dan naraste do 21. junija za 13 minut, potem pa do konca junija upade za 1 minuto, prvega je dolg 15 ur 30 minut, zadnjega pa 15 ur 42 minut.

„POSAVJE“ konzumna zadruga z o. j. ZAGORJE OB SAVI

Prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in prvovrstno blago po najnižjih dnevni cenah. Član zadruga lahko postane vsak, ki plača din 2:50 vpisnine in din 50 deleža. Pristopajte k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček

- 1 T Presv. R. K.
 2 S Obisk M. D.
 3 Č Leon II.
 4 P Uldarik
 5 S Ciril in M.

- 6 N Izaija
 7 P Vilibald
 8 T Evgenij III.
 9 S Nikolaj in tov.
 10 Č Amalija
 11 P Pij L., Olga
 12 S Moh. in F.

- 13 N **Margareta**
 14 P Bonaventura
 15 T Henrik I.
 16 S M. D. Karm.
 17 Č Aleš, M.
 18 P Friderik
 19 S Vincencij P.

- 20 N **Marjetica**
 21 P Prakseda
 22 T Mar. Magd.
 23 S Apolinarij
 24 Č Kunigunda
 25 P Jakob
 26 S Ana, V.

- 27 N **Rudolf in tov.**
 28 P Viktor
 29 T Marta
 30 S Abdon Sen.
 31 Č Ignacij L.

BELEŽKE

- ☞ Prvi krajec 2. ob 5. uri 24 minut.
 ☉ Ščip 8. ob 21. uri 17 minut.
 ☾ Zadnji krajec 16. ob 9. uri 7 minut.
 ☀ Mlaj 24. ob 8. uri 39 minut.
 ☞ Prvi krajec 31. ob 10. uri 19 minut.

Dan upade za 50 minut od 15 ur 42 minut na 14 ur 52 minut.

NEZGODA tudi Vas lahko doleti.

ZAVARUJTE se proti nezgodi pri
„SLAVIJI“

1	P	Vezi Petra
2	S	Porcijunkula
3	N	Najd. Št.
4	P	Dominik
5	T	Marija Sn.
6	S	Gosp. spr.
7	Č	Kajetan
8	P	Ciriak
9	S	Janez V.

10	N	Lavrencij
11	P	Tiburcij
12	T	Klara
13	S	Janez B.
14	Č	Evzebij
15	P	Vneb. M. D.
16	S	Rok, J.

17	N	Hijacint
18	P	Helena
19	T	Ludvik T.
20	S	Bernard
21	Č	Ivana Šant.
22	P	Timotej
23	S	Filip

24	N	Jernej
25	P	Ludovik
26	T	Cefirin
27	S	Jožef K.
28	Č	Avguštin
29	P	Obgl. Jan.
30	S	Roza Lim.

31	N	Rajmund

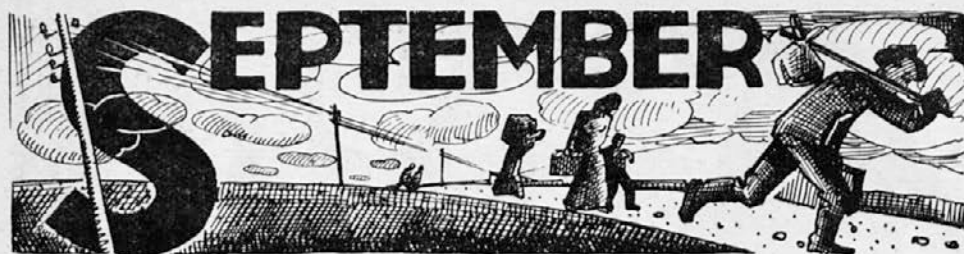
BELEŽKE

- ⊙ Ščip 7. ob 6. uri 38 minut.
- ⊕ Zadnji krajec 15. ob 2. uri 40 minut.
- ⊙ Mlaj 22. ob 19. uri 34 minut.
- ⊕ Prvi krajec 29. ob 15. uri 4 minute.

Dan upade za 1 uro 30 minut od 14 ur 51 minut
na 13 ur 21 minut.

Manufakturna trgovina na veliko

Šalamun & Lampe, Ljubljana
Frančiškanska ulica 4

- 1 P Egidij
 2 T Štefan
 3 S Evfemija
 4 Č Rozalija
 5 P Lavrencij J.
 6 S **Kraljev r. d.**

- 7 N **Marko in tov.**
 8 P **Mali Šm.**
 9 T Peter Kl.
 10 S Nikolaj T.
 11 Č Prot in H.
 12 P Ime Mar.
 13 S **Frančišek K.**

- 14 N **Pov. kr.**
 15 P Mar. 7 žal.
 16 T Ljudmila
 17 S Lambert
 18 Č Jožef K.
 19 P Januarij
 20 S **Evstahij**

- 21 N **Matej**
 22 P Tomaž V.
 23 T Linus, T.
 24 S D. M., r. ujet.
 25 Č Kamil in tov.
 26 P Ciprijan. J.
 27 S **Koz. in D.**

- 28 N **Venčeslav**
 29 P Mihael
 30 T Hieronim

BELEŽKE

- ☉ Ščip 5. ob 18. uri 36 minut.
 ☽ Zadnji krajec 13. ob 20. uri 31 minut.
 ☊ Mlaj 21. ob 5. uri 38 minut.
 ☽ Prvi krajec 27. ob 21. uri 9 minut.

Dan upade za 1 uro 35 minut od 13 ur 21 minut
 na 11 ur 46 minut.

Konzumna zadruga za Ljubljano in okolico

r. z. z. o. z.

Ljubljana, Sv. Jerneja cesta 39 a

Priporoča svojim članom vedno sveže špecerijsko in galanterijsko blago.
 Cene konkurenčne. Član postane lahko vsak. Pristopnina din 5-, delež din 25-

- 1 S Remigij
 2 Č Angeli var.
 3 P Terezija D.
 4 S Frančišek S.

- 5 N Placid in tov.
 6 P Brunon
 7 T Rožni ven.
 8 S Brigita
 9 Č Peter Kl.
 10 P Frančišek B.
 11 S Nakazij

- 12 N Maksimilijan
 13 P Edvard
 14 T Kalist, J.
 15 S Terezija
 16 Č Gal, Ger.
 17 P Margareta A.
 18 S Luka, Jul.

- 19 N Peter Alk.
 20 P Janez K.
 21 T Uršula
 22 S Kordula
 23 Č Klotilda
 24 P Rafael
 25 S Krizant D.

- 26 N Dimitrij
 27 P Frumencij
 28 T Simon in J.
 29 S Narcis, Ida
 30 Č Alfonz R.
 31 P Volbenk

BELEŽKE

- ⊕ Ščip 5. ob 9. uri 32 minut.
 € Zadnji krajec 13. ob 13. uri 52 minut.
 ● Mlaj 20. ob 15. uri 20 minut.
 Ⓜ Prvi krajec 27. ob 6. uri 4 minute.

Dan upade za 1 uro 30 minut od 11 ur 41 minut
 na 10 ur 11 minut.

JOSIP OLUP starejši

trgovina z modnim in manufakturnim blagom ter oblekami domačega izdelka

LJUBLJANA, Stari trg šte. 2

Obleke in perilo se izdeluje tudi po meri po najnižjih cenah in najnovejših krojih

1	S	Vsi sveti
2	N	Zahv. ned.
3	P	Verne duše
4	T	Karel B.
5	S	Emerik
6	Č	Lenard, H.
7	P	Janez G.
8	S	Bogomir
9	N	Teodor
10	P	Andrej Av.
11	T	Martin, M.
12	S	Martin p.
13	Č	Stanislav K.
14	P	Jozafat
15	S	Jedert, L.
16	N	Otmar
17	P	Gregorij č.
18	T	Odon, R.
19	S	Elizabeta
20	Č	Feliks V.
21	P	Dar. M. D.
22	S	Cecilija
23	N	Klemen
24	P	Janez od k.
25	T	Katarina
26	S	Silvester
27	Č	Virgilij
28	P	Gregorij III.
29	S	Saturnin
30	N	Andrej

BELEŽKE

- ☉ Ščip 4. ob 3. uri 0 minut.
- ☽ Zadnji krajec 12. ob 5. uri 53 minut.
- ☼ Mlaj 19. ob 1. uri 4 minute.
- ☿ Prvi krajec 25. ob 18. uri 52 minut.

Dan upade za 1 uro 8 minut od 10 ur 8 minut
na 9 ur.

Nesreča ne počiva!

NE ODLAŠAJTE s sklenitvijo zavarovanja

»SLAVIJE«

1	P	Zedinjenje
2	T	Bibijana
3	S	Franč. Ksav.
4	Č	Barbara
5	P	Saba, K.
6	S	Miklavž
7	N	Ambrozij
8	P	Ě. sp. B. D. M.
9	T	Peter F.
10	S	Lavret. M. b.
11	Č	Damaz
12	P	Aleksander
13	S	Lucija, O.
14	N	Spiridijon
15	P	Kristina
16	T	Albina, E.
17	S	Lazar
18	Č	Gracijan
19	P	Urban V.
20	S	Evgenij
21	N	Tomaž, ap.
22	P	Demetrij
23	T	Viktorija
24	S	Adam in Eva
25	Č	Božič
26	P	Štefan, p.
27	S	Janez ev.
28	N	Nedolžni otr.
29	P	Tomaž, D.
30	T	Evgenij
31	S	Silvester

BELEŽKE

- ☉ Ščip 3. ob 21. uri 51 minut.
- ☾ Zadnji krajec 11. ob 19. uri 48 minut.
- ☽ Mlaj 18. ob 11. uri 18 minut.
- ☽ Prvi krajec 25. ob 11. uri 43 minut.

Dan upade do 23. za 20 minut, potem pa do konca meseca naraste za 4 minute, prvega je dolg 8 ur 58 minut, zadnjega pa 8 ur 42 minut.

Najboljše božično in novoletno **darilo** trajne vrednosti je **življenjska polica**

»SLAVIJE«

Vremenska ugibanja in prerokovanja

JANUAR — PROSINEC

Če dežuje na dan novega leta, bo deževalo tudi méšnjeka (avgusta).
Če prosinca ni snega, ga mali traven da.
Prosinec mil — Bog se usmil'!
V prosincu mrzlo, da poka, kmetiča bogati ajda in moka.
Kakršno je vreme na sv. Petra stola dan (18.), táko bo potem mesec dan.
Lepo in jasno Pavla spreobrnjenje — rodovitnega leta je znamenje.

FEBRUAR — SVEČAN

Ako je pretoplo svečana, malega travna bo še počivala brana; ako pa je svečana mrzlo, malega travna poti se obraz.
Svečan iztegne dan.
Ako na svečnico burja vleče, bo dobro leto, ako jug, bo slabo.
Če na svečnico sneži, se vigred že glasi.
Kadar je svečnica na vedrem, se nádejaj lepe pomladi.
Topla svečnica sneg in mrzlo prinese, mrzla oba odžene.
Sv. Rotija (6.) navadno ima — vsako zimo največ snega.
Po osmem februarju gre sonce z gorá v ravnino, novembra pa z ravnine na goré.
Sv. Valentin (14.) ima ključe od korenin.
Svet' Matija led razbija, če ga ni, ga pa nar'di.
Če sv. Matije dan zmrzuje, še 40 dni mrazu prerokuje.

MAREC — SUŠEC

Ako sušca grmi, dobra letina prihiti.
Brezen (marec) je desetkrat na dan jezen.
Če se sušca dá orati, aprila ti bo jokáti.
Kar v breznu zraste, april pobrije.
Kolikor megle sušca je, toliko poleti dežja gre.
Sušca prah obvelja kakor kepa zlata.
Če štirideset mučenikov dan (10.) ni lepo, tudi štirideset dni potem ne bo.
Če ne prej, na sv. Jedrti dan (17.) gotovo gorka sapica pripihlja.
Sv. Gabrijela (24.) če zmrzuje, potlej slana nič več ne škoduje.

APRIL — MALI TRAVEN

April sedemkrat na dan kmeta s polja spodi.
Če je april deževen, kmet ne bo reven.
Če malega travna grmi, slane več se kmet ne boji.
Če se aprila vreme smeje, se bo še kesalo pozneje.
Malega travna je za vsakim grmom dež in sonce.
Sv. Jurij zakuri in odpre nam duri.
Sv. Jurija moča in sv. Petra suša, to dá kruha.

MAJ — VELIKI TRAVEN

Velikega travna mokrota, malega srpna suhota.
Če je majnika lepo, je dobro za kruh in seno.

Pankracij, Servacij, Bonifacij so ledeni radi vsi. Če pa prej slane ni bilo, tudi pozneje ne bo mrazilo.

Poln voz sena je vreden — maja rojev eden.

JUNIJ — ROŽNIK

Če rožnika sonce pripeka, pohlevno deži, veliko obeta žita, strdi.

Junija je toliko dežja, da primoči zadnji korenini.

Če se sv. Medard (8.) kisto drži, do konca meseca ni pravih sončnih dni.

Kakršen je dan sv. Medarda, takšnih dni je cela garda.

O kresu je tako dolg dan, če bi zjutraj kravo vodil, ima zvečer že tele.

JULIJ — MALI SRPAN

Štirideset dni bo še lepo, če je drugi dan julija lepo.

Dež na Cirila in Metoda, orehe in kostanj domala ogloda.

Kakor se kaže vreme deseti dan, tako bosta mali in veliki srpan.

AVGUST — VELIKI SRPAN

Srpna če veter zvedri, vreme dolgo še trpi.

Mesec avgust mora kuhati vino, september pa peči.

Ako je na sv. Lovrenca (10.) dan lepo, bo vsa jesen lepa.

Če je na sv. Lovrenca dan lepo vreme, se vol smeje (ker bo lepa jesen in dosti paše), če je pa grdo, se joka.

Če se avgusta po gorah kadi, kuži si kozuh za zimske noči.

Če se megla zjutraj v zrak vzdiguje, slabo vreme napoveduje; če pa zemlja meglo posrka, lepo vreme na vrata trka.

Lovrenc v vodo kamen vrže, ne hodi v njó, mrzla je že.

Po vremenu sv. Jerneja (24.) rada vsa jesen se nareja.

SEPTEMBER — KIMAVEC

Kakršno vreme o kimavca mlaji, takšno vso jesen je najraji.

Kakršen kimavec, takšen bo sušec.

Kakršno bo vreme sv. Ila (1.) kazalo, bo tudi ves mesec ostalo.

Ako je na malo mašo lepo, potem bo dva meseca suho.

Mala maša za suknjo vpraša in lastovke od nas beže.

O sv. Mihaelu če grmi, viharjev veliko pozimi buči.

OKTOBER — VINOTOK

Vinotoka deževanje — grudna vetrov divjanje.

Vreme vinotoka daje za april proroka.

Oktober — malo dober.

NOVEMBER — LISTOPAD

Listopad pride po hromotne ljudi.

Do vseh svetih grdo vreme, po vseh svetih pa lepo.

Kakršno je vreme na Lenartovo (6.), tako bo do božiča.

Kolikor ima Lenart snega na planini, toliko ga ima božič v dolini.

Dež če je sv. Martina, potem pa smrzlina, pozebe ozimina in pride draginja.

Vreme sv. Katarine (25.), tudi prosinca ne mine.

Sv. Katarine dan ne laže, če po sebi prosincu vreme kaže.

Gruden — malo vljuden.

Kadar v adventu jug hladi, drugo leto dosti sadja obrodi.

Če zmrzlina grudna se ne otaja, še prosinca hujši mraz nastaja.

Kakršen advent, tak post.

Grom in blisk o zimskih kvatrih, huda zima bo pri vratih.

Grudna suh veter če piska, suša poleti pritiska.

Kolikor se ivja o božiču na vejah blesti, toliko sadja prihodnje leto na drevju visi.

O božiču se spodobi malo snega in malo belega kruha.

Po božiču gre dan gor, sneg dol.

Preizkušena vremenska pravila

Po živalih. — Ako se dvigne škranček in ostane dolgo v višini, ostane vreme lepo. — Tudi plesanje mušic zvečer v velikih rojih kaže stalno vreme. — Ako lastovka visoko leta, je tudi navadno znamenje za lepo vreme, ako leta nizko in posebno nad vodo, je pričakovati vremenski preobrat. Slabo vreme se napoveduje, če so muhe in mušice posebno sitne.

Dež. — Ako po jasni noči dežuje nekaj ur pred sončnim vzhodom, bo gotovo lepo vreme. Jutranji dež in ljubezen starih žensk ne traja dolgo. Ako se razjasni šele po 11. uri dopoldne, popoldne spet dežuje. Mavrica obetaboljšanje vremena.

Oblaki. — Ako postajajo oblaki, poseb-

no proti večeru, manjši, bo lepo vreme. Beli oblaki v velikih kopah (cumulus), ki se ne drže skupaj, ne prinašajo dežja. Dolgi, potegnjeni oblaki pri stalnem vremenu kažejo na vremenski preobrat, ki pa lahko še nekaj dni izostane. Oblaki, ki naraščajo, kažejo na dež, prav tako razprostranjeni oblaki, »ovčice«.

Megla. — Razprostranjena nizka megla pri lepem vremenu v nižinah napoveduje, da bo lepo vreme še trajalo. Ako se po deževanju dviga, posebno iz gozdov, je treba računati s ponovnim poslabšanjem vremena. Ako pa megla upada, posebno v dolinah, bo lepo vreme. Jutranja megla obeta lepo vreme.

Pod kako zvezdo sem rojen?

Astrologija, to je razlaganje iz zvezd, je po mnenju nekaterih vražarstvo, po mnenju drugih pa zelo zanimiva in zanesljiva veda, kolikor je ne zlorablajo poklicni goljufi. Uredništvo Cankarjevega

koledarja ne ve, kdo ima prav ali če ima sploh kdo prav. Samo zaradi zanimivosti, ali pa če hočete, za šalo, prinašamo kratko astrološko poglavje iz nekega angleškega (neastrološkega) koledarčka.

I. V katerem znamenju sem rojen?

Znamenje	To je v času	Element
Oven	21. marc do 20. aprila	1. hiša ognjen
Bik	21. april do 20. maja	2. hiša zemeljski
Dvojčka	21. maj do 21. junija	3. hiša zračen
Rak	22. jun. do 23. julija	4. hiša voden
Lev	23. julij do 23. avg.	5. hiša ognjen
Devica	24. avg. do 22. sept.	6. hiša zemeljski
Tehtnica	23. sept. do 23. okt.	7. hiša zračen
Škorpion	24. okt. do 22. nov.	8. hiša voden
Strelec	23. nov. do 22. dec.	9. hiša ognjen
Kozorog	23. dec. do 20. jan.	10. hiša zemeljski
Vodar	21. jan. do 19. febr.	11. hiša zračen
Ribe	20. febr. do 20. marca	12. hiša voden

2. Osnovne lastnosti elementov.

Ljudje rojeni v ognjenem elementu imajo odločnost, podjetnost, impulz (vzpodbudo), pogon, samostojnost, se znajo uveljaviti.

Ljudje rojeni v zračnem vplivu imajo duhovno gibčnost, veselje do potovanja, nagnjenje do sprememb, prilagodljivost, mnogostranost, umetniške darove.

Ljudje rojeni v zemeljskem območju se odlikujejo po temeljitosti, smislu za red, delavnosti, vztrajnosti, razumu, življenjski modrosti in praktičnem oblikovanju življenja.

V vodenem elementu rojeni ljudje so čustveni, občutljivi, duševni in doživljajo velike spremembe ali preobrate v življenju.

3. Osnovne lastnosti znamenj v pozitivnem (1) in negativnem (2) učinku.

Znamenja odgovarjajo določenim horoskopskim hišam in imajo neki pomen za značaj ljudi, ki so rojeni v določenem času v mesecu.

Oven: 1) odločen, zaupljiv, dosleden; 2) brezobziren, nasilen, brez mere, maščevalen.

Bik: 1) stalen, vdan (zvest), varčen, življenja vesel; 2) trmast, skop, požrešen na vse užitke.

Dvojčka: 1) premišljen, bistroumen, spreten, iznajdljiv; 2) premeten, zgovoren, zvit, priliznjen.

Rak: 1) skromen, nežen, finega okusa, sočuten; 2) brez poguma, fantastičen, lišpav, radoveden.

Lev: 1) pogumen, radodaren, optimističen, pravičen; 2) predrzen, bahav, oblaster, trmast.

Devica: 1) načrten, uslužen, čist, ukažljen; 2) birokratičen, hlapčevski, brezčuten, prepreten.

Tehtnica: 1) sočuten, preudaren, vesel življenja, zmeren; 2) hinavski, neodločen, len, lahkomišeln.

Škorpion: 1) duhovit, močan, prostodušen, erotičen; 2) razdiralen, brutalen, muhast, pregrešen.

Strelec: 1) odkritosrčen, jovialen (dobrodušen, vesel), nesebičen, prizadeven; 2) indiskreten (klepetav, nezanesljiv), trivialen (prostaški), uporen, nestrpen.

Kozorog: 1) natančen, pameten, okoren (v mislih), vztrajen; 2) častihlepen, zvit (prekanjen), neusmiljen, trmast.

Vodnar: 1) svobodomišeln, dalekoviden, razgledan, poseben; 2) razbrzdan, fantastičen, nejasen, čudaški.

Ribe: 1) miren, navdahnjen, boječ, požrtvovalen; 2) komoden, nejasen, samotarski, nepremišljen.

Poštna tarifa v Jugoslaviji

Tuzemstvo.

Bralce opozarjamo, da je poštna tarifa letos popolnoma spremenjena in jim zato priporočamo, da nove pristojbine dobro prouče.

Navadna pisma. Teža: največ 2000 gramov. Pristojbine: teža do 20 gramov krajevno 1 din, medkrajevno pa 1.50 din; nad težo 20 gramov je tarifa za krajevni in medkrajevni promet ista, in sicer pri teži pisma do 50 gramov 2 din, do 250 gramov 3.50 din, do 500 gramov 5 din, do 1000 gramov 10 din in do 2000 gramov 15 din.

Dopisnice in razglednice. Pristojbine: v krajevnem in medkrajevnem prometu navadne 1 din, a z odgovorom 2 din. Razglednice, s katerimi čestitamo k verskim praznikom in novemu letu (božič, Velika

noč ter cerkveno in koledarsko Novo leto) z največ petimi besedami ali petimi običajnimi kraticami 10 dni pred in 5 dni po navedenih praznikih se smatrajo za tiskovine in se kot take frankirajo (50 par).

Tiskovine. Teža: do 2 kg, za vezano knjigo do 3 kg. Pristojbine: do 50 gramov 50 par, do 100 gramov 1 din, do 250 gramov 1.50 din, do 500 gramov 2.50 din, do 1000 gramov 4 din, do 2000 gramov 7 din in do 3000 gramov 10 din.

Vzorci. Teža: največ 500 gramov (½ kg). Pristojbine: do 100 gramov 1 din, do 250 gramov 1.50 din in do 500 gramov 2.50 din.

Posebne pristojbine: za priporočena pisma v krajevnem prometu 3 din, v med-

krajevnem prometu pa 4 din; za ekspresno v medkrajvnem prometu 4 din.

Brzjavke. Za brzjavke do 10 besed 7 din; za golico (blanket) 50 par; vsaka nadaljnja beseda 70 par.

Denarna (vrednostna) pisma. Največja teža je 2000 gramov. Vrednost je neomejena. Poleg pristojbine za priporočena pisma plačamo še: do zneska 100 din 1 din; do 500 din 2 din; do 1000 din 5 din; do 5000 din 10 din; dalje za vsakih 1000 din 1 din več. Obvestnina 1 din; dostavnina do vrednosti 5000 din 1 din, do vrednosti 10.000 din 2 din, preko 10.000 din pa 4 din.

Pošne nakaznice. Najvišji znesek 5000 din. Pristojbine: do 100 din 3 din, do 500 din 5 din, do 1000 din 7 din, do 2000 din 9 din, do 3000 din 11 din, do 4000 din 13 din in do 5000 din 15 din.

Inozemstvo.

Navadna pisma. Pristojbine: za Grčijo, Romunijo, Turčijo, Italijo in Madžarsko do 20 gr 3 din; za Grčijo, Romunijo in Turčijo za vsakih nadaljnjih 20 gr po 1.50 din; za ostale države do 20 gr 4 din, a za vsakih nadaljnjih 20 gr 2 din.

Dopisnice in razglednice. Pristojbine: za Grčijo, Italijo, Romunijo in Turčijo

Položnice. Pristojbine: do 100 din «0 par, do 250 din 75 par, do 500 din 1 din, do 1000 din 1.50 din, do 2500 din 2 din, do 5000 din 2.50 din, do 10.000 din 3 din, do 25.000 din 4 din, do 50.000 din 5 din, do 100.000 din 6 din ter za vsakih nadaljnjih 100.000 din ali del tega zneska še po 1 din.

Paketi. Največja dopustna teža 25 kg. Pristojbina po teži: do 1 kg 5 din, do 3 kg 9 din, do 5 kg 13 din, do 10 kg 20 din, do 15 kg 28 din, do 20 kg 36 din in do 25 kg 55 din. Pri vsakem paketu obvestnina 1 din.

Za označeno vrednost se plača do 100 din 1 din, do 500 din 2 din, do 1000 din 5 din, do 5000 din 10 din in za vsakih nadaljnjih 1000 din 1 din več. Pri dostavi na dom plača naslovnik za paket do 5 kg teže 2 din, do 10 kg 4 din in do 25 kg 5 din.

jo 1.50 din, z odgovorom 3 din; za ostale države 2 din, z odgovorom 4 din.

Posebne pristojbine. Za priporočnico v Grčijo, Romunijo in Turčijo 4 din, v ostale države 5 din; za ekspresno v Grčijo, Romunijo in Turčijo 6 din, v ostale države 8 din.

Kolkovine in takse

(ako niso za posamezne primere posebej določene.)

Računi: do 50 din —, do 100 din 1 din, do 500 din 2 din, do 1000 din 3 din, nad 1000 din 5 din. — Odjemalske knjižice 10 din. — Vloge na drž. oblastva in drž. zavode 10 din. — Za odgovor (odločbo) priložiti kolek 20 din.

Taksa za odgovor (odločbo) se sme zahtevati samo za odločbe, v katerih je navedeno, da ima stranka pravico pritožbe na višjo instanco!

Banovinski kolek se nalepi v vseh vlogah, ki se tičejo banovinskega proračuna, oziroma v katerih posluje banovina kot samoupravno oblastvo. (Na primer: prošnje za sprejem v banovinske kmetijske šole, prošnje za podpore iz banovinskega proračuna itd.)

Povsod drugod se nalepijo državni kolki. Spričevala in potrdila 20 din; oporoke 5 din; pooblastila: splošna 20 din, omejena 10 din.

Kupno-prodajne pogodbe premičnin: 1% vsote. — Kupno-prodajne pogodbe nepremičnin: 5.5% vsote. — Zadolžnice: ½% vsote. — Pobotnice: ½% vsote.

Takse za žigovanje posod in tehtnic.

Stekleni baloni do 10 litrov 3 din; nad 10 litrov 5 din; kangle za mleko od 1—5 litrov 2 din; od 5—10 litrov 4 din; nad 10 litrov 6 din.

Gostilniške čaše in steklenice komad 10,50 din.

Sodi: za vsakih začetih 100 litrov 5 din. Merila: leseni metri za komad 5 din.

Tehtnice po nosilnosti: 10 kg 5 din, 50 kg 10 din, 100 kg 15 din, 200 kg 20 din, 500 kg 30 din, 1000 kg 50 din.

Uteži: 1 g do 50 dkg 0.50 din, 1—5 kg 1.50 din, 10—15 kg 5 din; precizne male uteži za komad 1.50 din.

Mere in merjenja

1. Dolžinske mere

Enota je meter (m), to je palica, dolga 1 štiridesetmilijonski del zemeljskega obsega na ravniku.

1 Mm (mirjameter) = 10.000 m;

1 km (kilometer) = 1.000 m;

1 meter = 10 dm (decimetrov) = 100 cm (centimetrov) = 1.000 mm (milimetrov);

- 1 geografska milja = 7.420.4 m = 4 morske milje (1.855.1 metrov);
 1 angleška milja = 1.609.5 m;
 1 srbska milja = 500 m = $\frac{1}{2}$ km;
 1 dunajski seženj (klaiftra) = 6 čevljev (') = 1.896. m;
 1 čevlj (dunajski) = 12 palcev ali col (") = 0.316 m;
 1 palec ali cola = 12 črt ali linij (") = 2.634 cm;
 1 lakeť = 0.778 m;
 1 aršin srbski = 0.666 m = $\frac{2}{3}$ m;
 1 aršin ruski = 0.711 m 1 seženj = 3 aršine = 2.133 m;
 1 versta rus. = 500 sežnje = 1.066.779 m;
 1 jard (yard) = 0.914 m = 3 angleški čevlji 30.4 cm = 36 angleških palcev 2.54 cm;
 1 morski vozle = $\frac{1}{120}$ morske milje = 15.46 m.

2. Ploskovne (površinske) mere

Enota je kvadratni meter (m²).

- 1 km² = 1000×1000 m = 1.000.000 m²;
 1 ha (hektar) = 100 a (arov) = 100×100 m = 10.000 m²;
 1 a = 10×10 m = 100 m²;
 1 čevlj² = 0.1 m²;
 1 kvadratni seženj (kv. klaiftra) = 3.597 m²;
 1 oral (joh, jutro) = 1600 kv. sežnje = 57.5 arov = 5.754.64 m²;
 1 ruska desetina = 1.0925 ha.

3. Prostorninske mere

Enota je kubični meter (m³).

- 1 m³ = 10×10×10 = 1000 dm³;
 1 dm³ = 1000 cm³ = 1.000.000 mm³;
 1 m³ = 31.67 kubičnih čevljev;
 1 klaiftra³ = 6.820 m³;
 1 čevlj³ = 0.032 m³ = $\frac{1}{32}$ m³.
 Pri lesu se meri: ali na prostorne metre³, ali na polne metre³.

Prostorni m³ se merijo na primer pri zloženih drvah, pri pesku na vozu itd.; polni m³ pa so na primer pri okroglem in tesnem lesu, pri meri izkopov itd.

Resnična (polna) kubična vsebina prostornih m³ pa znaša od 25% (na primer trske) do 70% izmere prostornih m³.

Tekoči metri se računajo pri meri na dolžino posameznih kosov, ne oziraje se na njih širino in višino (na primer blago, ograja itd.).

4. Votle mere

Enota je liter (l), to je prostor, ki ga zavzema

- 1 dm³;
 1 dl (deciliter) = $\frac{1}{10}$ l = 100 cm³;
 1 cl (centiliter) = $\frac{1}{100}$ l = 10 cm³;
 1 hl (hektoliter) = 100 l = 100 dm³;
 1 polovnjak = 5 velikih veder (štrajhov) = 10 malih veder = 282.25 l;
 1 štrinjek = 10 velikih veder = 20 malih veder = 564.50 l;

- 1 veliko vedro = 2 mali vedri = 40 bokalov = 56.6 l;
 1 malo vedro = 20 bokalov = 28.3 l;
 1 bokal = 4 maslici = 1.415 l;
 1 mernik = malo vedro = 20 bokalov = 28.3 l = približno 23 kg pšenice;
 1 rusko vedro = 12 l;
 1 angleški galon = 4.54 l; 1 angleški bušl (za žito) = 36.35 l;
 1 ameriški galon = 3.78 l; 1 ameriški bušl za zrnje) = 35.2 l.

5. Registrske tone

Registrska tona je mera za površino oziroma prostornino, kot je na primer liter. Z registrskimi tonami se meri prostornina ladje. Za vsako ladjo je število njenih ton zabeleženo v registru ladij matičnega mesta. Kot prostornina v brutto registrskih tonah se razume skupni prostor ladje. Kadar navedemo netto registrske tone, tedaj so odvzeti prostori za stroje, stanovanje itd., tako da ostane čisti prostor za tovor.

Registrska tona je angleška enota, to je 100 kubičnih čevljev (fušov) = 2.83 kubičnih metrov.

Ladja, ki ima 1000 netto registrskih ton, lahko natovori 250 železniških vagonov.

6. Utežne mere

Enota je gram (g), to je teža 1 cm³ čiste vode v brezračnem prostoru pri 4° C toplote.

- 1 kg (kilogram) = 100 dkg (dekagramov) = 1000 g = teža 1 l vode;
 1 g = 10 dg (decigramov) = 100 cg (centigramov) = 1000 mg (miligramov);
 1 q (stot, metercent, kvintal) = 100 kg;
 1 t (tona) = 10 q = 1000 kg;
 1 cent stari, dunajski = 100 funtov = 36 kg;
 1 funt stari, dunajski = 32 lotov = 0.56 kg;
 1 lot stari, dunajski = 17.5 g;
 1 oka = 1.28 kg;
 1 mk (metrski karat) ima 20 cg = 200 mg;
 1 ruski pud = 16.38 kg.

7. Zemljepisne mere

Zemljepisno širino merimo od ravnika (ekvatorja) proti severnemu in južnemu tečaju. Enota je 1° (stopinja) zemljepisne širine. Vseh je 180; 90 severno in 90 južno od ravnika. Razdeljene so v 60 minut ('), ta pa v 60 sekund (") zemljepisne širine. 1° zemljepisne širine je okroglo 110 kilometrov. Ljubljana leži približno na 16° severne zemljepisne širine, Maribor 16 $\frac{1}{2}$ °. Zemljepisni vzporedniki so mišljene črte, ki vežejo vse kraje z isto zemljepisno širino.

Zemljepisno dolžino merimo s stopinjami (°) zemljepisne dolžine, ki jih je 360 in ki se štejejo od zvezdarne Greenwich (Grinič) na Angleškem po 180 proti vzhodu

in zahodu. Pri Greenwichu je torej 0° vzhodne zemljepisne dolžine. Ljubljana ima približno 32° vzhodne zemljepisne dolžine. Maribor skoraj $33\frac{1}{2}^{\circ}$. Tudi stopinje zemljepisne dolžine se delijo v $60'$ (minut), te pa v $60''$ (sekund). 1° zemljepisne dolžine znaša na ravniku 111.307 km, na tečajih 0 km. Namišljene črte, ki vežejo kraje iste zemljepisne dolžine, se imenujejo poldnevnik ali meridiani.

8. Električne mere

- 1 amper (A, Amp.) je enota za merjenje jakosti električnega toka;
- 1 om (O) je enota za merjenje upora teles pretakanju električnega toka;
- 1 volt (V) je enota za merjenje napetosti električnega toka;
- 1 kulomb (C) je enota za merjenje množine električnega toka;
- 1 vat (W) je enota za merjenje učinka električnega toka;
- 1 joule = žul (J) je enota za merjenje dela električnega toka;
- 1 kilovat (kW) = 1000 vатов = 1.35 konjske sile enak učinek električnega toka;
- 1 kilovatna ura (kWh) je enota za merjenje porabe električnega toka;
- 1 kWh = 860 kal.

Električni motor porabi pri polni obremenitvi za vsak kilovat (1.35 konjske sile) svoje moči 1 kWh toka.

Električna žarnica porabi 1 kWh toka v toliko urah gorenja, kolikorkrat je število »sveč« = vатов, s katerimi je označena njena svetlost, obseženo v 1000. Na primer 20 vatna žarnica porabi 1 kWh v 50 urah — (1000 : 20 = 50).

9. Mere za silo (moč)

Enota je kilogrammeter (1 kgm) = sila, ki dvigne v 1 sekundi 1 kg 1 meter visoko.

1 konjska sila (1 HP, 1 ks) = 75 kgm = sila, ki dvigne v eni sekundi 75 kg 1 meter visoko.

1 HP ura ima 632 kal. (kalorij), 1 delovna kalorija ima silo 427 kgm.

Moč električnih motorjev v konjskih silah, če je označena v kilovatih:

0.5 kW	= 0.68 ks (KS, HP, PF)
1.0 kW	= 1.36 ks
1.5 kW	= 2.0 ks
2.0 kW	= 2.7 ks
2.5 kW	= 3.4 ks
3.0 kW	= 4.1 ks
3.5 kW	= 4.75 ks
4.0 kW	= 5.4 ks
4.5 kW	= 6.1 ks
5.0 kW	= 6.8 ks

Za pogon mlatilnic (navadnih) in slamo-reznic zadostuje elektromotor 2.5 kW, za pogon cirkularok pa 4 kW.

10. Toplotne mere

Enota je 1°C (ena stopinja po Celziju). Celzijeva toplotna lestvica (skala) je razdeljena na 100° (stopini) med lediščem in vreliščem vode, Réaumurjeva na 80° Fahrenheitova pa na 212° . Isto toplotno pomenijo stopinje:

Celzija	-18°	0°	100°
Réaumurja	-14°	0°	80°
Fahrenheita	0°	32°	212°

Enake toplotne razlike so 5°C , 4°R , 9°F . 1 toplotna kalorija (kal.) je tista množina toplote, ki je potrebna, da se toplota 1 litra vode zviša od 14.5°C na 15.5°C .

11. Mere za pritisk (tlak)

Enota je atmosfera (Atm.) to je pritisk zračnega tlaka na 1 cm^2 morske površine, kar je enako 1.033 kg = okroglo 1 kg.

1 atmosfero pritiska ima 10 m globoka voda. Zračni pritisk ali zračni tlak znaša ob morju 760 mm, to je: dvigne živo srebro v brezračni cevi barometra 760 mm visoko.

12. Časovne mere

1 koledarsko leto znaša 365 dni in 6 ur.

1 lunino leto znaša 12 luninih mesecev ali 354 dni.

1 lunin mesec znaša 29 dni, 12 ur, 44 minut in 2 sekundi.

Izračunanje obsega in ploščine likov

Obseg izračunamo:

pri kvadratu, če pomnožimo dolžino ene stranice s štiri;

pri pravokotniku, če pomnožimo dolžini daljše in krajše stranice z dve in vsoti seštejemo;

pri trikotniku, če seštejemo dolžine vseh stranic;

pri mnogokotniku enako; pri krogu, če pomnožimo premer kroga s 3.14.

Ploščino izračunamo:

pri kvadratu, če pomnožimo dolžino ene stranice samo s seboj;

pri pravokotniku, če pomnožimo dolžino daljše stranice s krajšo;

pri trikotniku, če pomnožimo dolžino najdaljše stranice s pravokotno višino in delimo vsoto z dve;

pri mnogokotniku, če ga razdelimo

v trikotnike in nato pri vseh izračunamo ploščino in te seštejemo;

pri krogu, če pomnožimo polovični premer (r) s samim seboj in zmnožek s 3.14.

Izračunanje površine in vsebine teles

Površino izračunamo:

pri kocki, če pomnožimo dolžino ene stranice samo s seboj in dobljeno vsoto s šest;

pri kvadratu, če pomnožimo dolžino vseh stranic osnovne ploskve z višino in prištejemo ploščino osnovne ploskve, pomnoženo z dve;

pri prizmi enako;

pri piramidi, če k ploščini osnovne ploskve prištejemo ploščine vseh stranskih ploskev, ki jih izračunamo kot ploščine trikotnikov;

pri valju, če seštejemo 2 kratno ploščino osnovne ploskve in ploščino oboda (plašča), ki jo dobimo, če izračunamo obseg valja in ta obseg pomnožimo z višino valja;

pri krogli, če množimo njen polmer s samim seboj, zmnožek s 3.14 in dobljeno vsoto še s štiri.

Vsebino izračunamo:

pri kocki, če dolžino ene stranice dvakrat pomnožimo z istim številom;

pri kvadratu, če pomnožimo dolžino s širino in dobljeno vsoto z višino (na primer predali, zaboji);

pri prizmi (stoječi), če množimo ploščino osnovne ploskve z višino;

pri ležeči prizmi (kup peska, pese itd.) izračunamo vsebino, če množimo ploščino talne ploskve s polovično višino;

pri piramidi, če množimo ploščino osnovne ploskve z višino in delimo zmnožek s tri;

pri kupu sena itd. izračunamo vsebino v m^3 in težo tako, da talno ploskev množimo s polovično višino; $1 m^3$ svežega suhega sena pa ima 65 kg;

pri valju, če množimo ploščino osnovne ploskve z višino (globino na primer pri vodnjakih);

pri krogli, če množimo površino krogle z njenim polmerom in zmnožek delimo s tri.

(Sod smatramo kot valj; ker pa je v sredini izbočen, ga »izračunamo« tako, da izmerimo premer skozi veho in premer dna; vzamemo dvakratni premer pri vehi in prištejemo enkratni premer pri dnu ter vsoto razdelimo s 6, da dobimo povprečni polmer valja, ki ga predstavlja sod. Nato računamo kot pri valju; polmer povprečnega premera s samim seboj, zmnožek s 3.14 in dobljeni zmnožek še z notranjo dolžino sode od dna do dna. — Kad prav tako pretvorimo pri računanju vsebine v valj s tem, da seštejemo zgornji in spodnji premer kadi in vsoto delimo s štiri ter tako dobimo povprečni polmer kadi).

Teža 1 m³

Moka	500 kg
Jabolka nasuta	350 kg
Čilski soliter	1000 kg
Železo	7800 kg
Led	920 kg
Pšenica nasuta	750 kg
Oves nasut	430 kg
Trava sveža	400 kg
Seno prešano	300 kg
Seno sveže	65 kg
Seno vležano	90 kg

Slama prešana	150 kg
Slama sveža	40 kg
Slama vležana	60 kg
Les mehak svež	900 kg
Les mehak suh	500 kg
Les trd svež	1100 kg
Ugašek (leš)	1000 kg
Les trd suh	900 kg
Žganje	300 kg
Premog nasut	750 kg
Oglje	550 kg
Apno žgano nas.	1300 kg

Apno ugašeno	1200 kg
Krompir nasut	700 kg
Pesek nasut	1800 kg
Pesa nasuta	550 kg
Listje stlačeno	100 kg
Sneg svež	120 kg
Sneg vlažen	800 kg
Glinasta zemlja	2000 kg
Cement	1400 kg
Opeka	1600 kg
Beton	2400 kg

Teža 1 litra (dm³)

Voda	1.— kg
Vino	0.98 kg
Bencin	0.70 kg
Mleko	1.03 kg

Sladkor nasut	1.70 kg
Moka	0.50 kg
Papir	0.95 kg
Mašč	0.93 kg
Modra galica	2.20 kg

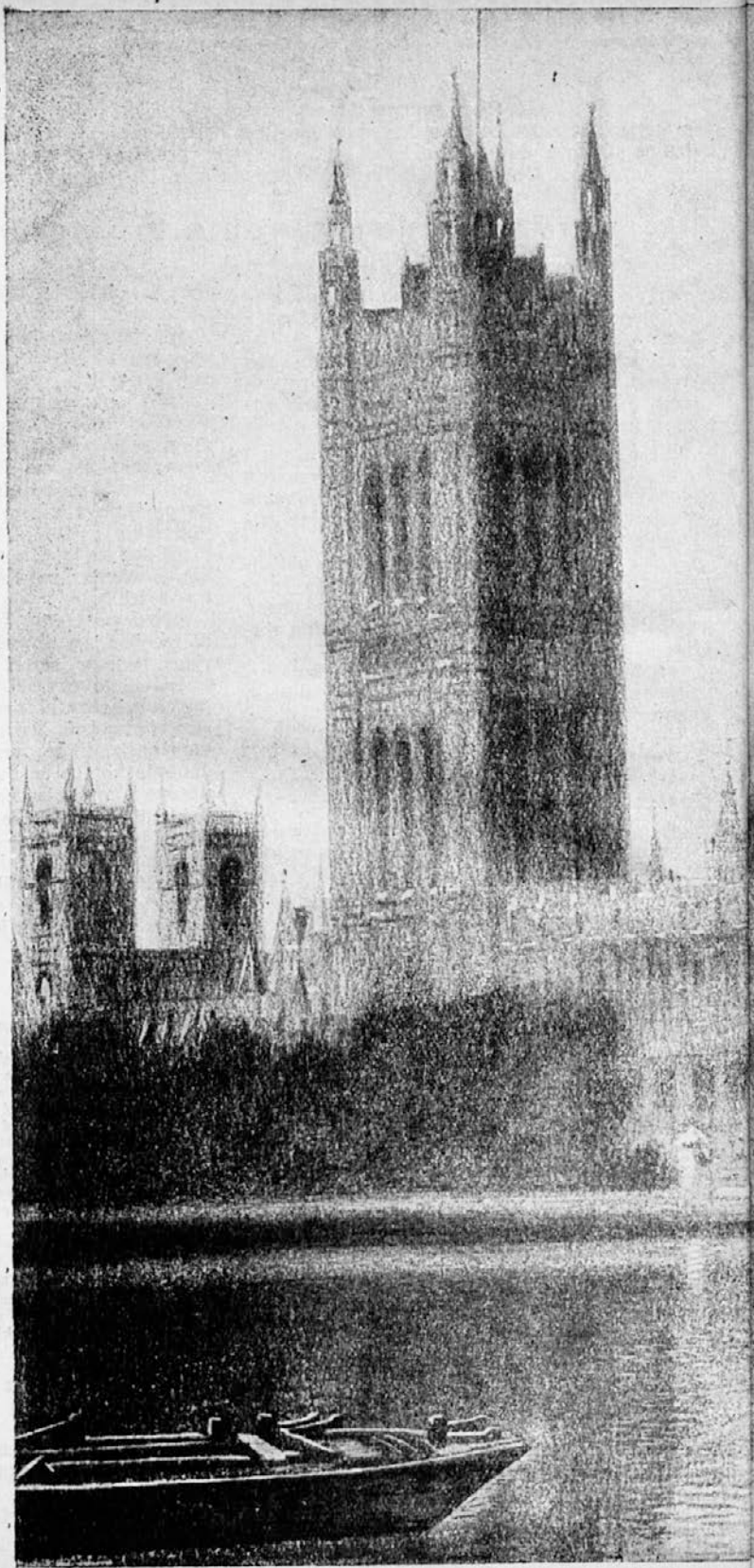
Usnje	1.— kg
Platno	1.27 kg
Sol v komadih	2.28 kg
Steklo	1.25 kg

Za valjenje potrebuje:

domača kura	za 16—20 jajc 20—22 dni
puran	za 15—20 jajc 27—28 dni
raca	za 15—18 jajc 28—32 dni

gos	za 12—14 jajc 28—32 dni
golob	za 2—6 jajc 17—19 dni

Angleški parlament, Westminster, gledan preko Temze

Zbirajmo in množimo domači kapital, nala-
gajmo naše prihranke v pupilarnovarni
denarni zavod

Mestno hranilnico v Mariboru

Obrestna mera za vloge od 3 do 5%
Posojila najugodnejše.

Za vse obveznosti jamči

Mestna občina mariborska

z vsem svojim premoženjem in svojo
davčno močjo.

Orožnova ulica 2.

Ustanovljeno: 1862.

PRAKTIČNA NAVODILA

Čiščenje strojev in posameznih delov orodja. Postopanje pri tem je različno po tem, iz kakšnega materiala so predmeti, od česa, kako in v kakšni meri so zamazani.

Ako je v zamazanosti še **mast** in **olje**, moramo uporabiti za čiščenje snovi, v katerih se mast topi, to je petrolej, benzin, benzol. V te snovi namočimo krpe in drgnemo po orodju.

Ako čistimo predmete, ki so umazani z maslnimi snovmi in so razen tega še zarjaveli, očistimo take predmete, ako jih kuhamo dalje časa v vreli lužini. Še vroče predmete izpiramo nato še temeljito z vročo vodo in jih nato dobro osušimo. Kot lužino vzamemo 60% sodo in kuhamo zamazani predmet tri četrt ure, ako pa vzamemo 20% sodo ali 1.70% jedki natron, moramo kuhati dve uri. Včasih pa zadostuje samo to, da namočimo orodje ali posamezne predmete 24 ur v taki raztopini pri navadni sobni temperaturi.

Za čiščenje zarjavelih in zamazanih **zobčastih koles** in **verig** priporočajo zelo enostavno sredstvo, da damo namreč te predmete štiri do šest tednov v sod, napolnjen s svežo svinjsko gnojnico. Nato jih dobro izperemo, osušimo jih na navadnem ognju in močno segrejemo ter prevlečemo s premogovim katranom.

Rjo odstranimo z večjih železnih delov in pločevin, ako jih pustimo nekaj časa v posodi, v katero smo nalili 10 do 15% raztopino žveplene kisline. Nato izperemo predmete temeljito s čisto vodo in jih dobro osušimo.

Zelo močno zarjavele predmete, ki pa jih ne moremo namakati v prej označeni tekočini, drgnemo s sledečo zmesjo: na 1 liter vodene solne kisline 30 g glavberjeve ali grenke soli (žveplenokisli natron) in 15 g čilskega solitra (soliternokisli natron) pri mešamo nekaj drobnega peska. Nato predmet temeljito izperemo in osušimo.

Zarjavele matice vijakov omehčamo s ceresinovim ali terpentinovim oljem; petrolej navadno ne deluje. Nato zavarujemo vijake pred rjo s tem, da jih prevlečemo s tanko plastjo mešanice grafitu in loja.

Stare prevlake olja, barve in lakov na

raznih predmetih odstranimo, ako jih kuhamo v močni lužini sode. Ako to ne učinkuje, prevlečemo predmete z mešanico, ki jo napravimo iz dveh delov salmijaka in enega dela terpentinovega olja. To deluje navadno že po nekaj minutah, nakar drgnemo prevlečene dele močno s kreda.

Proti rji zavarujemo železne predmete, ako jih najprej dobro očistimo in osušimo, nato pa jih prevlečemo enkrat do dvakrat z lanenim firnežem, kateremu dodamo svinčeni minij. Ko se je ta prevlaka popolnoma osušila, prevlečemo železne predmete enkrat do dvakrat v presledku osem dni s svinčnobelo in cinkovobelo oljnato barvo. Tej dodamo še primerno barvilo (kovinastostivo, železnosivo, rjavordeče, temnozeleno ali sivo modro). Barva naj bo redka in se mora hitro sušiti.

Dobro varuje proti rji tudi prevlaka premogovega katrana, s katerim prevlečemo skrbno očiščene železne dele. Katran varuje najbolj, ako prevlečemo z njim železne dele, ko katran skoraj vre. Svetle in gladke železne predmete varuje proti rji zlasti takrat, ako jih dalje časa ne rabimo, tanka prevlaka rumene vazeline. Včasih zadostuje tudi samo prevlaka apnenga mleka.

Leseno orodje vseh vrst, kolesa itd. ohrani najbolj lesni katran, s katerim prevlečemo s čopičem vse dele. Najbolje ohrani katran, ako je pri prevlačenju njegova temperatura blizu vrelišča.

Predale, ki cvilijo ali neradi tečejo, namaži s strojnimi oljem ali svinjsko mastjo po robovih in tudi letve, na katerih se premikajo.

Vlažne stene kleti zavarujemo, ako jih prevlečemo z zelo gosto maso, napravljeno iz 85 delov zmlete opeke in 15 delov svinčenih opilkov ter lanenega firneža.

Posode, ki smrdje po petroleju, izgube ta duh, če jih večkrat zaporedoma napolnimo z vodo, v katero spuščamo kose živega apna, da se v posodi gasi. Nato jo dobro izperemo s čisto vodo. Ta postopek ponovimo 4-5 krat, nakar je posoda popolnoma čista.

Zamazane steklenice čistimo s tem, da napolnimo vanje nekaj octa in soli. Čez nekaj časa pa izperemo s hladno vodo.

Odstranjevanje madežev

Preden hočemo odstraniti z za to določenim sredstvom madeže iz obleke, je vedno dobro, da najprej preizkusimo blago glede občutljivosti. To velja še prav posebno za barvasto blago. Poizkus napravimo na koščku istega blaga kot je obleka, če ga imamo; če ne, pa na kakšnem na zunanem vidnem delu oblačila (n. pr. na notranji

strani roba, na obrnjenem ovratniku i. dr.). Vsak madež skušajmo odpraviti najprej z mlačno vodo in po potrebi z milom. Pri svežem in še vlažnem madežu se z vodo mnogo doseže.

Če se nam polije barva, črnilo ali mast, si pomagajmo prvi trenutek s pivnikom. Ne smemo pa nikdar vzeti cunjete ter drgniti

z njo po madežu. Z drgnjenjem škodo samo povečamo.

Perilo, ki se je zaradi nepravilnega likanja osmodilo in ima rumene lise, je treba vtakniti v mrzlo vodo, rumene lise potresti s soljo in dati perilo na sonce. Lise takoj izginejo.

Pri snaženju z bencinom moramo podložiti pod mesto, katero snažimo, razne snovi, ki naj vsrkajo bencin. Take snovi so n. pr.: glina, kreda, pivnik itd. Sicer je ben-

cin v gospodinjstvu za snaženje madežev jako nevarno sredstvo, ker se zelo rad vžge. Dobro sredstvo za odstranjevanje madežev je zmes bencola (pozor — vdihavati se ne sme!), alkohola in salmijakovega cveta v razmerju 2:1:1. V spodnjem seznamu ga bomo zaznamenovali z začetnimi črkami b-a-s. Ta mešanica je sicer tudi gorljiva, vendar manj hlapna in zato tudi manj nevarna kakor bencin.

Seznamek madežev

Alkohol (pivo, belo vino): odpravljamo iz vsakega blaga z vodo. Pri občutljivih tkaninah podložimo pod madež pivnik ali vato in vlivamo vodo po kapljicah.

Beljak: Odstranjujemo z mrzlo vodo.

Črnilo (tudi: rdečilo, kopirni svinčnik, tiskarsko črnilo): Svež, še moker madež splaknemo z mrzlo vodo, nadrgnemo s citronovo kislino, denemo v mrzel Persil-lug ali »Luxovo« raztopino in skuhamo.

Dežni madeži: Madež na mehki podstavi z mlačno vodo in gobico previdno podrgnemo.

Jod: Iz občutljivih barvastih tkanin ne odstranjujemo madežev sami, ampak prepustimo to strokovnjaku.

Katran: Blago napnemo in z noževim hrbtom ali žličko najprej odstranimo snov. Nato položimo pod madež vato in drgnemo s terpentinom (s čopičem). Če treba, še z b-a-s.

Kava: b-a-s. Sveže madeže odstranjujemo z mrzlo vodo.

Kolomaz: pomažemo s presnim maslom, odstržemo in odstranjujemo potem s terpentinom ali tako, kakor mastne madeže.

Kri (sveža): Navadno jo že odstranimo, če speremo madež z mrzlo vodo. Stara v perilu: Blago namočimo v sodo in čez eno uro speremo; namočimo ga tudi lahko v Persil-lugu in če treba skuhamo.

Laneno olje: Za odstranjevanje rabimo bencin.

Madeži od mastnih rok: Te odstranjujemo z zmesjo 30 g boraksa in pol litra vrele vode.

Maščobe ali mastne jedi: Iz vseh tkanin: z b-a-s ali pa posipamo po madežu apnenčev prah (nastrgano kreda), pokrijemo s pivnikom in polikamo, kar po potrebi ponavljamo.

Nesnaga muh: Madeže zberemo z mokro krpo, ki ji dodamo malo salmijaka.

Oljnata barva: S terpentinom.

Pot (znoj): Odstranjujemo iz perila: s pranjem. Iz volnenega blaga: z mrzlim Persil-lugom.

Rdeče vino: Sveže madeže takoj potresemo s soljo, še bolj s kreda, pozneje jih odbelujemo s citronovo kislino; stare madeže naj čisti strokovnjak.

Rja: Svežo rjo odstranjujemo ali s citronovo kislino, citronovim sokom ali z mešanico vinske in citroneve kisline. Stare madeže naj čisti strokovnjak.

Sadje: Sveže madeže odpravljamo iz pralnih tkanin s pranjem, iz drugih pa s citronovo kislino, z b-a-s.

Smola (drevesna): Odpravljamo s terpentinom.

Sveča: Madež, kamor je kanila sveča, denemo med dva pivnika in likamo, dokler ne izgine; ostanek obdelavamo tudi z b-a-s.

Vodni madeži: Iz marmorja s petrolejem, iz pohištva z oljem in cigarnim pepelom.

Zasmojeno perilo: S čisto vodo (glej spredaj!); b-a-s ali s špiritom. Iz platna z vročo vodo.

Madeže od apna na steklu očistimo s kislino.

Madeži od kreme za čevlje se čistijo s terpentinom.

Najnavadnejša razkuževalna sredstva

Razkuževalna sredstva so:

1. **Ogenj.** V ognju razkužujemo predmete, ki zdržijo visoko toplino, malovredne predmete pa sežgemo ter s tem uničimo tudi vse škodljive klice.

2. **Kuhanje.** V močni raztopini sode s kuhanjem razkužimo predmete, ki kuhanje prenesejo (tkanine itd.).

3. **Para.** Para uniči v kratkem času vse bakterije.

4. **Formalin** v 3% vodni raztopini je dobro razkužilno sredstvo.

5. **Karbolna kislina** v 2% raztopini.

6. **Apneno mleko,** pripravljeno iz sveže gašenega apna, je ceneno in dobro razkuževalno sredstvo, s katerim se z beljenjem razkužijo prostori in drugi predmeti. Po nekaj urah pa apneno mleko zgubi razkuževalno moč!

Henko

za namakanje
perila

ŽRTVAM DELA

(Spomenik ponesrečenim delavcem v Rušah,
ki ga je izdelal Lojze Šušmetl)

Ivan Potrč:

SINOČI ME DEKLE JE VPRAŠALO...

*Sinoči me dekle je vprašalo,
zakaj so ugasnile moje oči?
»Bel sij je razlit po dolini,
luč mojih oči plameni iz peči.«*

*Sinoči me žena je vprašala,
zakaj tako tih sem vse zadnje noči?
»Dušik mi na pljuča je legel,
v utrujeni glavi beseda molči.«*

*Sinoči me dete je vprašalo,
zakaj tako trde so težke dlani?
»Ker rade bi nov svet zgradile,
da tebi bi sonce sijalo vse dni!«*

Politični koledar

V lanskem koledarju »Cankarjeve družbe« smo politični pregled končali s 1. septembrom, ko sta Anglija in Francija stopili v vojno proti Nemčiji, ker je odklonila zahtevo, da ustavi vojni pohod proti Poljski in da unakne svojo vojsko iz Gdanska in iz poljskega koridorja.

Od takrat do danes smo doživeli mnogo nepričakovanih in presenetljivih dogodkov. Poražena je bila Francija, ki je še pred nekaj leti veljala za najmočnejšo vojaško silo v Evropi. Posebno nesrečno pa je bilo preteklo leto za male narode. Dvanajst malih narodov je v Evropi izgubilo svobodo in neodvisnost. V tem letu je prišel nauk, da ni prave enakopravnosti med velikimi in malimi narodi, ampak da se morajo mali narodi sprijazniti z usodo in z vlogo, ki jim jo dodeljujejo veliki narodi v okviru svojega »življenjskega prostora«, ki si ga sami odmerjajo!

Vojni vihar je zajel že skoro vso Evropo. Izven vojnega vrtinca so ostale pravzaprav samo še tri evropske države: Švedska, Švica in Jugoslavija, ki so mogle še do danes ohraniti popolno nevtralnost, ker se na njihovem ozemlju križajo interesi velikih narodov in ker tudi dejansko kažejo odločnost, da so pripravljene braniti svojo neodvisnost.

Jugoslavija je zavzela to stališče že v začetku vojne. Že 3. septembra 1. 1. je bilo izdano naslednje uradno navodilo:

»Jugoslavija se drži strogo nevtralnno in to stališče mora podpirati tudi

vsak državljan. Mišljenja in razpoloženja, simpatije in antipatije so svobodne, toda višji državni in narodni interesi zahtevajo, da ne prihajajo brez potrebe do izraza.«

Takoj po 1. septembru je navalila Nemčija z vso svojo vojaško in tehnično silo na Poljsko. S petih strani je prodirala proti glavnemu mestu Varšavi. Poljaki so se branili. Boji so bili krvavi, izgube na obeh straneh velike. Proti tankom in letalom pa Poljaki niso mogli vzdržati. Umikali so se proti Visli in Sanu, da bi tam poskusili zaustaviti nemški napad. 17. septembra pa so nenadoma na vsej ruskosovjetski meji vkorakale sovjetske čete na Poljsko. Tudi proti njim so se Poljaki postavili v bran. Na dveh frontah pa se niso mogli braniti in tako je bila vojna za Poljsko izgubljena.

Pri nas je bilo takrat razširjeno mnenje, da je Sovjetska Rusija brez sporazuma z Nemčijo ali celo proti njeni volji vkorakala v Poljsko. Izkazalo pa se je, da Sovjetska Rusija dne 24. avgusta ni sklenila z Nemčijo samo prijateljsko, nenapadalno in trgovsko pogodbo, ki je bila objavljena, ampak da se je z njo sporazumela tudi glede delitve interesnih področij in glede delitve Poljske.

Zadržanje Poljske danes po letu dni ko smo videli, kako so se branile druge države, lahko bolj pravično ocenjujemo. Šele 2. oktobra so mogle vkorakati nemške čete v Varšavo in na polotok Helo ob Baltskem morju. Šele 4. oktobra so odložile orožje poljske če-

Pariz — sedaj pod nemško upravo

te pri Lublinu. Tega dne je führer nemškega naroda objavil v državnem zboru, da Nemčija ne bo nikdar dovolila, da bi med njo in Sovjetsko Rusijo še kdaj vstala Poljska. V svojem govoru, polnem zmagovitega ponosa, pa je tudi izjavil, da Nemčija v Evropi sedaj nima nobenih teritorialnih zahtev več. Omenjal je prijateljske odnose, ki jih ima Nemčija do Danske, Švedske, Norveške, Nizozemske, Belgije in Švice, ki slone na nenapadalnih paktih ali na drugačnih pogodbah. Poudarjal je, da Nemčija do teh držav nima prav nobene zahteve in da tudi ni ničesar, kar bi moglo vzbujati nezaupanje ali kaliti dosedanje prijateljske odnose. Tu-

di napram Franciji nima nobenih teritorialnih zahtev več.

Ko je bila Poljska okupirana, so bili v Moskvo drug za drugim poklicani zunanji ministri Estonije, Letonske in Litve. Sklenjene so bile prijateljske pogodbe, s katerimi so te države odstopile Sovjetski Rusiji na svojem ozemlju vojaška, pomorska in letalska oporišča. V ostalem pa so imele še nadalje ostati neodvisne.

Na to je bil povabljen v Moskvo turški zunanji minister Saradžoglu. Turčija se je takrat že dalj časa — in sicer s predhodnim pristankom Sovjetske Rusije — pagajala z Anglijo in Francijo o sklenitvi zavezniške pogod-

Francijo so že večkrat delili — tako je bila razdeljena v 15. stoletju

	ANGL. OZEMLJE		FRANCOSKO OZEMLJE
	DRUGA OZEMLJA		BURGUNDSKO OZEMLJE

be. Saradžoglu se je pogajal v Moskvi tri tedne. Do kakega dogovora pa ni prišlo. Pač pa je Turčija na to podpisala zavezniško pogodbo z Anglijo in Francijo. V pogodbi pa je upoštevala tudi interese Sovjetske Rusije.

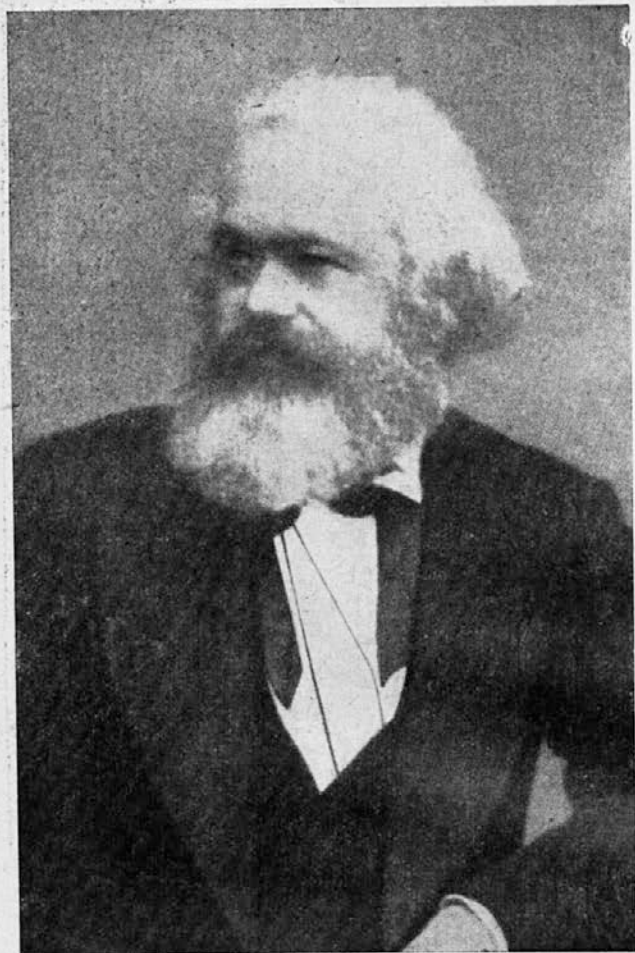
Zaradi te velike politične delavnosti Sovjetske Rusije se je takrat začutila zaskrbljeno tudi njena soseda Romunija. Vendar je sovjetski zunanji komisar 8. oktobra pomiril romunskega poslanca, da je zaskrbljenost Romunije nepotrebna, ker da sovjetska Rusija nima do Romunije nobenih sovražnih namenov.

Sredi oktobra je bilo poklicano v Moskvo predstavništvo Finske, da se dogovore o odstopu vojaških oporišč.

Pogajanja so se vlekla skoro šest tednov, niso se pa mogli sporazumeti.

Koncem novembra je bila razširjena vest, da je na finsko-sovjetski meji prišlo do spopada z orožjem. Finska je to zanikala in trdila, da je bilo dotično streljanje več kilometrov od finske meje pri nekih sovjetskih manevrih. Vendar je bil ta zatrjevan dogodek izbran za povod, da je 30. novembra sovjetska vojska napadla Finsko in se je s tem pričela vojna med sovjetsko Rusijo in Finsko. Mali, toda žilavi finski narod, ki je dokazal svojo zavednost že v carski Rusiji, je v najtežjih okoliščinah, proti mnogokratni premoči, navezan skoro izključno sam nase, vzdržal v tem neenakem boju tri me-

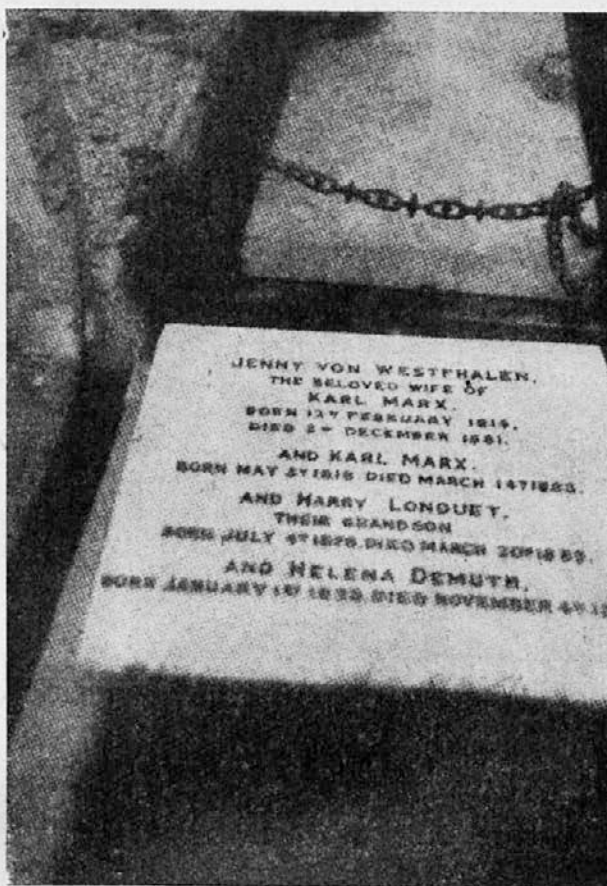
Karl Marx

sece. Na pomoč je Finski prišlo samo nekaj prostovoljcev iz skandinavskih držav. Nekaj orožja pa je dobila iz Anglije in Francije. Po 104 dni trajajoči vojni je Finska 11. marca t. l. sklenila s sovjetsko Rusijo časten mir, s katerim je odstopila ozemlje do Viborga, vojaško oporišče Hangö in nekaj sveta ob Severnem ledenem morju, dočim ji je pristanišče Pečenga ostalo. Ohranila je tudi svojo politično neodvisnost, pač pa jo je vojna gospodarsko zelo oslabila, zlasti ker mora skrbeti za nastanitev in zaposlitev več stotisoč beguncev, ki so se preselili z odstopljenega sveta na Finsko.

Med tem in še do aprila na zapadni

fronti ni bilo skoro nobenih vojnih dogodkov. Nemci in zavezniki so si ležali nasproti v svojih utrjenih linijah, Maginotovi in Siegfriedovi. Vršili so se samo boji patrolj in letalski, večinoma izvidniški poleti. Angleži pa nad Nemčijo niso metali bomb, ampak letake. Bolj živahno je bilo na morju, kjer so nemške podmornice in križarke napadle angleške in nevtralne trgovske ladje. Nemci so začeli uporabljati dotedaj neznano orožje, takozvane magnetične mine. Sprva so angleški trgovski mornarici povzročile precej škode. Vendar so Angleži kmalu iznašli učinkovito sredstvo, s katerim so uspešno zavarovali svoje ladje pred ma-

Marxov grob v Londonu
— ali so mu prizanesle bombe?

gnetičnimi minami. Pač pa se je v osmih mesecih, ko je bila vojna fronta mimo, v zapadnih državah, posebno v Franciji, razširila tuja propaganda, ki je imela namen zlomiti odporno voljo ljudstva.

Dne 10. aprila zjutraj je svet iznenada izvedel, da je v zadnji noči Nemčija zasedla Dansko in izkrcala čete v glavnem mestu in v vseh važnih pristaniščih in oporiščih Norveške. Danska je sprejela okupacijo brez boja, Norveška pa se je uprla. Major Quisling, bivši norveški vojni minister, sedaj pa zaupnik Nemcev, je sestavil Nemcem prijazno vlado. Angleži in Francozi pa so izkrcali svoje čete pri Narviku in vodili boje z menjajočo srečo. Angleži so končno zasedli Nar-

vik, ki so ga pa pozneje, ko je prišlo do zloma v Franciji, zopet izpraznili.

Na francoski fronti pa tudi še v naprej ni bilo ničesar novega. Belgija in Nizozemska sta bili nevtralni. Iz previdnosti sta pa mobilizirali in utrjevali mejo. Nizozemska se je tudi pripravljala, kako bi za primer vpada poplavila svoje ozemlje. Ko je angleška propaganda razširjala govorce, da namerava Nemčija čez Belgijo in Nizozemsko napasti Francijo, je nemško časopisje ostro protestiralo proti temu, ker da imata Belgija in Nizozemska nenapadalno in prijateljsko pogodbo z Nemčijo.

V noči od 9. na 10. maj je pa Nemčija dala Belgiji, Nizozemski in Luksemburgu ultimatum in proti jutru so nemške čete vdrle v Luksemburg in prekora-

Chamberlain je letos umrl

čile belgijsko in nizozemsko mejo. Belgija in Nizozemska sta se z orožjem postavili v bran in poklicali Francijo in Anglijo na pomoč. Nemci so se pri tej priliki prvič poslužili padalcev, ki so v zaledju fronte skakali iz letal in zasedli važne točke za fronto, zlasti letališča. Padalci so tudi stopali v zvezo z zaupniki in špijoni, ki so živeli v Belgiji in Nizozemski, s takozvano »peto kolono«. Peta kolona je širila med prebivalstvom strah in preplah. Nastala je splošna zmešnjava, prebivalstvo je bežalo in se mešalo med vojaštvo, ki je odhajalo na fronto. Vso to množico pa so napadali nemški aeroplani in tanki. Za njimi je pa prodirala nemška vojska, zasedala Luksemburg, Nizozemsko in Belgijo, prišla do francosko-luksemburške meje in pri Sedanu, kjer se je nehala Maginotova črta, vdrla v Francijo. Najprej se je obrnila na zahod proti morju, da bi odrezala in zajela belgijske, francoske in angleške čete, ki so se borile v Belgiji. V tem težkem položaju je belgijski kralj Leopold kapituliral in so belgij-

ske čete odložile orožje. Francoske in angleške divizije, ki so bile obkoljene, pa so se prebile do пристanišča Dunkerque, odkoder so bile večji del prepeljane čez Rokavski preliv v Anglijo.

Dotedanji francoski vrhovni poveljnik Gamelin je bil odstranjen in je bil na njegovo mesto imenovan general Weygand, ki pa tudi ni mogel zaustaviti nemškega prodiranja proti Parizu.

V tem trenutku je stopila na bojišče in 11. junija napovedala Franciji in Angliji vojno tudi Italija. Nacionalno-socialistična Nemčija in fašistična Italija sta imeli že od abesinske in španske vojne prijateljsko in vojaško zvezo, navadno imenovano os Berlin-Rim. Skupno z Japonsko sta tudi sklenili pakt proti Kominterni, ki sta mu pristopili tudi Španija in Madžarska. Vendar Italija spočetka ni vstopila v vojno, podpirala je Nemčijo samo diplomatično. Razširilo se je mnenje, da bo Italija ostala do konca izven oboroženega spopada. Z Anglijo se je celo še pogajala o sklenitvi trgovske pogodbe.

Ko pa je Nemčija pregazila Belgijo in Nizozemsko in si odprla pot v Francijo, je tudi Italija napovedala vojno, da doseže svoje cilje: Tunis, Alžir, Nica, Savojo, Korziko, Suez.

Med tem, ko je stopila Italija v vojno, je prišlo v Franciji do vojaškega poloma. Pariz se je 14. junija udal brez boja. Vlada je odstopila, predsedstvo vlade je prevzel maršal Petain in je takoj sklenil premirje. Nemci so zasedli severno Francijo s Parizom in vso morsko obalo do Španije. Nad 1,500.000 francoskih vojakov je bilo odpeljanih v Nemčijo v ujetništvo.

Prezgodaj je danes izrekati sodbo o vzrokih, ki so zakrivili francosko nesrečo. Lahko pa smo prepričani, da bo narod, ki se mu ima človeštvo toliko zahvaliti, zopet vstal. Za iskreno povezanost francoskih kolonij s Francijo pa je značilno, da nobena kolonija, čeprav je Francija sedaj na tleh, ni niti poskusila, da bi se odcepila ali osamosvojila. Res se je več afriških kolonij pridružilo generalu Gaullu, ki or-

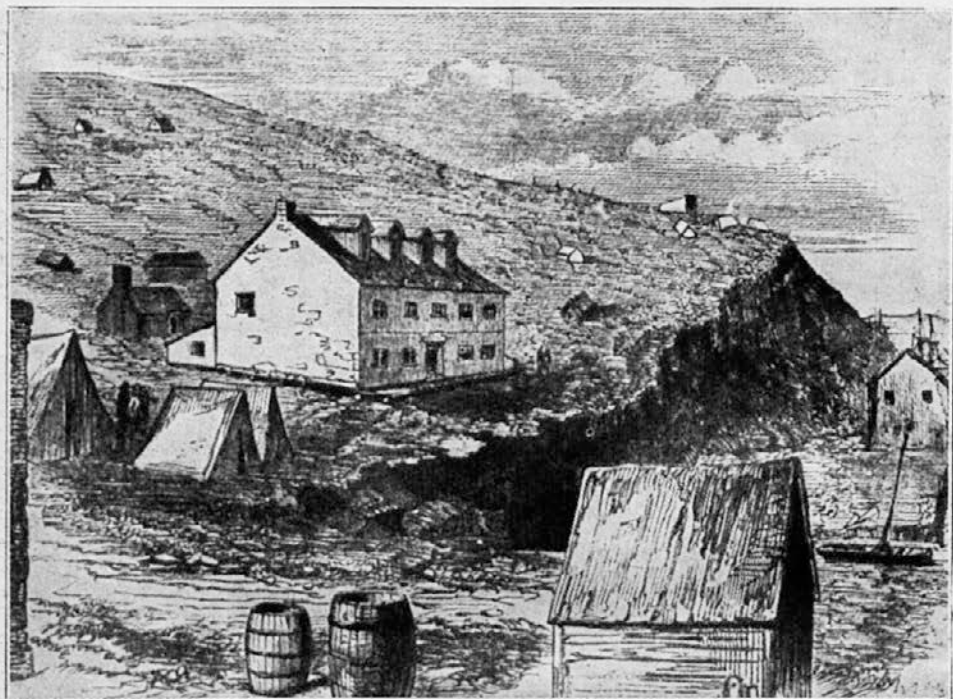
London — še cel pred vojno

ganizira zvezo svobodnih Francozov, pa ne zato, da bi odpadle od Francije, ampak z namenom, da bi se Francija obnovila v prejšnji veličini.

Tako je ostala Anglija sama na bojišču in prevzela na svoja sicer široka

ramena ves boj proti zmagoviti Nemčiji. Nenaden in nepričakovan zlom Francije pa je pospešil razvoj dogodkov tudi v jugovzhodni Evropi. Doseđaj se je od vseh strani zatrjevalo, da je ohranitev miru na Balkanu in v

Grška naselbina

Podunavju v splošnem interesu in da se imajo morebitne teritorialne izpremembe izvršiti šele po vojni. Sedaj pa je najprej sovjetska Rusija odvzela Romuniji Besarabijo in severni del Bukovine. Estonija, Letonija in Litva pa so se prostovoljno odpovedali svoji neodvisnosti. Romunija se je na to po nasvetu Nemčije začela pogajati z Bolgarsko in Madžarsko. Z Bolgarsko se je sporazumela in ji je odstopila južno Dobrudžo, z Madžarsko se pa ni mogla sporazumeti. — Na to sta Nemčija in Italija z razsodbo na Dunaju razdelili romunsko Sedmograško tako, da je severni del pripadel Madžarski, južni del pa je ostal Romuniji. Te nesreče so pospešile izpremembo režima v Romuniji. Doslej je Romunija v notranji in zunanji politiki kolebala iz ene skrajnosti v drugo. Sprejela je tudi angleške garancije. Sedaj pa je kralj Karol odstopil v prid svojemu sinu, diktatorsko oblast pa je prevzel general Antonescu, ki je izročil Romu-

nijo v varstvo Nemčije. Nemčija je poslala v Romunijo tudi že več divizij vojaštva. Romunijo je med tem obiskal hud potres. Med vladajočimi legionarji je pa prišlo do krvavih razračunavanj.

Vrnimo se sedaj na zapadno fronto. Po zlomu Francije je propagandno časopisje napovedovalo, da bo v najkrajšem času prišlo do splošnega napada na Anglijo. To se pa ni zgodilo. Pač pa se od takrat dalje dan za dnem, noč za nočjo vrste letalski napadi na London in druga angleška mesta. Angleži pa Nemcem po svojih močeh vračajo in napadajo nemška mesta in tudi Berlin.

Na zahodni fronti to jesen torej ni bila odločilnih zmag. Pač pa se je Nemčija lotila dela na diplomatičnem polju. Najprej je sklenila z Italijo in Japonsko trojni pakt, s katerim sta si Nemčija in Italija pridržali zase Evropo in Afriko, vzhodno Azijo in otočja pa sta prepustili Japonski, ki se že tri leta vojskuje za nadoblast na Kitaj-

K bojem v Egiptu — na reki Nil

skem. Tudi so si obljubili medsebojno vojaško pomoč proti vsaki tretji sili, ki bi se na novo zapletla v vojno z eno izmed njih. To naj bi bilo naperjeno proti ameriškim Zedinjenim državam, ki so med tem pričele organizirati v obrambne svrhe vso Severno in Južno Ameriko in ki z vojnimi dobavami podpirajo Anglijo. Sovjetski Rusiji pa je trojni pakt pustil odprta vrata, da se mu lahko pridruži.

Nato je nemški državni kancelar obiskal v Franciji maršala Petaina in se je sestal tudi z generalom Francom. Do sestanka med maršalom Petaiom in italijanskimi državniki, o katerem se je tudi govorilo, pa do sedaj še ni prišlo.

Pač pa je Italija pričela samostojno akcijo proti Grški. Razmere so bile že dalj časa napete, Italija je obtožila Grčijo, da je na albanski meji povzročila oborožen spopad, o katerem pa Grška trdi, da se je zgodil pet kilometrov od grške meje in da Grki pri njem niso bili udeleženi. Dne 28. oktobra ob 3. zjutraj je izročil italijanski poslanik v

Atenah predsedniku grške vlade Metaksasu ultimatum, ki ga mora do 6. ure zjutraj sprejeti in izročiti Italiji zahtevana vojaška oporišča na grškem ozemlju. Metaksas je ultimatum odklonil in ob 6. uri zjutraj se je pričela vojna med Italijo in Grčijo. V prvem mesecu vojne so grške čete prenesle boje na italijanska tla.

Tekom te vojne so letala neznan narodnosti bombardirala jugoslovansko mesto Bitolj. Razrušenih je bilo več hiš, ranjenih je bilo 21 oseb, 9 pa mrtvih, med njimi dva Slovenca: kapetan Varl in tehnik Milavec iz Maribora.

Med tem je treba zabeležiti še en važen dogodek: volitve predsednika Zedinjenih držav, ki so se vršile dne 5. novembra. Volitev se je udeležilo skoro 50 milijonov volilcev. S prepričevalno večino je spet zmagal Roosevelt, čeprav je v tretjič kandidiral, kar je sicer proti ameriškim običajem, ki ne žele, da bi bil kdo prezident več kakor dvakrat.

Te volitve so sijajen dokaz o moči

Blok modernih liš v Londonu,

ki ga neprestano obiskujejo nemška letala

demokracije. Ameriški volilci, naj si pripadajo beli, črni, rdeči ali žolti rasi, tej ali oni narodnosti ali veri, in naj si so bili pristaši Roosevelta ali opozicije, so pri volitvah izpričali svoje edinstvo in trdno voljo, da hočejo braniti edinstvenost in demokratične ustanove svoje države.

Drugi važen dogodek je bil državni obisk predsednika sveta ljudskih komisarjev in poverjenika za zunanje posle Molotova v Berlinu. Meščansko časopisje rado prikazuje sovjetsko rusko politiko kot nekako neznanko, uganko in Sfingo. V resnici je pa politika popolnoma jasna in prozorna in gleda samo na lastne koristi, pa če je to drugim velikim ali malim narodom prav ali ne.

Nemčija med tem nadaljuje svoje svoje diplomatsko delovanje in je do danes vključila v trojni pakt že Madžarsko, Romunijo in Slovaško. Tudi v Bolgariji spekulirajo nekateri politiki, da

bi mogli na ta način doseči svoje cilje na škodo drugih balkanskih narodov.

Bilanca po poteku prvega leta vojne nam kaže naslednjo sliko: Nemčija obvlada evropski kontinent od severnega tečaja do Biskajskega zaliva, od Kanala do Črnega morja. Z vojaško pogodbo je zvezana z Italijo in Japonsko. S Sovjetsko Rusijo je zvezana s prijateljsko in nenapadalno pogodbo.

Anglija ima na svoji strani Grčijo. Računa lahko tudi na Turčijo in na materialno podporo Amerike.

Jugoslavija je nevtralna in skuša ostati z vsemi državami v dobrih odnosih. Obnovila je tudi normalne diplomatske zveze s sovjetsko Rusijo.

Navedena bilanca nam kaže, da je Nemčija v zadnjem letu dosegla velike vojaške in diplomatske uspehe. Vendar v tem letu še ni prišlo do odločitve med njo in njeno močno nasprotnico Anglijo.

Ali bo 1941 leto odločitve?

Podporno društvo žel. delavcev in uslužbencev v Mariboru

Aleksandrova cesta 65 — Telefon 26-71

Društvo izplačuje ob smrti člana za kategorijo z mesečno članarino din 14— posmrtnino din 8.000—, Za kategorijo z mes. članarino din 6 50 din 3.200—.

Pristop je mogoč vsakemu železničarju in njihovim ženam do 35. leta starosti.

Podpore se izplačajo takoj brez odbitkov. Društvo je izplačalo po preobratu nad din 17.000.000—, podpor.

Ustanovljeno je bilo l. 1894. Članov šteje 12.800. Premožanje društva znaša din 12.000.000—.

Društvo ima za svoje obveznosti popolno kritje. Zavarovanje pri društvu je zaradi malih režij najbolj ceneno. Pristopne prijave dobite pri društvu in vseh službenih edinicah.

Modna trgovina

Anton Paš

šiviljske in krojaške potrebščine

Maribor, Slovenska ulica 4

Pristopajte k društvu za vpepeljevanje mrličev

»OGENJ« MARIBOR

Oskrbuje za umrle vpepeljitev v krematoriju v Gradcu. Sprejemnina, enkratna po starosti in mesečna članarina 15— dinarjev. Razen tega nimajo člani s pogrebom nobenih stroškov.

Zahtevajte pravilnik pri: „Ogenj“, Maribor, Koroševa ulica št. 8

KAREL GROBELJŠEK:

Korenov Matevž se je spomnil na ženitev, ko mu je bilo že petdeset let. Neke sobote se je zglasil v pisarni gospoda Jereba, pri katerem je služil za hlapca. Nerodno je sukal klobuk v rokah in iskal primernih besed, da bi povedal svoje želje.

Jereb je takoj spoznal, da Matevž ni prišel radi poslovnih stvari. Če bi bilo to, bi bil Matevžev nastop drugačen. Potrkal bi, to že, toda ne bi počakal, da mu kdo veli noter. Takoj bi priplomastil s svojimi težkimi škornji v sobo, z roko bi si brisal brke, klobuk pa bi obdržal kar na glavi.

»Gospod, Miška šiplje po vampu, treba bo poslati po Poljanska«, bi zahreščal s svojim močnim glasom.

Danes je bil tih.

»Kaj pa bo dobrega, Matevž?«

Matevž se je odkašljajal. »Mislim sem ... hm ... če bi mi plačali vse za nazaj ... Dve leti, mislim, da imam na dobrem.«

Jereb ga je pozorno pogledal: »Kaj pa boš z denarjem?«

Matevž je zardel. »Oženil se bom,« je bruhnilo iz njega.

»Oženil?« Jereba je vrglo kvišku. Svojim ušesom ni mogel verjeti. Ali se Matevž norčuje, ali misli resno? Trideset let je že pri hiši, pa še ni nikoli mislil na ženitev. Z deklami je komaj govoril o delu in živini, o čem drugem nikoli.

Trideset let. Noben posel ni toliko časa zdržal. Nekateri niso bili zadovoljni z delom, šli so drugam, nekaterim je bila plača premajhna ali pa hrana

preslaba, tudi ti so si prebrali službo. Tretji so se poženili. Matevž je ostal. Postal je del Jerebovega doma; ne more se reči, da je postal družinski član, kvečjemu del inventarja.

»Kaj se boš na stara leta ženil,« je dejal Jereb. »Saj imaš že pet križev na hrbtu.«

»Pet,« je pritrdil Matevž. »Pa je še toliko moči v meni, da si lahko naložim še dva.« Iztegnil je žuljave roke.

Jereb ga je premeril od glave do nog. Kot gora. Hrbet se mu še nič ne krivi. Baš zaradi tega se je Jerebu zdelo škoda, da bi ga izgubil. Tak delavec. Koder je zagrabil Matevž, je zaleglo za dva. Pri košnji in pri nakladanju voz, v gozdu in na njivi. Kot gora. Najmanj deset let bi še lahko garal.

»Ne rečem, da si zanič. Toda za ženitev je treba mladih let.« Jereb je za hip umolknil. »Kaj ti pri nas ni všeč, ali ti kaj manjka,« je vprašal s spremenjenim glasom.

Manjka? Matevžu se ni zdelo vredno, da bi odgovoril. Nikoli se ni pritoževal. Zdelo se je, da je z vsem zadovoljen. Zato tudi ni prebiral služb. Prebrati se itak nič ni dalo. Vedel je, da je povsod enako. Gospodar najame hlapca, da mu dela. Pri Jerebu ni delo nič bolj, pa tudi nič manj trdo kot drugod. Povsod bi moral vstajati ob štirih zjutraj in bi legal šele pozno v noč. Čez dan pa bi ga držalo delo kakor v kleščah. Tako tudi pri Jerebu. Čez dan komaj utegne, da se naje. O hrani ni, da bi razmišljal. Povsod kuhajo za posle posebej. Razumljivo je, da jed ni

toliko zabeljena kot za gospodarja. To je pravilo in nikaka izjema. Tudi je navada, da je hlapčeva postelja v hlevu pri konjih. Pozimi se pač ne more pri-toževati, da bi ga zeblo. Matevž je bil skoraj zadovoljen s svojim stanovanjem. Res so se včasih v cerkvi ljudje odmikali od njega, ker jih je dražil oster vonj po konjih, toda Matevž si ni delal sivih las zavoljo tega. V cerkev je itak bolj redko zahajal. V gostilni pa je vselej sedel med ljudmi, ki jim nos ni bil toliko občutljiv. Da ima človek le streho nad glavo, kakšna je ta streha, ni važno, si je mislil Matevž. Težje bo, ko ne bo ne strehe, ne slamnate postelje.

Matevž je dvignil pogled. »Hišo ima in njive,« je rekel zamolklo.

Jereb je uganil, da ima Matevž Slabetovo Maričko v mislih, toliko so mu že drugi prinesli na uho. Ni ga mogel razumeti. Lesena, s slamo krita bajta, pet kamenitih krp, ki jih Matevž imenuje njive, vse to se mu je zdelo pre-slaba vaba, da bi mogla ženska, kakršna je Marička, ujeti moža. Tudi njej je bilo že nad petdeset let. Bila je nizke rasti in nekoliko škiljava. Še v njenih mladih letih niso moški silili za njo, nikar sedaj.

Jereb je majal z glavo. »Vse skupaj ni vredno petnajst tisoč, za to pa se ti res ne izplača ženiti.

Ne izplača? Jereb je motril vso zadevo s svojimi očmi. Njegovo premoženje so cenili na tri milijone, zato je razumljivo, da mu petnajst tisoč ni mnogo pomenilo. Za Matevža pa je petnajst tisoč že celo premoženje, če bi računal z denarno vrednostjo. Toda ni računal na ta način. Petnajst tisoč ali sto, kdo bi se ukvarjal s številkami. — Matevž je računal drugače. Računal je s svojimi leti. Deset, kvečjemu še petnajst let bo sposoben za hlapca. Kaj pa potem? Vedel je, kaj ga čaka. Lepega dne bi mu Jereb izročil knjižico in denar. ... Ne potrebujem te več, Matevž, saj sam vidiš, da ki postal betežen. Umakni se mlajšemu, ker v hlevu ni prostora za starega, dela nezmožnega

hlapca. Treba bi bilo prijeti za potno palico in iti od hiše do hiše. Tega pa se je Matevž bal. »Zdaj je zadnji čas, da si preskrbim dom za stara leta,« si je ponavljal in tako sta se z Maričko zme-nila za ženitev.

»Hišo ima in njive,« je Matevž še enkrat ponovil s trdim glasom. Mislil je, da je s temi besedami povedal vse, kar mu je težilo srce. Toda Jerebov svet je bil predaleč od Matevževega, da bi raz-umel, kaj je hotel ta povedati. Spoznal pa je, da se Matevža ne bo dalo od-vrniti od njegovega sklepa, zato ni več silil vanj.

»Želim ti obilo sreče, Matevž,« se je prijazno nasmehnil in mu ponudil roko. Matevže jo je nerodno stresel in se zahvalil.

»Do kdaj pa naj ti zaračunam plačo?«

»Do konca meseca bom še pri vas.«

Jereb je pričel računati. Potem je se-gel v miznico in naštel Matevžu denar. »Tisočak sem ti primaknil za poročno darilo, da ne boš rekel, da si šel od nas kar tako.«

Matevž je štel denar in je pozabil zahvaliti se. Vsak bankovec je oslinil z debelimi, nevajenimi prsti in ga pre-ložil s kupa na kup. Tri tisoč pet sto dinarjev. Nekje je bila napaka. Pričel je šteti znova. Ista številka.

»Ali ni prav?« je vprašal Jereb.

Matevž ni mogel odgovoriti. Še pre-den je prišel v pisarno, je zračunal, koliko bo dobil. Po tri sto dinarjev je imel mesečne plače. Od tega jih je po-rabil vsak mesec sto petdeset. Torej bi moral dobiti tri tisoč petsto.

Matevž je preštel še enkrat.

Jereb je ponovil vprašanje: »Ali ni prav?«

Matevž spet ni mogel odgovoriti. Tri tisoč pet sto dinarjev mu je gospod dolžan in toliko mu jih je izplačal. Ka-ko naj reče, da ni prav? Poročno da-rilo? Rad bi z besedo na dan, pa ga je davilo za grlo.

»Vse je prav ... seveda je prav ...« Kako bi mogel terjati nekaj, za kar se nista dogovorila.«

Jereb je menda uganil Matevževe mi-

sli, ker je dejal: »Tisoč dinarjev sem ti odtrgal, kot sva se lansko leto zmenila, ko si polomil voz.«

Matevž ni vedel, kaj bi rekel. Ni se zahvalil za darilo. Še zbogom je pozabil reči, ko je odšel iz pisarne.

Drugi dan se je zglasil pri bratu, ki je imel nekje v hribih majhno posestvo.

»Oženil se bom, zato sem prišel,« je povedal takoj po pozdravu, kot bi komaj čakal, da plane z besedo na dan.

Brat se je začudil, kot se je začudil Jereb: »Na stara leta?«

»Hišo ima in njive,« je dejal Matevž.

Brat ga je bolje razumel, kot ga je razumel Jereb. Vedel je, kaj hoče Matevž s temi besedami povedati. Rad bi se preskrbel za stara leta. Težko je prosjačiti delovnemu človeku. Za trenutek je pomolčal, potem pa je dejal počasi in zamišljeno:

»Ko te bo dal Jereb stran, bi lahko prišel domov, saj veš, da ti je oče zapisal sobico na podstrešju.«

Tesnobno je opazoval vrata. Vedel je, da je od teh besed odvisno vse. Če jim bo Matevž podlegel, mu ne bo treba izplačati tistih pet tisoč, ki jih je oče Matevžu zapisal. Težko je za denar, šest otrok ima, njive pa so plitve, lazi kamniti. Gozd je izsekal, ko je moral izplačati sestro.

Matevž se je izognil z odgovorom. »Ali je tista sobica prazna«, je vprašal kar tja v en dan.

»Starejša spita v njej. Saj veš, da smo na tesnem.«

»Na tesnem«, mu je Matevž v mislih pritrdil. Zato ne more priti domov. Če bi prišel, bi ga brat kaj hitro začel gledati po strani. V napotje pa noče biti nikomur. Tudi ne mara, da bi ga kdo sovražil in ga morda metal na stara leta čez prag. Res bi se lahko obrnil na sodnijo. Toda kjer je dren in kjer primanjkuje zemlje, tam tudi sodnija nič ne opravi. Saj je imel neštetokrat priliko videti in slišati, kako se godi s prevžitkarji. Še očeta požene sin po svetu, nikar brat brata.

»Ne, hišo ima in njive«, je še enkrat ponovil.

»Ali je posestvo kaj prida?« je vprašal brat.

»Pet njiv je, takih, kot so naše v Beli.«

»Drugega nič?«

»Nič.«

»Kako boš pa živel od teh pet njiv. Saj boš šel proč od Jereba?«

»Proč. Ozenjenega hlapca ne potrebuje«, je pritrdil Matevž. Toda za delo me ne skrbi.« Ozrl se je v svoje težke, žuljave dlani. »Dokler bodo te močne, me bo vsak rad najel za dninarja. Tudi škafe in grablje znam popravljati... Potem pa so še njive. Prašiče bova redila. Zdaj se dobro prodajo.«

Tako je Matevž opravil dve najbolj sitni poti, da si je preskrbel denar. Drugo mu ni delalo preglavic. Ko je šel k domačemu župniku po samski list, je povedal isto ko bratu: »Hišo ima in njive.« Tudi župniku, ka ga je poročal, bi povedal isto, če bi ga ta vprašal, čeprav bi stala nevesta poleg. Toda ta ga ni vprašal. Dajal mu je neke čudne nauke, ki jih Matevž skoraj ni razumel.

Po poroki se mu življenje ni mnogo spremenilo. Delo ga je še vedno držalo kakor v kleščah. Vstajal je ob štirih, kot je bil vajen, in spat hodil pozno v noč. Takoj drugi dan se je lotil svinjaka in ga popravil, da je bil skoraj kot nov. Tretji dan je šel v dnino k sosedu. Tudi drugi so ga najemali. Saj so njegove roke še vedno odlegle kot roke dveh delavcev.

Čas je neopazno polzel mimo njega. Minila je pomlad in minilo je poletje. Tudi jesen se je čimdalje bolj nagibala v zimo. Treba je bilo pospraviti še poslednje pridelke z njiv. Z ženo sta pipala korenje in se pogovarjala, kako bi pozimi.

»Za steljo me skrbi«, je dejala žena. »Čez poletje sem nastiljala prašičem s plevelom, a pozimi nimam s čim. Prašiče bi pa rada imela vsaj do Božiča.«

Matevž je zamahnil z roko, kot bi hotel reči: »O tem pa res ni vredno govoriti.« In res ni izgubljal besed. Drugo jutro je šel v gozd po leskovih vej. Potem je delal koše. Pet jih je na-

pravil do večera. Zvečer pa je ukazal ženi:

»Stopi no, stopi k Ramovševi Franci, če bi nama posodila za jutri voziček. Čez zimo ga bom naredil sam in ti ga drugo leto ne bo treba hodit prosit na posodo.«

»Kako misliš«, je vprašala.

zil ženin strah. »Hudiča, mar kradeva, da se tresesh kot šiba na vodi.«

Kradeta? Ne, za tatvino tega ni mogla označiti, ali vendar ...

»Jereb bi rekel, da kradeva«, je dejala tiho.

Debelo jo je pogledal.

»Trideset let sem delal pri Jerebu,

Matevž je grabil, kot bi grabil na svojem ...

»V Črnilec bova šla jutri, v Jerebov log. Tam je listja na kupe.«

»Pa če naju bo kdo videl?«

Skomignil je z rameni. »Lahko naju kdo vidi. Blizu ceste je.«

Sprašujoče se je ozirala vanj. Opazil je, da se boji.

»Kaj, vraga, pa bi bilo, če bi naju kdo videl«, je zarezal. Trideset let sem služil pri Jerebu, pa nikoli nismo grabili listja. Za steljo uporabljajo ojstrico iz Črne mlake in slamo.«

To pa je ni prepričalo. Ko je drugi dan grabila, se je neprestano ozirala okrog sebe. Pri vsakem poku ji je zastalo srce. Matevž pa je grabil, kot bi grabil na svojem. Nazadnje je le opa-

pa nismo nikoli grabili listja. Tudi letos ga ne bodo. Glavo bi zastavil. Torej ne kradeva ...« Čudno se mu je zdelo, da žena tega ne razume.

Pljunil je v roke, da bi znova pričel z delom. Toda grablje so mu obstale. Zdelo se mu je, da še vedno ni prepričal žene.

»Listje ni les. Če bi posekal bukev, ne rečem, da bi to ne bila tatvina, če prav ima Jereb tisoče bukev. Nekoč bi le prišel čas, da bi dal posekati ravno tisto bukev, ki sem mu jo jaz ukradel. Toda listje. Samo pada s drevesa. Pada letos, padalo je lani, predlanskim in še prej. Nihče ga ne grabi. Prhni. Glej, lansko je še tu, predlansko je že sprh-

nelo. To se bo zgodilo tudi z letošnjim, kolikor ga ne bova midva odpejlala in kolikor ga ne bo odnesel veter. Poglej, kako ga odnaša. Slabetov laz je ves pokrit z listjem. V dolini ga je cel kup. Ali tudi veter krade, ali krade Slabež?»

Spet je pričel grabiti. Zdelo se mu je pametneje, če molči in dela, zakaj popoldne se je nagibalo h kraju. Tudi žena je molčala. Kako bi ugovarjala besedam, ki so se ji zdele resnične. Toda strahu se kljub temu ni mogla znebiti. Vedela je, da bi drugi rekli drugače. V naprej je slišala njihove besede. Tudi tiste so se ji zdele resnične in bi jim ne mogla ugovarjati. Ona sploh ni znala misli tako razpletati, kot jih je razpletal Matevž.

Vendar pa se vse popoldne ni nič zgodilo. Srečno sta naložila voziček s koši in se odpravila proti domu. Na strmem klanecu ju je došel gozdni čuvaj. Ker je videl, da težko peljeta, se je uprl ob ročico in je pomagal porivati. Ko so bili na vrhu, je rekel malomarno:

»Težko je to listje, čeprav je videti suho. Kje pa si ga nagrabil?«

»V Jerebovem logu, v Črnilcu.«

Čuvaj je vedel, da je Matevž dolgo služil pri Jerebu, zato je mislil, da mu je Jereb dovolil, da sme na njegovem grabiti listje.

»Preklete je natančen ta Jereb in...« Mislil je reči skop, pa se mu je zdelo, da je boljše, če požre besedo, ker se je zbal, da bi ga Matevž zatožil. Prišel je v zadrego, ker ni vedel, kako bi končal stavek.

»Da... to sem hotel reči, da bi drugim ne dovolil grabiti razen tebi, ki si služil pri njem. Toliko časa menda ni nihče zdržal kot ti.«

»Trideset let«, se je hitro oglasila žena, ker je hotela pogovor speljati drugam. Bala se je, da bi mož ne znil kake neumnosti.

Toda Matevž je kljub temu znil: »Kaj bi z dovoljenjem«, je dejal nejevoljno in pljunil.

»Kaj«, je vprašal čuvaj.

»Da ni treba za to osrano listje nobenega dovoljenja, sem rekel!«

»Ali mar nimaš dovoljenja«, se je prestrašil čuvaj.

»Kaj mi treba dovoljenja za listje. Listje ni les. Če bi rabil bukev, bi morda šel in poprosil: Gospod, hlev bi popravil, če bi smel posekati eno bukev, da bom imel za trame. Toda za listje ne bom prosil.«

»Listje ali les, to je vseeno«, se je jezil čuvaj. »Tatvina je tatvina, pa če ukradeš gnjat ali celega prašiča.«

»Kakšna tatvina«, je zrastel Matevž.

»Tatvina«, je trmasto ponovil čuvaj. Na svojem nisi grabil. Če te naznanim, ne vem, kako bo. In moram te naznaniti, sicer bom sam odgovarjal za škodo.«

Matevž se ni niti malo prestrašil. Zdelo se mu je, da ga čuvaj nima za kaj naznaniti. Listje je vendar brez vrednosti, dokler ga kdo ne pograbi. Jereb pa ga ne bo dal grabiti. To je kot amen v očenašu. Torej za voljo tega ni vredno izgubljati besed, Jezilo ga je, da čuvaj tega ne razume. Vsak otrok bi razumel.

»Škoda«, se je zasmejal. Ne vem, o kaki škodi govoriš. Trideset let sem služil pri Jerebu, pa niti enkrat nismo grabili listja. Če bi pa vedel, da ga bo Jereb potreboval zase, potem ga jaz ne bi šel grabiti.«

Drug drugega nista mogla razumeti.

Čuvaj je iskal pravih besed. »Iz listja vendar nastane prst, rodovitna črna prst«, je dejal po kratkem molku. Če bi šel na tuje zemljišče, pa bi tam jemal prst ter jo vozil na svoje, bi te kmalu zaprli kot tatu.«

Spet je za trenutek pomolčal, potem pa je dejal: »Nerad bi povzročil kake sitnosti. Pa tudi sebi ne smem škodovati. Najpametneje je, če greš zvečer k Jerebu in ga poprosiš za dovoljenje, da smeš grabiti. Tebi bo nemara dovolil. Seveda mu ni treba omeniti, da si bil že danes v Črnilcu.«

Matevž pa se ni dal ugnati kar tako. »Gozd vendar ni njiva, da bi gledali

na prst«, je dejal. »Koliko pa se bi je napravilo iz teh trideset košev listja, ki ga nameravam nagrabit v Jerebovem? Ni vredno, da bi govoril. V logu je na kupe listja. Neprestano pada z drevja. In veter ga odnaša. V Slabetovem lazu ga je vse polno. Iz tega bi se tudi naredila prst. Ali boš šel tudi k Slabetu in mu svetoval, naj gre pr prost Jereba za dovoljenje, da sme veter na našati listje v laz?«

Na takega trmoglavca čuvaj še ni naletel. »Svetoval sem ti, da greš k Jerebu prosit dovoljenja, naredi pa, kakor se ti zdi prav.« Nejevoljen se je poslovil.

»Piši ti mene v rit«, je dejal Matevž, ko sta bila že sama z ženo. Prav nič se ni vznemirjal. Tistih trideset košev listja, kot ga potrebuje za steljo, bo nagrabil, pa če se čuvaj na glavo postavi.

Drugi dan je šel dvakrat po listje. Ko je proti večeru že drugič nalagal voziček, je prišel čuvaj. »Ali si spet naložil?« je vprašal za pozdrav. Ustavil se je in je čakal.

Matevž ga je pogledal, odgovoril pa ni. Zdelo se mu je, da ni vredno odgovoriti na tako neumno vprašanje. S petimi koši listja, vendar ne more izhajati vso zimo. Saj mu je včeraj povedal, da jih potrebuje trideset.

»Da bi se le vreme ne sprevrglo«, je nazadnje dejal, samo, da bi nekaj rekel. »Zdaj je stelja suha.«

»Ali si šel sinoči k Jerebu«, je vprašal čuvaj.

Matevž ga je divje pogledal. »Piši me v rit, sem ti že včeraj rekel.«

»Že prav, že prav.« Čuvaj je odšel.

Potem je imel Matevž ves teden mir. Ker je bilo vreme ugodno in listje suho, ga je nagrabil več, kot je nameraval. »Pa naj bo nekaj še za prihodnje leto«, je dejal ženi, ki je silila, da bi nehala grabiti.

Čez tri tedne pa je prišel k njemu orožnik. Matevž ga je zagledal že skozi okno. Čudno se mu je zdelo, da je zavil proti hiši. »Kaj neki išče, hudič?«, je zaklel. Matevž orožnikov ni mogel.

»Križana nebesa, orožnik gre k nam«, je prestrašeno prihitela žena iz kuhinje. »Menda se je zmotil v hiši«, je dejal Matevž zamišljeno. Napeto je čakal in gledal k vratom. Žena je bila bleda ko stena.

»Vi ste Matevž Koren?«, je vprašal orožnik, ko je stopil v sobo.

Matevž je nemo prikimal.

Orožnik je vzel iz torbice svinčnik in beležnico. Matevž se je začudil, ko je spoznal, da se orožnik ni zmotil v hiši. V dušo mu je legla skrb. »Ali sem v nedeljo koga česnil, ko sem se ga v gostilni malo nabral?«, so se mu podile misli po glavi. Ni se mogel spomniti.

Orožnik si je sprva zapisoval same nepomembne osebne podatke, iz katerih Matevž ni mogel nič uganiti.

»Pred tremi tedni ste grabili listje v Jerebovem logu?«, je nenadno vprašal orožnik.

»Grabil«, je pritrdil Matevž in se nasmehnil. Napetost je popustila. Tudi strah je minil. Zdelo se mu je, da radi listja ni vredno vznemirjati se. Listje ni les.

»Trideset let sem služil pri Jerebu, pa nikoli nismo grabili listja«, je pričel praviti. »Tudi letos ga ne bodo. Nikoli. Listje pa pada vsako leto in gre v nič, prhni...«

»Koliko pa ste ga nagrabili?«, ga je prekinil orožnik.

»Štirideset košev.«

»Pokažite mi ga!«

Matevž je peljal orožnika na svisli. »Če bi ga dal Jereb grabiti, ga jaz ne bi«, je vmes pripovedoval. »Pa ga ne bo dal. Listje pa pada, leto za letom. In veter ga raznaša. V Slabetovem lazu ga je vse polno. Ali boste šli tudi k Slabetu?«

Orožnik si je ogledal listje s kratkim pogledom. Ko je prišel nazaj v izbo, si je spet nekaj zapisal. »Jereb vas toži«, je dejal in se ozrl v Matevža.

»Radi listja naj kar toži«, je odgovoril Matevž.

»Še to napišite«, se je vmešala žena, »da je Matevž trideset let garal pri Je-

rebu. In kako garal. Gihta se je nalezl v teh letih, da je včasih ves trd. Namesto, da bi mu dal Jereb odskođno, ga pa toži.« Zajokala je.

»Molci, no, molci«, se je ujezil Matevž. Neumno se mu je zdelo, da joka radi listja.

Potem je imel spet mir. Šele sredi zime je dobil listek od sodnije. Klel je kot Madžar. Nekaj dni je bil zelo vznemirjen. Se jed mu ni dišala. Pa to ni bil strah. Se vedno se mu je zdelo, da mu radi listja nič ne morejo. Vznemirjalo ga je le, da bo moral na sodnijo. S sodnijo ni imel rad opravka. Če bi bil poklican le za pričó, bi bil prav tako vznemirjen.

»Ti stara, kaj misliš, če ne bi šel?«, je vprašal ženo.

Žena pa je samo jokala in mu ni znala svetovati.

Ko je prišel določen dan, je vseeno šel. Nemirno, skoraj plaho je čakal na hodniku sodišča. Polno ljudi je bilo tam. Nekateri so se pogovarjali glasno, kot bi bili v gostilni. Matevž jih je občudoval. Sam si ni upal spregovoriti niti tihe besede. Stal je v kotu in prisluškoval besedam drugih.

Čakal je dve debeli uri. Ko je pisar poklical njegovo ime, je nerodno štorkljal v razpravno sobo. Vznemirjeno se je oziral okrog sebe. Za zrvišeno mizo je sedel mlad sodnik, zraven njega pa pisar. Matevža je sodnikov mladi obraz zelo pomiril. Naenkrat se je počutil, kot bi se mu nekaj težkega odvalilo od srca.

»Ali ste že bili kdaj kaznovani?«, ga je vprašal sodnik.

Njegov glas je bil bolj prijazen ko strog.

Matevžu se je zmračilo čelo. »Enkrat, pred dvajsetimi leti... tri dni sem bil zaprt«, je zamolklo povedal. Ta spomin mu je bil neljub. Še vedno je čutil krivico, ki so mu jo prizadeli.

»Zakaj pa ste bili zaprti?«, ga je spet vprašal sodnik.

»Lapuhovega Jožeta sem udaril po glavi. Skupaj sva služila pri Jerebu, pa me je obdolžil, da sem mu ukradel

škornje. Nič ne rečem, preveč sem ga, ulila se mu je kri. Toda danes bi ga prav tako, če bi me obdolžil tatvine. Se nikomur nisem nič ukradel. Tat nisem. Trideset let sem delal pri Jerebu, pa mu nisem zmaknil niti toliko...« Pokazal je s prstom.

Sodnik ga je prekinil: »Zdaj ste spet obdolženi tatvine. Na Jerebovem ste brez dovoljenja grabili listje.«

»Kakšna tatvina«, se je vznemiril Matevž.

»Torej niste kradli?«

»Nisem«, je trdo odgovoril. »Drugače bi bilo, ce bi se lotil lesa. Jereb ima take gozde, da bi jih v par dneh komaj obhodil. Ce bi šel in mu posekal smreko, češ, saj se mu ne bo poznalo, bi me lahko vlačil po sodniji. Toda radi listja? Vsako leto požene na novo. Samo od sebe. Jeseni pa odpade in potem prhni... Veter ga odnaša in se igra z njim.«

»Jereb ceni škodo na dve sto dinarjev«, ga je spet prekinil sodnik. »Kaj mislite vi?«

»Dve sto dinarjev... ti moj bog...« se je lovil Matevž z besedami. »Kaj naj rečem? Če bi posekal smreko, pa bi me vprašali, koliko jo cenim, bi rekel sto, dvesto, tristo dinarjev, kakršna bi pač bila smreka. Toda listja ne morem ceniti, saj je brez vrednosti.«

»Če je brez vrednosti, čemu pa ste ga šli grabiti?«

»Čemu«, je Matevž iskal nit svojih misli. Na tako hitra vprašanja je težko odgovarjal. »Listje potrebujem za steljo.«

»Torej ima le neko vrednost.«

»Seveda jo ima, zame, in sedaj, ko je doma. Če bi mi ga kdo ukradel s svisli, bi ga šel tožit. Pet dni sva se pošteno trudila z ženo, da sva ga nagrabila in zvozila domov. Toda v logu je brez vrednosti. Trideset let sem služil pri Jerebu, pa nikoli nismo grabili listja. Tudi letos ga niso. Pri Jerebu imajo druge stelje dovolj.« Matevžu so sedaj hitro tekle besede, ko je našel nit svojih misli.

Sodnik ga ni več poslušal. Nekaj je narekoval pisarju. Potem je vstal in pričel brati:

»V imenu njegovega veličanstva...« Matevžu so se večale oči... Petdeset dinarjev denarne kazni... dva dni zapora...« so udarjale trde sodnikove besede na njegovo uho. Matevžu se je zdelo, da te besede ne morejo veljati njemu. Napeto je strmel v sodnikov obraz.

»Ali sprejmete kazen? Ali se boste pritožili?«

Kazen? Pritožil? Radi listja?

»Trideset let sem delal pri Jerebu, pa nikoli nismo grabili listja«, je tiho dejal Matevž. »In ga ne bodo... Listje pa poganja vsako leto in odpada... Na kupe ga je v logu... Veter se poi-grava z njim... prhni...«

S sklonjeno glavo je prišel iz sodnije.

**VSA
GLASBILA**
in potrebščine
dobite po so-
lidnih cenah
pri tvrdki

Meinel & Herold

zaloga tvorn. glasbil

MARIBOR št. 282.

Obširni katalog
prejmete ako vpo-
šljete Din 4— v
z n a m k a h.

Dajemo brezplačen pouk v igranju!

HRANILNO IN POSO- JILNO DRUŠTVO DE- LAVCEV V MARIBORU

z. z o. j. / Frankopanova ul. 37

v lastnem posloplju

Ustanovljeno leta 1871

Račun pri poštni hranil-
nici, podružn. Ljubljana
13.143 / Telefon 26-35

Sprejema hranilne vloge
in jih obrestuje po naj-
boljši obrestni meri /
Posojila se dajejo na
menice in vknjiženje po
ugodnih pogojih

Zadružni delež znaša din 200—

VLADIMIR KAPUS:

ZIMA V PLANINAH

Marsikak prijatelj prirode, ki ima priliko gledati, kako zelo trpi živalstvo od snega in hudega mraza v dolini, se s strahom ozira v visoke zasnežene planine: »Kaj mora divjad trpeti šele v planinah, ko je letos že v dolini tako hudo?« Kdor pa pozna navade in življenjske pogoje divjadi in perjadi, prebivajoče v planinskem svetu, pa meni drugače.

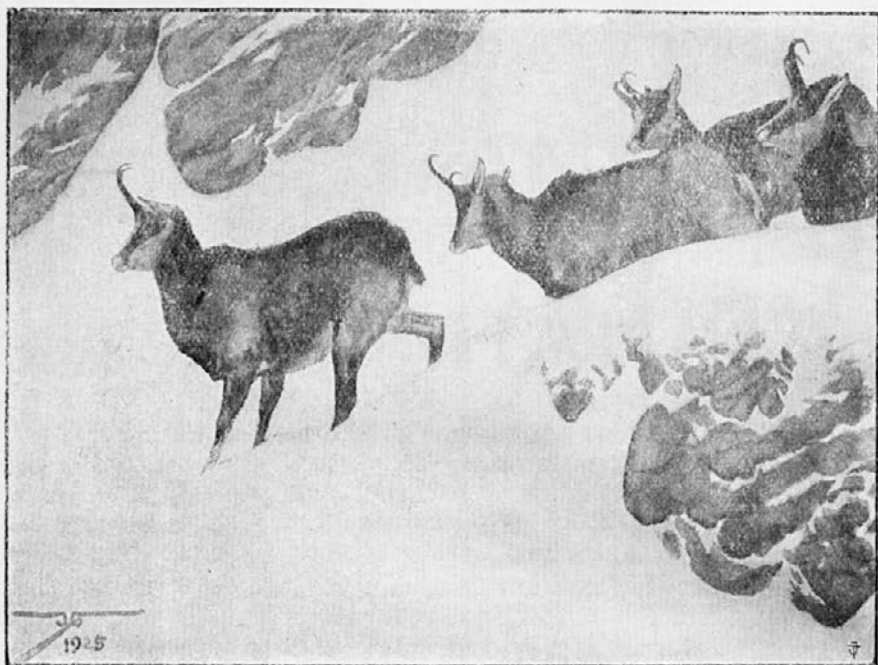
Dočim imamo v dolinah komaj vsakih deset let eno res hudo zimo, ko zapade sneg nad 1 m debelo, so le redke zime, da ne bi pokrivala naših planin, v višinah nad 1000 m 1—2 m debela snežna odeja. Seveda so pa zopet snežne razmere, na katere se je navadila naša planinska divjad in perjad, precej drugačne kakor so pa v obljudenih nižinah.

V planinah se kaj rado zgodi, da sneg zapade vsak mesec v letu. V poletnih mesecih hitro skopni, dočim jesenski sneg v planinah večkrat obleži do pozne pomladi. V globokih senčnih jarkih, kjer se v mnogih primerih nakopičijo sneženi plazovi na več metrov debelo, pa sneg skopni šele sredi poletja. V nižjih legah niso tako velike snežne spremembe kakor v planinah, kjer toplo opoldansko sonce in močan veter kaj kmalu v posebno prosojnih legah odstranita sneg. Velike prekopnine naredo tudi široki snežni plazovi, ki navadno odnašajo ogromne količine snega v doline in jarke. Vse to, kar postane v mnogih primerih usodno za naše planinske prebivalce, pa v splošnem omogoča in pospešuje zimsko življenje v naših planinah.

V goličevju opazimo, kako se premikajo na prekopinah, kjer se je bil odtrgal plaz, črne točke. Daljnogled pa nam pove, da je to tropa gamsov.

Ko je snežilo, so stali in polegali črni, rogljati planinski prebivalci v zijalkah in lopah nad velikimi prodi štrlečih pečin. Po ena ali dve materi sta bili v zijalki z družino sestoječo iz enega ali dveh kozličkov in enega, včasih tudi dveh lanskih mladičev, ki jim pravijo Bohinjci tudi kozolci. Sneg, ki so ga menjajoč se, kakor za stavo gonili burja, sever in krivec, jim ni mogel do živega. Da jim je bilo bolj toplo, so se ponoči, ko so zaspali, stisnili precej na tesno drug k drugemu. Snežilo je neprestano,

skozi dva dneva. Ko so se želodci črne družbe izpraznili, so si jih napolnili s suho travo štrlečo izpod previsnih sten. Gamsova mati pa tudi dobro ve, kje ob lopah, kraj proda, vsako poletje zrastejo koprive in razne druge debelosteble rastline. Ostankov takih rastlin ni težko izkopati iz rahlo natrošenega sneženega praha.

Stara izkušena koza, ki že dve leti nima več naraščaja in opravlja službo voditeljice pri veliki čredi, sestoječi iz devetih družin, je zlezla na rob skale, kraj od viher razdrapanega mecesna in premotrila vso okolico. Edino ona, od vseh sedanjih planinskih stanovalcev pozna ne le vse steze in stezice v steni, marveč ve tudi v snegu točno, kam sme in kam ne sme opreti črnih parkljev.

Vihar poneha, snežinke se razredčijo, skozi svetlo okno, med vijoličastimi oblaki, na vzhodu, prodre medel žarek. Nad stenami zabučí. Izkušena starka, ki kaj dobro pozna to čudno, v mnogih primerih smrtonosno bučanje, hitro in spretno pulne z roba stene in se stisne v zijalko. Čez stene se prične vsipati, prvotno rahel prah, ki pa se od trenutka do trenutka bolj zgoščava. Silen slap se vsipa čez stene, lope in zijalke, ogromen snežen plaz drvi čez široke prode. Ko pribodni v gozd, lomí drevesa in preobrača skale. Vsa gamsova tropa, vodena po izkušeni voditeljici, je na varnem.

Voditeljica prisluškuje in sklepa: Posluša v dolino, kam je plaz odbojnel in obrača glavo v višave. Vedeti hoče, če je že končano in ni nove nevarnosti.

Ko je divja gorska igra končana, voditeljica zopet previdno leze iz zijalke. To pot gre višje, nad stene, prav tja, kjer se je bil odtrgal ogromen plaz.

Kjer je pred plazom že vse pokrivala nad meter debela snežna odeja, je zdaj velika prekopina porasla s suho, nekoliko povaljano travo. Ko so na prekopini vsi člani velike trope, se prične pasti tudi voditeljica. Suha trava jim vidno dobro tekne. Stara visokorogljasta koza pa je pri paši vedno zelo oprezna. Kadar razposajena mladina postaja preveč živahna in hoče samovoljno v sneg, jo previdno zavračajo matere, ki tvorijo s svojimi družinami čredo. Samcev nad tri leta ni pri tropi, oni so tropo zapustili po sv. Miklavžu, ko je bilo konec gamsovega svatovanja.

Kakor hitro zaide sonce, gora poledeni. Čreda zopet leze v stene. Mrzla je jasna noč, toda gamsov ne zebe. Stare in mlade grejejo debeli kožuhi. Mladina se stiska k materam.

Ko vrhovi planin zažare v zlatu in škrlatu, ko čez grebene posije luč božanstva in se zaiskre milijoni kristalov, je črna čreda že na nogah. Previdno se pomika v jarek. Skozi jarek je namenjena na sosednji greben, kjer so tudi že zdrknili plazovi. Stari kozi voditeljici je znano že iz prejšnjih let, kje je tečna zimska hrana. Steza je sicer na debelo zasnežena, toda voditeljica ve točno, kam mora stopiti, da ne zdrkne čez steno. Točno po sledi, po gazi voditeljice sledi tropa. Matere nebogljene mladine pozorno pazijo, kako se premika naraščaj.

Neprevidni mladič je skočil nekoliko v stran in že je izginil v na debelo natrošenem snežnem prahu. Vsa tropa trenutno obstane. Čez nižjo steno se pokadi snežni prah, pod steno se pokaže iz snega drobna mularsta glavica. Iz snega se izmotava mladi gamsek. Črnobela krogla čepi na skali in se trese od straha.

Mati, ki se je prav tako prestrašila kakor dete, se previdno spušča k mladiču. Vrat je sklonjen, glava na snegu. S prednjimi nogami odbrskuje sneg. Vsaka stopinja skozi nepoznano steno je premišljena. Počasi se bliža mladiču.

In že je pri njem in že ga liže po glavici in po vratu. Mladič je vidno opogumljen. Mati se vrača točno po isti stezi, po kateri je prišla, skozi steno, na greben. Neprestano se ozira nazaj, na mladiča, ki ji nekaj časa sledi. Mladi gamssek zopet ne more naprej. Mati se vrne in odbrskava sneg. Nekolikokrat pomaga mladiču. Kar pa je pripeljala mladiča do skale, na katero se mladič za nobeno ceno ne more povzpeti. Pri vsakem skoku mu spodrsne in vedno pade v sneg. Mati se vrne k mladiču, ga zopet prične lizati, dokler se le-ta ne pomiri. Na to zbrska sneg na drugem kraju skale. Stopi zopet k mladiču in naredi skok. Na to čaka, da bi ji mladič sledil. Ker se mladič takoj ne opogumi, mati ponavlja skok. Šele po tretjič ponovljenem skoku ji mladič sledi in srečno preide nevarno mesto.

Voditeljica z ostalo tropo je med tem že odšla. Ko sta zaostalca zopet na veliki gazi, je nevarnost zaenkrat pri kraju.

*

Skozi dolino že diha pomlad. Topel predpomladanski dih je odklenil ključavnice korenin in odprl kljunčke krilatcev. V prosojnih rebrih bahato cvetejo bele kurice, nad njimi brenče kosmati čmrlji, po logih, kjer vsak večer ubira pomladansko pesem kos zlatokljun, pa bingljajo zvončki. Pomladansko sonce, ki je izredno prijetno in ljubeznivo, pa vsako opoldne poljubuje tudi prisojne lege, visoko v planinah. Sneg se topi, gora se solzi od radosti. Sonce pregreje drobno srčece krivorepega ruševca. Le ta se kljub svarilom severa in rezke burje, ki tu pa tam, posebno ponoči rada potegneta čez grebene in šepečeta, da še ni konec zime, spozabi in v ranih jutrih, včasih pa tudi kar podnevi, zagruli pomladansko in zapleše. Toplo sonce kaj dobro do črnim gorskim stanovalcem, ki že dolgo prebivajo v kopnem goličevju. Sonce privabi v planino človeka, ki s seboj prinese nemir, nesrečo in smrt.

*

Tropa gamsov ima precej nemirno noč. V koči sredi planine je zopet luč in neprijetni glasovi motijo spanje planinskih prebivalcev. Zgodaj zjutraj se zaradi nočnega nemira pomikajo gamsi v senčne lege, ki so še vedno močno okovane v ledene okove.

Izza sosednih planin se pričnejo valiti ogromne kope težkih, mokrih oblakov. Goni jih topel jug, ki je pomladi za doline dobrodošel, nevaren pa za planine. Sonce se skriva, v višavah se spopade jug s severom in burjo. V dolinah dežuje prijeten, mehkek dežek, ki kaj hitro ozelenjuje trate in polja. V gorah se že bije huda borba med zimo in pomladjo. Predno je zima premagana, še enkrat hoče pokazati svojo moč: V gorah sneži, neprenehoma, noč in dan. Vihra zajame gamse v senčni, za prezimovanje gamsov nevarni legi. kakomr jih je bil prepodil človek. Nova zima bo sicer kratka, toda nevarna za gamsov rod.

Ko nad severom in burjo prične zmagovati jug, se že trgajo divji plazovi. Silen plaz zajame gamsovo tropo vprav takrat, ko se le ta skuša rešiti v svoje bivše prezimovališče, kjer izkušena voditeljica pozna vse ruševie. vsak mecesen in vsak kamen in iz katerega jo je bil pregnal človek. Ko gamsi zaslišijo nad seboj grmenje, bučanje in hrstenje dreves,

jo uberejo v dolino. Toda snežni valovi so hitrejši kakor beg gamsov. Ogromna količina snega je že zajela prvi del trope. V snežnih valovih izgine voditeljica in še dve članici z lansкими in letošnjimi mladiči. Iz plaza se pokaže tu pa tam črna lisa; nekemu kozolcu skoraj uspe se trenutno rešiti iz belih valov, toda nove grmade snega ga zopet pograbi in pokopljejo v snežnem veletoku, ki drvi s silno brzino k prepadu. Trušč in ropot ter planinski pogreb je končan. Sedem gamsov je pokopanih na gorskem pokopališču, na produ, pod več kot sto metrov visoko steno. Onega kozolca, ki se je bil trenutno rešil, je drugi del plaza pritisnil za debel mecesen, v steni. Tamkaj zdaj gine v hudih bolečinah viseč med nebom in zemljo.

*

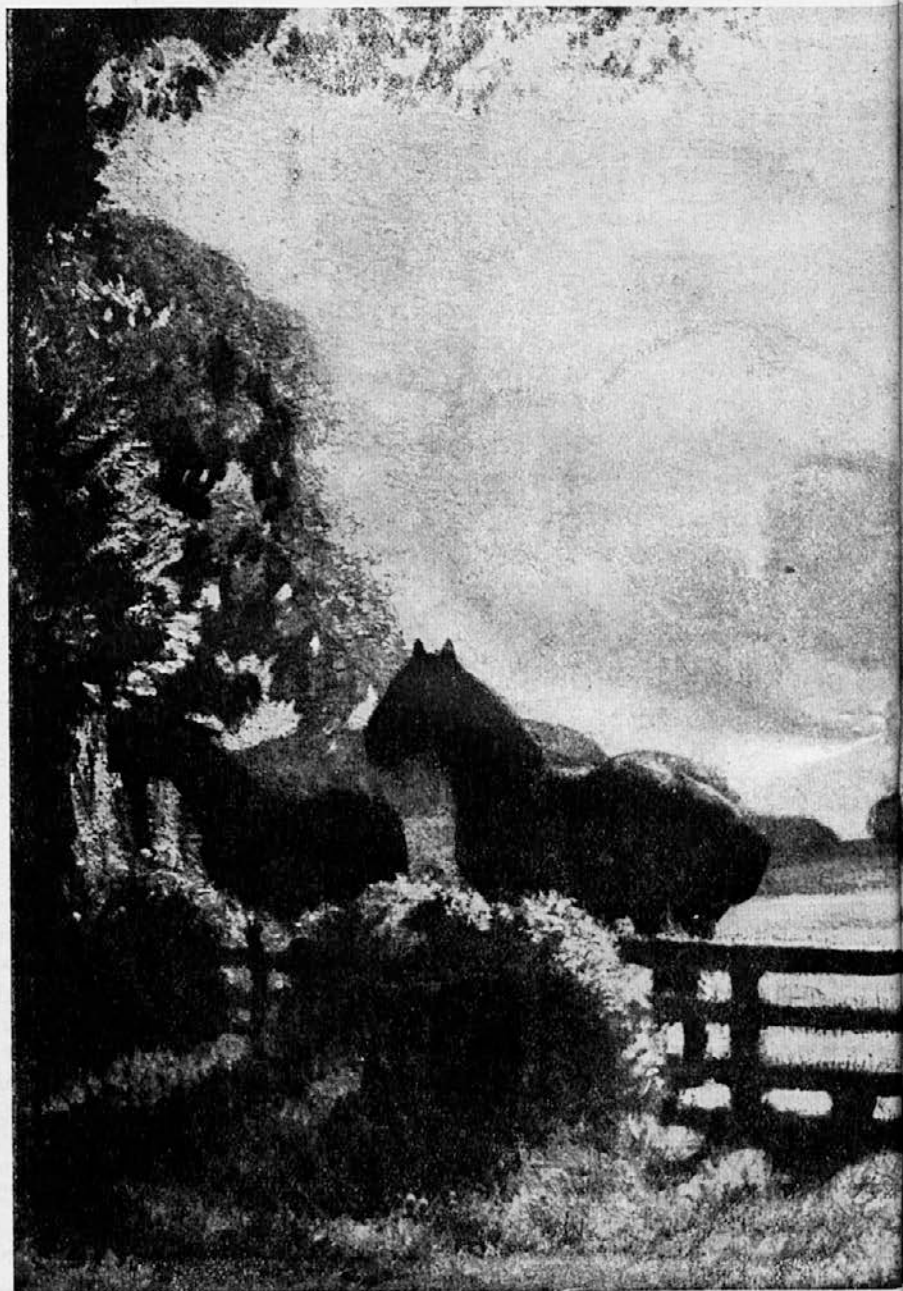
Na debelem, oguljenem mecesnu, ki že skozi stoletja vsako pomlad gleda iz mrzle gore globoko doli, v ozeljenjevajočo dolino prihajajočo mlado Vesno, je zakrakal planinski grobar, črni vran. K pogrebu ne, k pogrebščini vabi in kliče ostale planinske pogrebce. Izpod oblakov mu že odgovarja zvesti drug, ki hiti, da ne bi zamudil redke gostije. Iz mokre, sive megle, ki se kadi iz prepada, pa prihaja zategnjeno, ostro žvižganje. Črne, rumenokljune gorske kavke se dvigajo, zopet padajo in krožijo okoli mladega mrliča, ki so mu bile pravkar pozelenele oči in je pripravljen za pogrebščino, na belo pogrjnjeni mizi.

Mastek

MARIBOR

ELITNA KONFEKCIJA
ZA DAME IN GOSPODE

prinaša vedno najnovejše!

Angleška pokrajina

KDAJ

IN KAKO

SE NAJ UČI OTROK GLASBE

Milica Stupan

Glasba ima pred vsemi drugimi umetnostmi to prednost, da je dostopna najširšim plastem naroda, vsakemu še tako preprostemu in revnemu človeku, ker si lahko brez vsakršnih priprav in stroškov zapoje ali zažvižga pesemco ali napev. Glasba je tudi res edina panoga umetnosti, ki si jo ponese skoraj vsak človek iz doma in šole v življenje. Prav zato je glasba tudi večjega pomena za otroke kakor ostale umetnosti, zato bi se naj izpopolnjeval v otroku čut za glasbo v mnogo večji meri kakor doslej.

Iznajdba radia je bistveno vplivala na glasbeno življenje in ga popolnoma preusmerila in premaknila. Po eni strani je radio omogočil ali vsaj olajšal uživanje dobre glasbe vsem onim, ki se sami niso učili kakršnega glasbila, seveda le, če imajo sredstva za nakup radio. Po drugi strani pa je radio precej zavrl samostojno glasbeno udejstvovanje, vsaj instrumentalno, ki je bilo v prejšnjih časih mnogo bolj razvito. Dočim je tedaj mnogo več ljudi obvladalo kako glasbilo, seveda navadno le bolj v skromni meri, tako rekoč za domačo potrebo, je danes krog onih, ki znajo kak instrument, sicer manjši, a navadno ga obvladajo bolj dovršeno kot nekdanji ljudje.

Danes glasba nima več svojega prvotnega pomena kot splošno izraževalno sredstvo, ki ga je imela nekoč, pač pa je bolj sredstvo za notranjo uteho. Prav bi pa bilo, ko bi glasba zadobila spet svoj prvotni pomen, da bi postala izraževalno sredstvo, slično govorici. Vsakemu otroku bi bilo zato treba nuditi priliko, da si to izraževalno sredstvo prisvoji in razvije tako, da mu bo tudi ono služilo za izražanje čustev. Nekaj sličnega zahteva tudi nova telesna vzgoja. Čim več sredstev ima človek, da z njimi izraža svoja čustva in misli, tem popolnejši je.

Zato je prav, če starši, ki to količkaj zmorejo, pustijo, da se njih otroci uče kakega glasbila. Saj ni treba, da postanejo vsi otroci slavni komponisti ali virtuozi, a vsak lahko doseže tudi v glasbi določeno stopnjo, da bo lahko sebi in drugim delal z glasbo veselje ali pa si morda z njo celo kedaj služil kruh.

Pri glasbi pa je skoraj neobhodno potrebno, da začnemo s poukom v otroških letih. Pri jezikih to ni potrebno, saj lahko začne človek z učenjem tujega jezika kdajkoli v življenju, pa vedno doseže s potrebno pridnostjo zaželene uspehe. Drugače pa je pri glasbi, ki zahteva daljšega učenja in dolgotrajnega, včasih suhoparnega vežbanja, za kar vse človek v poznejših letih nima časa ne veselja. Zato pa je potrebno, začeti s poukom glasbe v nežni otroški dobi, da si je res, da s tem prikrajšamo otroka za marsikatero urico otroškega veselja. Kljub temu pa ne smemo

začeti prezgodaj s poukom kakšnega glasbila, vsaj ne pred izpolnjenim osmim, še bolj desetim življenjskim letom otrokovim.

Vprašanje pa je, ali se naj uče glasbe vsi otroci, katerih starši to zmorejo, ali pa naj izločimo od glasbenega pouka otroke, ki so za glasbo nenadarjeni. V prejšnjih časih so mnogo govorili o nemuzikalnih ljudeh. Novejša raziskavanja so pa dognala, da nemuzikalnih ljudi sploh ni, iz-
vzemši ljudi s pokvarjenimi slušnimi organi. Kjer se govori o nemuzikalnosti, je temu vedno kriva samo kaka notranja, duševna ovira, ki se pa

Ljubo Ravnikar: Jeseniška apnenica (akvarel)

da odstraniti. Največkrat je kriva zavest nezmožnosti, ki nastane od tega, ker se otrok, ki je za glasbo manj nadarjen, ne more tako hitro priučiti glasbe, bodisi petja, bodisi kakega instrumenta kakor otrok, ki je za glasbo bolj nadarjen. Če pa povrnemo takemu obupancu njegovo samozavest, zaupanje v lastne moči, dobi zopet veselje in — zmožnost za glasbo.

Res pa je, da obstaja tudi pri glasbi kakor sploh pri vseh duševnih nagnjenjih večja ali manjša nadarjenost, ki je odvisna od nadarjenosti staršev in vsega rodu. Medtem ko se druge nadarjenosti, n. pr. nadarjenost za risanje težje podeduje in se v rodu kaj hitro izgubi, pa se nadarjenost za glasbo dobro drži in se zlahka podeduje. Če so starši za glasbo nadarjeni, so navadno tudi otroci. Nadarjenost za glasbo določajo po posebnem merjenju: a) smisla za višino tona, b) za moč tona, c) glasbenega spomina, č) smisla za sozvoek in d) občuta za ritem. Tudi otrok, ki glasbeno ni posebno nadarjen, se lahko uči kakega instrumenta, saj je zanj tak pouk še bolj potreben kakor za glasbeno nadarjenega. Seveda pa rabi za učenje več časa in je treba pri takem otroku še bolj skrbno izbrati primeren instrument, za katerega bo njegova manjša glasbena sposobnost zadoščala.

Starši navadno ne mislijo mnogo na otroka, kadar izbirajo instrument, ki bi se ga naj otrok učil. Navadno odločajo pri izbiri zunanosti in drugi manj važni razlogi. Včasih odločijo instrumenti, ki so že slu-

čajno doma, največkrat pa odločijo premoženjske in stanovanjske razmere; za klavir n. pr. ima le malokdo prostor in denar.

Pravilno je seveda, če se ozirajo starši predvsem na otrokove zmožnosti, kadar izbirajo zanj primerno glasbilo. Najvažnejši je posluh. Za otroke, ki imajo izredno fin posluh, je violina najprimernejši instrument, ako ni drugih ovir. Za violino je najfinejši posluh komaj dovolj dober; še finejši posluh pa mora imeti čelist in kontrabasist. Tudi za vsa pihala je treba zelo tankega posluha. Otroci, ki imajo slabši posluh, pa naj po-

Ljubo Ravnikar: Magdalenska gora na Dolenjskem (olje)

skusijo s klavirjem, kajti igranja po notah se bodo že naučili, tvoriti ton pa jim pri klavirju itak ni treba. Zato imamo mnogo pianistov, ki so si svojo mehanično spretnost pridobili brez posebnega posluha.

Razen posluha pa moramo upoštevati še druge važne činitelje. Predvsem je važen smisel za dinamične razlike, torej za moč tona, pa tudi ritmična nadarjenost. Otrok, ki ima ta dva čuta močno razvita, bo boljši pianist kakor violinist. Razen tega pa imamo še neki drug čut, ki so ga doslej vse premalo upoštevali, ker ga je težko dognati. To je čut za mnogoglasje ali polifonijo, ki čuje rad več tonov hkrati. Človeka, ki ima ta čut močno razvit, ne bo igranje na enoglasnem instrumentu kakor n. pr. na violini ali na čelu nikoli popolnoma zadovoljilo. Imamo pa spet mnogo ljudi, ki imajo bolj čut za melodijo kakor za harmonijo; takim pa seveda mnogo bolj ugaja godalo ali pihalo kakor klavir. Tudi je treba upoštevati, da dopušča klavir manj samodejavnosti; tu so namreč glasovi že gotovo izdelani, ker so strune že uglašene, medtem ko si jih mora na drugih instrumentih šele sam tvoriti. Končno je tudi važna telesna usposobljenost; tako n. pr. kratki, debeli in neokorni prsti na roki zelo otežujejo igranje na klavir in tudi pri večjih godalih, pri violi, čelu in kontrabasu precej motijo.

Pri izbiri instrumenta se je treba po možnosti ozirati tudi na otrokovo željo, ki pa ne more biti edino merodajna, ker je otrok navadno pod kakim zunanjim vplivom. Nekdo iz njegove okolice, odrasli ali otrok, igra neki instrument, pa ga potem še otrok hoče. pa seveda tudi ne zadene vedno prav. Seveda pa je velike važnosti, če se loti otrok učenja

z veseljem in iz lastnega nagiba. Odločno pa je treba staršem odsvetovati, kupiti otroku harmoniko, kajti diatonična harmonika, ki jo imajo otroci, ne pomeni v umetniškem oziru ničesar, iz vzgojnega stališča je pa včasih celo škodljiva. Otroci se namreč hitro nauče zaigrati nekaj pesmi na harmoniko in potem jih ta hiter uspeh poleni, da se jim zdi vse prehudo, kadar se morajo učiti drugih instrumentov, ki zahtevajo vsi mnogo več truda.

Važno pa ni samo, kdaj naj se otrok začne učiti glasbe in katerega

Ljubo Ravnikar: Zimsko spanje (akvarel)

instrumenta se naj loti, ampak še bolj to, kako se naj otrok uči glasbe. V prejšnjih časih in tudi še dandanes seznanijo otroke z instrumentom tako, da jih naučijo najprej osnovne pojme glasbene teorije, nato šele začnejo z instrumentalnim poukom. Novejši glasbeni pedagogi pa pravijo, da ta pot ni pravilna. Ne more se priučiti najprej tehnika, nato glasba; tehnika se razvija šele s časom. Če učimo otroka najprej teorijo, nato šele instrument, je tako, kakor če bi učili otroka prej pisati in nato šele govoriti. Zato teorija ni prva stopnja glasbenega pouka, ampak bi morala biti šele druga. Običajno začnejo učitelji pri glasbenem pouku mnogo prehitro z notami, namesto da bi skušali čim dalje izhajati brez njih in bi naučili učence melodije pri petju in instrumentu po posluhu. Otrok se mora vendar seznaniti najprej s stvarjo samo, nato šele z znaki za njo. Pri pevskem pouku se običajno držimo prave poti in pojejo otroci

najprej po posluhu, nato se šele počasi seznanijo z notami. Prav iste poti bi se morali držati tudi pri instrumentalnem pouku. Najprej bi naučili otroka obvladati instrument, nato pa si naj šele prisvoji teorijo, pa bi bilo učenje za otroka mnogo prijetnejše in tudi uspešnejše.

Učitelj ne sme zahtevati, da bodi igranje kar sprva dovršeno; s tem bi otroku samo ubil veselje. Glavno je, če ima otrok veselje z instrumentom, s časom se bo že še tudi izpopolnil. Največje zlo je, če otroku takoj v začetku glasbenega pouka vsako malenkost popravljamo; s tem mora izgubiti samozavest in to je konec njegove glasbe. Tudi ne smemo nikoli podajati otroku glasbo kot neki morebiten bodoči poklic, temveč zaradi nje same, iz veselja do nje same. Kakor pri vsakem pouku je zlasti tudi pri pouku glasbe potrebno, da čuti učenec do učitelja nagnjenje, drugače se kmalu pojavi strah in učenec se še od glasbe odvrne. Zato ni čuda, če je izjavil eden najznamenitejših sodobnih švicarskih pedagogov, da je popolnoma uverjen, da so prizadejale klavirske ure človeštvu več zla kakor grmade, na katerih so v srednjem veku sežigali čarovnice. To je sicer drzna primera, ki pa marsikdaj drži.

Če bodo starši upoštevali vse te nasvete, bodo doživeli veselje, da bo otrok pri glasbenem pouku dobro napredoval in da denarne žrtve ne bodo zastonj. Če pa uspeh ni tak, kakor bi si ga želeli, naj previdno preiščejo, kje leži vzrok in ga naj odstranijo. Starši, ki ne morejo omogočiti svojemu otroku učenja kakega instrumenta, naj se pa zavedajo, da cilj glasbene vzgoje ni zgolj v tem, da se otrok uči kakega instrumenta ali pa da pozna note, ampak je v tem, privzgojiti otroku smisel za glasbo, da bo imel razumevanje zanjo v veselih in žalostnih dneh.

Ko so delali ljudje štiri dni v tednu...

Koliko tehtnih razprav je že dokazovalo, da bi pri današnji stopnji tehničnega napredka ljudje lahko delali manj, pa bi bilo vseeno poskrbljeno za dobrine, ki so potrebne človeškemu rodu! In bilo bi manj brezposelnosti in

Evropa dolga stoletja živela v strašnem barbarstvu, pomanjkanju in umiranju. Celih tisoč let so ljudje trpeli kakor še nikoli.

V začetku 12. stoletja se je pa nena doma zasuknilo na boljše. Nastopila je

Ulično življenje pred dobrimi sto leti

večje blagostanje. Toda kapitalistično dobičkarstvo je takorekoč brezmejno in kljub novim popolnejšim strojem se delovni čas ne skrajša. Da imajo prav tisti, ki pravijo, da bi se lahko skrajšal delovni čas in povečalo blagostanje ljudskih množic, zgovorno dokazuje zgodovina sama. V časih, ko tehnika še daleč ni bila tako razvita, kakor je dandanes, so ljudje manj delali in bolje živeli.

Kdaj je bilo to?

Po razpadu rimskega imperija je

doba splošnega blagostanja, ki je trajala do sredine 15. stoletja. V tistem času so nastale največje arhitektonske umetnine, slavne katedrale Notre-Dame v Parizu, v Kölnu, Burgosu itd. Povsod je bila najživahnejša gradbena delavnost.

Vsem se je godilo dobro. »Življenje je bilo ena sama pesem«, piše angleški zgodovinar Sitwell o tisti dobi. Sitwell, francoski zgodovinar Thevenin in nemški Dadaschke se vsi strinjajo v tem,

da je takrat živelu ljudstvo v najlepšem blagostanju.

O obrtniških pomočnikih piše n. pr. zgodovinar:

»Obrtniški pomočniki so večkrat zahtevali, da se jim prizna kot dan počitka tudi ponedeljek. Tej njihovi zahtevi je bilo tudi ugodeno. Na ta dan so pomočniki razpravljali o svojih zapurnih zadevah in se kopali. Strogih praznikov je bilo tedaj v letu nad devetdeset in tako so obrtniški pomočniki delali povprečno štiri dni v tednu.

Rudarji so delali takrat po šest ur na dan. Plače pomočnikov so bile visoke. Tako je na primer zidar zaslužil poleti 20, pozimi 16 denarjev na dan. Da moremo razumeti, koliko je pomenil tedaj ta zaslužek, naj povemo, da je stal kg govedine 2 denarja.« (Kdo zasluži danes 10—8 kg govedine na dan?)

Johanes Butzbach, najzanesljivejši kronik tiste dobe piše:

»Pripadniki najširših ljudskih slojev, priprosto ljudstvo je pri kosilu ali večerji imelo redkokdaj manj kakor štiri jedi. Ljudsko življenje je bilo tako dobro, jedlo se je toliko, da sta n. pr. vojvodi Ernst in Albert Saški smatrala za potrebno, da sta predpisala neke posebne življenjske odredbe. V teh odredbah sta opominjala svoje državljane, da je treba delavcem pri opravljanju poslov dati za kosilo in večerjo samo po štiri jedi: na mesni dan juho, dve vrsti mesa in prikuho, na postni dan juho, dve vrsti rib in prilogo.«

Kmetje so imeli n. pr. telovnike z dvema vrstama zlatih gumbov in srebrne spojke na čevljih.

Ta visoki življenjski standard je zajel vse dežele od Italije do Anglije in od Španije do Avstrije.

Kako je bilo mogoče tako blagostanje, kje so bili dani pogoji zanj?

Okrog l. 1140. so uvedli nov denarni sistem, takoimenovano »renovatio monetarum«, obnavljanje novcev. To je bilo tako: pravico kovati novce in določati njih vrednost so imeli takrat vladarji, vojvode in škofi. Ako je vladar umrl ali odstopil, so denar, skovan pod njim, potegnili iz prometa in dali nove novce. Pri tem so vladarji gotov del pridržali zase; to je bil davek, s katerim so upravljali svoje področje. Sčasoma so začeli zamenjavati denar večkrat na leto. Ker se je denar večkrat menjaval in ker je prejšnji denar pri spremembi izgubil veljavo in je bilo treba od starega denarja odšteti določene odstotke, ni nihče spravljal denarja. Kopičiti denar je bilo brez pomena, bilo je naravnost škodljivo. Vsakdo se je hotel čim prej rešiti denarja, da ga je imel čim manj na dan izmenjave, ki je prišel nenapovedan. Zato so ljudje kupovali razno blago, zidali hiše in vse naprej plačevali. Zato so imeli obrtniki in umetniki vedno polno dela. Dolgov v tistem času takorekoč niso poznali.

Ljudje so pa počasi začeli zahtevati, da se uvede stalen denar. Do tega je tudi prišlo in z njim vse tegobe, s katerimi se ukvarja človeštvo do danes. Dvigati denar nad ljudi se torej ni izkazalo za dobro.

Stoletne izkušnje govore za BAČKO APOTEKO in za njeno znano domače sredstvo »BILJNO ROSO«, rastlinsko tekočo blagodat. Samo 3 kapljice, 3 čudodelne rastlinske solze, vporabljene zunanje ali notranje, odženejo bolečine, muke prenehajo in se takoj počutite svežega in prerojenega. Stoodstotno ona daje, vse kar tudi obljubljuje! Treba pa je, da je samo prava »BILJNA ROSA« iz 100-letne Bačke Apoteke.

Blago za dame in gospode ima vedno v najnovejših vzorcih in veliki izbiri

MODNA IN MANUFAKTURNA TRGOVINA

Palača banovinske hranilnice

JOSIP ŠRAJ - MARIBOR

K. Kollwitz: Govornik

Dostojevskij o ruski politiki

»Proč od Petrograda, nazaj v Moskvo!... Bodimo Azijati, bodimo Sarmati!«
F. M. Dostojevskij.

V letu 1941 se bo slavil dvojni jubilej velikega ruskega pisatelja Dostojevskega: 120 letnica rojstva (rojen je bil 11. novembra 1821) in 60 letnica smrti (umrl je 9. februarja 1881). Kot pisatelj je znan skoro vsakemu pismenemu človeku ne samo v Rusiji, temveč po vsem širnem svetu. Manj ali skoro nepoznani so pa pri nas njegovi politični nazori; zato hočemo svoje bralce seznaniti z njimi. To poglavje je posebno zanimivo danes, ko se toliko ugiblje o zunanji politiki Moskve, ki jo imenujejo »veliko neznanko« tisti, ki je ne poznajo, pa se delajo, kot da jo poznajo, ali ki hočejo s to besedo zagovarjati to ali ono njeno zunanje-politično kretnjo, ki ne odgovarja čustvovanju naših naivnih slavjanofilskih naprednjakov, pa se tolažijo, da Moskva z lisičjo zvijačnostjo prikriva svoje prave »slovanske« namene. In ta »premetenost« jih še bolj utrjuje v slepi veri, ki jo goje in negujejo iz tako neumnih ozkih strankarskih razlogov, da za nje tudi najčistejša slovanska Rusija ne bi mogla poznati drugega kakor prezirljiv posmeh.

Pa vrnimo se k Dostojevskemu!

Čeprav je leta 1849—1859 prebil v Sibiriji, ni bil Dostojevskij revolucionar v socialističnem smislu. Prav nasprotno. Svoje politične nazore je v moških letih jasno izrazil v svojih političnih spisih, ki so v večjem delu izšli tudi v nemškem prevodu. (Dostojevski, Politische Schriften, založba Piper v Münchenu, 514 strani). Na kratko povedano, je bil za neomejeno vlado pravoslavne cerkve, carja in ruskega imperializma.

»Ruski Kristus je sintetična osebnost ruskega ljudstva. In vse pravoslavje počiva v ruskem ljudstvu. Ko premaga Rusija s svojim Kristusom vse druge bogove in Kristuse, bo ruski Kristus postal Kristus vsega sveta.«

Na svetu naj vlada avtokracija (samodržstvo), kajti demokracija je po mnenju Dostojevskega »vlada hudiča«.

»Car za ljudstvo ni zunanja moč, ni moč nekega zmagovalca, temveč je vseljudska, vse združujoča moč, ki jo ljudstvo samo zahteva, za katero je ljudstvo trepetalo; samo od te moči je ljudstvo pričakovalo svoj izhod iz Egipta. Car je za ljudstvo lastno vtelesenje, vtelesenje njegove ideje, njegovih nad in njegove vere...«

Rusko ljudstvo počiva v celoti v pravoslavju, razen njega nima nič niti ničesar ne potrebuje, kajti pravoslavje je vse. Rusko ljudstvo počiva v celoti v avtokraciji, ki je vse, kar ima, in več tudi ne potrebuje, kajti avtokracija je vse.«

»Jaz sem sluga carjev. Še bolj bom njegov sluga, če bo res verjel, da se ljudstvo počuti napram njemu kot otrok,« je zapisal nekaj dni pred svojo smrtjo.

In da ruska avtokracija zmaga nad vsem svetom, je potrebna ta-le vera:

Kadar koli hočeš si pomagati, moraš „BILJNO ROSO“ uporabljati!

Na tisoče zdravnih rastlin s cvetočih livad, gostih gozdov in visokih planin daje svojo čudodelno moč znanemu domačemu sredstvu

„BILJNA ROSA“,

blagodat prirode za vse in vsakogar!

Vsaka kapljica je vredna zlata!

Pri glavobolu, utrujenosti in potrtosti namažite senca in čelo s tremi kapljicami. — Pri nahodu in zamašenem nosu po eno kapljico v nosno votlino. — Pri hripavosti, kašlju in kataru, vlijte 3 kapljice v krožnik vroče vode in paro globoko vdihavajte skozi usta in nos. — Pri pokvarjenem želodcu, bolečinah v želodcu, pehanju in krčih, vzemite 3 kapljice na sladkorju. — Pri zobobolu je treba boleča mesta dobro nadržniti. — Pri revmatizmu, gihtu, zbadanju, bolečinah v križu, trganju po udih, dobro drgnenje olajša bolečine. — 3 kapljice v kozarcu vode dajo izvrstno vodo za izpiranje ust in grla.

»BILJNA ROSA« samo ena je,
Potvorb zato čuvajte se!

Pravo »BILJNO ROSO« dobite v vseh apotekah in boljših trgovinah po *originalni ceni*. V nasprotnem primeru pa pišite naravnost na naš naslov:

100-letna Apoteka - Bač (Dunavska banovina)

in Vam bomo po želji takoj poslali 4 stekleničice ali 8 stekleničic »BILJNE ROSE« po *originalni ceni*. Poštne ne zaračunamo. Ona gre v naše breme. Reg. št. 1610/38

Zaščitni znak!

»Vsak velik narod mora verovati, da je v njem in sicer samo v njem rešitev sveta, da živi samo zato, da stopi na čelo vseh narodov in da jih popelje k zadnjemu cilju, ki je vsem določen.«

Zato je Dostojevskij sovražil zapad z njegovo demokracijo in socializmom. Tudi Slovanov ni iskal v Evropi in kolikor je vedel za nje, je svaril Rusijo, naj se ne žrtvuje preveč za nje, ker ne bodo razumeli njene žrtve.

Njegove oči so bile obrnjene proti Aziji:

»Naša bodočnost je v Aziji.«

— »V čem je potreba, da si osvojimo Azijo? Kaj naj v Aziji delamo?«
— Na to vprašanje je odgovoril Dostojevskij:

»To je potreba, ker Rusija ne leži samo v Evropi, temveč tudi v Aziji, ker Rus ni samo Evropejec, temveč tudi Azijat. Ker je v Aziji več naših nad kakor v Evropi. In to še ni vse: v naši bodoči usodi bo ravno Azija naš izhod.«

In te svoje misli je tako-le razvijal:

»Končno moramo enkrat premagati hlapčevski strah, da nas bo Evropa imenovala azijske barbare in da bo rekla o nas, da sploh še nismo postali Evropejci. Ta strah, da nas bo Evropa imela za Azijate, nas preganja že skoro dvesto let... Ta napačna sramežljivost in napačna presoja nas samih, ako se imamo samo za Evropejce in ne tudi za Azijate, — kar nismo nikdar nehali biti — nas je v zadnjih stoletjih drago, zelo drago stala: zaradi nje smo izgubili svojo duhovno samostojnost in jo plačali s svojo neuspelo evropsko politiko... Kaj vse smo storili, da bi nas Evropa priznala za svoje, za Evropejce, za Samo-Evropejce in Ne-Tatare! Neumorno in ob vsakem času smo tekali tja in se jim vsiljevali. Pošiljali smo svoje vojske, da bi »reševali kralje«; potem smo se zopet priklanjali in se zaklinjali, da je naša edina naloga v tem, da služimo samo njej, Evropi, in da njo osrečimo!

Ko smo 1812 pregnali Napoleona, smo se potem poravnali ne z njim, kakor je takrat nasvetovalo nekaj pametnih in uvidnih Rusov, temveč smo v strnjenih vrstah prodirali dalje, da osrečimo Evropo, potem ko smo jo osvobodili velikega roparja prestolov. To je seveda dalo lepo sliko: na eni strani je stal despot in ropar, na drugi — graditelji miru in osvobojevalci. Toda svojo politično srečo bi morali takrat iskati drugod. Ta ropar je bil namreč prav v tistem času, prvič v svojem življenju, v takem položaju, da bi se odkritosrčno in trdno zvezal z nami. Pod pogojem, da ga ne bomo motili v Evropi, bi nam prepustil vzhod... Uzurpator je to kasneje sam rekel in naknadno gotovo ni lagal; kajti v resnici ne bi mogel napraviti nič pametnejšega, kakor da ostane z nami zvezan — pod pogojem seveda, kakor že rečeno, da mu za vzhod prepustimo zapad. Evropski narodi so bili takrat še preslabi, da bi nas motili na vzhodu; še Anglija takrat tega ne bi mogla. Napoleon bi morda kasneje padel, ali če ne on, pa po njegovi smrti njegova dinastija; toda vzhod bi ostal nam in bi danes imeli morje in bi mogli tudi na morju nastopiti proti Angliji. Toda mi smo dali vse za tisto lepo živo sliko!

In kaj je bila posledica?

Še preden so premagali Napoleona, so vsi ti po nas osvobojeni narodi sumljivo in sovražno gledali na nas. Na kongresih so se vsi združili proti nam in vzeli vse zase, nam pa niso nič pustili in poleg tega so nas še prisilili do obljub, ki so bile za Rusijo samo škodljive. In kljub šoli,

ki smo jo napravili, — kaj smo delali potlej vse do današnjih dni? ... In kakšne posledice so? Da ima zdaj vsakdo v Evropi, vsaka rasa, vsak narod v žepu pripravljen kamen za nas in čaka samo na prvo priložnost, da ga vrže v nas.

... Oni pravijo, da smo nesposobni, da bi razumeli njihovo kulturo, da smo tujci v Evropi. Imenujejo nas tatove, ki krademo njihovo kulturo in se dičimo z njihovimi oblačili. Turki in Semiti so bliže njihovim srcem kakor mi Ariji.

Zato zaključuje Dostojevskij:

»V Evropi smo bili sprejeti iz milosti in usmiljenja; v Azijo pa prihajamo kot gospodje. V Evropi smo bili Tataři, v Aziji smo pa tudi mi Evropejci... Zgradite samo dve železnici, pričnite samo z gradnjo — eno v Sibirijo, drugo v srednjo Azijo, in lahko se boste prepričali o posledicah!«

Ker so Rusi zamudili priložnost z Napoleonom, je bil Dostojevskij mnenja, da se morajo sporazumeti zaradi Evrope in Azije z Nemčijo, pri kateri mu je posebno imponiral genialni Bismarck, kakor ga je sam imenoval. Dogovor z Nemčijo je bil po njegovem toliko lažji, ker da tudi Nemčija trajno potrebuje rusko zaveznštvo.

»Kaj naj deli Nemčija z nami? Vse zapadno človeštvo je njen objekt, ves zapadni svet Evrope je določila za sebe: namesto rimske in romanske ideje naj prevzame tu vodstvo germanska. Nam pa, Rusiji, naj prepusti vzhod. Dvema velikima narodoma, nam in njim, je določeno, da spremenita obraz vsega sveta. To ni nobena fantazija... Nova in posebna dejstva se pojavljajo in potrjujejo to iz dneva v dan. Ko se pri nas še nismo upali niti sanjati o posesti Carigrada, so nemški časopisi že pisali o zavzetju Carigrada po nas Rusih kot o zadevi, ki je sama ob sebi razumljiva. (To je pisal Dostojevskij 1877. l.)... Prijateljstvo Rusije do Nemčije lahko smatramo za odkritosrčno in močno in to prijateljstvo se bo vedno bolj krepilo v ljudski zavesti obeh narodov... Ali bomo Nemčiji še hiteli na pomoč ali ne, je še negotovo, vsekakor pa računa Nemčija z nami ne kot z začasnimi, temveč kot trajnimi zavezniki... Vsekakor je čas za nas najugodnejši, dokler so sedanji veliki voditelji Nemčije še na krmilu.«

Kakor je bil Dostojevskij velik pisatelj, je bil tudi bistroumen mislec. Kar je mislil on, da bo izvršil car, to izvršuje današnji moskovski režim, ki vodi politiko s stališča ruskih imperialnih interesov. Vse drugo, kar se pripisuje moskovski politiki, je samo plod samolastnih domišljij in želja, h katerim v Moskvi seveda molče in se na tihem smejejo.

Moško in damsko perilo, klobuke in plašče iz balonske svile Vam nudi v veliki izbiri MODNA TRGOVINA

Kvalitetno blago!

Nizke cene!

Avgust Hedžet

Maribor, Aleksandrova cesta 9

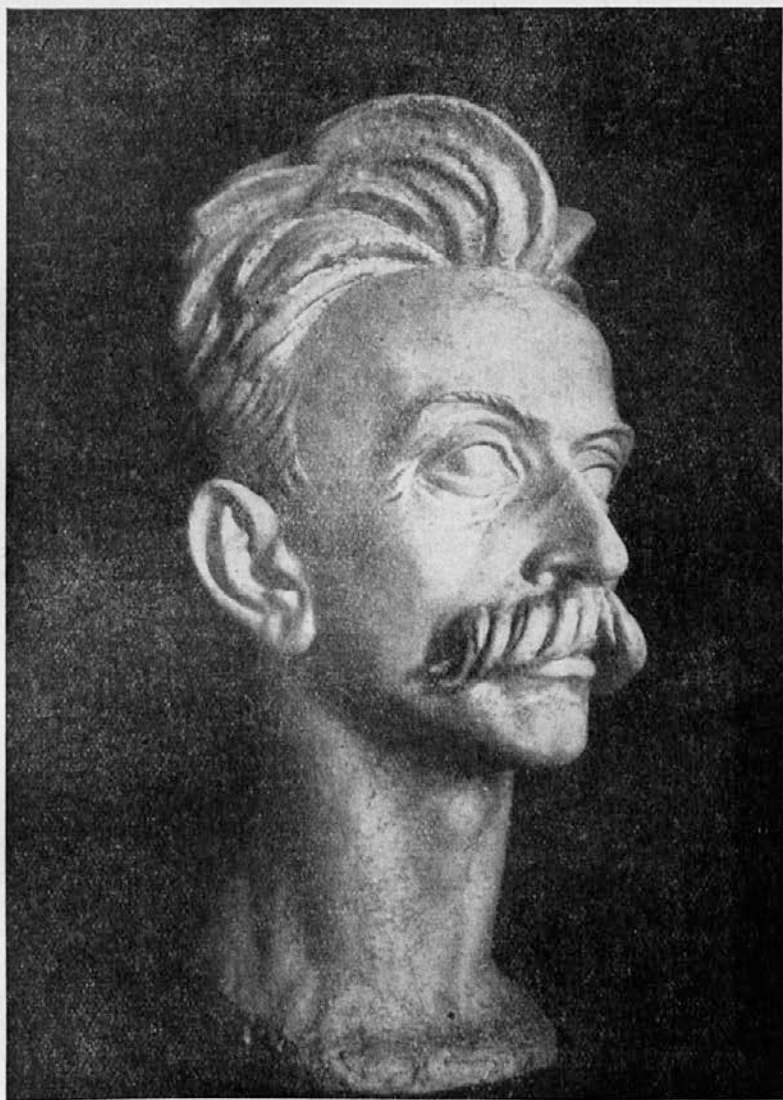
Na sprehodu z Ivanom Cankarjem

Ko so začeli izhajati v Knezovi knjižnici Slovenske Matice Cankarjevi spisi, smo jih študentje kar požirali, čeprav smo jih zaradi svoje mladosti kaj malo razumeli. A že njegov jezik nam je zvenel kakor lepa pesem; vabila nas je usoda zgubljenih študentov, razkrivanje lažnjivega rodoljubja je zrevolucioniralo našo »narodnost«. Njegove ceste po blatnih klanjih so nas spominjale naših lastnih cest, ko smo še obloženi s težkimi culami hodili po več ur daleč na kolodvor, če smo se vračali s počitnic. Ko mislim danes na tiste ukradene ure, kadar smo ždeli po ozkih študentskih sobah s Cankarjevo povestjo v rokah, namesto da bi se učili, tedaj občutim živo v sebi vse tiste blodnje mlade duše po tujih, neznanih krajih, in zdi se mi, kot bi poslušal zamolklo pesem iz daljave ali gledal popotnika v megleni pokrajini. Čutil sem lepoto, ki me je grela izmed vrstic; besede sem še nekako razumel, stavki so mi prijetno zveneli, jedro samo pa se mi je zgubljalo in mi zapuščalo neutešeno notranjost, hrepenenje po nečem neznanem. Tako sem včasih kakor v omotici taval okrog in se zopet vračal h knjigi, da bi razkril njeno tajnost, snel tančico s slike pisateljevega pripovedovanja.

V šoli, na sprehodih, v našem literarnem krožku smo govorili o Cankarju, Ketteju, Župančiču in Murnu in tipali drug za drugim, kdo jih bolje razume. Ob lepem savskem drevoredu Kranja, tam med žitnim poljem, smo hodili po mehki travi; v ozadju so blestele Karavanke, naši žepi pa so bili polni teh »modernih« pesnikov in posebej še Ivana Cankarja. Tam zunaj, s pogledom na širino Gorenjskega polja in na mogočne gore se nam je zdel laže razumljiv; tisto mračno življenje siromašnih

temnih stanovanj ni tako težko padalo na razgrete duše.

Nekako tri leta sem že dan za dnem tako doživljal Ivana Cankarja, ko me je kot šestošolca sedaj že pokojni prijatelj Viktor Zalar, takrat knjižničar Simon Gregorčičeve knjižnice in novinar, presenetil z novico, da me bo vzel zvečer s seboj v družbo Ivana Cankarja, ki je takrat, mislim, da v zimi 1908 stanoval v pravkar otvorenem novem hotelu »Švicariji« nad Tivolijem. Tudi Zalar in še nekaj takratnih ljubljanskih bohemov-pisateljev, je stanovalo v »Švicariji«, ki jo je vodil poznejši blejski graščak in hotelir Kenda. V meni je vse drhtelo nestrpnega pričakovanja in še bolj strahu, kaj bo rekel Cankar, če me bo Zalar vsilil med literate. Pa je bilo tako preprosto in zame lepo, kakor so končno preproste in lepe vse Cankarjeve besede in pa naravne, kakor jih je napisal. Sedeli so v kmetski sobi »Švicarije« Cankar, Levstik, Lah, Čop, Zupan, in tu in tam še njihovi slučajni znanci. Ure in ure so tam presedeli ob cvičku in cigaretah, res brhka rdečelična in mlada natakariča pa je stregla. Kadar ni imela dela, je morala sesti k mizi in je vsa zamaknjena gledala v Cankarjeve oči in se smejala s svojimi belimi zobmi. Takrat so morale ponehati kvante, drugače je bil Cankar jezen. Bil sem nekaj dni gost Zalarja in sem zato posedeval s Cankarjem dostikrat tudi sam po več ur v tisti kmetski sobi. Včasih mi je kaj pripovedoval, pa zopet molčal ob rokopisu po cele ure. Videl sem, kako so mu rojile misli v glavi, kako je naravnost trpel pred papirji in ni mogel naprej; drugič zopet je kar bruhal iz sebe, pa je prišel Zalar in sva se na drugem koncu mize pogovarjala svoje reči, Cankarjeva roka pa je brzela naprej čez papir. Naenkrat je prekinil in se začel z naj-

Ivan Cankar

večjo ljubeznivostjo razgovarjati. Natakabrica, morda je bila Marjanca, je takrat prav tiho odpirala vrata, hodila po prstih okrog in je prav tako neslišno odhajala. Bila mu je vsa vdana; tudi vse njegove knjige je prebrala.

Nekega popoldneva nas je bila zopet polna soba in vesela družba je kar kipela v razposajenosti. Marjanca je nosila rdeči cviček in sedela med nami. Tudi Cankar je bil židane volje, njegove oči so bile mehke, in so uhajale k Marjanci. Mehki prsti brhke Gorenjke so zvijali beli na-

mizni prt. Morala je zopet po vino in tudi Cankar je odšel. Prešerna družba je kresala naprej vroče misli in trajalo je dolgo, preden se je Cankar zopet vrnil med nas in za njim Marjanca. Levstik je napravil neki dovtip, ki ga jaz vsaj takrat nisem razumel in sem se potem kar začudil, čemu je Cankar tako hudo vzrojil, da so se vsi v hipu prenehali smejati. Situacijo je rešil Zalar, ki je bil pravi, vedno veseli mladenič in je znal v hipu užgati na drugi strani.

Po teh kratkih dnevih sem čisto drugače umeval Cankarjeve povesti, ko sem ga vsaj nekoliko spoznal tudi v vsakdanjem življenju in videl njegovo rahločutnost in nežnost nasproti ženski, fineso napram svoji družbi in njegovo trdo življenje ob mukah ustvarjanja njegove umetnosti. Saj je s toliko nevoljo pripovedoval, kako ga priganja k delu založnik Schwentner, h kateremu je hodil po predujme za nedovršene spise. Prvo domačo šolsko nalogo sem zato napisal o veliki Cankarjevi ljubezni do domovine, njegovega rojstnega kraja Vrhnike in do naroda.

Naslednje leto sva zopet šla z Zalarjem obiskovat Cankarja, ki se je med tem preselil k plemeniti gostilničarki na Rožniku. Našla sva ga pri mizi pod kostanjem. Bilo je že zadnje poletje, sonce je lilo skozi veje, na mizo so padali orumeneli listi. Cankar je ves raznežen vzkliknil: »To sonce mi mora naslikati Jakopič!« Potem smo kramljali in se greti. — Cankarju ni bilc dobro in je tožil, da mora zopet na neprijetno pot v mesto. Spremljala sva ga z Zalarjem, ki pa je moral iti potem v knjižnico, in tako sem hodil sam s Cankarjem do Schwentnerja, kjer sem počakal pred trgovino in sva se od tam zopet vračala nazaj proti Tivoliju. Pred Narodnim domom je Cankar z všo spoštljivostjo pozdravil nekega precej debelušnega gospoda, pa sem ga vprašal: »Kdo pa je ta rodoljub?«

Mislil sem, da mi bo povedal Cankar zopet kaj prav značilnega, kakor sem či-

tal o njegovih lažnjivih rodoljubih v Cankarjevih knjigah in dramah, a je odvrnil:

»To pa je zelo zaslužen rodoljub, pisatelj Milčinski; je sodnik, zlata duša, na sodišču ima varstveni oddelek in tam ga najdem vsikdar med kupom žensk in otrok. Nezakonske matere z dojenčki na rokah prihajajo in on se razgovarja z njimi kakor pravi oče in pomaga, kolikor pač more. A, ta ni takšen rodoljub, midva sva velika prijatelja in tudi piše lepe stvari.«

Močno sem zardel, sram me je bilo, toda zdelo se mi je, da me je Cankar razumel in da mi ni zameril. V bodoče sem v njegovi družbi še manje spraševal. On pa je govoril z menoj, komaj sedemnajstletnim študentom, kakor z drugimi odraslimi, kot bi bilo vse ob sebi umljivo in o vsem, kar je prav njega zanimalo. Nekoč sem Zalarja vprašal, če je Cankarju sploh prav, da me pripelje zraven. Pa mi je pravil, da je sicer Cankar zelo izbirčen v družbi in takoj pokaže nevoljo, če pride med nie »tujec«, a zaradi mene da ni nič rekel. Z Zalarjem sta bila še posebno dobra prijatelja.

Milčinskega sem spoznal osebno šele pred desetimi leti, ko sva se pravdala v tiskovni pravdi med mariborskimi »rdečimi« in »plavimi« železničarji, ki so očitali »rdečim«, da je njihovo društvo v »prekernem« položaju, pa je Milčinski dokazoval, da beseda »prekerno« ni nič tako žaljivega. — Brezuspšno, zakaj sodišče je izreklo, da je »prekerno« žaljivo. Milčinski je takoj po razpravi napisal prav sočen podlistek o tej »prekernosti«.

MANUFAKTURA
NOVAK
LJUBLJANA

Dobro in solidno oblečena družina pomeni zadovoljstvo!

Kar potrebujete za obleko, perilo in opremo
Vašega doma kupite najcenejše:

Manufaktura Novak

LJUBLJANA, Kongresni trg 15 (pri nunski cerkvi)

K. Kollwitz: Mati

Po ljubljanskih hotelih

Tone Maček

Cez poletje sem služil kot točaj v Laških toplicah. Sezija je bila bolj mršava in gospod Gungl, čigar gospodarstvo je počasi, a sigurno šlo rakovo pot, je v težke misli zatopljen, z dolgimi koraki, z rokama v hlačnih žepih, visok, slok in suh, meril salon od enega konca do drugega. Zadnji gosti so zapuščali toplice. Tudi jaz sem se moral pobrigati za nov kos kruha. Vleklo me je dalje v svet. Na več strani sem pisal prošnje za službo točaja, hotelskega sluga, ali podobno. Imel sem srečo, da sem prejel vsaj eno ponudbo od hotela »Union« v Ljubljani. Ves srečen sem se odpeljal, ča se predstavim. Bil sem sprejet.

Ko sem odhajal, je šla mati z nenoj na kolodvor. Težko ji je bilo. »Ko bi bilo po mojem«, je dejala, »bi nobeden mojih otrok ne hodil v svet.« Do takrat sem si služil kruh le po domačem okraju, prihajal često domov in po svojih močeh podpiral našo revno družino. Dasi sem odhajal v svet poln najlepših upov in načrtov, je mati slutila, da od mene ne bo več tiste pomoči, kakor dotlej. Tolažil sem jo, da bom zdaj več zaslužil in ji bom tudi lahko več pošiljal. Dvomljivo je zmajala z glavo in prav je imela. Tujina sili človeka, da misli najprej sam nase, na svoje še potem, če mu res kaj ostaja. Meni pa ni nikoli ničesar preostajalo.

Ljubljana je napravila name močan vtis, saj do takrat, razen Celja, še nisem nobenega drugega mesta videl. Prvi dan, ko sem bil še prost, sem izkoristil priliko, da sem šel v kino, ki je bil prav tisto leto v Ljubljani prvič uveden na Dunajski cesti. O tej novi iznajdbi sem bil že slišal, a kar sem videl, je prekašalo moja pričakovanja. Predvajal se je film o Mariji Stuart. Šel sem iz kina ves zmeden in še ponoči

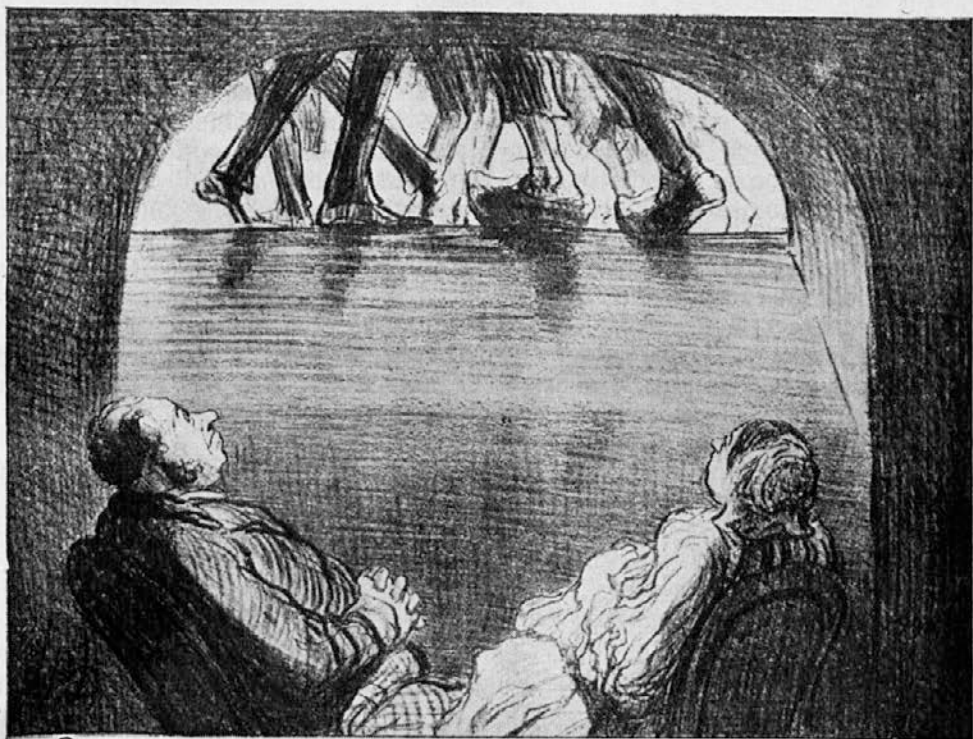
sem sanjal o slikah, ki sem jih videl. Ker je bilo še zgodaj, sem sklenil iti še v gledališče, ki ga do takrat tudi še nisem videl, niti od zunaj ne. Oblečen sem bil priprosto, v škornjih in ogrnjen s pelerino. Izkušeno oko gledališkega vratarja je takoj spoznalo v meni podeželskega naivneža, ki bi se morda dal malo oskubiti. Ker se je predstava že začela, ni bilo v visoki veži nikogar, razen tistega livriranega gospoda z mogočnimi brki, ki je slonel pri blagajni in se z blagajničarko pogovarjal. S sladko uslužnostjo mi je hitel na-proti.

»Želite v gledališče? Prosim, takoj vam preskrbim vstopnico. Stane samo eno krono.«

Dal sem mu krono. Kupil je vstopnico in mi jo stisnil v roko. Tekel je pred menoj, odprl neka vratica in me z globokim poklonom potisnil v ložo, ki je bila prevlečena vsa z rdečim baržunom, da si še sesti nisem upal. Vratar mi je še dalje šepetal na uho:

»Veste, slabo boste videli, če nimate kukala. Jaz ga imam in vam ga za eno krono rad posodim. Po predstavi mi ga vrnete.«

Dal sem mu še eno krono. Šele potem sem si upal ozreti se okrog sebe. Zdel sem se tako majhen v velikem, razkošnem prostoru. Na odru se je odvijala, prizor za prizorom, komedija »Veleturist«. Ker sem do takrat videl le nekaj diletantskih predstav v domačem kraju, se mi je zdaj to zdelo nekaj neprekosljivega; živel sem čisto na odru in pozabil na vse okrog sebe. Občudoval sem prešerno gibčnost mlade Thalerjeve in v bleščečo pojavo Hadrbolčeve sem se do ušes zaljubil. Ko so po končanem dejanju zažarele luči, mi je bilo, kakor da sem se prebudil iz lepih sanj v neizprosno stvarnost. Pogledal sem svojo vstopnico, ki sem jo

Daumier: Razgled iz kletnega stanovanja

še vedno tiščal v pesti; Bila je vstopnica na galerijo, za šest krajcarjev. Torej je prebrisani vratar pri meni zaslužil 94 krajcarjev. Zato pa sem smel biti vsaj enkrat v življenju gospod, ki sedi v loži. Ko pa so dame radovedno nastavljale svoja kukala in lornjone proti moji loži, sem se osramočen stisnil v kot.

Drugi dan se je začela služba. Vstajati sem moral ob šestih. Nižji uslužbenci smo spali na podstrešju, ki je bilo s stenami iz surovih desk razdeljeno v več koj. V pozni jeseni je bilo že občutno mrzlo; skozi strešno opeko je neusmiljeno pihalo. Tla so bila iz opeke. Zjutraj, ko smo vstajali, in zvečer, ko smo legali na trde slamnjače, so nam zobje šklepetali od mraza in na sebe smo zmetali vso obleko, kolikor je je kdo premogel. Hotel »Union« je bil za takrat najmodernejša pridobitev Ljubljane, začel je obratovati šele pred 3 leti, imel je vse mogoče

udobnosti za goste, a za uslužbence ni bilo prav nič preskrbljeno; ti so se morali poleti in pozimi zadovoljiti s podstrešjem, ali pa s kakimi luknjami v kletih. Ne vem, če je v tem oziru danes kaj bolje.

Točaja sva bila dva; prvi točaj, ne ki Nemeč, z imenom Sep Kirchsteiger, je bil obenem kuhinjski mesar in je bil

---

Cenjene čitatelje našega koledarja posebno opozarjamo na več kot 50 let poznana in priljubljena zdravilna proizvoda THIERRY-BALZAM in THIERRY-jevo CENTIFOLIJSKO MAZILo za rane. — Natančneje o tem si poglejte oglase z zakonom zavarovanima znamkama v našem koledarju.

Thierry-jevi zdravilni izdelki (Thierry-Balzam in Centifolijsko mazilo) se dobijo tudi v lekarnah, ali morate pri kupovanju vedno paziti na zavarovalne znamke ter odločno odbijte ničvredne posnemke. — Naročila naslovite vedno točno: Lekarna pri »Angelu Varuhu« **Adolf-a pl. Thierry-a nasl., Pregrada št. 220, Banovina Hrvatska, Jugoslavija.**

dopoldne večinoma v kuhinji zaposlen. Šele ob enajstih se je začelo v točilnici, ki je imela poseben vhod s ceste, živalnejše življenje. Do takrat sem moral vse potrebno pripraviti: pomesti in obrisati lokal, pomiti posodje od prejšnjega večera, nanositi iz ledenice ledu, očistiti hladilnike in točilno mizo, da se je vse bleščalo, in mnogo drugega. Od enajstih do dveh popoldne sva imela oba polne roke dela z natakanjem. Po kosilu je bilo treba očistiti steklenino od opoldne, potem pa sem še pomagal čistilcem priborov. Prvi točaj je imel popoldne dve uri prosto, jaz pa ne. Biti sem moral vedno nared, če je kak pikolo začivkal: »achtel Risling«, ali pa »ein Glas Lager.« V točilnici je bilo vedno dosti pivcev, ki so prihajali s ceste in se šalili z belokožno blagajničarko, ki je kraljevala v svojem pultu.

Čez nekaj dni po mojem prihodu, neko soboto zvečer, menda je bilo 12. septembra, je bil v »Unionu« velik ples slovanskih narodnih noš. V veliki dvorani in v vseh družabnih prostorih se je kar trlo ljudi, deloma v večernih oblekah, deloma v vseh mogočih pristnih in nepristnih narodnih nošah. Godba je nenehoma igrala, v veliki dvorani so se gnetli plesalci. Za postrežbo so najeli celo armado pomožnih natakarcjev in natakarcic, v kuhinji je vso noč cvrčalo in šumelo, direndaj je bil tak, da nisi svojega lastnega glasu slišal. Napravljeni sta bili dve pomožni točilnici: v predsobi pred glavno dvorano sem točil jaz. Od osmih zvečer do petih zjutraj sem neprenehoma držal po tri, štiri vrčke v roki, tako da sem imel levo roko še tri dni potem oteklo. Domači hlapec je komaj uspeval sproti dostavljati polne sodčke piva in odstranjevati prazne. Ravnatelj Govekar je z zadovoljnim obrazom hodil od točilnice do točilnice, v kuhinjo in zopet ven in se pozdravljial z gosti.

A čudil sem se, da brhke Ljubljančanke, v gorenjskih narodnih nošah, tako rade čebļajajo v blaženi nemščini. Smatral sem Ljubljano za slovensko prestolnico, ki bi morala biti bolj slo-

venska, kakor so bila naša spodnještarska mesta in trgi, a me je v tem pogledu precej razočarala, vsaj kar se tiče ljubljanskih hotelov. »Union« je veljal za slovensko podjetje, a občevalni jezik je bil takrat v njem pretežno nemški: prvi točaj je bil trd Nemeč, šef kuhinje, Fiala, je bil po rodu sicer Čeh, a je govoril samo nemški, natakarcji so se med seboj prepirali nemški, vratar s sobaricami prav tako, vsi ostali so se pa zaradi teh prvih tudi posluževali nemščine. Če si iskal službe, so te takrat tudi v Ljubljani vprašali, če znaš nemški.

Vinska klet je v »Unionu« obstojala že od vsega začetka. Tu sta bili zaposleni dve natakarcici, ki sta imeli vino na račun. Kadar sta kak sod izpraznila, sem moral iti dol in nastaviti drugega. Ob neki taki priliki, bilo je zvečer, ko sem jima v kletni točilnici nastavil nov sod in je prva natakarcica, Fani, preizkušala pipo, pride druga natakarcica, Mici, brhko osemnajstletno dekle, čudovito lepih, plavih oči, ki se je pri hoji koketno zibala v bokih, in reče:

»Še en četrt za Cankarja.«

Prisluhnil sem in vprašal Fani:

»Za Cankarja — pisatelja?«

»Da, za tistega.«

Gledal sem za Mici skozi priprta vrata, da bi videl, pred koga bo postavila tisto vino. Ime Cankarja mi je bilo tedaj že znano, saj sem že par let prej čital njegovega »Hlapca Jerneja«, ki sem si ga izposodil v hrastniški čitalnici pri Rošu.

*Damske plašče, obleke,
klobuke, perilo, nogavice,
volno, ročna dela i. t. d.
nudi najugodnejše*

LAMA
MARIBOR

Vino je postavila pred šibkega, suhljatega moza, s plavimi brki in dolgimi lasmi, ki so mu silili na čelo, medtem ko je med pogovorom živahno kričal z rokama. V družbi pri isti mizi mu je z visokim glasom odgovarjal suh bledoličen mož, srednjih let, s črno brado, v katerem sem spoznal Etbina Kristana, ki mi je ostal v spominu z nekega rudarskega shoda v Trbovljah.

Ljubljana se takrat kar ni mogla pomiriti od dogodkov, ki so jo razburkali v septembru. Vsak večer smo z napetostjo pričakovali novega izbruha. Če se je kje znašla skupaj večja gruča ljudi, je že pritekla kdo ves zasopljen v točilnico in hitel poročati:

»Se že spet začenja!«

»Kje pa?«

»Doli na Marijinem trgu!«

Potem pa smo vsi tekli na cesto zijala prodajat. A le tu in tam je še kak nemški napis na steklu, ki so ga pri prvih demonstracijah spregledali, zažvenketal na cesto in so policaji začeli brljzati. Hujšega ni bilo.

Ravnatelj nam je javil, da posli nazadujejo in da bo zaradi tega moral osebje reducirati. Jaz in nekaj natakarnjev smo morali v to verjeti, ker smo bili odpuščeni. Tik pred zimo. Zmrznjene ceste so že votlo bobnele. Tovariš Sep je zvedel, da je pri »Maliču« šel točaj proč. Kakor nalašč. Šel sem tja in bil sprejet. Mi vsaj pozimi ne bo treba biti na cesti.

Kako mi je bilo pri »Maliču«, ali

kakor smo ga takrat še splošno imenovali, v »Stadt Wien«, in kako sem se tam srečal z Aškercem, sem že lani opisal. Le to naj še povem, da sem bil tam v februarju naslednjega leta resno obolen. Pri vsakodnevnih vožnjah z omnibusom na kolodvor in pri čiščenju parketov v hotelskih sobah, pri čemer mi je znoj curkoma lil s čela, medtem ko je skozi odprta okna in vrata vel leden preprih, sem se bil pošteno prehladil. Neko jutro, ko je ob petih zjutraj pripeljal naš kočijaž hotelski omnibus iz dvorišča Šelenburgove ulice št. 6, kjer je bila remiza in hlev, je zaman čakal pred hotelskimi vrati name. Zvonil je tako dolgo, da mu je sobarica godrnjaje šla odpret. Potem sta oba prišla na oddaljeno drugo dvorišče, kjer je bila v kotu nizka zidana baraka, ki je bila v njej zame postelja.

»Kje si se ga pa snoči tako nasekal? Saj te doslej še nisem videl pijanega«, me je ošteval kočijaž.

Jaz pa se nisem mogel dvigniti z ležišča. Vrat mi je bil čisto otrpel in zatekel. Kočijaž se je moral odpeljati z omnibusom sam. Sobarica je poročala o meni svoji neposredni predstojnici, prvi sobarici, ki je bila nekaka gospodinja in upraviteljica hotela. Pravili so, da zavzema zato tako ugleden položaj v hiši, ker ima razmerje s starim Deghenghijem. Bilo kakor že, res je, da je imela v hiši glavno besedo in da ji je stari v vsem dajal proste roke. Poslali so vsekakor v bolniško blagajno ho-

DOBER NASVET!

Pogosto se pripeti, da postane človeku nenadoma in brez vidnega vzroka slabo.

Raznovrstna prehlajenja, slabosti in s tem v zvezi bledost lica, malokrvnost, kakor tudi kašelj, boleznj pljuč, trganje po udih, živčne bolezni itd. mnogokrat nastopijo nepričakovano.

Za take primere, kjer se ne more najti takojšnje zdravniško pomoč, je dobro, da ima človek pri roki vsaj kakšno preizkušeno zdravilno sredstvo.

Takšna preizkušena sredstva so po mestih, kakor po vaseh že mnogo desetletij zares priljubljene Thierry-jevi zdravilni izdelki.

Zahtevajte velik cenik z žepnim kalendarjem 1941, kateri se Vam pošlje zastonj in brezobvezno z navodilom Thierry-Balzama za želodec in razne prehlade, za Thierry-jevo Centifolijsko mazilo za različne sveže in zastarane rane, Thierry-jevo China železno vino, Zagorski prsni sok, Kri čistilni čaj, Thierry-jeve kri čistilne pilule, Thierry-jevo Revmatično mazilo in ostalih svojih zdravilnih izdelkov.

Naročite zato takoj in brezobvezno z eno dopisnico omenjeni cenik z žepnim kalendarčkom in drugimi brošurami.

To naročite z Vašim točnim naslovom direktno od: Lekarne pri »Angelu Varuhu« Adolfa pl. Thierry-ja nasl., Pregrada št. 220, Banovina Hrvatska, Jugoslavija.

telskega in gostinskega osebja, ki je bila takrat na Gradišču, po zdravnika. Prišel je še isti dan popoldne mlad, prijazen zdravnik, če se prav spominjam, dr. Rus, ki je začuden sklenil roke, ko je videl, v kaki luknji ležim.

»Saj ni čudno, da v takem brlogu zbolim!«

V zanemarjeni čumnati je bilo komaj prostora za eno posteljo in polomljeno mizico. Ležala je niže kakor blatno dvorišče, iz katerega je čez prag pronicala voda, ki je med vrati zmrznila, tako, da se niso dala dobro zapreti. Edino okno je imelo razbite šipe, zadelane s papirjem, vendar je burja na podoknico zanašala sneg. V tleh so deske strohnele in je bila videti gola ilovica. V umivalni skledi, ki je stala poleg postelje na stolu, je voda zmrznila v okrogel kos ledu. Pokrit sem bil z neko raztrgano in umazano odejo, vrhu katere sem bil vrgel še svojo pelerino. Čeprav sem imel srajco vso premočeno od znoja, me je tresel mraz. Peči v tej »sobi« ni bilo.

Zdravnik je zmajeval z glavo, predpisal neka zdravila in precej resno izjavil gospodinji, da upa, da me ne bo več našel v tej luknji, kadar bo drugič prišel. To je zaleglo. Premestili so me v neko prazno hotelsko sobo na dostojno ležišče. Gospodar se je hotel pokazati izredno ljudomilega s tem, da mi je poslal iz svoje trgovine z vinom steklenico vina, ki pa mi je več škodovalo ko koristilo; steklenice nisem izpraznil. Odležal sem štirinajst dni, potem pa sem se spet slab in omotičen lotil svojega dela in se vrnil v svojo kamro.

Zadnje dni januarja smo dobili pri Maliču nekaj novih gostov: enemu so rekli »rdeči poslanec«. Zanimal sem se za te može in izvedel, da so prišli kot delegati na socialno-demokratski zbor, ki se je vršil v Tivoliju in je trajal štiri dni. Mučila me je radovednost, zato sem šel na svečnico popoldne, ko sem bil prost, oprezovat okrog tivolske švicarije. V točilnici sem si naročil brizganec in prisluškoval glasovom, ki so

prihajali iz dvorane. Ker so ljudje vedno hodili ven in noter, sem se tudi jaz zmuznil za njimi v dvorano, ne da bi me kdo ustavil. Notri je bilo kakih sto ljudi, ki so večinoma sedeli, le poslušalci pri vratih so stali. Ob oknih je stala dolga miza, okrog katere je sedelo predsedstvo. Med njimi sem poznal samo Etbina Kristana, Čobala iz Zagorja in Sitarja iz Trbovelj. Tisti popoldan so razpravljali večinoma o strankinem tisku. V spominu mi je ostal samo stavek iz govora dr. H. Tume: »Zahtevamo kulturno enotnost vseh južnih Slovanov!« Posledica je bila, da sem se začel odtlej bolj zanimati za »Rdeči prapor« in sem v njem zasledoval izčrpno poročilo o poteku tega pomembnega zbora.

Nekega dne pride k meni iz domače vasi tovariš Gustl, ki se je vrnil jeseni od vojakov in je potem, čeprav kmečki fant, iskal v mestu službe. Svoj čas, v manjši meri še danes, je bil splošen pojav, da vojaška služba odtuji kmečke rante domači grudi, težko delo na kmetih v skromnih razmerah jim nič več ne prija, žele si lažjega in boljšega zasluzka v mestu, s katerega civilizacijskimi prednostmi so se med vojaško službo seznanili. In tako večina potem sili v mesto, čeprav bi jim življenje na kmečkem domu nudilo sigurno existenco. V mestu potem seveda ni vse tako, kakor so si predstavljali, mnogim trda prede, mnogi popolnoma propadejo, marsikdo si želi nazaj k črnemu kruhu v domači hiši, a jih je sram, da bi pred domačo vasjo priznali svoj neuspeh in svojo revščino. Le malokomu je dano najti v mestu srečo. Drugače je s podeželskimi reveži, ki nimajo ničesar svojega; ti so prisiljeni iti s trebuchom za kruhom in položaj teh bi bil znatno boljši, če bi jim ga posestniški sinovi ne odjedali. A prijatelju Gustlu sem vseeno svetoval, naj povpraša pri »Sloanu«. In tam so ga res sprejeli.

S prvim aprilom leta 1909 je hotel »Stadt Wien« prenehal kot hotel, jaz pa sem presedlal v Mikličev »Hotel Südbahnhof« v Kolodvorski ulici. V

pritičju je bila velika gostilniška soba, poleg nje večja restavracijska dvorana, za njo, proti dvorišču pa prostorna kuhinja. Na zapadni strani, proti kolodvoru, je bil prislonjen k hiši nesimetričen prizidek, kjer je bila točilnica in pivnica za goste tretje vrste. Na vzhodnem vogalu je bila poleg vhodnih vrat mala kamrica za slugo. V prvem nadstropju je bilo enajst sob za tujce, s starim odrgnjenim pohištvom in z obledelimi slikarijami po stenah. Če se je kak gost pritožil zaradi mrčesa, smo morali dotično sobo umivati s petrolejem.

Poleg hrane in ležišča sem imel mesečno šest kron plače. Ostalo, so rekli, da bom zaslužil na napitninah od prenočevalcev, ki sem jim moral čistiti obleko in čevlje in nositi kovčke na kolodvor. Ker pa so tu sem prihajali prenočevat le bolj priprosti ljudje, deželani in trgovski potniki, od katerih sem k večjemu dobil po dva krajcarja, ali pa tudi nič, sem včasih ves teden komaj spravil skupaj eno kronico.

Zadnji večerni vlak je prihajal v Ljubljano o polnoči; tako dolgo sem moral biti po koncu, če bi slučajno prišel kak gost. Ob polpetih zjutraj sem pa

V gostilni

že spet moral buditi one, ki so odhajali s prvim vlakom, jih očistiti in spremiti na postajo. Pazil sem, da nisem odhoda kakega gosta zamudil, da sem se mu vsaj pri vratih nastavil, tako da me ni mogel spregledati in mi je le vrgel kak novčič. A bili so tudi taki, ki so se napravili čisto nebrizne in so šli ošabno mimo mene, ne da bi me pogledali, čeprav sem jim ves teden stregel, čistil obleko s svojimi krtačami in salmijakom in loščil čevlje s kremo, ki sem jo moral sam kupovati.

Včasih je kateri rekel: »Za vas sem pustil pri sobarici.«

Čakal sem, kdaj mi bo ona izročila moj delež. Ko tisti dan nič ni bilo, sem jo drugi dan opomnil:

»Tisti gospod včeraj, s številke 7. mi je rekel, da je vam izročil napitnino zame.«

»Kaj? Deset krajcarjev mi je dal za vseh štirinajst dni, pa je hotel ineti vsak dan svežo brisačo in vsak dan toplo vodo za britje. Vsakih pet minut je zvonil. In zdaj naj bi še tistih deset krajcarjev z vami delila? Tak umazaneč!«

Sobarica je bila starikava, mršava devica, ki se je venomer jezila in ves dan godrnjala v svojo koničasto brado.

Nekaj o postopanju z ranami in turi!
Zdravljenje ran je eno med najstarejšimi sestavnimi deli zdravniške učenosti. Predno so čarovniki in duhovniki že izumrlih narodov poskušali zdraviti bolezni s čaranjem in zakletvijo, je cvetela kirurgija in s to v zvezi tudi ranarstvo. V starih časih so nekateri ljudje hodili v prirodo ter so iz rastlin napravljali zdravila, katera so pri ranarstvu čudežno delovala, a izognili so se škodljivemu delovanju, katero kemijski izdelki povzročajo, ako jih laiki rabijo. V prvi vrsti teh zdravil za rane je »Centifolia mast za rane«, katero že dolgo vrsto let izdeluje lekarna Thierry. To mazilo zastavlja otekanje in razkužuje rane. Ono oblažuje bolečine ter očistuje in hladi rane. To izkušeno in glasovito sredstvo ne bi smelo v nobeni hiši manjkati, posebno, ker se to mazilo nikdar ne pokvari in postaja vedno boljše. 4 lončki Thierry-jeve Centifolijske masti stanejo skupaj s pakovanjem in poštnino 57.— dinarjev. — Naročajte to mast naravnost od: **Lekarne pri Angelu Varuhu» Adolf-a pl. Thierry-ja nasled., Pregrada št. 220, Banovina Hrvatska, Jugoslavija.**

Gospa Mikličeva, kot pobožna ženska, ni marala v svoji hiši mlade, brhke sobarice, radi greha, ki bi se sicer znal zgoditi v prvem nadstropju, kamor je redko prihajala. Pač pa je imela spodaj v gostilni čedne natararice, nad katerimi pa je ves dan budno čuvala, da ne bi bil kak gost s katero preveč prijazen. Njenega soproga, gospoda Mikliča, takrat ni bilo v Ljubljani; imel je gori nekje pri Blejskem ali Vrškem jezeru neki letoviški hotel, ki ga je osebnostno vodil. Le tu in tam je prišel za nekaj dni v Ljubljano. Ob takih prilikah je bil za hišnimi kulisami vedno vik in krik. Kar oddahnili smo se, ko je spet odšel.

Zvečer, ko so bili stalni gostje restavracije postreženi, ko so dekline v kuhinji pomivale posodo in so zunaj na vrtu sem preko nizkih streh stare predilnice zapihale med košate kostanje tople pomladanske sape, si je dala gospa prinesiti na vrtno mizico kozarec piva, kajti pila je zelo rada. Potem se je raznežila in zasanjala kdo ve kam, vzela je v roke svojo priljubljeno kitaro, za čela je prebirati njene strune in peti s hripavim in ubitim glasom vedno isto svojo:

Bei der schönen Meisterin
bracht' ich gern den Abend hin.
Ach, wie war es wunderbar,
als der Mann im Wirtshaus war...

Sobarica je tedaj zlobno pripomnila:
»Stara se ga je spet nasekala.«

Z očitnim notranjim zadoščenjem je sobarica obirala hotelske goste, ki jih je čudovito dobro pomnila vse, ne samo tiste, ki so že po več let stalno prihajali:

»Tule iz številke 4 so predlanskim neko mlado damo odpeljali na Studenec. Prišla je ponoči, zelo razburjena. Drugo jutro sem morala oddati za njo brzojavko na pošto. Potem je prišel neki gospod in iz sobe se je slišalo zelo glasno in razburjeno prerekanje. Gospod je odšel in jezno zaloputnil za seboj vrata. Čez nekaj dni je prišlo za njo pismo. Ko ga je prečitala, je začela

besneti. Strgala je z okna zavese, razbila zrcalo in vse zmetala po tleh.«

»Se je niste bali?«

»Čemu? Zaklenila sem vrata, dokler niso prišli reševalci. Denar je imela. Bolj neprijeten je bil slučaj na številki 6, kjer se je pred par leti neki starejši gospod, davčni upravitelj ali kaj, ustrelil. Kri je čez prag pritekla na hodnik. Strela ponoči ni nihče slišal. Ali pa slučaj na številki 8, kjer so nekega elegantnega gospoda aretirali kar ponoči. Imel je pri sebi baje silno veliko denarja, ki ni bil njegov.«

»Kdo bi si mislil kaj takega, v hotelu, med boljšimi ljudmi.«

»Ha, ha! Med »boljšimi« ljudmi. Kaj mislite, koliko mi jih je že ušlo kljub vsej moji čuječnosti, ne da bi poravnali nočnino.«

Da, tudi meni se je pripetilo, da mi je dostojno oblečen gospod, ki je odhajal, obžalujoče izjavil:

»Veste, rad bi vam dal napitnino, a sem komaj še imel za vozovnico. Glejte...«

In pokazal mi je svojo prazno denarnico.

A ne samo, da mi niso dali, kar sem zaslužil, še jaz naj bi jim bil dajal. Spočetka, dokler ljudi še nisem dovolj poznal, sem se pustil »napumpati« za zadnji svoj drobiž, ki ga nisem potem nikoli več videl. A kmalu so me izučili. Seveda, ne mislim tako na splošno, ali ljudje so vendar tako raznovrstni. Mnogo je med njimi lahkomišelnih lažkoživcev in pustolovcev z namazanimi je-

ABOZA - OBLEKE,

perilo, pletenine, ma-
nufaktura — moda

I. PREAC
Maribor, Glavni trg 13

To je varčvena znamka edino pristinega THIERRY-BALZAMA. Varujte se ponarejanja!

To je varstvena znamka edino pristinje THIERRYJEVE CENTIFOLIJSKE MASTI! Varujte se ponarejanja!

Veliki cenik, poučno brošuro, koledar 1941 pošljem na zahtevo za stonj. Oglas po uver. min. nar. zdravja in soc. pol. S. br. 12-948 od 7. VI. 1934.

THIERRY^{JEV} BALZAM

Edino pristen samo z zakonom varstvenim žigom »Zelera nuna« in imenom »Thierry«

Uporablja se pri motnjah prebave, hlipkanju, kolcanju, želodčnih bolečinah, pomanjkanju teka, želodčnih krčih, črevesnih boleznih in driski. — Nadalje pri oslabeledosti, onemoglosti, nezavesti, proti zobobolu, pri bolezni ust in grla za grgranje ter kot blažilno sredstvo bolečin in trganja udov.

Oglas po uver. min. zdravja in soc. pol. S. br. 12947 od 7. V., 1934

THIERRY^{JEVO} CENTIFOLIJSKO MAZILO

(mast za rane) edino pristno samo z zakonom varstvenim znakom križa z ovito kačo in s centifolijsko rožo

Thierry-jeva mast iz centifolije ublažuje bolečine, izvleče iz rane nesnago, pospešuje zdravljenje rane, ublažuje obolenja ter se toplo priporoča pri različnih svežih in zastaranih, kakor tudi gnojnih ranah in turih, ker je razkuževalno sredstvo, poznano v tu- in inozemstvu. **Thierryjevi zdravilni izdelki** (Thierry-Balzam in Centifolijska mast) se dobivajo v lekarnah, a kjer jih ne dobite z zgoraj omenjenimi zavarovalnimi znamkami, jih naročite naravnost od:

Lekarna pri „Angelu Varuhu“. **Adolf-a pl. Thierry-ja nasl**

Pregrada štev. 182 Banovina Hrvatska.

Cene Thierry-Balzama skupaj s pakovanjem in poštnino: 6 steklenic 72 din, 1 velika specialna steklenica 66 din. Cene centifolijske masti skupaj s pakovanjem in poštnino: 2 lončka 34 din, 4 lončki 57 din, 6 lončkov 78 din.

PRI VEČJIH NAROČILIH ZNATEN POPUST!

Pošilja se po povzetju ali pa se denar pošlje v naprej.

ziki in kosmato vestjo. Nisem se več čudil naši sobarici, če jih je vse od kraja obirala, nekatere več, druge manj, kakor je pač kdo znal poseči v žep. Le malokaterega gosta je pohvalila. Med slednjimi je bil neki stari profesor iz Novega mesta, ki jo je vedno znal spraviti v dobro voljo s smešnimi zgodbicami in pri odhodu je vedno stisnil v roko srebrno kronico. Med temi, ki so ji k srcu prirasli, je bil tudi gost s številke 1. Bila je to majhna sobica, takoj

pri stopnicah, z oknom na dvorišče. Tu je stanovala mlada gospodična, ki jo je vsak dan ob gotovi uri obiskal njen kavalir. Sobarica mi je ni mogla prehvaliti.

»Kako zna lepo prositi za vsako uslugo, kako je vedno prijazna in nasmejana, kolikokrat mi kaj stisne v roko, kako lepe obleke ima in kako krasne oči...«

Še jaz sem postal radoveden na njo, a je več dni nisem dobil pred oči. Bila

je po ves dan v svoji sobi, le pozno popoldne je odhajala v mesto in se vracala ponoči. Najemnico je plačevala za ves mesec. Nekega dne, ko je bila odšla, me je sobarica pozvala, da odnesem iz njene sobe preprogo, da jo na dvorišču iztepem. V sobi je bil pester nered; plašči, obleke in klobuki so ležali po divanu in po stolih. Na umivalniku je bilo polno različnih steklenic, škatlic in lončkov s pomado. Sobico je napolnjeval opajajoč vonj, ki je razburjal živce. Na nočni omarici je ležala knjiga. Ker sem bil na knjige vedno silno radoveden, sem jo odprl. Bila je Dumasova »Dama s kamelijami.« Ker mi je bila že znana, sem se zamislil: to je ena izmed tistih? Tu čita svoj lastni življenjepis. Če bi ji vsaj ne bil sojen tako zgodnji konec? Ali pa je morda bolje, če konča v cvetu svoje lepote, kakor pa v njenem razpadu.

Naslednji dan sem jo srečal na hodniku in se nemalo začudil, ko sem spoznal v nji natakario Mici iz vinske kleti v »Unionu«, ki je imela tako lepe, plave oči. Postala je elegantnejša in resnejša. Z ničemur ni pokazala, da me je spoznala. Njen kavalir, ki jo je vzdrževal in obiskoval, je bil znani ljubljanski industrijalec srednjih let, gladko obritih polnih lic, močne postave in na eno nogo je precej šepal. Radi svojega ugleda ni nikdar šel z njo na ulico, v mesto je morala iti sama. Obiskoval pa jo je redno in se zapiral z njo v sobo.

Kako dolgo je trajala mladostna privlačnost tega dekleta in kako se je razvijala njena bodočnost, ne vem, tudi srečal je nisem pozneje nikdar več. Želel sem ji, da bi se vedra sinjina njenih oči nikdar ne skalila in da bi gostih pahljač njenih temnih trepalnic nikdar ne orosile solze razočaranja.

Iz okna svoje sobice sem često opazoval živahni promet v Kolodvorski ulici, ki je bila takrat edina in najkrajša zveza notranjega mesta s kolodvorom. Izvoščki so podili po nji svoja pregnana kljuseta in ob deževnih dneh škropili z blatom zidove nizkih hiš v tesni ulici. Včasih je prišla mimo skupi-

na izseljencev s kovčegi in vrečami na ramah, ki jih je pripeljala v Ljubljano dolenjska železnica. V številnih izseljeniških agenturah, kakor: Anglo-Americana, Red-Star-Line, Oesterreichischer Lloyd, Seunig in druge, ki jih je bilo v Kolodvorski ulici na pretek in ki so prežale na izseljence kakor pajki na muhe, so urejevali svoje potne listine, kupovali vozovnice in menjavali denar. Pred odhodom vlaka so se ustavljali in poslavljali v starih gostilnah v Kolodvorski ulici; pri »Starem Tišlerju«, pri »Amerikancu«, največ pa neposredno pred kolodvorom v pivnici hotela »Südbahnhof«. Tu je bilo v majhnem lokalu včasih po 50 in več, teh več ko skromno oblečenih, kmečkih ljudi, z žuljavimi rokami in z zaskrbljenimi obrazi, ki so sedeli okrog nepokritih miz, ali pa kar po tleh na svojih kovčegih. Če je bilo v lokalu premalo prostora, so zasedli še pločnik na vogalu hiše. Utrujene ženske, z rutami na glavah, so bile v skrbeh za svoje otroke, da se jim v gneči ne izgube. Tu so v težke misli zatopljeni počasi srkali iz svojih kozarcev in prigrizovali kruh in sir, ki so ga jemali iz svojih cul. Kadar je bil večji naval, sem moral pomagati v točilnici.

Pomlad je končno zakraljevala v deželi, toplo sonce je razpršilo megle, nasproti hotela na Töniesovem vrtu se je razcvel španski bezeg. Ob sončnih popoldnevih so prihajali mimo zaljubljeni parčki; vojaki s služkinjami, ki so si že oblekle svetle poletne bluzice, ko so po naročilu gospodinje šle s košarico k trgovcu ali vrtnarju po solato, ali pa so peljale na vrvi domačega psička malo na zrak in so izkoristile to priliko, da se sestanejo z dragim, s katerim so prejšnjo nedeljo v Šiški pri Keršiču ali pri Šternu plesale in ga poučile, kdaj in kje se lahko zopet snideta.

Na vogalu vrta sem večkrat ob gotovi uri popoldne videl postajati stasitega Bošnjaka, pripadnika graškega bosanskega polka, ki je imel neki svoj oddelek tudi v Ljubljani. Za temi Bošnjaki so dekleta kar norela. Bili so vsi, ka-

kor se pravi, »fejst« fantje, visokih krepkih postav, ki so svoje temnordeče fese nosili podjetno pomaknjene na eno uho. Tare Bošnjak ni nosil nobenih odličij in ni imel nobene »šarže«, vendar je deklet, ki jo je čakal, morala biti iz boljše družbe; bila je elegantno oblečena, z lahkim slamnikom na glavi. Ko je prišla, sta odkorakala v smer proti Fivoliju.

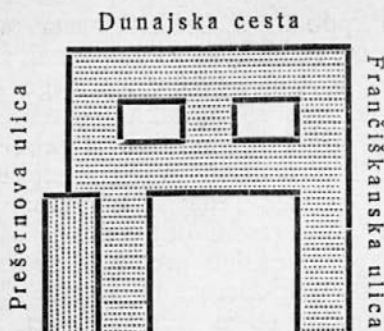
Dasi se je naš hotel nahajal tik pred kolodvorom, sem vendar že iz reklamnih ozirov moral po štirikrat na dan hoditi h glavnim vlakom stat pred kolodvor, kjer so se ob takih prilikah zbrali predstavniki vseh ljubljanskih hotelov. »Unionov« in »Slonov« sluga sta se pripeljala z omnibusoma. (»Stadt Wien« ga tedaj že ni več imel.) Ta dva sta bila livrirana, ostali smo bili v navadnih oblekah, le čepice smo vsi imeli obšite z zlatim trakom in z imenom hotela v zlatih črkah. Če je kateri odpravljaval gosta, je najprej uredil formalnosti z njegovo prtljago, potem pa se je vrnil v naš krog, kjer smo modrovali o politiki, reševali hotelske novice, obirali goste in svoje tovariše, zbijali šale in dražili mimo hiteča dekleta. A tudi tu je vladala nekaka razredna razlika: »Unionski« in »Slonov« sprevodnik omnibusa sta gledala na nas ostale nekako z viška. Morala sta vedno imeti prvo in zadnjo besedo. Poleg mene je prihajal k vlakom še Štrukljev, Lloydov in Tišlerjev sluga. Od »Avstrijskega cesarja« je prišel le, če je moral odpremiti kakega gosta. Objekt naših najbolj pogostih šal je bil Tišlerjev; to je bil majhen, starikav in grbast možicelj, ki se je s svojim visokim, piskajočim glasom korajžno otepal napadalcev, ki so ob takih prilikah, ne glede na razliko v socialnem položaju, bili vsi složni. Mož pa je razumel šalo in ni zameril. Posebno ob toplih pomladnih večerih so bile te naše »konference« kar prijetne. Ko pa je v daljavi zabrlizgal prihajajoči vlak, smo se postavili pred izhodom v vrsto, v kateri sta »Union« in »Slon« tudi vedno imela prvo mesto in smo pred do-

šlimi potniki izklicevali imena svojih hotelov. Potniki, ki so že poznali Ljubljano, so molče oddajali prtljago slugi hotela, kjer so navadno odsedali. Če pa je prišel kak nov, se je neodločen ustavil pred nami in čital napise na naših čepicah. Tedaj se je razvnel med nami konkurenčni boj; vsak je skušal bolj gostobesedno prehvaliti svojo hišo. Na moj zveneči in mnogo obetajoči naslov se je večkrat kakšen ujel, ko pa sem ga privedel pred skromno, enonadstropno hišo, mi je ušel v »Union« ali k »Slonu« in še prtljago sem moral nositi za njim.

Spoznal sem, da v »Südbahnhofo« ne bom prišel nikoli na zeleno vejo, saj niti za pošteno obleko ne bi spravil vse leto skupaj. Potožil sem to tudi svojemu tovarišu Gustlu, ki se je pri »Slonu« kar dobro počutil. Ta mi je rekel, naj potrpih do 15. maja, ko bo eden izmed njihovih slug odšel v Opatico, kjer je dobil sezonsko mesto.

»Slon« je bil stara hiša dobrega slovesa, kjer niso niti pozimi niti poleti imeli mnogo sob praznih. — Sobe v pročelnem krilu, z okni na Dunajsko cesto, so bile precej drage in določene le za imenitnejšo gospodo. Gostje s skromnejšimi zahtevami so se zadovoljevali s sobami v krilu ob temi Frančiškanski ulici in v krilu, ki je bilo prizidano na južni strani dvorišča. Vseh sob je imel hotel 90. Značilen je bil širok uvoz z Dunajske ceste na hotelsko dvorišče, ki ga je dve vrsti stebrov delilo, kakor pri cerkvah, v tri ladje; srednja najbolj široka je bila za vozove, ob obeh straneh je bil pa malo vzvišen hodnik, od katerega so vodila na levo vrata v kavarno, na desno pa v restavracijske prostore. Na koncu teh hodnikov so z desne in z leve vodile s preprogo pokrite stopnice navzgor v hotelske prostore.

Zgradba je bila renesančnega sloga, precej simetrična v notranji razporeditvi; z dvema vzporedno ležečima svetlobnima jaškoma, okrog katerih so vodile v obeh nadstropjih galerije. Floris je bil približno tale:

Jaz sem imel oskrbovati srednji in oba dvoriščna trakta v drugem nadstropju, isti del v prvem nadstropju je imel tovariš Gustl, pročelje v obeh nadstropjih pa tovariš Tine. Enako so imele razdeljene prostore tudi sobarice. Moja sobarica je bila priprosta Gorenjka, Nežka, ki je bila takrat že 16 let pri hiši, a je znala nemški samo nekaj besed, da se je za silo mogla sporazumeti z gosti. Bila je zelo dobra duša, ustrezljiva in vedno veselega obraza. Vstajala je redno ob pol petih in šla vsak dan k maši. Ob šestih je že bila nazaj, potem pa je začela pospravljati pri tistih, ki so že odšli k prvim vlakom. Pospraviti do enajstih 30 sob, se je reklo ves čas neumorno hiteti. Če nisem bil zaposlen drugje, sem ji včasih pomagal: odnašal sem umazano in donašal svežo vodo, da je šlo kitreje izpod rok. Jezila se je le nad zaspanci, ki do opoldne niso zapustili sob, tako da so ji ostale še za popoldne, ko bi se sicer morala ukvarjati s perilom in s čiščenjem oken. Tedaj je vedno godrnjala:

»S takimi poležuhi ima človek največ sitnosti, z napitnino se pa ravno ti navadno najslabše izkažejo.«

Moje glavno opravilo je bilo, skrbeti, da so bila v sobah, ki so mi bile odrejene, tla vedno čista in povoščena. Vsak dan sem moral po dve, tri sobe temeljito očistiti; iznesel sem pohištvo na hodnik, preproge in žimnice na dvorišče, kjer sem jih iztepel, potem pa sem vzel krtačo iz žice in začel v enakomernih ritmičnih plesati po parketu gor in dol. Ko je bila vsaka deščica

dobro odrgnjena, sem prinesel vedro z voščilom, vzel sem na dolgih palici pritrjen čopič in tla namazal. Ko se je posušilo, sem vzel drugo krtačo iz trde trave, si jo pritrdil na nogo in začel znova plesati po redih parketa, dokler se ni bleščal kakor zrcalo. To je bilo precej naporno delo, moral sem se pri tem sleči, obdržal sem na sebi samo majco in še ta mi je bila od znoja popolnoma mokra, da bi jo bil lahko ožel. Neprijetno je bilo, če mi je znoj kapljal s čela na parket, ker so se na njem potem poznale pege, zato sem si glavo ovil v obliki turbana z brisačo.

Sluge smo vstajali zjutraj ob treh. S predpasniki opasani in v copatah, smo se potem tiho plazili vsak po svojem hodniku in pobirali čevlje, ki so jih gostje postavljali pred svoja vrata, da se osnažijo. Vsak je imel kos krede v roki in z njo je na podplate čevljev zapisal številko sobe, pred katero so stali. Na dvorišče, v umazano kamro pod stopnicami smo nanosili celo grmado, kakih 200 parov čevljev in smo čistili, drgnili, mazali in krtačili, da so nam prsti krvaveli. Do šestih smo morali biti gotovi in potem smo morali čevlje raznositi nazaj na svoja mesta. Potem je bilo treba očistiti še obleko, če jo je kdo ven obesil. Medtem pa je že tu in tam zapel zvonec, kak nestrpež ni mogel dočakati svojih čevljev, če se mu je mudilo morda na vlak in je rentočil po hodniku. Že je bil vprežen tudi omnibus in treba je bilo iti po prtljago in nalagati kovčege. Ko je omnibus odpeljal, smo spet nadaljevali s čiščenjem tistih, ki vstajajo bolj pozno. Komaj je bilo to delo opravljeno, se je omnibus vrnil in pripeljal nove goste, za katerimi je bilo treba potem nositi kovčege po stopnicah. Največ tekanja je bilo ob odhodu omnibusa ob enajstih; takrat je odpeljal največ gostov in pripeljal je nazaj največ novih. Tu se je reklo ves dan: »Kufre gor, kufre dol.«

Imeli smo dva vratarja, dnevnega in nočnega. Dnevni je bil starejši, precej

naobražen moški, uglajenega vedenja, ki pa se mu je že na nosu poznalo, da je rad pil; ni bil sicer nikoli videti očitno pijan, a v svoji loži je imel v omari vedno pripravljen četrť vina, ki ga je zdaj pa zdaj srknil. A vedno se je poprej ozrl po okolici, če ga kdo od gostov ali katera domačih žensk ne opazuje. Pred nami pa se ni ženiral. Računati sploh ni mogel, če ni poprej pogledal v kozarec. V službi je bil zjutraj od osmih in zvečer do osmih in je večji del prometa on odpravil, zato je tudi precej več zaslužil kakor nočni vratar. Ta je bil šaljivec, vedno veselo razpoložen in oblajal je vsako služkinjo, ki je šla skozi vežo. Ker je bil tudi drugače čedne zunanosti, so ga ženske rade imele; včasih jih je bila cela gruča okrog njega. Večkrat nam je pripovedoval svoje ljubezenske dogodivščine, a bil je dovolj kavalirja, da imen ni izdal.

Prvi jutranji transport je vedno on odpravil. Če je odhajal kak imenitnejši gost, se je zgodilo včasih, da mu je pri plačevanju dal cel petkronski kovanec kot napitnino. S tem je nas sluge, ki smo dobivali le petice in desetice, čeprav smo z ljudmi imeli mnogo več opraviti, dražil; vtisnil si je srebrn petkronšček v očesno votlino kot monokl in se nam je posmehoval.

Zgodilo se je včasih, da je zjutraj ob osmih zaman čakal na dnevnega vratarja, da ga zamenja; navadno je prišel potem kdo z obvestilom, da je zbolel. Vedeli smo za kako boleznijo; zašel je zvečer v kako sebi enako družbo in se napil do nezavesti. Potem se veda ni mogel zjutraj v službo. V tem slučaju je moral nočni potegniti 36 ur nepretrgoma, v kolikor ga ni medtem kateri od nas za kratek čas zamenjal.

Kljub svojemu uspehu pri ženskah, ali morda prav zato, je ostal naš nočni

George Grosz: Zmaga stroja

vratar neoženjen. Pozneje sem slišal, da se je med svetovno vojno obesil.

Lastnica hotela je bila družina Gnezda; to je bila stara vdova s sestro in neporočenim sinom, ki pa je že tudi imel osivele lase. Obe stari dami sta redkokdaj šli iz hiše, tudi sina smo malokdaj videli. Ostajali so po ves dan v svojih sobah v prvem nadstropju, z okni v Prešernovo ulico; dami sta kaj vezli, igrali pacience, čitali »Gartenlaube« in sprejemali obiske prav tako starih dam, kakor sta bili sami. Gospod sin jima je včasih delal družbo, ali je pa povabil koga na partijo šaha. Največkrat pa se je zaprl v svoj kabinet in igral violino. O kakih njegovih pustolovščinah ni bilo slišati; morda to ni odgovarjalo njegovemu značaju, ali pa se je čutil že prestarega. Rad pa je mnogo potoval in čital; bajje je imel izbrano knjižnico, dasi je nisem videl, ker nisem bil nikoli v njihovem zasebnem stanovanju. Da pa je vladala v hiši že stara kultura, sem sklepal po velikem kupu starega papirja, časopisov in zavrženih knjig, ki se

Gospodinja! Ali že kuhaš s plinom?

je nahajal v nekem kotu na podstrešju, kjer je bila tudi še precej čedna sobica za sluge, ki je imela le to napako, da je bila poleti blazno vroča, pozimi pa strupeno mrzla. Nekoč smo dobili nalogo, da očistimo podstrešje. Vprašal sem upraviteljico, kaj naj napravimo s tistim kupom starega papirja.

»Znosite dol v kopalniško kotlarno, kjer ga naj pokurijo.«

Našel pa sem vmes tudi nekaj dobro ohranjenih knjig, ki se mi jih je zdelo škoda za peč. Ker se ni nihče drugi za nje zanimal, sem si jih shranil. To so bili posamezni zvezki znane nemške izdaje iz koncem 18. stoletja, Tacitove rimske zgodovine in Ciceronovih govorov. In ob nedeljah sem potem večkrat vzel na Rožnik seboj Tacita ali Cicerona in legel z njima pod kak grm.

Poleg dobre Nežike je bila sobarica v prvem nadstropju še Tinka, prijazno rdečelično dekle iz nemške Koroške, ki se je za silo naučila slovenščine in jo lomila včasih tako, da smo se ji vsi smejali, česar pa ni zamerila, ampak je prosila, da ji povemo, kako se pravilno izgovarja. In potem je ponavljala tako dolgo, da je znala. Služila je v hiši že 8. leto in je bila zelo tovariška in je rada zakrila ali zagovarjala, če je kdo izmed nas fantov kaj zagrešil. Poleg nje je delal Gustl; ta je imel včasih poštenega mačka. Pa ga je nagnala na podstrešje:

»Spat iti. Če kdo priti, jaz rekla, da tebe gost poslati na kolodvor.«

Rada se je smejala in ni zamerila šale. Vsak teden enkrat jo je obiskal njen zaročenec, neki poduradnik, ki se je pozneje z njim poročila.

V pročelnem traktu je poleg Tineta skrbela za red sobarica Mici, drobna, brihtna a precej »štimana« Ljubljanka, ki je bila ponosna na svojega zaročenca, nekega uradnika s sodišča. Bila je zastopnica in desna roka upraviteljice, gospodične Line, debele ženske, ki je imela svoja boljša leta že daleč za seboj. Nadzirala je delo in skrbela za red v hiši in kasirala denar in ga sleherni dan odnašala lastnici, ki

se za druge posle ni brigala. Vendar smo pa tudi z njo lahko izhajali, ni bila zlobna in tudi sitna ne preveč. Rada je dobro jedla in pila in ker so vse druge strasti menda v njej že utihnile, ji je ostala še samo ena: igrala je loterijo. Če je prišel kdo in mi rekel:

»Lina te kliče,«

sem že vedel, kaj to pomeni. Dala mi je pet kron in listek, ki je imela na njem številke, na katere naj za njo stavim. Na svoji pisalni mizi je imela pol ducata raznih sanjskih knjig.

»Stavite na Linz!«

mi je naročila in mi stisnila v roko še desetico za pot. Ne spominjam se, da bi bila kdaj kaj zadela. Če pa je, se je pa po dobitku najbrž sama potrudila.

Na pročelni strani, prav nad uvozom, se je nahajal velik salon, ki je spadal k apartmanom, namenjenim za najodličnejše goste. Iz salona so vodila krilna vrata na balkon ob Dunajski cesti, ki je bil okrašen z rdeče cvetočimi pelagonijami. Ta salon so imenovali »kraljevska soba«. Ker je bila to največja soba v vsej hiši in malokdaj zasedena, sva morala, kadar jo je bilo treba čistiti, priti z Gustlnom Tinetu na pomoč; in še vsi trije smo imeli za ves dan dovolj dela z njo. S svojim rdečim plišem, do stropa segajočimi zrcali in ogromnim lestencem, ki je visel od stropa, se mi je zdela višek razkošja. V kotu je stala široka postelja z baldahinom. Vprašal sem Mici, zakaj imenujejo ta salon »kraljevska soba«.

Veliko izbiro češkega in angleškega blaga po najnižjih cenah dobite samo v

Češkem Magazinu

Maribor, Ulica X. oktobra

Krojaške potrebščine!

»Zato, ker je tu stanoval svoj čas srbski kralj Milan, ko se je mudil v Ljubljani. In ravno v tej postelji je spal.«

»Hura!« sem zaklical in se zavalil na široke žimnice. »Bom vsaj lahko rekel, da sem enkrat v življenju ležal v kraljevski postelji!«

Pod širokim obokom uvoza je bilo poleti hladno, zato smo radi postajali tu, če nismo imeli nujnejšega opravka in opazovali vrvež na Dunajski cesti. Včasih se je pridružil še ta ali oni od postreščkov, ki so imeli svoje stajališče na bližnjem vogalu pred vojaškim skladiščem. Posebno ob ponedeljkih so se tu shajali pokretači tujskega prometa in izmenjavali svoje vtise od nedelje: kod so ga lomili in kdo ga je več prenesel. Potem so obračali žepa in šteli, koliko je še komu ostalo od nedelje. Če se je našlo še dovolj za eno »rundo«, so odrinili k bližnji »šestici« preganjat mačka.

»Je prišel kak Jud?« je vprašal včasih postrešček Cene. »Če bo iskal postreška, boš poklical mene?«

»Bom. Sicer si pa itak vedno tukaj.«

Zastopniki dunajskih židovskih tvrdk so najrajši odsedali pri »Slonu«, ker je imel nekako najbolj mednarodni značaj in je najbolj ustrezal njihovemu staležu; »Union« se jim je zdel predrag, ostali ljubljanski hoteli pa preveč preprosti. Zastopnik ugledne tvrdke mora pa čuvati tudi svoj osebni ugled. Če bi boljši ljubljanski trgovec zvedel, da se je ponudnik nastanil pri »Tišlerju«, bi gotovo odklonil njegovo blago, čeprav bi bilo dobro. Zato je bila kavarna pri »Slonu« vedno polna dunajskih trgovskih zastopnikov, največ Židov, ki so si tu razodevali svoje izkušnje in se sestajali s svojimi klienti. Tu je bila včasih pravcata trgovska borza.

Nekoč smo stali vsi trije pod uvozom in gledali na cesto, po kateri je

ravno korakal bataljon »kanalčkov« na manevre. Vojaki so imeli vsi okrašene svoje kape s hrastovimi vejicami. Te hrastove vejice so me razdražile; mrzil sem jih še od ljudskošolske dobe, ko smo učenci nemške in slovenske šole v Laškem drug drugega izzivali s tem, da so si oni kitili klobučke s hrastovimi, mi pa z lipovimi vejicami, kar je vedno imelo za posledico šolarski pretep in kamenjanje. Hrast in plavi kokolj sta bila simbola nemštva, medtem ko smo mi častili lipo in rdeči nagelj. — Vedel sem, da moram v jeseni k vojakom, ker sem bil spomladi potrjen; zato mi ni nič kaj ugajala misel, da bi se morda tudi jaz moral pri vojakihi kititi s hrastovino. To svojo misel sem tudi glasno izrazil:

»Mene že ne bo nihče prisilil, da bi si zataknil hrastovo vejo za kapo.«

Gustl, ki je imel vojaška leta že za seboj, se je široko nasmeljal:

»Pa še strumno jo boš nosil.«

»Nikoli!«

Potem so me večkrat dražili s hrastove veje. Hotel »Slon« je imel na Barju velik travnik, ki je dajal dovolj sena za domače konje. Ob času košnje smo vsi, ki smo se brez večje škode mogli odtrgati od hiše, šli pomagat sušiti, kar nam je bilo silno všeč. Po kosilu nas je kočijaž naložil na voz, vzeli smo s seboj izdatno malico, ki smo jo še sami pomnožili z nekaj steklenicami in v veselem razpoloženju in med petjem smo oddrdrali na Barje. Ko smo še enkrat obrnili seno, sta ga začeli sobarici Nežka in Tinka in Gnezdova kuharica Pepca, ki so si vse tri privezale za to priliko bele predpasnike, skupaj grabiti, Gustl, Tine in jaz pa smo ga zlagali v redove in nakladali na voz. Zvečer, ko so bili vozovi naloženi, smo si kar sami napravili likof v Koleziji. Nažejali smo se vse popoldne dovolj in sveže pivo nam je šlo

Plin, aparati, koks, katran, benzol - Mestna plinarna - Tel. 43-27

v slast. Mene še fantje niso videli pija-nega, pa so se zarotili, da me hočejo enkrat spraviti pod mizo. To se jim si-cer ni posrečilo, a pijača je takrat vse-eno name močno delovala. Ko smo se že odpravljali domov, sem opazil, da so mi hudomušneži okitili pokrivalo s hrastovo vejico. Radi tega sem postal besen in sem užaljen hotel zapustiti družbo in oditi sam domov. Ostali me niso pustili, a čeprav so me vsi držali, sem se jim iztrgal in zdirjal v noč. Pod vplivom zaužitega piva pa nisem našel prave poti v mesto, ampak sem blodil po Barju, kakor da bi me čaravnice nosile; grozil sem nekemu nevidnemu sovražniku in na ves glas pel »Slovenec sem...« Zjutraj, ko me je začelo zeb-sti, sem se prebudil na nekem kupu sena in se začuden oziral po nenavadni okolici. V daljavi sem v prvem jutran-jem svitanju zagledal ljubljanski Grad in sem jo mahnil v njegovo smer. Ko sta me Gustl in Tine, ki sta že bila pri čiščenju čevljev, zagledala, sta se za-čela smejati in sta mi zapela tisto: »Naš maček je mucko imev...« Nisem se dosti zmenil za njune zbadljivke, tem-več sem se lotil svojega dela, čevljev, ki sta jih že onadva nanosila v kamro.

Naš kočijaž Johan, ki je vozil omni-bus na kolodvor in domačo kočijo, kad-ar so se Gnezdovi kam peljali, je imel v kotu na dvorišču poleg konjskega hleva tudi svojo sobico. Včasih se je tu zbrala skupina naših fantov na par-tijo »šnapsla«. Vendar jih ni vedno pustil noter. V takem slučaju so takoj vedeli, kaj to pomeni.

»Aha, spet nekaj skriva,« so rekli. Johan je bil velik babjek in pri tem ne preveč izbirčen. Na kolodvoru je imel dovolj prilike za razna sumljiva poznanstva. Včasih je pozno zvečer v njegovem spremstvu, ali pa tudi brez njega, hušknila mimo vratarjeve lože proti temnemu dvorišču kaka ženska postava. Ali si je pa kar v omnibusu kaj pripeljal s seboj, če ni bilo drugih gostov. Potem smo ga videli nekam oditi, a se je čez kratek čas spet vrnil s čudno napetimi žepi. Če smo ga u-

stavili in preiskali, smo gotovo našli v enem žepu kruh, v drugem klobase, v tretjem pa steklenico vina.

»Boš tudi nas kaj povabil?« so ga dražili.

»Morda. A prej ne, da bo meni za-čelo presedati.«

Zjutraj je potem napregal neprespan in rdečih oči. Včasih je imel svojo kamro po ves teden zaklenjeno in ni nikogar puščal k sebi.

Ko so se nekoč fantje po daljšem ča-su spet smeli zbrati pri njem, so nad neznosnim smradom, ki je tu vladal začeli vihati nosove.

»Veš, na vonj konjskega gnoja smo pri tebi že vajeni, a danes je to nekaj čisto drugega.«

»Uh, meni se že želodec obrača,« je pripomnil drugi.

»Ti, to mora biti kje kaka mrhovina. Saj to je neznosno,« je izjavil tretji.

»Ta smrad že čutim nekaj dni, a ne vem, od kod prihaja. Meni samemu je že neprijetno,« je potrdil kočijaž Johan.

»Najbrž leži v kakem kotu crknjena podgana, ki razširja ta smrad. Hajdimo, da jo najdemo,« je predlagal nekdo.

Odrinili so omaro, potegnili skrinjo na sredo sobe, pogledali pod mizo, Jo-han pa se je spustil na kolena in z bi-čevnikom drezal pod posteljo. Tam je zadel ob nek predmet, a ga ni mogel izbežati. Odmaknili so posteljo in te-daj se jim je odkrila presenetljiva najd-ba; v kotu pod posteljo je ležal kupček malih zavitkov časopisnega papirja, ki je bil že s plesnijo pokrit. Nekdo je po-bral en tak zavitek, da vidi, kaj je v njem, a ga je z vzklikom studa spet iz-pustil iz rok.

»Fuj! Kaj takega!«

Ostali so se začeli krohotati.

»Kako pa naj bi si pomagala dru-gače? Ko pa jo ima ves teden zakle-njeno.«

Johanu je bilo nerodno. Molče je odšel po lopato in zakopal tisto reč na gnojišču. Ko pa je čez kaka dva tedna začel nekam široko hoditi, so ga škodoželjno izpraševali:

»Na kaj pa igraš? Na flavto ali na klarinet?«

Jezno je zamahnil z roko.

»Mar naj bodo šleve muzikanti?«

Seveda pa so fantje take zadevščine čuvali zase, da niso prišle do ušes domačih žensk, ker sicer bi bil joj.

Pri »Slonu« mi je bilo všeč, bilo je to še najboljše mesto, kar sem jih do tedaj imel, zato sem se v oktobru, ko

sem moral k vojakom, precej težko poslovil. Nabavil sem si nekaj obleke in še sem odnesel kakih 50 goldinarjev v gotovini. Del tega sem dal materi, ko sem se med potjo oglasil doma.

Zapadel sem proslulemu avstrijskemu vojaškemu »drilu«. A hrastove vejice pa le nisem nikdar nosil. Pri slavnostnih paradah sem se vedno znal izmuzati.

Dr. M. Kemmerich:

Življenjske modrosti

Samo pametnemu lahko dajemo dobre nasvete. Neumen jih bo ali iz trme odklonil ali pa napačno razumel.

Kdor ne prenese ugovora, dvomi sam nad trdnostjo svojega stališča; kajti sicer bi moral biti vesel, da more prepričati tistega, ki ugovarja.

Če se bratje in sestre res ljubijo, se pokaže šele pri delitvi dedščine.

Ker lahko vsak čas z vsakim začnemo prepir, če le hočemo, končamo pa, ako hoče to napadeni, je treba vedno dobro premisliti, preden začnemo. Ne dražiti! Ako pa smo za boj odločeni, ga je treba brezpogojno do kraja izvojevati. Kajti viteštvo pride v poštev šele po zmagi. Tudi, če bi menili izgubiti, vsakdo opazi, da nam gre za vse, in to nam bo pripravilo mir pred zelo mnogo ljudmi, ki bi sicer radi hladili svoj jezik nad nami. Samo utemeljen sloves obrambnosti nas varuje pred nesramnimi trčenji.

Oblika, v kateri povemo neprijetne resnice, nikakor ni brez pomena. Star primer naj to podkrepi: neki azijski kralj je poklical k sebi najslavnejšega astrologa svoje dežele, da mu pove prihodnost. V žalobni obleki in s pepelom na glavi se je ta vrgel na tla pred prestolom in vzkliknil: »Gorje, gorje, velik vladar! Vsi tvoji sorodniki bodo pomrli pred teboj!« Šah je dal nesrečnika umoriti. Njegov naslednik je prišel v slovesnem oblačilu in že od daleč povedal: »Živio, vzvišeni knez! Vse svoje sorodnike boš preživel!« Bil je bogato nagrajen.

Kaka sreča, da naši otroci ne podedujejo naših življenjskih izkušenj! Kajti sicer bi začeli živeti kot napol starci, brez poguma in optimizma.

Cenen in dober koks kupite v plinarni!

Oropani bi bili idealizma deloma, iluzij pa popolnoma. Ali bi bilo potem sploh vredno začeti živeti? Zato se moramo omejiti samo na to, da jih svarimo pred nekaterimi posebno usodnimi zmotami, sicer pa jim prepustimo, da sami zbirajo izkušnje.

*

Z dvajsetim letom nekako sili vsak fant proč od staršev. On vidi samo še njihove resnične ali dozdevne senčne strani in je prepričan, da bo na svojo pest vse bolj napravil. Kajti naši otroci so naši najstrožji sodniki. Dobro bomo storili, ako v tem času popustimo uzde in omogočimo svojim otrokom, da se sami naberejo slabih izkušenj. Zgrešeno bi bilo prizadevanje, da bi jim prihranili temeljite udarce. Potem bodo sami od sebe spet iskali naslonitev na starše, ker bodo iz svoje izkušnje vedeli, da tu najdejo varstvo, ki jim ga svet ne da.

*

Zmotno je, ako starši mislijo, da jih njihovi otroci bolj ljubijo, ako vedno ugodé njihovim željam. Ljubljeni so sami starši, ki imponirajo, ki se ne potegujejo za ljubezen svojih otrok in ki v vsakem in v vsem zahtevajo rešpekt ter se ne enačijo z otroki. Kajti razdalja rodov je nepremostljiva. Nikdar ne ustrezajte zahtevam, temveč izpolnjujte samo prošnje, pa ne iz sentimentalne slabosti, temveč po vestnem izprašanju, kaj je res dobro za otroke.

*

Nastajanje velikih premoženj spremlja več solz kakor nastajanje držav. V tišini in anonimnosti, s katero se ljudje izsesavajo, je večja trdost kakor v vojnem grmenju topov s krvjo, ki se preliva pred očmi vseh.

*

Ako gledamo zgodovino znanosti, vidimo, kako kratkotrajne so bile vse hipoteze in teorije. V nekaj letih ali desetletjih se je skoraj brez izjeme izkazalo, da so bile napačne. Kdor to ve, ne pozna fanatizma in ne bo nikdar divjal proti človeku, ki je drugačnega mišljenja. Kajti če se moti on, toliko bolje za nas, če se pa motimo mi, potem pa itak odpade vsak povod za divjanje.

*

Večina učenjakov nikakor ne išče resnice, temveč dokaze za svoje trditve. Te tudi na vsak korak najdejo, ker v dobri veri ali namenoma spregledajo vse, kar se ne sklada z njihovo teorijo.

Za svoj dober denar zahteva gospodinja tudi dobro blago!

Od peka želite pecivo, ki je visoko, lepo svetlo in okusno, rahlo ter dobro prebavljivo. Dolžnost prodajalca pa je, da dobavlja peku primerno moko. Pšenična moka znamke „**Biser Bavata**“ in „**Česterek**“ je kvalitetno vedno na višku. Je v vsakem pogledu izdatna in vedno enako dobra. Dobaviti jo zamore vsak čas in po najnižjih cenah.

Veletrgovina moke, žita in poljskih pridelkov

A. VOLK, Ljubljana, Resljeva c. 24

Nemec o Churchillu

Pred sedanjo vojno je ugledna nemška založba »Frankfurter Zeitung« izdala knjigo Rudolfa Kircherja, Engländer, iz katere priobčujemo poglavje o sedanjem ministrskem predsedniku Vel. Britanije, Churchillu.

Ur.

Churchill — to je pravo angleško življenje. Tršat polnokrvnež kakor John Bull na lepakih whiskey-tvrde. Dobro hranjen, širokoplečat, zelo masiven in nikakor ne »lep« kakor drugi. Kot Chesterton se tudi on neprestano poti, kakor se zdi. Nič ni na njem narejene-ga, vse je naravno. To je, kakor vemo, dandanes neangleško — toda angleško postane zato toliko bolj vidno, izrazito.

Večnega mladeniča so imenovali Winstona Churchilla. V Angliji je mnogo večnih mladeničev. Z navdušenjem igra, najrajši polo, ki ga najmanj zna. Winston Churchill ima lastnost, ki odtehta več kakor marsikaj drugega: sposoben je, da se nauči stvari, ki jih ne razume. Je mnogostranski kakor častnikar. Vidi bistveno. S svojimi uradi je resnično zraščen in malo je angleških politikov, ki bi imeli za seboj več uradov od Churchilla, kakor je tudi malo angleških vojakov, ki bi se aktivno udeležili toliko bojnih pohodov in vojn kakor ta mlad, naraven fant, ki ima že nad 60 let. Ministrstvo za kolonije, Board of Trade, vojno i finančno ministrstvo, Kuba, Punjab in Bajuar, Sudan in južna Afrika, Antwerpen in poslanska zbornica in nešteto volilnih okrajev — vse to so bojišča častnika, državnika, uradnika in politika. Vzemimo dolžnosti, možnosti in zabave, ki so zapovedane in ki pristojajo njemu kot sinu lorda Randolpha Churchilla in nasledniku malboroughskih vojvod, prištejmo zraven, da se je moral Winston sam s seboj boriti, da je premagal

govorno napako v svojem organu in svoje lastne uporne živce pri javnem nastopu, pomislimo končno na njegove številne knjige in spise, na govore in enormno delo, ki ga prinese tako življenje — da niti ne govorimo o neprijetnostih banketov, klubskih popivanjih in športnih dogodkih! — potem lahko z neko upravičenostjo rečemo: bogato življenje! Vrhu tega je Winston slikar.

Njegov pogum in brezskrbnost je njegova najbriljantnejša lastnost. On živi resnično po tezi Deana, ki pravi: Človek je čudovit, bojevit stvor, svet in satanski hkrati! Churchillov pogum ni samo pogum ljudi, ki gredo v množicah na bojišče, Churchill ohrani hrabrost tudi, ko je sam, tudi ko popolnoma sam plava proti toku. Kako je zagovarjal Bure, proti katerim se je prej sam kot vojak boril in bil po njih ujet! Kolikokrat je ključoval javnemu mnenju, grožnjam razburjenih ljudskih množic! Bilo je nekoč v Birminghamu, pred prejšnjo vojno, za časa vihnarnih razprav o proračunu. Churchill in Robert Cecil bi imela govoriti v mestni dvorani. Besna množica je pričakovala osovražena govornika. Lord Robert se je vtihotapil v dvorano od zadaj pod varstvom policije, — Churchill pa je prišel naravnost, popolnoma sam, in nedolžno, pogumno stopal skozi ljudsko množico. »To je bilo izzivanje, ki bi se moglo končati z linčanjem«, je dejal Gardiner. Množica je onemela — potem pa je z glasnim ploskanjem pozdravila pogumnega izzivača. To je Anglija!

»Kamor gre, diši po smodniku«, govore o njem. Tla, kamor on stopi, postanejo bojišče, polno smelosti in

---

Plin — kurivo sodobnosti!

presenečenj. Akcija, aktivnost, dejanja! Ne toliko premišljevanja, temveč delati, udariti je treba! Za vse, kar počne, zastavi Churchill ogromno energije. Socialna politika v njegovih radikalnih dnevih, ko je bil prijatelj in sodelavec Lloydja Georgea, Antwerpen, Gallipoli v vojni ali njegov proračun 1925. — vsaka stvar je zanj, kot da gre za življenje in smrt. V deželi ljudi, ki znajo živeti, mora taka narava vedno iznova priti v fronto, pa naj jo usoda še tolikokrat vrže nazaj. In kar on napravi, je vse dobro premišljeno. Antwerpen in Gallipoli sta bila krvava udarca, ki nista zadela, toda misel je bila dobra: sunek v odprto stran Nemcev in zrušenje vzhodne politike osrednjih vele-sil.

Churchill je eden najduhovitejših, najudarnejših in odrezavih debaterjev, toda nikdar ne izgovori velikega govora brez najskrbnejše, vestne priprave, pa če bi moral rokopis dvanajstkrat prepisovati. Ima tako naraven dar, da izraža misli življenjsko in literarno fino hkrati, da ima človek vtis, da mu je trenutno prišla v glavo misel, ki jo je v resnici najnatančneje preštudiral. Kljub temu, da zna mojstrsko pisati, ni šolan v literarnem smislu. Po njegovih šolskih letih v Harrowu je bila potreba po atenski kulturi za Churchilla zadovoljena in obrnil se je proti Sparti, v kadetnico. Na šoli v Harrowu je na vprašanje, kateri poklic si bo izbral, odgovoril: »Vojsko seveda, dokler je kaj za vojskovanje«, ko to mine, bo politik.

Drobne o Angležih

Šport in duh

Šport in igra sta neločljiva sestavna dela angleškega življenja. V Angliji igrajo tenis ali drug šport celo cerkveni knezi. Angležem se je posrečilo izenačenje med duhovno kulturo in telesnim udejstvovanjem. Toda ni rekorderstvo in njegova enostranost napravilo iz angleškega športa to, kar je: narodna institucija. Šport in igra degenerirata, ako se deli ljudstvo v dva tabora: v tiste, ki jim je šport potreba, in v tiste, ki se imajo za prepametne, prevzvišene in preveč duševne, da bi se zanimali za igro mišic. Angleški učenjaki, umetniki, državniki vihte golf-kij in zbijajo žogo. Vodilne glave dežele so malo mikavne za množice, ako se jim vidi, da se nosijo prevzvišeno ali presveto, da bi živeli naravno življenje. Stari Lloyd George hoče še vedno briljirati kot igralec golfa, Winston Churchill, s cigaro ali brez cigare, se ne boji, da včasih pade s konja. londonski škof je pa sodeloval v izbirnem tenis-tekmovanju. V Angliji ni nobene

absolutne razdalje med očetom in sinom, med učiteljem in učencem, tudi ne med podjetnikom in delavcem, kajti karkoli naj bi jih ločilo, veselje nad igro jih spet združuje.

Fair play

Fair play (izg.: fer ple) obsega celo vrsto vrednot. V tema dvema besedama je zbrano vse, kar mislita angleška vzgoja in angleško gledanje na življenje, da je idealno in dosegljivo. Teh besed se ne da prevesti (dobesedno pomeni fair play — poštena igra). So stvari, katerih vrednost leži v tem, da se ne dajo definirati, določiti. Pojem fair play je vodilo, ideal, življenjska filozofija, socialna modrost. Naj bo Anglež športnik, vojak, politik, državnik, časnika, podjetnik, delavec — program, ki leži v tema besedama, da je vsemu njegovemu delu vsebino in smisel. Fair play urejuje razmerje do bližnjega in sicer prav za čas preizkušnje v konkurenci in v boju, v tekmi in v afektu (strasti). Fair play za-

poveduje spoštovati bližnjega in v nasprotniku gledati človeka in tovariša v igri. Že mali angleški dečko se nauči, da je nečastno nasilstvo nad slabejšim in surovo trpinčiti premaganega nasprotnika. Ni dobrosrčnost gonilna sila, temveč na športnem igrišču okrepjeni smisel za dostojnost. Kar se često z zavistjo imenuje angleška nadarjenost za politiko, večinoma ni drugo kakor obvladavanje naravnih nagonov.

Skupno petje

Vsako ljudstvo ima svoje posebno razmerje do glasbe. Nemec pri tem zapre oči in si želi duševnega razvedrila, Francoz gre v park in posluša koračnice vojaške kapele, za Angleža pa spada glasba med dnevne potrebe. — Londonska radio postaja računa s to potrebo. Vsak dan ima na programu poleg drugega dve uri samo orgle; orgelna glasba naj zabava ljudi po raznih čakalnicah. V vsaki večji čakalnici so zvočniki, ki oddajajo krasno glasbo samo na orglah, tudi ples, potpourrije itd. Glasba ni za Angleža neka stvar častitljivosti in pobožne dolgotrajnosti, temveč stvar dnevne potrebe, kakor smo že rekli. Londončan uživa nad niansami glasu, nad polnostjo or-

gelnega tona. Zato bi Londončani iznašli orgle, če bi jih že prej ne bilo.

Angleži so veseli, priprosti ljudje. Na prostorih, kjer se zbirajo in čakajo na neko prireditev, bodisi v kinu, ali na nogometnem igrišču ali pred nekim kongresom, začne nekdo peti in kmalu pojejo vsi z njim.

Pri nas se napolnijo dvorane za imenitne koncerte, toda pri nas ljudje samo poslušajo. V Londonu pa imajo community singing (skupno petje). Zberejo se ne stotine, temveč desetisoči, pa ne, da poslušajo, temveč da moški, ženske in otroci skupno pojejo. Pred leti je n. pr. neki časopis dal pobudo, da bi bilo treba spet obuditi starodavne kmetske in piratske pesmi. Londončani so rekli, da je ta misel dobra. In nekega meglenege novemberskega večera tisoči londonskih meščanov, delavcev, in delavk niso mogli več v ogromno Albertovo dvorano, kjer ljudje niso sedeli, ker je bilo še za stoječe ljudi premalo prostora. Na oder je stopil mož v navadni obleki in začel s čistim, pa nikakor ne s koncertnim glasom peti staro pesem morskih roparjev. Trenutek je bila dvorana tiho, toda potem so pritisnili desetisoči s polnimi grli, brez vsake bojazni. Ko so odpeli eno pesem, je sledila druga, tretja... In tako je skupno petje postalo navada.

Platon:

O ženski enakopravnosti

Ker navadno ne poznamo preteklosti ali vsaj premalo, večkrat mislimo za kako stvar, da je nova. Splošno se n. pr. misli, da je zahteva po ženski enakopravnosti plod moderne dobe. Da temu ni tako, boste videli iz te razprave grškega učenjaka in političnega misleca in pisatelja Platona, ki je živel 429—347. l. pr. Kr. To je odlomek iz njegove

5. knjige o državi in njeni ureditvi. Kakor vidite, je pisal svoje razprave v obliki pogovorov in je imel o ženskem vprašanju modernejše nazore, da se tako izrazimo, kakor marsikateri sodobnik.

Ur.

Sokrates: Ali naj ženske varujejo samo hišo doma kot nenado-

Praktična in mirna gospodinja uporablja za kuho plin!

mestljive, ker rodé in hranijo otroke, moški pa naj sami opravljajo naporeno službo in prevzamejo nase vso skrb za čredo (mišljeno: človeško družbo)?

Glaukon: Vsi skupaj; samo da se moramo pri ženskah ozirati na to, da so slabotnejše, drugi pa močnejši.

Sokrates: Ali je mogoče katerokoli bitje uporabljati za iste posle, ako ne uživa enake vzgoje?

Glaukon: Ne.

Sokrates: Ako hočemo torej ženske uporabiti pri istih poslih kakor moške, morajo biti deležne tudi enakega pouka.

Glaukon: Da.

Sokrates: Toda moške so učili glasbe in gimnastike (telovadbe).

Glaukon: Da.

Sokrates: Torej moramo tudi ženske učiti teh umetnosti kakor tudi vojskovanja.

Glaukon: To se zdi samo po sebi umevno po tem, kakor ti praviš.

Sokrates: Če naj bi to uresničili, bi se zdela marsikatera stvar smešna, nenavadna.

Glaukon: Brez dvoma.

Sokrates: In kaj bi se ti zdelo pri tem najsmešnejše? Gotovo to, da se ženske v šolah za rokoborbo in atletiko vadijo gole poleg moških (Stari Grki so telovadili gooli, op. ur.), in sicer ne samo mlade, temveč tudi starejše, kakor vidimo pač tudi pri starejših moških, da navdušeno telovadijo brez ozira na gube in ves malo razveseljiv videz telesa?

Glaukon: Da, resnično, pri Zevsu, to bi se zdelo vsekakor smešno, vsaj po današnjih nazorih.

Sokrates: Ko smo stvar dognali, se ne smemo bati posmehovanja hudomušnežev in vsega njihovega zbadanja zaradi take spremembe, ki naj se izvrši na telovadiščih, v glasbenih šolah, pa tudi v sukanju orožja in jahanju.

Glaukon: To imaš prav.

Sokrates: Ko smo stvar spravili v tek, tudi ne smemo popuščati

pri strogosti zakona. Še poprej pa bomo naprosili te ljudi, naj se odpravijo temu, kar mislijo, da je njihov posel (to je zbijanje šal), in naj bodo resni; spomnili jih bomo na to, da še ni dolgo tega, ko se je zdelo Helenom (Grkom) sramotno in smešno to, kar se zdi večini barbarov še danes, namreč da se moški nagi kažejo; in ko so prebivalci Krete prvi uvedli gimnastične vaje in so jim potem sledili Lakedemonci, je bilo vse to tarča tedanjim zasmehovalcem. Ali mar misliš, da ne?

Glaukon: Seveda.

Sokrates: Ko pa jim je izkušnja pokazala, da je bolje sleči se kakor prikrivati možne kočljivosti, je izginilo tudi tisto, kar je bilo prej očem smešno, ker so spoznali, kaj je najboljše; in tako je postalo jasno, da je bedak tisti, ki smatra za smešno kaj drugega kakor slabo in nerazumno.

Glaukon: Da, brez dvoma.

Sokrates: Ali ni potreba, da se najprej sporazumemo o tem, ako je stvar sploh mogoča ali ne, in da dopustimo, da pride do besede dvom — pa naj nekdo dvomi v šali ali zares — ako je ženska človeška narava v stanju, da deli z moškim spolom vsa opravila ali sploh nobenega; ali ako je za nekatera sposobna, za druga pa ne, in kam spada vojskovanje med temi prvimi in drugimi opravili?

Glaukon: Gotovo.

Sokrates: Ali ti je torej prav, da v imenu teh drugih izrazimo dvom proti samim sebi, da se ne bo nazeranju nasprotnikov godilo kakor oblegani trdnjavi brez branilcev?

Glaukon: Nič nimam proti temu.

Sokrates: Torej naj v imenu teh povem to-le: »Ljuba Sokrates in Glaukon, ni vama treba iznašati še drugih dvomov; kajti sama sta se strinjala v tem, da naj vsak posameznik opravlja en posel in sicer tistega, ki je primeren njegovi naravi.« — V tem, mislim, sva se res

Maksim Sedej: Jutro

strinjala. — »No, in se mar ženska narava ne razlikuje močno od moške?« — Kaj se ne bi? — »Torej je treba obema določiti tudi različna opravila, namreč vsakemu tisto, ki odgovarja njegovi naravi.« — Brez dvoma. — »Potem ni dvoma: motita se zdaj in nasprotujeta samima sebi, ker po drugi strani spet trdita, naj bi moški in ženske opravljali enaka opravila brez ozira na tako velika nasprotja njihove narave.« Ali moreš, moj dragi, proti temu navesti kaj v najino obrambo?

Glaukon: Kar tako v eni sapi je težko.

Sokrates: Tako bi lahko tudi marsikdo drugi odgovoril, da v prvem trenutku ne more dati pravega

odgovora, pač pa, če malo premisli.

Glaukon: To bo držalo. |

Sokrates: Ali se potem strinjaš, da bomo takega človeka prosili, naj nam sledi pri poskusu, s katerim mu bomo pokazali, da ni pri upravljanju države nobenega opravila, ki bi pristojalo ženski samo zaradi njene narave?

Glaukon: Vsekakor.

Sokrates: Torej, mu bomo rekli, odgovori! Ako ima nekdo naraven dar za nekaj, drugi pa ne, ali ni tega razumeti tako, da se nekdo lahko nečesa nauči, drugi pa težko, in da se nekdo po kratkem pouku hitro znajde na dotičnem področju, medtem ko drugi po dolgem učenju in vaji ne obdrži v glavi niti tistega, če-

V vsako kuhinjo — plin!

sar se je že naučil, in da nekomu njegova telesna struktura duhovno koristi, medtem ko je drugemu ovi-
ra?

Ali poznaš torej kakršnokoli človeško opravilo, pri katerem se ne bi v vseh teh ozirih moški spol odlikoval pred ženskimi? Kajti nočemo se na dolgo in široko pečati z malo pomembnimi izjemami in govoriti o tkanju in pletenju, o peki in kuhi, v čemer se ženski spol v resnici posebno odlikuje.

Glaukon: Pravilno trdiš, da povprečno v vsem en spol zaostaja za drugim. Sicer je mnogo žensk za marsikaj sposobnejših kakor mnogo moških; toda v celoti je tako, kakor ti praviš.

Sokrates: Torej, prijatelj moj, pri upravljanju države ni nobenega opravila, ki bi pristojalo ženski kot ženski in moškemu kot moškemu; nasprotno so naravni darovi za ta različna opravila na podoben način razdeljeni med obema spoloma in naravno ima ženska prav tako kakor moški pravico do vseh opravil, samo da je ženska pri vsem slabotnejša od moškega.

Glaukon: Vsekakor.

Sokrates: Ali naj potem moškim vse odkažemo, ženskam pa nič?

Glaukon: Nepojmljivo.

Sokrates: Torej velja tudi za ženske, da je ena po naravi nadarjena za zrravilstvo, druga pa ne, ena za glasbo, druga ne.

Glaukon: Gotovo.

Sokrates: In dalje: modrosti prijazna in modrosti sovražna? In strastna in nestrastna?

Glaukon: Tudi to.

Sokrates: Torej je med ženskami tudi katera pripravna za vojno službo, druga ne. Ali nismo pri izbiri za vojsko sposobnih mož prav tako upoštevali njihove naravne sposobnosti?

Glaukon: Prav tako.

Sokrates: Torej je tudi naravna sposobnost za varnostno službo države pri ženskah in moških ista, samo da je slabotnejša ali močnejša.

Glaukon: Vse kaže tako.

Sokrates se nato zavzema za enako vzgojo moških in žensk, ki so določeni za enake naloge. In ženske, ki se posvete varstvu države (vojski), morajo prav tako skupno bivati kakor moški (vojaki).

„Konzumno društvo Vič“ je darovalo družbi mesto oglasa din 200.—, za kar se mu družba najiskreneje zahvaljuje.

engros

detail

Manufakturna veletrgovina

I. C. Mayer - Ljubljana

se priporoča cenjenim odjemalcem

Ustanovljena leta 1834

ZA MALE IN VELIKE

Karl Čapek:

PASJA ZGODBA

Dokler je voz mojega deda, mlinarja prevažal kruh v okoliške vasi in lepo zrno nazaj v mlin, je skoraj vsak poznal cucka; seveda, to je cucek, bi sli-

deda, poprimeta; malo kasneje že zdrdra voz slovesno v vas in siri nepovtorjen čudovit duh po božjem daru. Tako se je cucek vozaril po vsej fari.

In že ropota dedov voz...

šali, ki navadno sedi na kozlu poleg starega Friča in se drži, kot da bi on vodil vso vprego; in če gre vkreber malo počasneje, začne lajati: takoj se kolesa hitreje vrté, Frič poka z bičem in Liza in Lojza, oba konja mojega

Da, svoje čase še ni bilo teh blaznih avtomobilov; tedaj se je vozilo počasi, v redu in tako, da je bilo slišati. Noben šofer ne zna tako imenitno pokati z bičem kakor rajnki Frič, bog mu daj dobro na onem svetu, in tako mlaskati

---

Kupujte visokovredni koks ljubljanske mestne plinarne!

konjem, kakor je on znal, in noben pameten cucek ne sedi poleg šoterja, ne kočijaži, ne laja, ne straši, nič. Avto samo švigne mimo in smrdi, pa ga od samega prahu ne vidiš več. Da, cucek je bolje vozil; že pol ure prej so ljudje napenjali ušesa, vihali nosove in si rekli: Aha! Ze so vedeli, da je kruh na potu k njim, in postavili so se na vrata, da bi voščili dobro jutro. In že ropota dedov voz, Frič mlaska z jezikom, cucek laja na kozlu in naenkrat, hop, skoči Lizi na hrbet — to je bil pravi hrbet, bog ga blagoslovi, širok kot miza, štirje ljudje bi lahko na njem jedli; in cucek pleše po Lizinem hrbtu, teka od komata do repa in od repa do komata in si skoro pretegne gobec od samega veselja: haf, haf, otroci, Liza in Lojza, hura! In otroci debelo gledajo; vsak dan pride kruh in vedno slovesno, bogve, da je res, kakor da bi se sam cesar pripeljal. Kakor rečeno, tako imenitno se že dolgo ne vozi več kakor za časa cucka.

In kako je znal lajati cucek, kot bi iz pištole streljal! Proč! na desno, da gosi vse splasene odgovarjajo in se šele na loki ustavijo; proč! na levo, da odleté vsi golobi v vasi in krožijo nad strehami; tako močno je znal ta šmentani cucek lajati in čudno, da mu ni odletel rep, ko je tako mahal z njim od samega veselja, da je spet povzročil strah in trepet. No, da, saj je imel tudi vzrok, da je bil ponosen, kajti tako močnega glasu nima niti vsak poslanec.

In vendar je bil čas, ko cucek ni skoraž nič lajal, čeprav je bil že odrasel in imel take zobe, da je zgrizel dedove škornje. Zato pa morate vedeti, kako je prišel ded do cucka oziroma cucek do deda.

Nekoč se je ded iz gostilne vračal domov in ker je bila že tema, on pa veselo razpoložen, si je pel med potjo, mogoče tudi zaradi tega, da bi pregnjal zlobne duhove. Nenadoma je v temi izgubil pravo melodijo in obstal je, da jo poišče. In ko jo tako išče, sliši na tleh pri svojih nogah neko cviljenje,

cmerjanje in stokanje; prekriza se in tupa po tleh, kaj neki bi to bilo. Tedaj je zacutil kosmat, topel klopčič, mehek kot žamet; in komaj ga je vzel v roko, je nehal cviliti in price izzati njegov prst, kot da bi bil iz medu.

»To si moram ogledati,« si misli ded in ga odnesel s seboj domov v mlin. Stara mati, revica, je čakala na deda, da bi mu rekla temeljito »lahko noč«, toda še preden je prišla do prave besede, je dejal ded: »Poglej, Lenka, kaj sem ti prinesel.« Stara mati je prizgala luč — in glejte, to je bil psiček, o sv. Jožef!, psiček, še slep in rumen kakor olupljen oreh.

»No, kaj takega,« se je čudil ded, »toda psiček, čigav si prav za prav?« Psiček seveda ni nič odgovoril, tresel se je na mizi kot kupček nesreče in žalostno cvilil; in kot bi mignil, je nastala mala luža pod njim in postajala vedno večja kot slaba vest.

»Karl, Karl,« je stara mati resno zmajala z glavo, »kje si pustil svojo pamet? Psiček bo vendar poginil brez matere.«

Ded se je prestrašil. »Hitro, Lenka,« je dejal, »pogrej mleko in prinesi zemljo.« Stara mati je vse pripravila, ded je sredico zemlje namočil v mleko, zavil v konec žepnega robca in napravil siso, da jo je psiček sesal, dokler se mu trebušček ni napel kot boben.

»Karl, Karl,« je stara mati zopet zmajala z glavo, »kje si pustil pamet? Kdo bo grel psička, da ne pogine od mraza?« Kaj še, kdo bo dedu ugovarjal! Vzel je psička in ga nesel naravnost v hlev, da, tam je bilo toplo, ker sta ga greli Liza in Lojza. Konja sta že spala, ko pa je vstopil ded, sta dvignila glavi in ga pogledala s svojimi razumnimi, dobrimi očmi.

»Liza, Lojza,« je dejal ded, »da ne napraviš kaj žalega temu psičku! Vama ga izročim v varstvo.« In nato je položil malega cucka k njima v slamo. Liza je povohala čudno bitje in ko je čutila na njem dobre roke gospodarjeve, je zašepetala Lojzi: »Ta je najin.«

Tako je mali cucek rasel v hlevu, se-

sal iz sise, ki jo je iz platna napravil ded, dokler ni odprl oči, da je mogel sam piti iz skodelice. Toplo mu je bilo kakor pri materi in kmalu je postal pravi neumni cucek, ki niti ne ve, kje ima zadnjico, na katero naj bi sedel, pa se postavi na glavo in se potem še čudi, da to ni prav; ne ve, kaj bi počel z repom in ker zna šteti samo do dva, ne-

cucek nikdar ne laja?« Ded premišljuje, tri dni ugiba in maje z glavo, četrti dan pa pravi vozniku Friču: »Zakaj prav za prav naš cucek nikdar ne laja?« Frič se je temeljito lotil zadeve; šel je v gostilno in tam premišljeval tri dni in tri noči; četrti dan je hotel iti spat, kajti imel je težko glavo; poklical je gospodarja, da plača. Računal je in

In Frič je sedel v hlevu k cucku

prestano zamenjava štiri nožice, čofota z njimi od samega začudenja in pokaže jezik, ki je lepo rožnat kot rez gnjati. Vsak psiček je tako, kakor so pač otroci. Liza in Lojza bi vam lahko več povedali; povedali bi vam, kako je to mučno za starega konja, da mora neprestano paziti, da ne pohodi norčavega cucka; saj veste, podkev ni copata, pa jo je treba prav nalahno in počasi postaviti na tla, da ne začne kaj bolešno cviliti. Muka je z otroci, tako bi vam rekli Liza in Lojza.

Iz malega cucka je zrasel že velik pes, razposajen in popadljiv, kakor so psi, samo nekaj ni bilo v redu pri njem: nihče ga še ni slišal lajati. In stara mati se je nekoč vprašala: »Zakaj ne laja cucek?« Premišljuje, tri dni si beli glavo, četrti dan pa pravi dedu: »Zakaj

računal, toda sam hudič se je vmešal, da nikakor ni mogel do kraja izračunati. »No, no, Frič,« je menil gostilničar, »ali te ni mati naučila računati?« V tem trenutku je Frič pustil račun, se udaril po čelu in tekel k dedu. Že med vrati je kričal: »Že imam. Cucek zato ne zna lajati, ker ga mati ni naučila.«

»Boga mi,« je dejal ded, »to je res, cucek ne pozna matere, pri Lizi in Lojzi se ni mogel naučiti lajati, v sosesčini ni nobenega psa in tako cucek ne ve, kaj je lajanje. Veš kaj, Frič,« je dejal, »ti ga nauči lajati.«

In Frič je sedel v hlevu k cucku in ga naučil lajati. »Haf, haf,« mu je razlagal, »pazi, kako se to napravi, najprej vrrrrrr tu v vratu in potem naenkrat poženeš iz gobca: haf, haf, vrrrr, vrrrr, haf, haf, vav, vav!«

Cucek je napel ušesa; to je bila glasba, ki mu je prijala, čeprav ni vedel, zakaj; in naenkrat je sam lajal od veselja. Bilo je sicer malo čudno lajanje in je vreščalo tako, kakor če z nožem strgaš po krožniku, toda vsak začetek je težak. Saj se tudi vi prvo uro niste naučili abecede.

Liza in Lojza sta začudeno prislutnili, da stari Frič naenkrat laja; končno sta zmajali z rameni in izgubili vsako spoštovanje do Friča. Cucek je imel izreden talent za lajanje; vse svoje življenje se ni naveličal lajati in je lajal ves dan; tako se je veselil tega, da se je temeljito naučil te umetnosti.

KLIŠEJE

V
CINK
BAKER
ELEKTRON
MEDENINO
FOTO-LITO

IZVRŠUJE

JUGOGRAFIKA

LJUBLJANA
SV. PETRA NASIP 23
TELEF. 24-95

F. HREHORIČ

LJUBLJANA, Tyrševa c. 28
Tel. inter. 24-04
Manufaktura na debelo in drobno

Za bistre glave

Naloga 1.

1 2 3 4 5
1 2 3 4 5
1 2 3 4 5
1 2 3 4 5
1 2 3 4 5

Te številke je treba urediti tako, da pride pri seštetju v vsaki smeri vsota 15!

Naloga 2.

2 4 6 8
2 4 6 8
2 4 6 8
2 4 6 8

Številke je treba tako prestaviti, da pride pri seštevanju v vsaki smeri vsota 20!

Naloga 3.

1 2 3 4 5 6 7
1 2 3 4 5 6 7
1 2 3 4 5 6 7
1 2 3 4 5 6 7
1 2 3 4 5 6 7
1 2 3 4 5 6 7
1 2 3 4 5 6 7

Te številke je treba tako prestaviti, da pride pri seštetju vedno vsota 28!

Naloga 4.

Osem osmic seštejte tako, da dajo vsoto 1.000!

Naloga 5.

7, 7, 7, 7, 7, 7, 7 (sedem sedmic) seštejte in odštejte tako, da je končna vsota samo 7!

**MESTNA
HRANILNICA
LJUBLJANSKA**

---

je

največji slovenski pupilarnovarni zavod

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe

Za vse vloge in obveze hranilnice

jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

Naloga 6.

111
333
555
777
999

2775

Iz te naloge je treba 6 številk nadomestiti z ničlami tako, da pride končna vsota 1.111;

Naloga 7.

$28 + 63 + 31 + 43 = 165$. Zamenjajte vse številke tako, da bo končna vsota spet 165!

Naloga 8.

Sestoji iz treh nalog:

- tri dvojke (2) naj dajo vsoto $\frac{1}{2}$
- tri dvojke (2) naj dajo vsoto 1
- tri dvojke (2) naj dajo vsoto 2

Naloga 9.

Mula in osel. Mula in osel sta šla obložena z vrečami. Osel je ječal pod težkim bremenom. Mula je to opazila in mu pravi: »Starček, kaj jočeš in stočeš? Dva-krat več kakor ti bi nosila jaz, če bi preložil name eno vrečo. Če pa ti meni eno vzameš, bova nosila oba enako!« — Koliko je nosil eden in drugi?

To aritmetično uganko pripisujejo Evklidu, staremu grškemu mojstru geometrije. Stari Atenci so si ubijali glave nad to zagonetko, ki je še danes za marsikoga trd oreh. Kdo ve, koliko je bilo vreč in kako so bile razdeljene?

*

Rešitve vseh teh devetih nalog poiščite nekje proti koncu koledarja šele potem, ko ste jih rešili, ali potem, ko se je kdo zaman trudil, da bi rešil to ali ono uganko.

Nabirajte zdravilna zelišča!

Naša država izvažava v inozemstvo vedno več zdravilnih zelišč, ki se prilično dobro vnovčujejo. Pametno in z gospodarskega vidika hvalevredno bi bilo, da bi se posebno naša podeželska mladina z zanimanjem lotila nabiranja teh rastlin; to bi pa priporočali tudi odraslim, ker bi lahko s tem prišli do postranskega zaslužka, in to z delom, ki bi od njih ne terjalo mnogo napora. Nabiranje lipovega cvetja, robidovega, malinovega, borovničevega ali drugega listja je pravzaprav lahko tudi združeno s sprehodom v prosto naravo. Iz omenjenih razlogov smatramo, da ni odveč, če naše čitatelje opozorimo na neka zelišča, ki se najlažje in z malim trudom vnovčijo. Pa tudi za domačo porabo so koristna.

Prva rastlina, ki se more vnovčiti že v zgodnji pomladi, je **lapuhov cvet**. Nahaja se po prodih in ob potokih, mnogo ga je tudi v vinogradih, kjer se s prvo kopjo uniči. Rumene cvete treba nabirati brez pecljev in na peči sušiti.

Čim se **krhljika** (gadov les, kačjak, tršljikovec) omuži, je čas za nabiranje lubja od stebelc. Navadno nastopi ta čas od srede marca do konca aprila. Skorja se lahko loči od debla, nareže na 15–20 cm dolge cevke in ne sme se zdrobiti. Suši se hitro, najbolje na peči, sicer počrni.

Tudi **trobentica** je zgodnjepomladanska rastlina. Nabira se njena korenina, ki se mora oprati od zemlje in takoj osušiti.

Konec maja in še julija ponekod cvete **arnika**. Od cvetja se zbirajo le cvetne glavice brez pecljev in osuše na ne preveč močnem soncu. Obdržati mora ognjenorde-

čo barvo. Pri nabiranju moramo paziti, da ne nabiramo cvetja, v katerem je črv, iz katerega se potem razvijejo mali hrošči. Takšno blago se ne more vnovčiti. Nabirajo se tudi korenine arnike, ki morajo biti mesnate in oprane od zemlje.

Od maja do junija cvete **zajčja detelja**. Glavice treba sušiti v senci ali na ne preveč močnem soncu. Nabiranje se mora vršiti samo v suhem vremenu.

Lipov cvet obiramo v suhem vremenu, ter pri tem pazimo, da se veje ne polomijo, ker sicer drugo leto ne bo drevo cvetelo. Suši se v senci, ker če se suši na soncu, zgubi prirodno zeleno barvo. Če pa obiramo mokro cvetje, pa počrni in ni za trgovino. Razlikujemo 2 vrsti lipe, črno in belo, ter moramo tudi cvetje od vsake posebnosti nabirati.

Bezogov cvet mora obdržati svojo lepo svetlorumeno barvo in zato ga smemo le kratek čas izpostaviti soncu, toliko da ovene, mozneje pa hitro sušiti v senci. Cvetni grozd se tako raztrga, da glavni pecelj odstranimo in ostane le cvet z malimi peclji. Le v tem primeru cvet ne počrni, ker se hitro osuši. Čeprav naj bo sušenje čim hitreje, vendar se ne priporoča sušenje na peči.

Lubje od korenin **češmina** nabiramo preko vsega leta. Predno ga odlučimo od korenin, je treba korenine oprati. Suši se lahko na soncu ali peči, vendar mora obdržati rumeno barvo in ne sme biti mešan z lubjem od stebela.

Hrastov mah se nabira od božiča do Velike noči. Biti mora svetlosive barve in mo-

ramo pri nabiranju paziti, da ni pomešan z drugimi vrstami maha in ne črn.

Preko vsega leta nabiramo tudi **sladke koreninice**. Osušene morajo biti v notranjosti svetlozelene barve. Sušiti jih je treba hitro, najbolje na peči.

Da ne bo trud obiranja zaman, opozarjamo nabiralce, da cvetja, listja, kakor tudi rastline **ne nabirajo v jutranji rosi in dežju**. Še slabše je, če ga sušijo do tako poznih večernih ur, da se zelišče napije večerne rose. V takem primeru zelišče vključuje večerne rože. V takem primeru zelišče vključuje večerne rože. V takem primeru zelišče vključuje večerne rože. V takem primeru zelišče vključuje večerne rože.

Je pa seveda še mnogo drugih zdravilnih rastlin, ki pridejo v poštev za dobičkanosno nabiranje. V naslednjem hočemo podati kratak abecedni seznam najvažnejših rastlin, ki rastejo po naši domovini, obenem s kratko označbo načina trgatve in sušenja. Če je v vašem kraju kaj več teh rastlin, se za njih vnovčevanje obrnite na občinski urad, odnosno najbližjo lekarno, kjer dobite nadaljnja navodila.

Arnika, cvet: cvetne glavice, ognjenordeče barve, zdrave in suhe.

Arnika, korenine: očiščene, oprane, nerazrezane, suhe.

Arnika, list: zdrav, svetlozelene barve, brez smeti, suh.

Baldrijan, koren: korenine, brez lesa, lepo oprane in posušene.

Bezeg, cvet: brez pecljev, hitro osušen, lepe svetlorumene barve.

Borovnice: čiste jagode, brez listov, zrele, pazljivo posušene.

Breza, list: lepe, zdrave, cele liste, brez pecljev, suhe.

Cikorija, koren: čist, brez malih koreninic, popolnoma suh.

Čemerika, koren: očiščen, brez stebela, popolnoma suh.

Češminove jagode: zrele, čiste, brez pecljev, lepo osušene.

Češminovo lubje: od korenin, lepo oluščeno, čisto brez smeti in zemlje, suho; od palc pa lepo oluščeno, nezdobljeno, suho.

Češnjevci peclji: očiščeni, lepo posušeni, brez lesa.

Črni trn: zrele jagode, posušene kot slive.

Divji mak: samo rdeč cvetni list, nezmečkan in hitro sušen.

Encijan, koren: lepe, močne, mesnate žile, dovolj suhe.

Gladeš, koren: lepo opran, čist in dovolj suh.

Gozdni koren: lep in nerazjeden, razpolovljen in posušen.

Hrastov mah: lepe svetle barve, popolnoma suh.

Hrastovo lubje: od mladega hrasta, oluščeno, v zvitkih, suho.

Jagoda, list: lepe, zdrave, cele liste, brez pecljev, suhe.

Najboljša glasbila

**pri največji strokovni tvrdki
v državi**

Danes je ime Schneider pojem kakovosti, kjer kupujejo najboljše glasbeniki. — Tudi Vi boste najbolje in poceni kupili, če zahtevate brezplačni

glavni katalog
kr. dvorskega dobavitelja

F. SCHNEIDER

Izdovalca glasbil in pribora
ZAGREB, Nikolićeva 10

Dobavitelj prvih glasbenih zavodov in društev
v Jugoslaviji.

Jetrnik, list: lepe, zdrave, cele liste, brez pecljev, suhe.

Kamilice, cvet: cvetne glavice, lepo ostrižene, rumene barve, čiste.

Konjska meta: samo list, brez pecljev, osušen, nezdobljen, lepe barve.

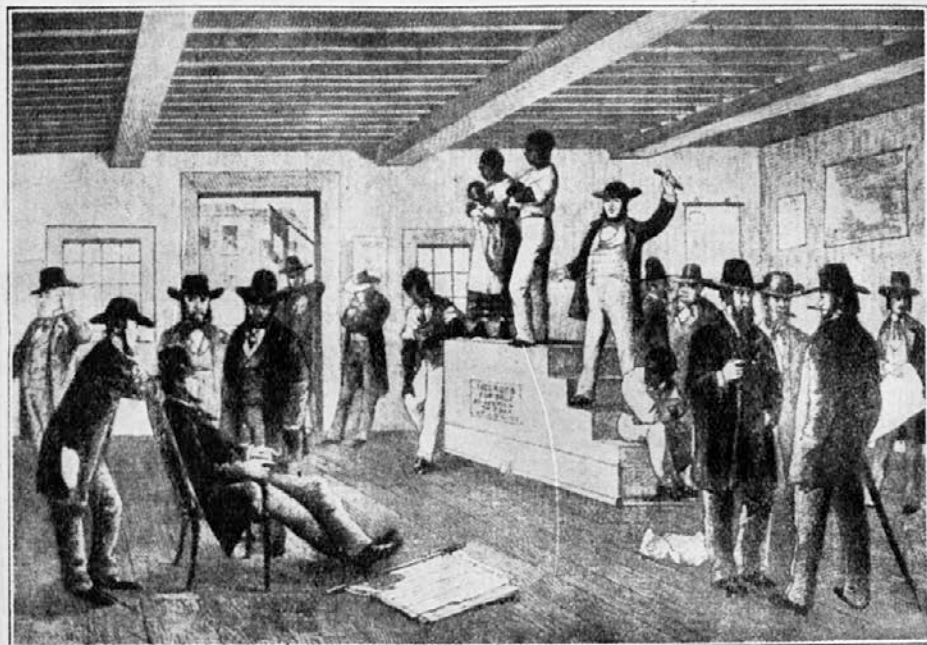
Kopriva, list: samo listje brez pecljev in cveta, sušena, zelene barve.

Plavica, cvet: samo plav, neobledele cvetni list, brez čaš, čist in suh.

Pljučni mah: lep, rumen, čist, brez smeti, suh.

Pljučnica, list: samo lepo, zdravo listje, z belimi lisami, posušeno.

Podlesek, koren: očiščen, opran, razrezan na ploščice, 3 mm debele, posušeno.

Iz časa ustanovitve U. S. A.

Kumna: zrela, lepo očiščena in popolnoma suha.

Lapuh, list: lepo, celo, zeleno, spodaj belkasto listje.

Lisičjakov prah: popolnoma čist.

Malina, list: lepi zdravi listi, brez peclja in lesa, zeleni.

Materna dušica: rastlina s cvetom, lepo sušena, nezdobljena.

Melisa: lepo, zdravo in razvito listje, sušeno v zeleni barvi.

Milnica, koren: lep, očiščen, popolnoma suh koren.

Mravljična jajčka: lepa, čista in popolnoma suha, brez smeti.

Oman, koren: lep, očiščen, podolgoma razrezan in suh.

Omeljje: lepo, suho, brez debelih pecljev, zelene barve.

Orehove lupine: na polovico oluščene, hitro sušene, zelene barve.

Planinski mah: lep, svetle barve, brez smeti in popolnoma suh.

Podlesek, seme: popolnoma zrelo, suho, čisto, brez smeti.

Polaj: cela rastlina v lepi zeleni barvi, naravno suha.

Poprna meta: samo listje, brez pecljev, sušeno v naravni barvi.

Preslica, njivska: cela rastlina brez črne peclja, suha in nerazlomljena.

Prapot mehka, koren: očiščen in opran, popolnoma suh.

Preobjeda: mladi mesnati gomolji, brez tankih korenin, dovolj suhi.

Rdeči babji prstanec: mlado listje brez pecljev, lepo, pazljivo sušeno.

Regrat, koren: lepo čist in posušeno, nerazrezan, brez pecljev.

Repinec: koren nerazlomljen, nerazjeden, popolnoma suh.

Ringelc: sami cvetni rumeni listki, ognjenorumeni barve, čisti.

Robida, list: lepi, zdravi listi, brez peclja in lesa, suhi, zeleni.

Rženi rožički: črni rožiček, očiščen, posušen.

Sladke korenine: lepo očiščene, brez malih žilic, suhe, v sredji zelene.

Slez, koren: mesnati deli korenine, lepo oprani in suhi.

Slezenovec, cvet: brez čaše, lepo suh z modrikasto barvo.

Slezenovec, list: brez pecljev, suh, v lepi naravni barvi.

Smrdljivi bezeg: koren, skopan v jeseni, očiščen, prerezan in posušen.

Srčna moč: koren, lepo očiščen in posušen.

Suličasti trpotec: zdravo, zeleno listje, brez pecljev, suh.

Šetrajka: list in vršički s polnim cvetom, naravno suh.

Šipek (divja roža): plod, lepo posušen.

Št. Janževe rože: steblo lepe zelene barve, ognjenorumeni cveti.

Taužent rože: cela rastlina s cvetom, zelena, cvet rdeč.

Tršlika, lubje: zdravo od srednjedebljih vej.

Jos. Benko Murska Sobota
Telefon št. 8

Tvornica mesnih izdelkov in mesnih konzerv. — I. jugoslovenska proizvodnja bakanov in eksportno podjetje

priporoča svoje priznane okusne mesne izdelke in konzerve.

Prodajalne: MARIBOR, Glavni trg 16
MARIBOR, Aleksandrova c. 19
CELJE, Kralja Petra c. 13
CELJE, Glavni trg 8 in
GORNJA RADGONA

Velika norica (Belladonna): koren lepo očiščen in posušen.

Volčin, lubje: lub, oluščeno po dolgem.

Volčja češnja, jagode: zrele s semenom, brez pecljev, posušene.

Vratič: gornji del rastline z rumenim cvetom, pazljivo osušen.

Zobnik: liste brez pecljev, posušene, sve: tlozelene barve.

Konzumno društvo za Mežiško dolino

r. z. z o j. v Prevaljah

Poštni predal št. 3
Telefon interurban št. 5

Poštni ček. račun 12.048
Brzjav: Kodes Prevalje

Osrednja pisarna in centralno skladišče v Prevaljah

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna, II. Sv. Helena, Guštanj, Muta, pekarna v Prevaljah ter 7 lastnih združnih domov

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Vse nove hranilne vloge se na zahtevo vlagatelja takoj izplačajo. — Prodaja se le članom. Član društva postane lahko vsak. — Delež znaša samo **din 100-**

Delavci in delavke! Kupujte svoje življenske potrebščine le v svojih zadrugah!

V slogi je moč, v delu rešitev!

KNJIGOVODJA BJERLAGA

ILJA ILF

Delo v finančnem in računskem oddelku državnega lesnega trusta »Herkules« se je pričelo kakor običajno točno ob devetih.

Kukuškind je že prijemal za rob svojega suknjiča, da si obriše z njim očala, istočasno pa sporoči tovarišem, da je bilo delo v banki mnogo mirnejše kakor v herkulski Sodomi; Tjezoimjenickij se je že obrnil na svojem stolu na peresih in stegnil roko, da odtrga list s stenskega koledarja; Lapidus mlajši je že odprl usta, da ugrizne v kruh, namazan z nasekljanim slanikom, ko so se odprla vrata in se je na njih pokazal nihče drugi kakor knjigovodja Bjerlaga.

Ta nepričakovani entrée je povzročil v finančnem in računskem oddelku celo zmedo. Tjezoimjenickij se je zavrtel na svojem okroglem stolu in list na koledarju je ostal neodtrgan, mogoče prvič v treh letih. Lapidus mlajši je pozabil ugrizniti kruh in je le prežvekujoče premikal čeljusti. Drajfus, Čevaševskaja in Saharkov so bili nad vse začudeni. Korejko je dvignil glavo in jo spet povesel. Stari Kukuškind si je pa hitro nadel očala in jih pozabil obrisati, kar se mu še ni primerilo v tridesetih letih poklicnega dela.

Kakor da se ni nič zgodilo, je Bjerlaga sedel za svojo mizo in odprl svoje knjige, ne da bi reagiral na fini nasmešek Lapida mlajšega.

»Kako se počutite?« ga je Lapidus vprašal. »Kaj dela vaš živec na peti?«

»Vse je minulo.« je odvrnil Bjerlaga, ne da bi dvignil glavo. »Niti ne verjamem več, da bi tak živec sploh bil v človeškem telesu.«

Do opoldanskega odmora se je ves finančni in računski oddelek predsedal na uradnih stolih in blazinicah, nestrpen od radovednosti. Ko je zapel alarmni zvonec, je Bjerlago obkolil cvet knjigovodskega sveta. Ubežnik pa ni odgovarjal skoro na nobeno vprašanje. S štirimi najzvestejšimi se je oddaljil in jim pripovedoval o svojih nenavadnih doživljajih v norišnici, potem ko se je prepričal, da ni nobenega nepoklicanega v bližini.

Knjigovodja Bjerlaga je pobegnil v norišnico, ker se je zbal »čistke«. V tem zdravstvenem zavodu je nameraval prebiti nemirni čas in se vrniti h »Herkulu« potem, ko bi neurje potihnilo in ko bi se osem tovarišev s sivimi očmi preselilo k drugemu uradu.

Vso stvar je zasnoval brat njegove žene. Ta si je nabavil knjižico o običajih in navadah umobolnih in po dolgih razpravah so se od vseh boleznih odločili za megalomanijo.

»Nič ti ni treba delati,« je silil vanj svak, »samo vsakemu in vsem tuli na ušesa: ‚Jaz sem Napoleon‘, ali ‚Jaz sem Emil Zola‘ ali ‚Mohamed‘, če hočeš.«

»Ali ne merem biti tudi indijski podkralj?« je Bjerlaga zaupno vprašal.

»Seveda, seveda, norec je lahko vse. Torej — podkralj Indije!«

Svak je govoril tako važno, kakor če bi bil najmanj sekundarni zdravnik v bolnišnici za živčno bolne. V resnici je pa bil skromen agent za subskripcijske luksusne izdaje gosizdata (= državne založbe) in od

njegovega nekdanjega komercialnega sijaja mu je ostal samo dunajski grb z belo svileni podlogo v njegovem kovčegu.

Svak je tekel na telefon, da priključil rešilni voz, novi indijski podkralj je pa slekel suknjič, raztrgal svojo karirano srajco in si za vsak slučaj zvil steklenico najboljšega črnila po glavi. Nato je legel s trebuhom na tla in medtem ko je čakal na prihod sanitejcev, začel kričati:

»Jaz sem podkralj Indije! Kje so moji zvesti Kuruci, moji maharadže, moji janičarji, moji mandarini, moji sloni?«

Svak je dvomljivo majal z glavo nad tem blaznim govorjenjem. Po njegovem mnenju Kuruci in mandarini niso spadali v območje indijskega podkralja. Sanitejci so pa samo z mokro cunjo obrisali s črnilom pomazani obraz, istočasno pograbili nesrečnega podkralja in ga odnesli v voz.

Med vožnjo je pacient krilil z rokami in nekaj blebetal, medtem pa ves čas s strahom mislil na prvo srečanje s pravimi norci. Bal se je, da ga bodo mučili in morda še pretepali.

Bolnišnica je bila v resnici popolnoma drugačna, kakor si jo je predstavljal Bjerlaga. V dolgem, svetlem prostoru so sedeli na divanih, ležali na posteljah in se sprehajali ljudje v modrikastih haljah. Knjigovodja je opazil, da norci niso skoro nič govorili med seboj. Niso utegnili pogovarjati se. Norci premišlujejo. Ves čas mislijo. Polno glavo misli imajo, morajo se nečesa spomniti, tistega najvažnejšega, od česar zavisi njihova sreča. Toda misli se vrté v vse smeri in prav tisto najvažnejše se izmika in izgine. In spet morajo vse premisliti, morajo razvozlati, kaj se je pravzaprav zgodilo, zakaj se je vse obrnilo na slabše, ko je bilo vendar prej vse dobro.

Mimo Bjerlage je že nekaj krat prišel neki norec, nepočesan in nesrečen človek. S prsti je objemal brado in v ravni črti hodil od okna do vrat, od vrat do okna, spet k vratom in nazaj k oknu. In v njegovi revni glavi je gomazelo toliko misli, da je drugo roko položil na čelo in pospešil korak.

»Jaz sem podkralj Indije,« je zakričal Bjerlaga in se ozrl po strežaju.

Norec ni niti pogledal knjigovodje. Nagubančil je čelo in spet začel zbirati misli, ki so se razbežale ob Bjerlagovem krik. Zato pa se je približal podkralju idiot nizke postave, ga zaupno objel okrog pasu in mu povedal nekaj besed v ptičjem jeziku.

»Kaj?« je radovedno vprašal prestrašeni Bjerlaga.

»Ene, bene, trene, kvinter, finter, svene,« mu je dejal novi znanec z razločno artikulacijo.

Bjerlaga je vzkliknil »O!« in stopil, kolikor je mogel daleč od idiota. Po tej evoluciji se je približal človeku s plešo limonaste barve.

»Kje so moji maharadži?« ga je vprašal Bjerlaga, ki je čutil potrebo, da ohrani reputacijo norca.

Tedaj pa se je dvignil neki bolnik, ki je sedel na koncu prostora na postelji, se postavil na suhe in kot cerkvene sveče rumene noge ter kričal z boleznim izrazom:

»V svobodo! V prostost! V Pampe!«

Kakor je knjigovodja kasneje izvedel, je bil človek, ki je hotel v Pampe, tisti stari profesor geografije, po čigar učni knjigi se je bil mladi Bjerlaga svoj čas seznanil z vulkani, predgorji in morskimi ožinami. Geograf je popolnoma nepričakovano zblaznel; nekega dne je ogledoval

karto obeh polob in ni našel na njej Behringove ceste.*) Ves dan je stari učitelj stikal po tistem zemljevidu. Vse je bilo na svojem mestu: Nova Fundlandija, Sueški prekop, Madagaskar, Sandwich-otoki z glavnim mestom Honolulu, še celo vulkan Popocatepetl, Behringove ceste pa ni bilo. In tedaj je prišel stari ob pamet. Bil je dobrodušen norec, ki ni nikomur storil žalega, toda Bjerlaga se ga je obupno bal. Ta krik mu je trgal srce.

»V svobodo!« je še vedno kričal geograf. »V Pampe! V prostost!«

On je vedel bolje od vseh drugih na svetu, kaj je prostost. Bil je geograf, zato je poznal daljine, ki jih navadni ljudje, zaposleni z dolgotrajnimi opravili niti ne slutijo ne.

Mlada zdravnica z otožnimi modrimi očmi je stopila v dvorano in se podala naravnost k Bjerlagi.

»No, kako se počutite, moj dragi?« je vprašala in s toplo roko potipala žilo knjigovodje. »Saj vam je že bolje, kaj ne?«

»Jaz sem podkralj Indije,« se je javil in zardel. »Vrnite mi mojega ljubljenega slona!«

»Fantazirate,« je prijazno dejala zdravnica. »Zdaj ste v bolnišnici, pozdravili vas bomo.«

»O, o, o, moj slon!« je kričal Bjerlaga izzivalno.

»Razumite vendar,« je rekla zdravnica še prijazneje, »da niste nikak podkralj, da so to fantazije, razumete, fantazije!«

»Ne, to niso nobene fantazije!« je ugovarjal Bjerlaga, ki je vedel, da mora biti trmast.

»Ne, fantazije!«

»Ne, nobene fantazije!«

»Fantazije!«

»Nobene fantazije!«

Ko je knjigovodja videl, da je železo vroče, ga je koval. Sunil je dobrodušno zdravnico in tako zatulil, da je splašil vse bolnike, posebno malega idiota, ki je sedel na tla, izločal slino in govoril:

»Un, deux, trois, quatre, mademoiselle Jourovatre.«

In Bjerlaga je z zadovoljstvom slišal za svojim hrbtom glas zdravnice, ki se je obrnila na strežaja:

»Moral ga boste spraviti k onim trem, sicer nam tu zbeга vso dvorano.«

Dva potrpežljiva strežnika sta odvedla razgretoga podkralja v sobo za bolnike z nepopoljšljivim obnašanjem. Tam je mirno ležala trojica. Zdaj šele je razumel knjigovodja, kaj je to, resnična blaznost. Debel mož se je zvalil s postelje, se kot blisk postavil na vse štiri, dvignil mandolini podobno zadnjico in začel lajati, medtem ko je z zadnjima šapama v bolničnih copatah strgal po tleh. Drugi se je zavil v odejo in začel kričati: »Tudi ti, Brutus, si se prodal boljševikom!« Ta človek se je brez dvoma imel za Gaja Julija Cezarja.

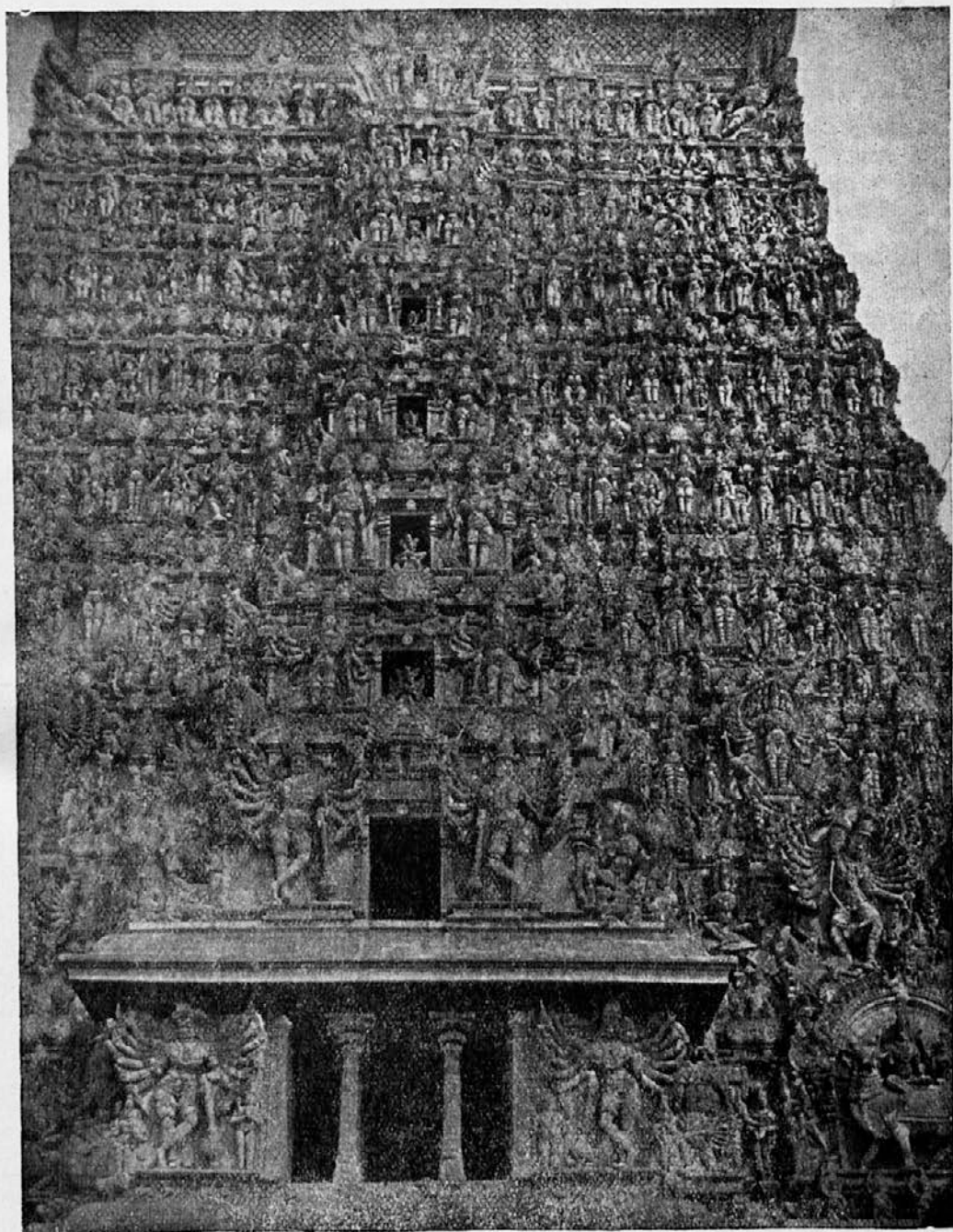
»Izginite! Jaz sem naga!« je kričal tretji. »Ne zijajte me! Sram me je. Gola ženska sem!« — Bil pa je oblečen in pravi moški z brkami.

Strežnika sta odšla. Indijski podkralj je bil tako prestrašen, da ni

---

*) Po informacijah, ki jih je zbral pisatelj, res ni bila zaznamovana ta ožina na karti, ki je spravila nesrečnega geografa ob pamet. To strašno napako je zakrivila založba »Knjiga in tečaj«. Krivci so prejeli zasluženo kazen: vodja je bil premeščen, drugim so izrekli ukor ali grajo.

Indijski tempel — Relievi na pročelju indijskega hrama v Maduri

ni pomislil na to, da bi zahteval, da mu nemudoma vrnejo ljubljene slona, maharadže, skrivnostne mandarine in janičarje.

»Ti me lahko, ena, dve, zadavijo!« je mislil ves trd od strahu.

In bridko se je pokesal, da je napravil škandal v tisti mirni dvorani. Kako lepo bi bilo sedeti pri nogah dobrodušnega geografa! Toda nič strašnega se ni zgodilo. Pasji človek je še nekolikokrat zalajal, potem pa renčé zlezel v posteljo. Gajus Julijus je odvrget odejo, obupno zehnil in se stegnil, kolikor je bil dolg in širok. Ženska z brkami si je prižgala pipo in sladkobni duh tobaka »Naš Kapstan« je pomiril razburjeno dušo Bjerlagovo.

»Jaz sem podkralj Indije,« je izjavil, ko se je opogumil.

»Prasec, drži gobec!« mu je leno odvrnil Gajus Julijus Cezar. In z rimljansko odločnostjo je pripomnil: »Ubil te bom! Dušo ti bom iztrgal iz telesa!«

Ta pripomba najsmelejšega vseh imperatorjev in vojščakov je streznila begotnega knjigovodjo. Skril se je pod odejo in med žalostnim premišljevanjem o svojem skrbi polnem življenju zaspal.

Zjutraj, še napol v spanju je slišal Bjerlaga čudne besede:

»Zdaj so nam spravili na vrat pravega psihopata. Tako lepo je bilo v troje... zdaj pa naenkrat... Zdaj naj se z njim ukvarjamo!«

Po glasu je Bjerlaga ugotovil, da je te besede govoril Gajus Julijus Cezar. Čez nekaj časa je odprl oči in videl, da ga pasji človek z največjim zanimanjem opazuje.

»To je konec!« si je mislil podkralj. »Zdaj, zdaj me bo ugriznil.«

Pasji človek je pa nenadoma sklenil roke in vprašal s človeškim glasom:

»Povejte, ali niste vi sin Foma Bjerlage?«

»Seveda,« je odgovoril knjigovodja, pa se takoj spomnil in zatulil: »Vrnite nesrečnemu podkralju zvestega slona!«

»Poglejte me!« ga je pozval pasji človek. »Ali me res ne spoznate?«

»Misajl Aleksandrovič!« je vzkliknil knjigovodja, ki se mu je posvetilo v glavi. »To je srečanje!«

In podkralj je izmenjal s pasjim človekom prisrčne pozdravne poljube. Pri tem sta se trkala s čeli, kakor če se zadeneta biljardni krogli. Solze so stopile v oči Misajla Aleksandroviča.

»Torej niste nor?« je vprašal Bjerlaga. »Kaj pa potem počnete take blaznosti?«

»In čemu uganjate vi take šale? Slona naj vam damo! In vrhu tega vam moram reči, prijatelj Bjerlaga, da je podkralj slab za dobrega norca, zelo slab!«

»Moj svak mi je pa rekel, da gre,« je dejal Bjerlaga zaskrbljeno.

»Vzemite na primer mene,« je odvrnil Misajl Aleksandrovič. »To je dobro zastavljena igra. Pasji človek. Shizofrena blodnja, komplicirana z manično-depresivno psihozo in vrhu tega, zapomnite si, Bjerlaga, omračen duh. Mislite, da mi je bilo to lahko? To sem študiral! Ali ste brali knjigo profesorja Bleulerja »Antistično mišljenje?«

»N-ne,« je odgovoril Bjerlaga z glasom podkralja, ki so mu strgali epolete in ga degradirali v dninarja.

»Gospoda moja!« je zaklical Misajl Aleksandrovič. »Bleulerja ni bral! Ne strašita se, le pridita sem. On je prav toliko kralj, kakor ste vi Cezar.«

Druga dva bolnika male dvorane za norce z nepopoljšljivim vedenjem sta se približala.

»Bleulerja niste brali?« je začuden vprašal Gajus Julius. »Dovolite mi, s kakim materialom ste se pa pripravili?«

»Morda se je naročil na nemški ‚Jahrbuch für Psychoanalyse und Psychopathologie‘,« je menila ženska z brkami.

Bjerlaga je kot opljuvan stal pred njimi. Iz strokovnjakov je kar vrelo učenih izrazov s področja psihoanalitične teorije in prakse. Vsi so si bili edini v tem, da bo slaba predla Bjerlagi in da ga bo v petih minutah razkrinkal šef-zdravnik Titanuškin, ki se mora vsak čas vrniti s službenega potovanja. Tega, da nje same najhuje skrbi Titanuškinova vrnitev, niso niti z besedico razodeli.

»Ali naj sprejemem kako drugo blazno idejo?« je ves preplašen vprašal Bjerlaga. »Kaj, ko bi bil Emile Zola ali Mohamed?«

»Prepozno,« je dejal Gajus Julius. »Je že zapisano, da ste podkralj; norec pa ne more svoje ideje menjati kakor par nogavic. Zdaj boste vse življenje v neumnem položaju podkralja. Mi sedimo tu že teden dni in poznamo hišni red.«

V eni uri je vedel Bjerlaga za vse podrobnosti originalnih bolezenskih zgodb svojih sobnih tovarišev.

Misajl Aleksandrovič je prišel v norišnico zaradi zelo preproste, vsakdanje zadeve. Bil je nepman, pa je spregledal, da mora plačati 43.000 rubljev dodatnega davka. To dejstvo mu je grozilo z neprostovoljnim potovanjem na sever, kupčije so pa trdovratno zahtevale, da ostane Misajl Aleksandrovič doma v Černomorsku. Duvanov, tako se je pisal mož, ki se je izdajal za žensko, se je bal, ne brez vzroka, aretacije kot majhen škodljivec. Čisto svoje vrste je bil Gajus Julius Cezar, ki je bil prej advokat I. N. Starohamskij.

»V sovjetski Rusiji,« je dejal, medtem ko se je zvil v odejo, »je norišnica edini kraj, kjer lahko živi normalen človek. Vse drugo je huje kakor blaznica. Ne, pod boljševeki ne morem živeti. Ostanem že rajši tu, med navadnimi norci. Ti saj socializma ne gradé. In vrhu tega ti dajo tu jesti. Tam zunaj, v tistem pravem Bedlamu, pa moraš delati za njihov socializem. Jaz jim pa ne bom gradil njihovega socializma. Tu imam vsaj osebno svobodo. Svobodo vesti, svobodo besede...«

Gajus Julius Starohamskij je videl, da prihaja eden od strežajev, in je vekajoče začel kričati:

»Živio ustavodajna skupščina! Vsi na forum! Tudi ti, Brutus, si se predal odgovorno delujočim!« In k Bjerlagi obrnjen je pripomnil: »Ali ste videli? Lahko vpijem, kar hočem. Poskusite to enkrat na cesti!«

Ves dan in velik del noči so prebili ti štirje bolniki z nepopoljšljivim vedenjem s strastnim »šest in šestdeset« — brez dvajset in štirideset — zvito igro, ki zahteva samoobvladanja, jasno glavo in čisto logiko.

Zjutraj se je vrnil profesor Titanuškin s svojega službenega potovanja. Bežno si je ogledal to četvorico in naročil, da naj jih takoj zapodé iz zavoda. Tu ni pomagala niti Bleulerjeva knjiga, niti omračen um, niti »Jahrbuch«.

In tekli so čez cesto, zadevajoč se s komolci ob ljudi. Naprej Gajus Julius. Za njim ženski mož in pasji človek. Zadnji jo je ubiral izgnani podkralj, ki je preklinjal svojega svaka in s strahom mislil na to, kaj se bo zdaj zgodilo.

*

Ko je knjigovodja Bjerlaga končal to poučno zgodbo, je žalostno pogledal najprej Borisohljebskega, potem Drajfusa, nato Saharkova in končno Lapida mlajšega, ki so, kakor se mu je zdelo, polni sočutja zmajevali z glavami v mraku hodnika.

»No, zdaj vidite, kaj ste dosegli s svojimi fantazijami,« je rekel trdosrčni Lapidus mlajši. »Hotel ste se izogniti eni čistki, pa ste zašli v drugo. Slaba vam prede. Če so vas že iz norišnice vrgli, vas vržejo gotovo tudi iz »Herkula«.

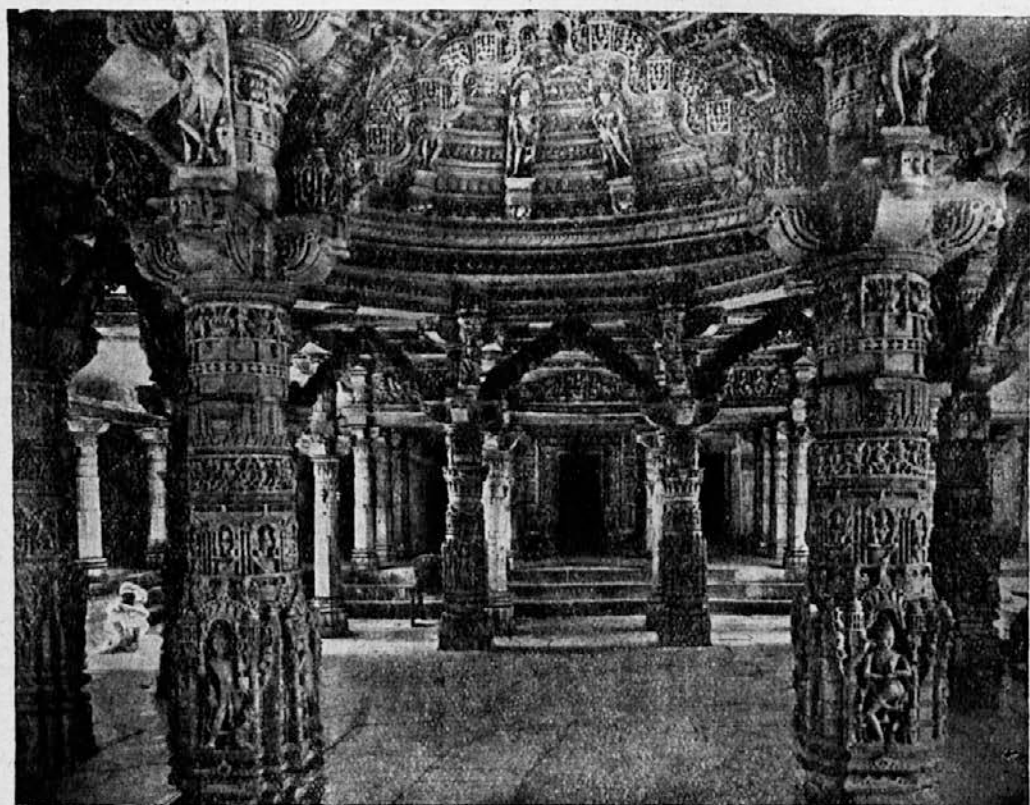
Borisohljebskij, Drajfus in Saharkov niso rekli nič. In brez besede so odhajali.

»Prijatelji!« je zaklical knjigovodja s slabotnim glasom. »Kam odhajate?«

Prijatelji pa so hiteli proč, kolikor so jim dala pljuča, in mu izginili izpred oči.

In podkralj Indije je ostal sam.

Notranjščina Admatovega svetišča v Mound Abu, Dilvara

Odločbe Vrhovnega sodišča o delovnem pravu

Razvoj našega delovnega prava se začel nekako s 1. januarjem 1922, ko je stopil v veljavo Zakon o zaščiti delavcev. Vendar so imela sodišča prva leta veljave temeljnega jugoslovanskega socialnega zakona, kot tudi s tedaj še veljavni določili občega državlanskega zakona §§ 1151—1164 o službenem razmerju le malo opravka in je zaradi tega tudi judikatura naših nižjih in vrhovnih sodišč iz tistih let zelo redka.

To je najbolje razvidno iz zbirke »Odločb«, ki jih izdaja društvo »Pravniki« v Ljubljani. Doslej sta izšli dve zaključeni knjigi teh odločb najvišjega sodišča, Stola sedmoroce oddelka B za čas od leta 1920 do 1935, ki vsebujeta 475 odločb. Kazali v obeh knjigah naštevata zakonske določbe, ki jih tolmačijo te sodbe najvišjih sodišč. Iz vseh teh 15 let ne navajata zbirki niti ene sodbe iz področja zakona o zaščiti delavcev, ne iz prejšnjega obrtnega reda, ne iz novega zakona o obrtnih, ki je bil vendar tudi že v veljavi od 9. marca 1932, dalje. Pa tudi iz službenih razmerij po prejšnjem občem državlanskem zakonu imata obedve zbirki skupaj komaj kakih deset sodb. Ker pa so prišle v tem času pred Stol sedmoroce vendarle že važne principiellne pravde delavskih zaupnikov, je videti, da takrat tudi uredništvo »Slovenskega Pravnika« ni prisojalo socialni zakonodaji enake važnosti kakor ostali. Šele v novejši zbirki »Odločb« srečujemo tudi socialno zakonodajo, pa tudi bolj redko. Zadnja leta je objavil v »Pravniku« nekaj takih važnih sodb dr. Vidovič, predsednik celjskega okrožnega sodišča, ki je izdalo celo vrsto dobro utemeljenih prizivnih sodb v duhu naše in sedanji gospodarski stiski odgovarjajoče socialne zakonodaje.

Delavstvu samemu socialna zakonodaja, ki bi naj varovala njegovo službeno razmerje, ni bila dosti znana in je zato tudi ni uveljavljalo pred sodišči. Šele nekako pred 10 leti se je zlasti v Sloveniji delavstvo razgibalo tudi na tem področju, začelo prirejati posebna predavanja o socialni zakonodaji in delavsko časopisje je objavljalo poročila o pravnih sporih iz službenih razmerij ter sodbe. Končno so delavski listi uvedli že stalno rubriko »Delavskega pravnega svetovalca«. Na ta način je šele postala socialna zakonodaja tudi last onih, katerim je namenjena. Gospodarske krize

so ta razvoj še pospešile. Po letu 1930. je začela izhajati celo literatura iz delovno-pravne zakonodaje, ki je sedaj že precej številna. Vprav zaradi počasnega razvoja uveljavljenja socialne zakonodaje v praksi se je pokazalo, da je tolmačenje temeljnih določil socialnega var-

Zograf — začetnik bizantinsko-slovanskega slikarstva na Balkanu

stva zelo različno in menjajoče. Temu je bilo tudi dosti krivo dejstvo, da so imela le nekatera sodišča pravde iz socialne zakonodaje, druga zopet prav nobenih in je jasno, da je trajalo vedno precej časa, preden se je mogel novodošli sodnik, ki dolga leta ni imel nobene stika s tem delom zakonodaje, vživeti v to vendar že precej obsežno in komplicirano zakonodajo.

V teku let se je tolmačenje socialno-zaščitne zakonodaje že precej razčistilo. Vendar doživljamo iznova in iznova neljuba presenečenja, da nam judikatura poslabšuje in spreminja tolmačenje zakonov v škodo delojemalcev. Posebno na področju hrvatskih sodišč Stola sedmoroce odd. A so izšle nekatere sodbe glede tolmačenja uolžnosti plačevanja

nadur, ki so v popolnem nasprotju s sodbami Stola sedmorice odd. B in po našem mnenju tudi z namenom zakonodajalca. Zato smatram, da niti ni umestno, če objavljajo naše zakonske zbirke takšne zgrešene sodbe, ki nam lahko le kvirijo itak že zastarelo socialno zakonsko zaščito.

Večino sodb, ki so važne za tolmačenje socialne zakonodaje, smo že sproti objavljali v naših delavskih časopisih. Vendar je, žal, to raztreseno in za delavstvo zgubljeno. Zato se mi je zdelo potrebno, zbrati vsaj nekaj te najvažnejše judikature naših vrhovnih sodišč — Stola sedmorice odd. B v Zagrebu in Vrhovnega sodišča v Ljubljani ter jih objaviti v »Cankarjevem koledarju«, da bodo imeli na ta način delavci tudi na tem področju svoj stalen priročnik. Ravno tako pa bo zbirka dobro služila tudi praktičnim pravnikom in delodajalcem ter lahko slednje obvarovala nepotrebnih sporov in pravdanj s svojimi uslužbenci.

Naše najvišje sodišče do ustanovitve banovine Hrvatske, je bil »Stol sedmorice odd. B« v Zagrebu, a od takrat naprej je »Vrhovno sodišče« v Ljubljani.

Sodbe najvišjega sodišča so važne predvsem zaradi tega, ker se v glavnem morajo potem po njih ravnati tudi nižja sodišča in so torej nekak vodič pri iskanju delavskih pravic v službenem raz-

merju. Pregled najvažnejše in novejše zakonodaje iz delovnega prava pa najdete v letošnjem delavskem koledarju v mojem članku: »Pravice in dolžnosti v službi«.

V naslednjem podajam važnejše sodbe najvišjih sodišč in prizivnih senatov iz onega delovnega prava, s katerim imajo delavci največkrat opravka pred sodišči.

Z zadoščenjem pri tem ugotavljam, da sem v večini teh, dostikrat zelo težkih bojih za pravilno uveljavljanje namena socialnega zakonodajalca osebno sodeloval. Nekaj novejših sodb pa mi je ljubizno odstopil tov. dr. Jože Vilfan iz Kranja.

Upam, da bomo z zbirko nadaljevali v prihodnjih »Cankarjevih koledarjih« in tako omogočili širši javnosti vpogled v razvoj judikature socialne zakonodaje, delavstvu pa pripomogli k lažji obrambi pravic in poduku dolžnosti v službenem razmerju.

»Sodno« slovenščino sem po možnosti skušal — omiliti. Včasih je kar strahotna. Žal mi pri večini sodb ni bilo mogoče spreminjati nemške stilistične zgradbe, ker bi potem zopet zašel v nevarnost, da bi sodni izrek zgrešil jedro ali vsaj ostrino poudarkov. Bil bi pa že skrajni čas, da se naši jezikoslovci malo pobrigajo za usodo naše sodne slovenščine.

SODBE

I. NADURNO DELO.

Odrek z molčanjem v teku službe. S tem, da je delavec v teku službe molčal glede plačevanja nadurnega dela in kljub opozorilu na plačilnih vrečicah, da je treba reklamacije takoj javiti, ni zahteval nadurnega poviška, se še nikakor ni odrekel svojim nadurnim zahtevkom. Njegovo sprotno zapisovanje posameznih nadur naravnost izključuje tako odredno voljo. (Rv 1072/31).

Pavšaliranje nadur. Dogovor na pavšalno plačo za nadure je dopusten le, ako je obema strankama jasno, koliko znaša redni delovni čas, koliko tedenske ali mesečne plače odpade na vsako redno delovno uro, koliko nadur dnevno (tedensko ali mesečno) bo treba delati in kako se potem izračuna, pavšalira tedenska ali mesečna plača za redne delovne ure in za nadure s 50% poviškom. Ako torej delavcu ni v na-

prej jasno, koliko nadur tedensko bo moral napraviti, in ako se ni upošteval 50% povišek mezde za nadure, potem je tak dogovor na pavšalno mesečno plačo za redne delovne ure in nadure le izigravna določbe § 10. zakona o zaščiti delavcev, ki je kaznivo po § 123/II cit. zak. in je torej tak dogovor ničen v smislu § 879 o. d. z. (Apel sod. II Pl 274/35, »Slov. prav.« 1934).

S poravnavo, s katero se je delavec nasproti delodajalcu odpovedal vsem zahtevkom, se je odrekel tudi plačilu za morebitno nadurno delo. (Rv 1062/31).

Odrek ob izstopu in pavšalizacija. Zakon o zaščiti delavcev nima nobene določbe o tem, na kakšen način se naj plačujejo nadure, in se zaradi tega lahko to plačilo v kalkulira v dogovorjeno plačo. Naravno pa se pri tem ne sme obiti predpis o plačilu nadur. S podpisom izjave, da je popolnoma

plačan, se je tožnik odrekel tudi plačilu za nadure, ker jih pri tem podpisu ni uveljavljal, dasi je vedel za nje. (Rv 488/32).

Zidar v industriji. Za zidarja, ki je stalno zaposlen v industrijskem obratu druge stroke, velja tudi zakoniti 8 urni delovnik. (I Pl 166/33, okrož. sod. Celje).

posebej zaščititi. S tega vidika je smatrati za osebe, označene v odst. 2, § 3, one osebe, ki so jim podrejeni posli bodisi v tehničnem ali trgovskem poslu podjetja in ki morajo imeti za te posle potrebno strokovno izobrazbo. Med take osebe pa ne spada skladiščnik. (Ut 158/33).

Bolgarska umetnost

Merodajno je besedilo zakona in namen zakonodajalca. Skladiščnik ne spada med višje osebe po § 3 z. o z. d., temveč je zaščiten kot pomožno osebje. Za pravilno tolmačenje odst. 2, § 3 zakona o zašč. delavcev je predvsem merodajno besedilo zakona ter namen zakonodajalca (§ 60 o. d. z.). Razlog zakona je bil šibkejši gmotni položaj delojemalca nasproti delodajalcu. Državi je do tega, da delodajalec delavca ne izkorišča s prekomernim delom, ker s tem delavca fizično izrablja in v zame s preveliko izrabo delovne moči delo drugim delavcem. Gospodarsko slabejša pozicija in preprečevanje brezposelnosti sta torej bili glavni gibalci za zakon. Zakonodajalec je pri § 3, odst. 2 zakona o z. d. pohajal s stališča, da ta razloga pri tam omenjenih osebah, ki jih ne le splošno opiše, temveč tudi eksemplifikativno navede, ne obstojata in da zato teh oseb ni treba

Zakon in šibkost delavca. Po § 5 z. o z. d. ne sme nobena pogodba med delavcem in delodajalcem nasprotovati odredbam zakona o zaščiti delavcev. Taka pogodba je tudi odpoved na presežek plače za nadure. Zakon hoče učinkovito zaščito. Zato zabranjuje vse dogovore glede delovnega razmerja, ki so nasprotni zakonu, za ves čas trajanja delovnega razmerja, ker pač upošteva gospodarsko šibkost delavca. (Ut 158/33).

Dnevni kop je rudarsko podjetje. Gradbeno podjetje, ki opravlja dela na dnevnem kopu pri TPD in dela vse leto brez prestanka ter je pod nadzorstvom rudarsko-oblastnega inženirja, je rudarsko podjetje, ne pa gradbeno ali sezonsko podjetje in je torej dopusten za delavce le 8 urni zakoniti delovnik. Čeprav delavec pri tem podjetju skozi vsa 3 leta nikdar ni zahteval plačila za nadure, se s tem istim

ni molče odrekel in mu gre plačilo, četudi nadurno delo ni bilo ukazano in čeprav so se delavci za nadure potegovali. (Rv 211/33).

Prisilni upravnik stopi z uvedbo prisilne uprave v vse pravice in obveznosti zavezanca, ki se tičejo predmeta prisilne uprave. Med taka razmerja je pa šteti tudi službena razmerja v obrtu zaposlenih delavcev in vstopi avtomatično v prejšnja pogodbeno razmerja ter je le on pasivno legitimiran za zahtevke, ki izvirajo iz takih razmerij, torej tudi za plačilo nadurnega dela. (Pl. 618/38 okrož. sod. Celje).

Industrijsko podjetje. Sicer je res toženčevo podjetje (tovarna pohošstva) precej obširno podjetje, vendar mu pa manjka eden bistvenih znakov industrijskega podjetja v smislu § 32 o. z., da pri njem ni uvedena delitev, torej mehanizacija in specializacija. (Pl. 618/38 okrož. sod. Celje).

Podpisi o odreku za nadure med službovanjem. Ni dvoma, da je tožnik podpisoval izjave, s katerimi se je odrekel plačilu 50% poviška za nadure, v utemeljeni bojazni za službo in zaslužek, ko je moral domnevati, da bo drugače izročen s svojo rodbino brezposelnosti in bedi. Pravilna je zaradi tega pravna presoja prvega sodnika, da je taka odreka v smislu § 897 o. d. z. neveljavna. (Rv 184/34).

Šumska železnica lesnega podjetja nima samostojnega gospodarskega pomena in je sestavni del podjetja. Zaradi tega velja tudi za njene delavce delovni čas glavnega podjetja, ki je industrijsko, torej 8 urni delovnik. (Rv 690/35).

Napitnina pri nadurnem delu. Pravica pomožnega osebja, ki ga ima v mislih § 3 zak. o zaščiti delavcev, do poviška za nadurno delo, obstoji tudi takrat, kadar to osebje razen naturalne oskrbe ne prejema nobene plače v gotovini, ampak samo napitnino. V takih primerih so prejemki naturalni prejemki, katerim je prišteti povprečno 10 urno napitnino. (Ut 152/38).

Vrtnar v zdravilišču ne spada med pomožno osebje po zak. o z. d., ker njegovo delo ni značilno za obrat. Zaradi narave in vrste posla, zlasti pri sočivnem vrtnarstvu, je tožnik le v posredni zvezi s toženim podjetjem. (St. sedm. 19. 7. 1937). —

Za poznavalca dela v umnem vrtnarstvu izrek ni prepričevalen.

Za gradbeno podjetje je delovni čas omejen na 10 ur dnevno. (Ut 322/31).

Perutninsko podjetje (pavšaliranje), ki na veliko prideluje perutnino za izvoz, je industrijsko v smislu § 32 o. z. in spada pod § 1 z. o z. d. ter velja zanj 8 urni delovnik. Pavšaliranje nadur je sicer dopustno, vendar mora biti strankam pri sklepanju pogodbe znano, koliko znaša normalni delovni čas in koliko nadur se bo delalo. (Pl. 796/35 okrož. sod. Maribor).

Dovoljene izjeme nadur v § 7 z. o z. d. Izjeme dovoljenega prekoračenja 8 urnega delovnika so našteje v § 8 z. o z. d., ki dovoljuje prekoračenje 8 urnega delovnika glede na posebne okoliščine podjetja in druge važne razloge. Te izjeme so odrejene izključno v korist podjetja. Zaradi tega pogodovanja določenih podjetij glede delovnega časa pa se ne smejo kakorkoli prikrajsati delavci v materialnem oziru. V § 10 z. o z. d. določeni 50% povišek redne mezde se nanaša torej na vsako prekočasno delo, ki presega v § 6 načeloma določeni 8 urni delovni čas v posameznih podjetjih, ki spadajo pod § 8 cit. zak. (Ut 102/32).

Tolmačenje zakona. Za tolmačenje zakona o zaščiti delavcev je važna njegova socialno-politična tendenca, ki prihaja do izraza že v naslovu: »Zakon o zaščiti delavcev«. S tega stališča je presojati njegove odredbe, ker bi bila sicer dana možnost, da delodajalec izkoristi svojega delavca, kar pa duhu in namenu tega zakona gotovo ne odgovarja. (Ut 102/32).

Prepovedano nadurno delo. (Čakanje med delom.) Ni dovolj, da se službodajalec omeji na enostavno prepoved prekournega dela delavcem, temveč mora tudi napraviti vse korake, da se taka prepoved dejansko izvrši. Delavcu gre tudi plačilo za nadure, ko je čakal s hlodi na vlak, ker to ni bil odmor med delom, ki ga ima v mislih § 7 zakona o z. d. (Pl. 317/36 okrož. sod. Novo mesto).

Rudniški paznik ni višji nameščenev v smislu § 3 z. o z. d. in mu torej gre plačilo za nadure kot pomožnemu osebju. Nadure še niso veljavno pavšalirane s

tem, da je bila delavcu ob nastopu službe znana dolžina delavnika. (Pl. 412/39 okrož. s. Celje).

Zakon normira dopustni delovni čas za dan in ne za teden. Namen zakona je, preprečiti izkoriščanje delavca s tem, da se razširi delovnik preko določenega števila ur, ker je delavec potreben odmora in bi šlo prekomerno dnevno delo na škodo njegove delovne sile. Izravnanje delovnega časa v okviru delovnega tedna dopušča z. o. z. d. samo v § 8, t. 4. (Ut 433/39).

Delovni čas v industrijskih podjetjih. Za zaščito delovnega časa po § 6 zakona o zaščiti delavcev ni dovolj, da ima podjetje vse znake industrijskega podjetja po § 32 o. z., temveč mora biti industrijsko po § 6 zakona o zaščiti delavcev, to je v podjetju mora biti zaposlenih najmanj 15 delavcev. Oznaka § 32 obrtnega zakona se omejuje izrecno na področje obrtnega zakona. (Ut 458/36).

Nadurno delo šoferjev zaščiteno. Obrti prevažanja blaga z avtomobili ni mogoče uvrstiti med ona prometna podjetja, ki jih ima v mislih določba § 6, t. 5 zakona o zaščiti delavcev, kot so: železnica, brodarstvo, tramvaj, pošte, brzojavni, telefoni in podobna podjetja, za katera bo resorni minister šele določil delovni čas. Za obrt prevažanja blaga z avtomobili velja kot tudi prometno po § 1 z. o. z. d. določba toč 6, § 6 cit. zakona, ki določa 8 do 10 urni delovni čas po naravi in teži posla. (Ut 153/40). — S to odločbo je Vrhovno sodišče spremenilo prejšnjo nasprotno sodbo Stola sedmorice odd. B Rv 745/39 z dne 18. oktobra 1939.

Kavarniška kuharica je pomožno osebje. Kavarniška kuharica je v neposredni zvezi z organiziranim delom kavarniškega kot obrtnega podjetja in jo je zato šteti med pomožno osebje v smislu § 3 zakona o zaščiti delavcev. Važno je predvsem, da je bilo njeno glavno delo kuhanje kave, kar je smatrati za glavni predmet kavarniškega obrata kot obrtnega podjetja. (Ut 83/37).

Prekočasno delo natakarev. Četudi je tožnik (plačilni natakar) sam želel biti zaposlen tako, da je vsak drugi teden delal

Bolgarska umetnost

po 10 ur, se s tem še ni odpovedal plačilu za nadure. Tudi molče se ni odpovedal temu, kar je imel odsluženega na nadurah. Toženka misli, da se je smelo normalno 10 urno dnevno delo podaljšati vsaj v smislu § 8/4 zak. o zaščiti delavcev za eno uro dnevno in da se je mogel tožnik odpovedati plačilu vsaj za te nadure. Tudi to je nedopustno. Ker je imel tožnik mesečne prejemke, se mora vzeti za osnovo izračunanje znesek pogojenih mesečnih prejemkov. Ta znesek je deliti s številom dni, ki so bili pogojeni kot delovni dnevi. — Toženka je prikrajšala tožnika za 93 prostih dni, ker bi moral dobiti namesto v nedeljo en dan v tednu prosto. Tožnik ni bil dolžan delati na take dni; ker pa je delal, mora biti za to posebej plačan. (Aplacijsko sodišče II Pl 28/39).

Obresti zapadle nadurne mezde. Pri iztoževanju nadurne mezde je dopustno zahtevati plačilo zamudnih obresti od celotne vsote na ta način, da se vtožuje od celotne vsote za polovico časa nazaj, ker ostane računski efekt isti, kot če bi se te računale od zapadlosti vsakokratnega izplačila. (Prizivno sodišče Novo mesto Pl. 464/36). — Stol sedmorice odd. B je potrdil pravilnost tega stališča s sodbo Rv. 204/37.

II. PLAČA V BOLEZNI, PRIČEVANJU IN DRUGIH ZADRŽKIH.

(§ 219 o. z.)

Tudi ob ponovnem obolenju ima delavec pravico do plače po § 219 o. z., čeprav od prejšnje bolezni še ni minilo 14 dni. (Rv 393/39).

Delavci pri javnih delih mestne občine so v pogodbenem službenem razmerju, četudi občina imenuje zaposlitev kot »podpora«, in imajo zato tako delavci po § 1154 b o. g. z. za primer bolezni pravico do plače do 1 tedna. (III P 345/37 okr. sod. Maribor).

Tudi v bolezni preko 1 tedna ima delavec pravico do plače za 1 teden po § 219 o. z. — Sneg, ki je preprečil nadaljnje delo, pa je po § 220 o. z. okolnost na strani delodajalca in mora dobiti delavec za tako preprečenje dela plačilo. (III P 99/38 in III P 250/38 okrož. sod. Maribor).

Prijava bolezni. Če delavec dolžnosti iz drugega odstavka § 219 o. z. ne izpolni, če ne javi zadržka službovanja zaradi bolezni ali drugih važnih razlogov, ne predloži izpričevala, ima pač službodajalec pravico zahtevati izpolnitev teh dolžnosti ali pa odškodnino zaradi neizpolnitve, ni pa zaradi tega ugasnila delavčeva pravica iz prvega odst. § 219 o. z., torej do plačila. Tudi ob ponovnem obolenju ima delavec pravico do polne mezde po § 219 o. z., ker ni mogoče uporabljati odredb iz § 326 o. z. analogno za primere iz § 219 o. z. (Stol sedm. odd. B 5. II. 1935).

Pričevanje je važen vzrok po § 1154 b o. d. z. oziroma § 219 o. z. (Mnenje polnoštevilskega zbora Stola sedmorice odd. B od 25. oktobra 1922 predst. 455/B.) — Pričevanje pred sodiščem je javnopravna dolžnost vsakega državljana. Priča se ji ne more odreči. Sodnemu pozivu se mora pokoriti. Poziv na pričevanje pred sodiščem je torej smatrati za važen vzrok v smislu § 1154 b o. d. z., ki se tiče osebe službojemnika in obdrži zaradi tega pravico na plačilo v primeru poklica k sodišču za pričo vzlic neopravljenemu delu. Tak važen vzrok so imeli zakonodavci v mislih poleg prirodnih pojavov, kakor potres, povodenj in drugih zunanjih zadrž-

kov, kakor motenje prometa, ki niso v nobeni zvezi s službojemnikovo osebo in jih ta ne more ne povzročiti ne preprečiti. Službojemnik ima torej pravico na plačilo kot priča tudi tedaj, če je sam povzročil poziv na sodišče.

Odtegljaji pri mezdi v bolezni. V § 219 o. z. ni določbe, da ima delodajalec pravico odbiti delojemalcu to, kar delojemalec prejme na temelju javnopravnega zavarovanja. (Rv 19/35).

§ 219 o. z. tudi za drž. železnice. Okrajno sodišče v Ljubljani je s sodbo II P 540/35 v tožbi nestalnega delavca v delavnici državnih železnic v Mariboru proti Državnemu zakladu razsodilo, da velja tudi za take delavce pri državni železnici § 219 o. z., ne pa § 1154 b II o. d. z. glede na § 433 o. z. in glede na § 426 o. z., ki je vsa nasprotna določila razveljavil. Državni pravobranilec se proti tej sodbi ni pritožil.

Orožne vaje po § 219 o. z. Delojemalec, ki je po vsaj 14 dnevem službovanju vpoklican na orožne vaje, ima pravico do mezde do največ enega tedna po § 219 o. z. (Rv 404/40).

Ponovne orožne vaje. Iz besedila § 221 o. z. ne sledi, da orožne vaje pretrgajo službeno razmerje. Bilo bi pa socialno krivično in proti intencijam zakona, naj zaradi izjemnih razmer, ko država potrebuje vojno silo, trpi socialno šibkejši, to je službojemalec, ne pa službodajalec. Zato je prisoditi tožniku še mezdo za tri tedne drugih orožnih vaj. Pač pa si mora tožnik pustiti vračunati odgovarjajočo naknado, ki jo je med tem časom prejel od države. — To prizivno sodbo okr. sod. P 1341/39 v Ljubljani je potrdilo Vrhovno sodišče pod Rv 117/40.

III. IZSTAVITEV (§ 220 o. z.).

Akordant nima pravice do posebne plačila za čiščenje strojev, ker so v akordnih postavkah vkalkulirana tudi vsa ona potrebna pripravljalna dela, brez katerih je produktivno delo nemogoče.

Inventura ni oni v § 220 o. z. mišljen slučajni dogodek, ki preprečuje delojemalca pri delu, temveč je že predvidena s samo delovno pogodbo. Ustavitev obrata ob

inventuri je bila od tožeče stranke že predvidena in zato nima pravice do mezde ob ustavitvi dela pri inventuri. (Ut 138/36).

Sporazumno praznovanje. Dogovor glede brezplačnih dopustov med delojemalci in delodajalci je v smislu § 220 in § 251 o. z.

Bolgarska umetnost

veljaven le tedaj, če gre za izboljšanje delojemalčevih pravic. Ako se torej sporazumno z delavci določi skrčen delovni čas, ker bi bilo sicer treba nekatere delavce odpustiti, delavci nimajo pravice zahtevati mezdo po § 220. o. z., ker je ta dogovor sklenjen v korist delojemalca in pomeni izboljšanje proti določili § 220 o. z.

IV. ODPUSTNI RAZLOGI

Upravičena odklonitev dela. Kvalificiran delavec, ki je bil sprejet za kleparska dela, je upravičeno odklonil naročeno delo nižje vrste, čiščenje kanalov in nošenje zabojev in je zato smel zapustiti službo ter zahtevati plačilo odpovedne dobe. — Četudi je bil bolan več kot teden dni, mu gre po § 219 o. z. mezda za en teden. (Rv 574/34).

Obratovalni in delovni čas. — **Upravičeno odklonjeno delo.** Četudi je po ministrski naredbi o odpiranju in zapiranju obratovnic od 6. aprila 1929 in po banski naredbi od 6. maja 1930 dovoljeno bivanje in delo v obratovnici za lastnika in nje-

gove rodbinske člane v odpiralnem času preko zakonito dopustnega delovnega časa, je bivanje in delo drugega pomožnega osebja v tem času v obratovnici prepovedano, celo pod kaznijo. Če dovoli upravna oblast, je tako prekočasno zaposlovanje pomožnega osebja možno ob inventa-

riziranju. Ker pa toženka takšnega dovoljenja oblasti ni imela, ni bila upravičena zahtevati od tožiteljice dela preko 18. ure za inventariziranje in za prakticiranje angleške sobote, toženka pa v to ni bila obvezana. Odpust zaradi odklonitve takšnega dela je bil tedaj nedopusten. (Ut 74/31).

Zadržavanje mezde — razlog za izstop. Tožnik je upravičeno sredi tedna in med delovnim časom zapustil delo in zahteval odškodnino za odpovedno dobo, ko mu tožena stranka ni plačala ob koncu tedna zapadle mezde in te zamude tudi do srede prihodnjega tedna ni opravičila. (Rv 62/35).

V. VARSTVO ZAUPNIKOV

Zaupniku je treba sporočiti vzrok odpusta. Če se hoče zaupnik pred neopravičnim odpustom braniti, mora vedeti, zakaj je bil odpuščen. Le če se more proti nezakonitemu odpustu braniti, je zadostno zavarovan kot zaupnik. Zato je dolžnost in logična posledica varstva zaupnikov, da jim delodajalec pove vzrok odpusta ali vsaj poskrbi, da zaupniki vsaj indirektno

zvedo, zakaj so bili odpuščeni. Odpust zaupnika brez navedbe vzroka je bil neupravičen in nedopusten in zadenejo toženo delodajalko vse posledice tega odpusta. Z objavo žaljivega članka proti toženi delodajalki je tožnik kršil meje dolžnosti zaupnika, ki so navedene v § 119 b in g zak. o zaščiti delavcev in dal povod za njegov odpust. Od časa, ko je tožena delodajalka navedla objavo tega dopisa kot razlog odpusta, službeno razmerje ne obstoja več.

(S to sodbo okrajnega sodišča na Prevaljah C 212/27, ki je menda prva tovrstna zaupniška tožba v Sloveniji, zastopana še po rajnkem pisatelju in kasacijskem sodniku v p. Franu Milčinskemu in jo je potrdil Stol sedmorice odd. B s sodbo RV 784/29, je bil dan šele pravi smisel § 119 zak. o zaščiti delavcev, ki prepoveduje odpuščanje ali preganjanje delavskih zaupnikov zaradi pravnega izvrševanja njihovih dolžnosti po določbah tega zakona. Pozneje je izšlo še več podobnih razsodb o varstvu zaupnikov).

Podaljšanje zaupniške funkcije do drugega leta. Iz člena 3. navodil za volitve zaupnikov je razvidno, da smejo ostati zaupniki še nadalje v svoji funkciji, toda najdalje za leto dni, če se volitve ne izvedejo v mesecu januarju, in v primeru, da se v januarju volitve ne vršijo, še dalje, če zaupniki funkcije sami ne odložijo. Funkcija delavskih zaupnikov je stalna in neprekinjena institucija v varstvo delavskih interesov. (Rv 452/36).

Generalni odpust zaupnikov. Pravilno je pravno mnenje spodnjih stopenj (okrajno in okrožno sod. Celje), da generalna odpoved za tožitelja kot delavskega zaupnika ni bila pravno obvezna, ker ni vsebovala podrobnega razloga za odpust. Če je tožnik kršil le funkcije delavskega zaupnika v smislu § 109 zak. o zašč. del. bi smela toženka zahtevati od Inspekcije dela, da vzame tožniku funkcijo zaupnika po čl. 112/2 zak. o zašč. delavcev. (Rv 950/37).

Zaupnika se sme odpustiti ob zakonitem razlogu. Iz vsakega, v zakonu za razvezo službenega razmerja ustanovljenega razloga, more in sme delodajalec razvezati službeno razmerje tudi z delavcem-zaup-

nikom. Posledica razveze službenega razmerja, je po § 112 o. z. d. prestanek njegovega zaupniškega mandata. (Rv 393/39).

Dokazno breme na strani delodajalca. Delodajalec mora torej kakor vsak, ki zahtuje, da je bil po zakonu upravičen v pravno učinkovito dejanje, izkazati, da je mogel odpustiti zaupnika po zakonu. On mora torej izkazati, da je imel ob odpustu razlog za to in da torej zaupnika ni odpustil zaradi pravnega izvrševanja zaupniških dolžnosti. (Ut 149/33).

Upravičen razlog odpusta. Pomanjkanje dela. Zakon prepoveduje odpust in preganjanje zaupnika. Ne nalaga pa delodajalcu dolžnosti, da zaradi zaposlitve delavca-zaupnika nosi gospodarske žrtve. Odpust zaupnika je torej dovoljen, če to zahteva gospodarska korist podjetja, če bi sicer podjetje trpelo škodo, torej doprinašalo žrtve. (Ut 391/33).

Stavka je v vsakem primeru razlog za takojšen odpust zaupnika, ki se udeležuje stavke. (Rv 646/37).

Zasedanje tovarne je protipravno dejanje. Ni zakonite določbe, ki bi opravičevala zasedanje tovarne po delavstvu radi kršenja pogodbenih obvez. Na tem ne spremeni ničesar niti dejstvo, da je ostala tožnica med zasedanjem v tovarni kot zaupnica in vršila posle delavskega zaupnika. Svojestvo zaupnika in vršenje posla delavskega zaupnika ne daje zaupniku po nobenem zakonu pravice do zasedanja tuje lastnine proti lastnikovi volji. Zato je bil podan važen odpustitveni razlog po § 239 o. z. Odpust ni zakasnel, ker je zasedanje tak protipravni čin, ki se ustvarja vsak trenutek ponovno, dokler traja zasedanje. (Rv 679/38).

Pravice podjetja, ki je zakrivilo stavko. Če je nastala stavka zaradi neznosnih delovnih razmer, ki so vladale v podjetju, — plačevanje nizke mezde, nepravilno zaračunavanje nadur, šikaniranje in zmerjanje delavcev, neopravičeno nalaganje kazni in odtegljajev, pristransko postopanje pri deljevanju dela in povišanju mezd, nehygienične razmere v prostorih, — se podjetje proti tretjim osebam ne more sklicevati na višjo silo, ker je tako stavko samo zakrivilo. (Stol sedmorice odd. B, dne 28.

marca 1939). — S to sodbo je odločalo Najvišje sodišče o isti stavki in v istem podjetju, kakor s svojo sodbo Rv 679/38 o posledicah zasedanja tovarne za delavstvo.

Namestniki zaupnikov niso zaščiteni po § 119 zak. o zaščiti delavcev, ker oni de-

sodiščem. Po čl. 100 Ustave sodišča pri izrekanju pravice niso pod nobeno oblastjo, ampak sodijo po zakonih in po uredbah, ki so izdane na podlagi zakonov in ki imajo kot splošne in abstraktne pravne norme v obče moč zakonov. Čim je torej prvo sodišče kot nesporno ugotovilo, da se v

Bolgarska umetnost

jansko še ne izvršujejo funkcij zaupnikov. (Rv 430/38).

Žaljivo obnašanje, vzrok odpusta. Delodajalec sme odpustiti zaupnika, če je težko žalil in oklevetal predilniškega mojstra. Rok za odpust v smislu § 239/6 o. z. začčenja z dnem zaznanja, da je bila obdolžitev izmišljena in neresna, ne pa že z dnem zaznanja obdolžitve. (Ut 36/40).

Zanemarjanje zaupniških dolžnosti more biti v smislu § 112 zak. o zašč. del. samo razlog, da bi Inspekcija dela vzela tožencu mandat delavskega zaupnika, ne more pa biti odpustitveni razlog s strani službodajalca. Tak razlog more biti le izven poslov tožnčevega zaupniškega poslovanja. (Rv 950/37).

Vrednost ministrskega uverjenja in odloka banske uprave o odpustu zaupnika pred

§ 112 d zakona o zaščiti delavcev predpisani postopek glede tožnika ni vršil, je pravilno izreklo, da zanj nista obvezna niti ministrsko uverjenje in niti odlok banske uprave, ker nista osnovana na zakonu. Prizivateljica se torej ne more sklicevati na to, da je doba tožnikovega zaupniškega poslovanja prenehala. (Pl 423/37, okr. sod. Celje). — Pravno pravilno je ocenilo prizivno sodišče vrednost ministrskega uverjenja in odloka banske uprave, ko je izreklo, da niti prvo, niti drugi nista obvezna za sodišče. Saj je podsodno kot nesporno ugotovljeno, da ni bil uveden proti tožitelju postopek pri Inspekciji dela po čl. 112 zak. o zaščiti delavcev. (Rv 950/37).

Odpoved zaupniku po razveljavi mandata. Delavskemu zaupniku je moči odpovedati, čim je pravnomočno odločeno, da njegov mandat ne obstoji več. Neodločilno

je, ali je bila pravnomočna upravna odločba tožiteljem že vročena ali ne. (Rv 583/37).

VI. IZ ZAŠČITE NAMEŠČENCEV

Možna je tudi mesečna odpoved. Prizivno sodišče se ne pridružuje pravnemu naziranju prvega sodišča, da je mogoče razvezati službeno razmerje trgovskega nameščenca edino s potekom koledarskega četrletja. Pač pa se mora odpovedni rok končati na poslednji dan koledarskega meseca, tudi, če je bil dogovorjen 6 tedenski odpovedni rok. (Prizivno sodišče Maribor Pl 243/34, Stol sedmorice odd. B je potrdil to sodbo. Rv 537/34).

Tkalski mojster, ki opravlja pretežno nadzorstvene posle, je nameščenec. (Rv 320/35).

Kvalifikacija tkalskega mojstra. Če opravlja v glavnem manualne posle in ne v pretežni večini nadzorstva, ni nameščenec in ne spada med višje netrgovsko osebje. Za njega velja torej le 14 dnevna odpovedna doba kot za pomožno osebje. (Ut 125/35).

Zakonita odpoved v okviru četrletja. Vsak odpovedni rok po zakonu se mora končati ob koncu koledarskega četrletja, torej 6 tedenski, kakor tudi 3 mesečni, 4 mesečni in 5 mesečni. (Stol sedm. odd. B, 22. nov. 1934).

Dopust. Za dosego odškodnine za neizrabljen dopust delojemalcu ni treba dokazovati, da je dopust zahteval, a ga ni dobil. (Rv 953/34, Rv 510/38).

Prosti čas med odpovedno dobo. Če službojemalec ni delal v času odpovedne dobe, katero je prejel plačano, ne more za ta čas še posebej zahtevati plačila dopusta. (Okrožno priz. sodišče Maribor III Pl 183/40).

Odpornina nameščenke. Navadna pisarniška nameščenka nima pravice do odpornine, ker ji ni bilo poverjeno opravljanje višjih trgovskih ali višjih tehničnih poslov v smislu § 33, odst. 1 o. z. Kdor je opravljal le pisarniške posle, ni iniciativno sodeloval na tem, kako naj se trgovsko ali tehnično razvija podjetje. Od njegovega dela ni bil direktno odvisen uspeh, ker

je izvajal le pisarniške zasnove komercialnega ali tehničnega vodstva. (Rv 657/34).

Odpornina in pokojnina. Z golim zaskrivanjem pričakovane pokojnine službojemalcu za daljino bodočnost ni pomagano. Namen zakona ne bi bil dosežen, če se odreče službojemalcu odpornina zgolj zaradi tega, ker je zavarovan. Šele takrat odpade odpornina, če je službojemalec ob izstopu iz službe že preskrbljen s pokojnino. Tudi likvidacija toženega podjetja ne more vzeti službojemalcu pravice do odpornine, če se bo ob likvidaciji rešilo vsaj 20% akcijskega kapitala, to je čez 600.000 din, iz katere vsote bo toženka pač lahko plačala odpornino. Ali dobijo delničarji več ali manj odstotkov od svojega v delnice naloženega kapitala vrnjenih, se ne jemlje v poštev, ko so po zakonu morali že od vsega početka s tem računati, da se jim vrne delniška glavnica šele po izpolnitvi vseh obveznosti. (Okrožno sod. Ljubljana, Cg II a 31/33, Apel. sod. I Pl 117/33).

Nadzorstveni posli pri montaži stroja ne spadajo med manualna dela, ampak med dela nameščenec. Če tak nameščenec tu in tam prime tudi za ročno delo, mu ta okolnost kot pretežno nadzorstvenemu delu, še ne jemlje značaja nameščenkega dela, kakor tudi ne dejstvo, če si tak nameščenec obleče delavsko obleko. Oboje skupaj, to je nadzorstvo pri montaži stroja in delo v pisarni, predstavlja zaposlitev nameščenca, ne pa manualnega delavca. (Prizivno sod., Maribor, III Pl. 41/40).

Posli višje vrste. Pravilno je naziranje, da spada opravljanje nadzorstva pri montaži strojev med višje posle. Vendar tožnik ni spadal med osebe, ki se po § 3, t. 2 zakona o zaščiti delavcev ne smatrajo za pomožno osebje po tem zakonu, ker so jim poverjeni posli višje vrste. Saj je pod sodno ugotovljeno, da je služil tožnik za več kot skromno mesečno plačo din 950, oziroma din 1200 in da mu je tožena poprej sama priznala in tudi plačala večji del nadur. Njegov visoko doneči naslov »administrativnega in tehničnega vodje« torej ne najde opravičbe v ugotovljenih dejanskih razmerah. — Vrhovno sodišče Rv 160/40).

VII. RUBEŽ RUDARSKE MEZDE.

Rudarske mezde so ostale tudi po uveljavitvi novega izvršilnega postopnika nerubljive. (Ut 114/38, Ut 372/39).

Razlika med rudarji in drugimi delavci. V § 207. rudarskega zakona govori zakon le o rudarjih in o delavcih pri pečeh in le

veljavi. (Rekurzno sodišče Novo mesto, 28. julija 1928).

VIII. ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST ORGANIZACIJE.

Organizacija, ki izsili odpust službojemca iz službe, ker je službojavec prenehal

Bolgarska umetnost

ta določa, da so njih mezde nerubljive. Ne določa pa tega na splošno za delavce. Rudarji so pa samo tisti delavci, katerih delo je v zvezi z rudarjenjem kot takim. Delavci, ki delajo v drugih panogah rudniškega podjetja in ne pri rudarjenju, niso rudarji. Njihova mezda je torej rubljiva. (Rekurzno sod. Ljubljana, 27. aprila 1940).

Elektrikarjeva mezda pri rudniku. Ker rudarski zakon ne pozna posebne razvrstitve delavcev, razen v lastnike rudnikov, njihove uradnike in oaznike, spada brezdvomno delavec-elektrikar, ki je zaposlen pri strojih tako nad zemljo in pod njo, v kategorijo delavcev in ga tako varuje določba § 207 rudarskega zakona, ki je še v

biti njen član, je odgovorna za škodo, ki jo je utrpel odpuščen službojavec. (Rv 370/37).

Nedopustna zahteva organizacije. Določba kolektivne pogodbe, da se smejo sprejemati na delo samo člani sindikalne organizacije, je nedopustna. (Državni svet, S. Glasnik, min. notr. zad. 1937).

IX. MINIMALNE MEZDE.

Kljub uredbi o minimalnih mezdah je dopustno brezplačno vežbanje v tovarni. Prizivno sodišče je mnenja, da tožnik od svojega vstopa pri toženki od 1. avgusta 1939 do 14. septembra 1939 ni bil niti učenec v smislu § 52 o. z., niti pomožni dela-

vec v smislu čl. 1 uredbe o določanju minimalnih mezd s pravico do mezde, določene v tej uredbi, ampak, da je bil samo na vežbanju v svrhu, da se izuči ročnega tkalstva. Ker pa se je tožnik sam in prostovoljno ponudil na brezplačno vežbanje in se je za ta čas izrecno odrekel vsakemu plačilu in je tak dogovor v vsakem oziru veljaven, ne more naknadno zahtevati plačila mezde. (Prizivno sod. Maribor, III Pl. 197/40).

Vrhovno sodišče je tako-le potrdilo to pravno mnenje. Uredba o minimalnih mezdah daje, kakor sama določa v čl. 1, svojo zaščito le onemu pomožnemu osebju, ne glede na spol, ki daje stalno ali začasno v najem svojo umsko ali telesno moč za nagrado. Težišče, po katerem se ravna krog zaščiteneh oseb po tej uredbi, je tedaj v odplnatosti delovnega razmerja, tako da so izvzeta od zaščite po tej uredbi vsa delovna razmerja, katerim manjka ta pogoji. Dogovor o neodplnatosti odreka revizija pravnoveljavnost, vendar po krivici. Kolikor hoče revizija z očitkom nesocialnosti uveljavljati pravnopomotno presojo z vidika § 879/l. o. d. z., je treba odgovoriti, da ni videti nič nemoralnega v obvezi, da se bo tožitelj nahajal v podjetju tožene stranke v 6 tedenskem brezplačnem vežbanju. (Vrhovno sodišče, RV 401/40).

Okrajno sodišče Maribor pa je v tej zadevi kot prva instanca po našem mnenju popolnoma pravilno tolmačilo uredbo o minimalnih mezdah tako, da je neodplatno službovanje tožnika, ki ni bil nikak vajevec, nemogoče in obsodilo toženo tovarniško podjetje, da mora tožniku za teh 6 tednov zaposlitve plačati vsaj minimalno mezdo. Z nasprotno odločbo Vrhovnega sodišča so sedaj na stežaj odprta vrata izrabljanju delojemalcev-začetnikov po tovarnah, ki se je itak močno razpaslo. Kajti če je dopustna kljub uredbi o minimalnih mezdah 6 tedenska neodplnatost, je možno tako izkoriščanje tudi 6 mesečno in dalje, kar pa je vendar zakonodajalec hotel ravno preprečiti z uredbo o minimalnih mezdah.

Minimalne mezde že po prvi uredbi tudi za nameščence in kvalificirane delavce. Naziranje prizivne stopnje (Okrožno sod. Maribor), da se nanaša uredba o določanju minimalnih mezd v »Sl. l.« z dne 13. februarja 1937 le na nekvalificirane delavce, ne pa tudi na kvalificirane nameščence, je v odločnem nasprotju z odstavkom 4, čl. 1 citirane uredbe. Po tem določilu se razumejo pod pomožnim osebjem po tej uredbi vse osebe, ki dajejo stalno, ali začasno v najem svojo umsko ali telesno moč za nagrado in so zaposlene v podjetjih, navedenih v čl. 32 te uredbe. Uredba predvideva torej določitev minimalnih mezd za vse pomožno osebje, v prvi vrsti seveda za nekvalificirane delavce, pa tudi za kvalificirane delavce in nameščence. (Stol sedmorice odd. B, Rv 390/39).

X. SIROMAŠKA PRAVICA

Ženi pripada siromaška pravica, četudi ima mož skromne prejemke. Saj mož ne odgovarja tudi za stroške, ki nastanejo njegovi ženi v sodnem postopanju. Nemerodajno je tudi, da si je pritožilka najela zastopnika. Saj še ni gotovo, če in kdo ga bo plačal. (Okrožno sodišče Maribor, KZ 61/33).

Sresko načelstvo je dolžno le poveriti navedbe občine v uverjenju o imovinskem stanju; ne more pa samostojno presojudati, ali gre proslcu siromaška pravica ali ne. (Banska uprava Dravske banovine II No 22.853/4).

Oprostitev od takse za pooblastilo. Učinek priznanja siromaške pravice se začne na oni dan, ko se izroči sodišču prošnja s potrdilom o imovinskem stanju, ter velja za vse spise, vsa dejanja in vse listine, ki je nastala za nje po predpisu § 2 tega zakona taksna obveznost tega dne in pozneje. Ta oprostitev od takse velja tudi za pooblastila, ki jih izstavljajo stranke odvetnikom. Pooblastilo pa mora biti podpisano šele tisti dan, ko se vloži prošnja za priznanje siromaške pravice. (Dravska finančna direkcija št. 6668/3-V-eks 1935. — Rekurzno sodišče Maribor, III Pl 344/40).

Odrežavost

Angleški konservativni politik Birkenhead je govoril na volilnem zborovanju. V govoru je med drugim rekel: »In zdaj vam hočem poročati, kaj je storila vlada za vsakega od vas.« — »Nič!« je zavpila neka ženska na galeriji.

»Moja cenjena dama,« je takoj odgovoril Birkenhead, »motna luč v tej dvorani mi žal ne dopušča, da bi videl vaše dražesti, ki jih brez dvoma imate, tako da ne morem z

gotovostjo reči, ali ste devica, ali vdova, ali priletna gospa. Vsekakor vam pa jamčim, da vam lahko dokažem, da nimate prav. Ako ste čista devica, smo vam dali volilno pravico. Ako ste zakonska žena, smo poveličili zaposlitev in zmanjšali življenjske stroške. Ako ste vdova, smo vam dali pokojnino. Ako pa niste nič od vsega tega, ako ste toliko neumnna, da pijete samo čaj — no, smo pa zmanjšali davek na sladkor.«

Če hočete biti priljubljeni . . .

Američan Dale Carnegie postavlja šest pravil, ki se jih je treba držati, če hočeš imeti prijatelje, oziroma če hočeš, da te bodo imeli ljudje radi:

1. Pokaži odkritosrčno zanimanje za usodo soljudi!
2. Smej se!
3. Vedi: Za vsakega človeka je njego-

vo ime najlepša in najpomembnejša beseda od vsega besednega zaklada!

4. Dobro poslušaj! Pusti, da drugi govori o sebi!
5. Govori predvsem o stvareh, ki zanimajo drugega!
6. Vedno in brez pridržka računaj s samozavestjo drugega!

Kako prepričati ljudi?

Kako prepričati ljudi?

Če hočeš prepričati ljudi ali človeka o katerikoli stvari, ne smeš dokazovati tako, kot da ti vse bolje veš, še manj se smeš prepirati, ker prepir doseže prav nasprotno, in nikakor ne smeš žaliti, temveč drži se teh-le dvanajstih pravil:

1. Najboljši način dokazovanja je, da se vnaprej izogneš sporu zaradi obravnavane stvari. (Bolje je psu izogniti se, kakor se dati ugrizniti. Tudi če psa ubiješ, nisi s tem ozdravil ugriza.)
2. Spoštuj nazore drugega! Ne reci mu, da nima prav!
3. Ako si se zmotil, hitro in s poudarkom priznaj.

4. Najprej poskusi s prijaznostjo!

5. Pusti, da bo najprej drugi rekel »da«.

6. Bodi skromen in pusti drugemu veselje, da on vodi pogovor! Ne pretiravaj svoje vrednosti in svojih zaslug, saj v sto letih bomo predvidoma skoraj vsi pozabljeni.

7. Mirno pusti drugega, da misli, da je tvoja misel njegova ideja!

8. Poskušaj odkritosrčno gledati na stvari s stališča drugega!

9. Vživi se v želje drugega!

10. Priznaj mu, da pošteno misli!

11. Nazorno povej svoje misli!

12. Povabi drugega na tekmovanje!

Učenje tujih jezikov v srednji šoli

Slovenci smo majhen narod in usoda članov malega naroda je ta, da se morajo učiti jezikov drugih večjih narodov, če se hočejo obdržati v gospodarskem in kulturnem življenju na površju. Zato je pripadnik malega naroda, torej n. pr. Slovenec, zlasti v letih učenja duševno mnogo bolj obremenjen kakor pripadnik velikega naroda, n. pr. Anglež. Z angleščino, ki je svetovni jezik, je lahko prišel Anglež okoli sveta, saj je povsod našel ljudi, ki so govorili angleški. Ves ta čas, ko se mu ni bilo treba učiti tujih jezikov, je lahko porabil Anglež za to, da se je nemoteno poglobil v razne panoge znanosti in umetnosti. Zato je tudi značilno za pripadnike velikih narodov, da nimajo daru za jezike, kakor pravimo, da imamo ravno mi Slovenci rek: Kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš.

Vsak dan lahko opazujemo v naši ožji domovini, da se tukajšnji Nemci še po dvajset ali več letih bivanja v naši državi niso naučili slovenščine, medtem ko se nauči slovenska služkinja nemščine v nekaj mesecih, če ne celo tednih. Vzrok ne tiči v večji nadarjenosti za jezike, ampak v duševni prilagodljivosti, ki je značilna za majhen narod. Članu velikega naroda se enostavno podzavestno upira, da bi se moral priučiti jeziku malega naroda, saj mu itak potrjuje vsakodnevna izkušnja, da najde povsod uslužne ljudi, ki znajo njegov materni jezik.

Slovenski otrok je zato v primeri s svojim angleškim, francoskim ali nemškim drugom preobremenjen z učenjem jezikov. Pri nas se morajo že ljudskošolski otroci poleg materinščine seznaniti še s srbohrvaščino, ki je sicer soroden, a vendar različen jezik. Srednješolcu pa vtepa jo razen tega v glavo še najmanj dva živa in dva mrtva tuja jezika, tako da bi moral praviloma obvladati šest jezikov, poleg materinščine in srbohrvaščine še nemščino in francoščino ali italijanščino, pa še grščino in latinščino. Ni čuda, če potem odpove vsak mladi človek, ki ni za jezike poseb-

no nadarjen in če končno ne zna nobenega jezika dobro, še materinščine ne, pri tem pa tudi nima časa, da bi se poglobil v druge predmete, ki jih bo v življenju morda nujno rabil.

Zato bi bilo prav, ko bi pri nas Slovenci končno začeli sestavljati učne načrte ljudje, ki imajo smisel za mladega človeka in za praktično življenje, ne pa ljudje, ki tičijo še vedno z obema nogama v stari klasični gimnaziji, iz katere so sami izšli. Predvsem bi bilo pri nas Slovencih, ki smo prisiljeni učiti se živih tujih jezikov, potrebno, odpraviti ali vsaj omejiti pouk mrtvih jezikov. Na vsak način bi brez škode lahko popolnoma odpadla grščina, latinščina bi se pa naj poučevala samo v višjih razredih in samo v toliko, kolikor je praktično potrebna za razumevanje latinske terminologije, ki je upeljana v nekaterih panogah znanosti, n. pr. v medicini in farmaciji, botaniki, zoologiji itd.

Da bi se naši dijaki morali učiti težke latinščine in grščine zato, da bi lahko v originalu čitali dela grških in rimskih klasikov, je zahteva, ki spada med staro šaro. Res so med njimi dela, iz katerih lahko mnogo pridobimo, a dijak jih bo lahko užival ravno tako ali še mnogo bolj, če jih bo čital v dobrem slovenskem prevodu. V dvojno korist mu bo celo, če bo čital tako delo v materinščini; kajti poleg jedra, ki ga bo izluščil iz vsebine, bo pridobil na znanju materinščine, če bo prevod res prvovrsten. Materinščino pa rabi vsak človek najbolj in nikoli je ne zna dovolj dobro, saj bo samo oni, ki dobro obvlada svojo materinščino, uspešno napredoval pri učenju tujih jezikov.

Toliko se vedno govori o visokem pomenu klasične izobrazbe, o nevenljivi vrednosti del grških in rimskih klasikov. Najbrž se je ta bajka zato tako dolgo ohranila, ker od takrat, ko zapusti šolske klopi, ne čita nihče več klasikov z izjemo profesorjev, ki se s tem bavijo in ki seveda morajo svoj predmet zagovarjati. Če pa odrasel, kritičen človek prime po dolgih

letih spet v roke klasike, jih bere z drugačnim občutjem kot v mladih dneh. Res je v njih obilo zlahčnih misli in dragocenih zrn, predvsem o ljubezni do domovine. Mnogo pa najde tudi mest, ki so tuja današnjemu čustvovanju ali ki so celo nasprotna sedanjemu нравnemu pojmovanju.

Če že smatramo, da je v starogrških in rimskih klasikah duh, ki ga slovenski dijak ne more pogrešati, se pa moramo zavedati, da je še mnogo več нравnih vrednot v globoki modrosti daljnega vzhoda, v delih starokitajskih in staroindijskih mislecev, ki so vsa pacifistična, prožeta glo-

Bolgarska umetnost

n. pr. naziranje, da niso vsi ljudje enako-pravni (suženjstvo!), najrazličnejše okrutnosti, zagovarjanje smrtne kazni in sploh premajhno spoštovanje človeškega življenja, ki je vendar največja dobrina na svetu in ki ga ni mogoče več nadomestiti, kadar je uničeno; dalje krvoskrunstvo (Ojdip!) itd. Tudi fatalistično pojmovanje moči usode, kakor ga izražajo vsi starogrški klasiki s Sofoklejem na čelu, bi lahko dotičnega, ki bi se navzel takega duha, dovedlo do tega, da bi se ne vrgel dovolj odločno v življenjski boj, češ, kakor nam je usojeno, tako pa bo. Zdi se mi, da bi bilo bolje za razvoj človeštva, če ne bi tako brez pridržkov vedno samo hvalili starih časov, če bi se sami zavedali in dopovedali tudi mladim ljudem, da je bila starogrška in rimska doba prepojena z nasiljem in samozvanostjo, krvjo in solzami, da je ideal lepše bodočnosti precej drugačen.

boke ljubezni do vsakega živega bitja, celo do najmanjše živali. Velika škoda je, da mladi ljudje v srednji šoli o tem komaj mimogrede slišijo, namesto da bi tudi ta najvažnejša dela prečitali v šoli, seveda v polnovrednem slovenskem prevodu, ne v sanskritu ali starokitajščini. Še sreča, da ne zahtevajo od srednješolcev učenja hebrejščine, saj bi bila še skoraj bolj upravičena zahteva, da najčitajo dijaki sveto pismo stare in nove zaveze v originalu kakor pa stare grške in rimske pisatelje.

Latinščino pa smatrajo mnogi za neobhodno potreben predmet v vseh razredih srednjih šol še zaradi tega, ker so mnenja, da daje s svojo slovnico dobro slovnično znanje, potrebno za učenje vsakega jezika in s svojim besednim zakladom tudi potrebno podlago za učenje živih romanskih jezikov. Kako je zgrešeno naziranje, da je slovniška podlaga neobhodno potrebna za priučitev tujega jezika, se vidi iz tega, ker

se naši srednješolci samo na slovniški podlagi uče tujih jezikov in jih zato tudi po osemletnem učenju ne obvladajo. Če bi tudi pri učenju tujih jezikov v srednji šoli vzeli ono pot, ki jo napravi vsak človek v svojem drugem življenjskem letu, ko se nauči brez pojma o slovnicu svoje materinščine, pot, ki jo spet ponovi vsakdo, ki pride v tujo deželo in se tam med tuji uči njih jezika, bi verjetno dosegli več uspehov. Gentilijeva šolska reforma v Italiji, ki je odpravila slovnicu in ki je v ljudski šoli sploh ukinila pouk materinščine, češ, saj čuje otrok materinščino pri pouku vseh drugih predmetov, je imela brez dvoma tudi svoje prednosti, dasi je bila enostranska.

Tuji jeziki so že do sedaj preobremenjevali naše srednješolce, zdaj bo pa še težje, ker se bodo morali učiti spet novih jezikov. Vendar iz tega ne sledi, da bi se jih naj v srednji šoli ne učili. Kakor v vseh drugih panogah, naj bi tudi v jezikih srednja šola nudila osnovo, dajala veseje in pobudo za nadaljnje delo, za lastno pridnost. Osnovne pojme o vsakem jeziku pa si je mogoče pridobiti tudi v enem ali dveh letih, zlasti na višji stopnji. Vedno pa bi se smel učiti pri nas poleg slovenščine in srbohrvaščine istočasno samo en tuj jezik. Seveda bi naj imeli prednost živi jeziki. Najprej bi prišli na vrsto tisti, ki so zaradi neposredne sosesčine za nas najbolj važni, nato pa tisti, ki so važni iz kakšnih drugih razlogov. Tako n. pr. bi se naj v prvih dveh letih učila v območju

Kaj vse dobite pri nas?

Pletenine
trikotžo
damsko perilo
moško perilo
nogavice
rokavice
ovratnike
samoveznice
porcelan
steklo

kuhinjsko posodo
aktovke
damske torbice
nahrbtnike
turistovske potrebščine
toaletne potrebščine
predpasnike
kuhinjske potrebščine
otroške igračke
čevlje vseh vrst

vse po najnižjih cenah

ANT. KRISPER, LJUBLJANA

MESTNI TRG 26 — STRITARJEVA ULICA 1-3

severne meje nemščina, v območju zahodne meje italijanščina. V tretjem in četrtem razredu bi se naj učila francoščina ali angleščina, v petem in šestem ruščina, latinščina pa bi se naj učila šele v sedmem in osmem razredu, kamor pride že skoraj polovica takih, ki misli na vseučiliški študij in bo torej latinščino rabila. V vseh razredih pa bi se morali dijaki poleg slovenščine bolj ko doslej seznanjati s srbohrvaščino, ki jim je itak najbližja in se je radi uče. Srbohrvaški jezik govori dvanajstkrat več ljudi kakor slovenskega in v bodočnosti, ko se bo srbohrvaški knjižni trg bolj razvil, bo v srbohrvaščini laže dobiti dela iz svetovne književnosti, ki jih mali slovenski knjižni trg ne bo mogel nuditi.

S tako razdelitvijo bi olajšali srednješolsko pot Slovence, ki bi ne bil toliko na slabšem v primeri s svojim tovarišem, ki je član velikega naroda, a bi vseeno bil zadostno pripravljen za življenjsko pot.

Winston S. Churchill:

Leo Trocki

Jeseni 1939. leta je bil ubit Trocki. Prinašamo o njem prevod razprave angleškega državnika Churchilla, ki jo je izdal v knjigi »Veliki sodobniki« 1937. l., ko je bil Trocki še živ. Naj ima človek kakršnokoli mnenje o osebnosti Trockega, ki je igral prvo vlogo v ruski revoluciji in ki je umrl v meliškem pregnanstvu tako tragične smrti, za vsakega

bo gotovo zanimivo mišljenje angleškega državnika, kakor je Churchill. Ur.

Ako je uzurpator (človek, ki si je prisilno osvojil oblast), tiran prešel na literarne preklarije, ako proizvaja komunist namesto bomb izlive za kapitalistični tisk, ako ubežni vojsko-

vodja ponavlja svoje bitke na papirju, ako postane odpuščen krvnik zgovoren in klepetav pri svojem kaminu, potem se smemo ob teh znakih veseliti, da prihajajo boljši dnevi. Pred menoj leži članek, ki ga je Trocki oziroma Bronstein nedavno napisal za John

da je nagubančil čelo, je zdaj zlobna starina, ki je za nekaj časa pristal ob obalah Črnega morja in ki ga je morje končno naplavilo v mehiškem zalivu.

To je bil gospod, ki ga je bilo težko zadovoljiti. Ni mogel carja, pa je pomoril njega in družino. Ni mogel car-

Bolgarski kmetje

o' London's Weekly in v katerem se ukvarja z mojim orisom Lenina, z intervencijo zaveznikov v Rusiji (1917. l.), z lordom Birkenheadom in drugimi vzpodbudnimi zadevami. To razpravo je napisal v svojem pregnanstvu pri Turkih v času, ko je prosil Anglijo, Francijo in Nemčijo, da mu dovolijo dostop v kulturne države, katerih razrušenje je bil njegov življenjski cilj. — Rusija — njegova lastna rdeča Rusija — tista Rusija, ki jo je on po svoji mili volji brez ozira na trpljenje drugih in na svojo lastno nevarnost likal in gnetel, ga je spodila. Vse njegovo snovanje, početje, pisanje in govorjenje, vsa njegova nasilstva in junaštva so dosegla samo eno: da vlada zdaj namesto njega drug »tovariš«, ki mu je sicer podrejen v vrstnem redu revolucionarjev in ki zaostaja za njim po razumu, čeprav ne tudi po zločinih, medtem ko se on, nekdanj triumfirajoči Trocki brez upa okrog potika. Trocki, pri katerem je nekoč pomenilo smrt za tisoče samo,

ske vlade, pa jo je pognal. Ni mogel liberalizma Gučkova in Miljukova, in jih je uničil. Ni prenašal social-revolucionarjev Kerenskega in Savinkova, pa je sedel na njuno mesto. In ko je bilo končno po vsej Rusiji upostavljeno komunistično gospodstvo, za katero se je z vso zagrenjenostjo boril, ko se je zdelo, da je iztrebljena osovražena kultura in tradicija individualistične periode, ko je tajna policija postala orodje tretje internacionale, ko se je skratka uresničila njegova Utopia, še vedno ni bil zadovoljen. Še je godrnjal, godel, mrmral, renčal in grizel in razmišljal. Ljudje so se spravili drug na drugega, kakor je on hotel. Vendar se mu je zdelo, da pregrehe človeške družbe zaslужijo, da jih na novo kaznuje. V najgloblji globini je z obupno energijo iskal še globlje. Toda on — uboga para! — je prišel na skalnato dno. Nič ni bilo nizkotnejšega od komunističnega zločinskega stanu. Zaman se je oziral po divjih zverinah. Opice ne bo-

do dovolj cenile njegove govorniške umetnosti. Volkov, katerih število je pod njegovo upravo tako naraslo, ni mogel mobilizirati. Tako so zločinci, ki jih je on nastavil, sklenili železen obroč okrog njega in ga postavili na hladno.

Odtod sedaj njegovi čvekavi časopisni članki. Odtod to tuljenje ob Bosporu. Odtod večne prošnje, da bi smel obiskati britanski muzej in tam studirati papirje, da bi smel piti malvernsko vodo za svoj revmatizem, nauheimsko za srce, homburško za protin in bogvedi kakšno vodo še za nevem katero bolezen. Odtod temno premišljevanje v turškem somraku pod skrbno čuječimi Mustafa Kemala. Odtod nenaden odhod iz Francije in Skandinavije. Odtod zadnje pribežališče v Mehiki.

Čudno je, da bi inteligenčen mož, kakor je Trocki, ne bil sposoben, da bi razumel neprikrit odpor civiliziranih vlad proti vodilnim zastopnikom komunizma. On piše, kakor da je temu kriv samo ozkosrčen predsodek proti novim idejam in političnim teorijam. Toda komunizem ni samo svetovni nazor. Komunist ni samo zastopnik nekih misli, temveč tudi zaprisežen strokovnjak dobro premišljene metode za nasilno izvedbo določenih načrtov. — Anatomijo nezadovoljstva in revolucije so preštudirali v vseh fazah in z vseh strani, sestavili pravi eksercirni reglement za preobrnjenje vseh obstoječih naprav. Metoda n a s i l n e g a uveljavljanja je bistven sestavni del komunističnega nauka: spočetka so se sklicevali na častljiva načela liberalizma in otroški organizem. Zahtevali so svobodo govora, svobodo, da se smejo javno zbirati, vsake oblike zakonite politične delavnosti, vseh ustavnih pravic so se oprijeli. Z vsakim ljudskim gibanjem, ki je težilo na levo, so iskali zveze.

Postavitev milega liberalnega ali socialističnega režima v kakršnemkoli času nemirov je prvi mejnik. Komaj pa pride do njega, ga je treba spet takoj vreči. Izkoristiti je treba trpljenje in

vsako pomanjkanje, posledice zmedenih časov. Aranžirati spopade, če le mogoče s prelivanjem krvi, med uradniki nove vlade in delavci. Fabricirati je treba mučenike. Okoristiti se s pomirljivim zadržanjem vlade. Napram nekunistom se ne sme držati nobena beseda. Vsako dejanje dobre volje, strpnosti, pomirljivosti, milosti in velikopoteznosti s strani vlade ali njenih državnikov se izkorišča proti njim, za njihovo uničenje. Ako je potem čas zrel in priložnost ugodna, se mora uporabiti vsaka vrsta krvavega nasilja od vstaje množic do posameznih umorov, brez mere ali vesti. Pod zastavo svobode in demokracije jurišajo na trdnjavo. In ko pa pride aparat v roke te bratovščine, je treba uničiti vsako opozicijo in s smrtjo spraviti s sveta vsako nasprotno naziranje. Demokracija jim je samo orodje, ki ga je treba uporabiti in potem razbiti, svoboda je samo sentimentalna bedarija. Brez milosti in z vedno naraščajočo ostrostjo nalože ljudem absolutno gospodstvo samoizvoljene duhovniške kaste, ki vlada po dogmah, ki se jih je naučila v praksi. To je vera in cilj komunistov, kakor sta zapisana v dolgoveznicah učnih knjigah in s krvjo v zgodovini nekaj velikih narodov. Posvarjen biti naj zato pomeni pripravljen biti!

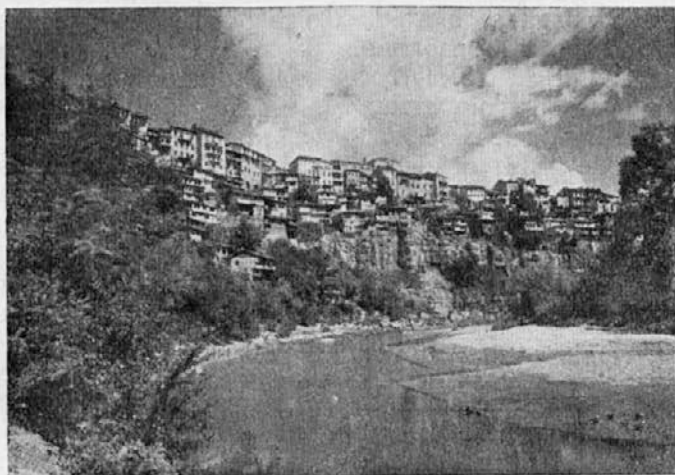
Verjetno je, da ni Trocki nikdar razumel svetovnega nazora Karla Marxa. Toda imel je prirojene lastnosti, ki so neobhodno potrebne za umetnost uničenja meščanstva: organizacijski talent Carnota¹⁾, hladno abstraktno inteligenco Machiavellija²⁾, demagoško zgovornost Kleona³⁾ divjost Jacka Razparača⁴⁾ in trdnost Tita Oata.⁵⁾ Nobeno čustvo, noben smisel za človeško sorodstvo in nobeno spoštovanje pred duhovnim sorodstvom ni oviralo njegove močne,

¹⁾ Carnot (izgovori Karnô), francoski državnik, živel 1753—1823; ²⁾ Machiavelli, najbistroumnejši italijanski politik in zgodovinar, živel 1469—1527; ³⁾ Kleon je bil atenski demagog, živel v letih 400 pr. Kr.; ⁴⁾ oseba iz angl. kriminalnih romanov; ⁵⁾ Titus Oates (izg. Ots), angleški pustolovec (1649—1705 l.).

neumorne odločnosti. Kot bacil raka je rastel, se redil, mučil in moril v izpolnjevanju svojih naravnih nagonov. — Našel je ženo, ki je kakor on verovala v komunizem. Ob njegovi strani je delala in intrigirala. Delila je z njim njegovo prvo prežnanstvo v Sibirijo za

topu utone ali plava. In tako je plaval svojemu koncu nasproti.

Toda v Trockem, v tem človeku, ki so mu bile tako tuje strasti in čustva človeške narave in ki je bil tako vzvišen, kakor bi rekli, nad navadno čredo, in bil tako čudovito ustvarjen za svojo

Trnovo — prestolnica Bolgarije v poznem srednjem veku (tu je umrl sv. Sava)

časa carja. Rodila mu je otroke. Pomagala mu je pobegniti. On jo je zapustil. Našel je drugo sorodno dušo v deklici iz dobre družine, izključeni iz šole v Harkovu, ker je nagovarjala dijakke, naj ne hodijo k službi božji in naj namesto sv. pisma berejo komunistično literaturo. Z njo je ustanovil drugo družino. Njegov biograf Maks Eastman se izraža o tem tako-le: »S stališča absolutne zakonitosti to ni Trockega žena; kajti Trocki se ni dal ločiti od Aleksandre Ivanovne Sokolovske, ki še vedno nosi njegovo ime Bronstein.« O svoji materi piše Trocki s hladnimi, mrzlimi besedami. Njegov oče, stari Bronstein, je umrl l. 1920. za tifusom, 83 let star. Triumfi njegovega sina niso napravili nobenega veselja temu poštemu, vernemu Judu, ki je vedno trdo delal. Rdeči so ga preganjali kot buržuja, beli kot Trockega očeta, sin ga je pustil na cedilu in tako mu ni preostalo drugo, kakor da v ruskem po-

nalogo, je bila vendar ena slaba stran, ki je bila posebno s komunističnega stališča zelo težka. Trocki je bil častihlepen in sicer častihlepen na prav navaden posvetni način. Ves kolektivizem na svetu ga ni mogel osvoboditi egoizma, ki se je razrastle v bolezen in sicer v usodno bolezen. Hotel je ne samo razdejati državo, temveč tudi potem na razvalinah vladati. Sovražil je vsak vladin sistem, ki mu ni načeloval on neposredno ali posredno. Diktatura proletariata je pomenila zanj, da je treba njega brez ugovora poslušati. On je tisti, ki naj diktira v imenu proletariata. Delovne množice, sovjet delavcev, kmetov in vojakov, evangelij Karla Marxa in njegovo razlaganje, unija socialističnih sovjetskih republik in tako dalje — vse to je zvenelo zanj kot ena beseda: Trocki. To je povzročalo sitnosti. Tovariši so postajali ljubosumni. Na čelu ruske armade, ki jo je organiziral pod nepopisnimi težavami in ne

varnostmi, je bil Trocki zelo blizu prazenemu prestolu Romanovih.

Komunistične formule, ki jih je s tako uničujočim učinkom uporabil proti drugim, niso bile zanj nobena ovira. Mogel jih je tako hladno potisniti v stran, kakor se je znebil svoje žene, svojega očeta, svojega imena. Armada mora spet vstati, zmaga se mora izvojevati in Trocki mora to napraviti. Čemu sicer se je delala revolucija? Brezpogojno je uporabil svojo izredno hrabrost. Častnike in vojake nove vzorne armade je bolje redil, oblačil in oskrboval kakor kogarkoli v Rusiji. Na tisoče častnikov starega carističnega režima je bilo povabljenih nazaj v službo. »Vrag vzemi politiko — Rusijo hočemo rešiti!« Spet je uvedel vojaški pozdrav. Znamenja in predpravice šarž so na novo oživele. Avtoriteta poveljujočih je spet veljala. Višji častniki so videli, da jim ta komunistični jari gošpod izkazuje časti, ki jih pri carskih ministrih niso bili vajeni. V letu 1922. so vojaški krogi tako visoko spoštovali osebno zadržanje in sistem Trockega, da bi s pomočjo oborožene sile lahko postal diktator Rusije, če bi ne bilo vmes usodne ovire.

Bil je Jud. Tudi zdaj je bil Jud. To je bridka usoda potem, ko je zapustil svojo družino, zatajil svojo raso, opljuval vero svojih očetov, Jude in Nejudje enako preganjal. In zdaj naj ga vržejo z visokega mesta s tako ozkosrčnostjo! Taka nestrpnost, taka paglavost, taka hinavščina! To je bilo res težko prenesti. In ta nesreča je imela drugo za posledico. V pekočem razočaranju je kalila katastrofa.

Kajti medtem tovariši niso mirovali. Tudi oni so slišali pogovore častnikov. Dokler je živel Lenin, ni bilo nevarnosti. Lenin je dejansko videl v Trockem svojega političnega dediča. Zato ga je protežiral. Toda 1924. 1. je Lenin umrl. In Trocki — še ves zaposlen z armado, poln užitka v svojem dnevnem delu, v upravljanju svojega ministristva, še ves obdan z navdušenjem — se

je obrnil in videl, da stoji proti njemu neusmiljena, železno trdna opozicija.

Georgijec Stalin je bil nekak generalni tajnik vladnega aparata. Organiziral je ljudska zborovanja in vodil večsto odborov. S silo je spajal žice in jih zvezal po dobro premišljenem načrtu. Ko je mislil Trocki nastopiti Leninovo nasledstvo, je moral ugotoviti, da se je strankin stroj vrtel v popolnoma drugo smer. S čisto politične arene komunistične aktivnosti so Trockega hitro izmanevrirali. Na podlagi njegovih obsežnih spisov so ga obtožili »antileninizma«. Zdelo se je, da ni razumel, da je Lenin v komunističnem svetu fantazij zasedel mesto Boga. Ostal je še nekaj časa pod vtisom, da tako vsekakor zaželeno zastopstvo lahko Trocki prevzame. Priznal je svoje krivoverstvo in vneto razlagal vojakom in delavcem, kaki nujni razlogi so ga dovedli do tega. Osuplo so bile sprejete njegove izjave. GPU (policija) je začela gibati. Častniki, o katerih so vedeli, da stojé Trockemu blizu, so bili odstavljani s svojih mest. Po nekem času molčeče napetosti so mu namignili, naj gre na dopust.

Stalin je izkoristil svoj uspeh, da z njim doseže še večjega. Politbiro (politično vodstvo stranke), zdaj brez Leninovega nimba in Trockega odločnosti, je bil na vrsti, da izgubi še tisto moč, ki mu je ostala. Šef stranke je odpuščal, kaznoval in »delal neškodljive« politike, ki so napravili revolucijo. Vso Rusijo od Poljske do Kitajske, od severnega tečaja do Himalaje pa poučuje, da je Trocki največji lopov na svetu, ki hoče delavcem skovati nove verige in poklicati sovražnike v deželo. Tako se v Rusiji pričinja nov strašen proces, ki pa ni smrten. Ta proces sledi iz zakona samoohranitve. Mislim, da bi bila za Trockega najhujša kazen dolgo življenje, v katerem bi njegov oster razum in nemiren duh drug drugega razjedla, ker ne bi našel nobene tolažbe nad delom, ki ga je storil.

Roda Roda:

Zgodbice iz starega avstrijskega vojaškega življenja

PIONIR

V bolnišnici v Brucku je ležal neki pionir, ki je trdil, da čuti v tilniku neko bolešno otrplost.

Neko jutro, ko je sanitejski strežaj stopil k njegovi postelji, je bil pionir mrtev.

Ime ji je bilo Leni in bila je kavarniška blagajničarka.

Zvesto dekletu, ljubko dekletu — toda čez teden dni je moral Spannagel v bolnišnico.

Prišla ga je obiskat.

»Leni,« ji je rekel, »strašno si delala z

Belogradčičke skale na jugoslovansko-bolgarski meji

»Srečo imaš,« je dejal sanitejec. »Ravno danes te je hotel gospod štabni zdravnik dati zapreti zaradi simulantstva.«

MOTENJE PROGRAMA

Naš »regimentarct« je imel pravkar šolo s prenašalci ranjencev, ko prinesejo v sobo nekoga na nosilnici.

»Himmelherrgott, kaj je spet?«

»Gospod regimentarct, javljam pokorno infanterist v vodo padel, skoro utonil.«

»Mi je žal,« je odvrnil zdravnik, »po posameznikih se ne dam motiti v svojem šolskem programu. Zdaj smo ravno pri zmrzovanju — korporal Nehledil, nadrgnite infanterista s snegom!«

LAJTNANT SPANNAGEL

Lajtnant Spannagel, firerjeger v Weisskirchnu — kaj naj počne v Weisskirchnu? Seznanil se je z dekletom,

menoj. Napravi mi zdaj edino uslugo in naveži razmerje z mojim oberstom.«

STALNOST

Dolga leta je grenadir Pospišil spal v isti postelji — če si stopil v sobo voda, takoj levo pri vratih.

Po štirinajstih letih bi se moral preseliti k tretjemu vodu.

»Preklete cigansko življenje,« je rekel.

REKA

Pri izpitu je huzarski oberlajtnant dobil vprašanje:

»Pohod Suvorova 1799.«

In je začel:

»Torej, ko je Suvorov prekoračil veliko reko v zgornji Italiji...«

»Gospod oberlajtnant,« ga je prekinil predsednik komisije, »saj boste vedeli ime te velike reke?«

» — — — — «

»Pomislite malo! Teče skozi vso gornjo Italijo od zapada proti vzhodu.«

— — — — —

»No, gospod oberlajtnant. Polovica nekega dela telesa...«

»Gospod general, že vem: Ar.«

HIMNA

Neko ljudstvo kot celota je lahko zelo simpatično — potem so njegovi raztreseni člani gotovo neznosni. Ali pa je ljudstvo trmasto; tedaj se ne boste mogli načuditi ljubeznivosti posameznikov.

Ko je nekoč — v miru — avstrijski general von Göller potoval v Indijo, je nejevoljno sedel na ležalnem stolu na krovu in se kesal, da je izbral tako neumno ladjo, s katero so se vozili sami hladni Angleži.

Ti Angleži so pa nekako zvedeli, da bo drugi dan 18. avgusta rojstni dan starega cesarja Franca Jožefa — in na ladji se je začelo neko praznično šepetanje in pripravljanje.

Že za zajtrk 18. so bile nad vrati zelene vejice, mize v salonu okrašene z avstrijskimi zastavicami, pri večerji so odkazali generalu častno mesto — in po drugem obroku je kapitan nazdravil staremu cesarju. — Generalu so se orosile oči.

Tedaj je godba angleškega moštva zaigrala avstrijsko himno in vsa družba je žapela prvo kitico v nemškem besedilu, da v nemškem.

General je z njimi grulil (imel je malo raskav glas):

Gott erhalte...

— — — — —

Od ganjenja nad toliko pažnjo se ni mogel držati več na nogah. Komaj so odpeli zadnjo besedo prve kitice, je že padel na svoj stol.

Kaj pa Angleži? — Avstrijska himna je imela več kitic. Angleži so jo vneto peli dalje.

General je moral zopet vstati in stojé poslušati. Stojé in prav z mešanimi občutki: Saj ni malenkost, biti edini Avstrijec sredi toliko tujcev in — kakor vsak Avstrijec — znati samo prvo kitico svoje himne — medtem ko se je ta hladna angleška družba s pedantno vljudnostjo naučila

tonoči druge, tretje, četrte, pete in šeste kitice.

ZOBJE

Topničarju Vondraku je kobila Berta izbila štiri prednje zobe.

Čez nekaj tednov je prišel ozdravljen iz bolnišnice, spet opravljal službo — samo težko razumljivo je bilo njegovo govorjenje.

Stotnik je nekega dne poslal predlog, da dobi Vondrak na državne stroške štiri umetne zobe.

Potem ko je zbrala natančne informacije, je intendantca odobrila te zobe. Toda iz varčnosti samo enega: »Ki pa mora biti tako široke dimenzije, da bo popolnoma nadomeščal štiri manjkajoče zobe.«

POVELJE

V Trebinju se je nekoč glasilo povelje polka:

»V velikem tednu se zbere moštvo, ki je komandirano za cerkev pred cerkveno službo za cerkvijo, po cerkvi pa pred cerkvijo — in sicer ob sodih dnevih sode kompanije, ob lihih dnevih lihe kompanije — dopoldne v višji, popoldne z višjo številklo v prvi vrsti.«

VOJAŠKA SPOVED

Naš vojaški duhovnik zna z moštvom ravnati — to mu je treba pustiti.

»Topničar Votruba,« je dejal nekoč, »vprašam te, moj sin, tu v spovednici: ali si klel?«

»Ne, častiti.«

»Vprašam te še enkrat: ali si klel?«

»Ne, častiti.«

»Vprašam te tretjič: ali si klel?«

»Ne, častiti.«

»Sakra..., prekleti prasec nesramni — ti si klel, sam sem te slišal.«

SKRIVNOST

Polkovnik Steiniger je prišel na dopust iz Bosne na Dunaj.

Nekega dne se je spomnil: »Pojdem k prijatelju Bukovcu v arzenal, morda mi pokaže nov gorski top.«

»Ljubček moj,« mu je rekel Bukovac, »koliko gospode, čak od generalitete, se je že zanimalo za to, toda nov top je največja skrivnost. Poznajo ga sploh samo tuji vojaški atašee.«

Pilot

Cecil Lewis

Z Maynardom Grevillom sem stal na cestni terasi pred šolskim plospjem v Oundlu.

»Jaz sem za to, da ob semestru vrževa knjige v kot in greva,« je rekel on.

»To bi bilo sijajno — toda saj naju ne bodo pustili.«

»Zakaj ne? Saj imava že sedemnajst let.«

»Toda Old King pravi, da te nikjer ne sprejmejo, dokler nimaš osemnajst.«

»Kaj še! In letalski kor? Tam te vzamejo s sedemnajstimi. Saj hočejo mlade fante.«

»Ali naj z Direxom govoriva?«

»Nikar ne, ta bi nama znal še preprečiti. Pišiva na vojno ministrstvo in bova videla, kaj bo.«

»Dobro! O, Maynard, to bi bilo imenitno.«

Ni lahko napisati tako pismo.

»Ne sme preveč dišati po zelencih; jedrnato mora biti in tako.«

Končno sva oddala pismo. Sledil je mučen čas čakanja. V nestrpnosti in navdušenju se nama je čudno zdelo, da ni odgovorilo ministrstvo kar poštno obratno.

Skoro sva opustila že vsako nado, ko je čez teden dni prišlo rjavorumenno uradno pismo. Umaknila sva se v svojo učno sobo in se zaklenila. Kot da bi bila zarotnika. Gotovo še noben špijon ni bil tako previden pri odpiranju navodil kakor midva pri skrivanju svojega načrta, da služiva domovini.

»Hočejo naju videti! Videti naju hočejo! Ne odklanjajo naju!«

»Zdaj postaneva pilota! Pilota! Hura!«

Ako prideš v meglenem jutru čez most, ki vodi čez ribnik v St. James parku, imaš proti vzhodu najčarobnejši pogled na London. Kajti Horse Guards, vojno ministstvo in piramidaste strehe Whitehalla Courta za njimi se skladajo v enotno kompozicijo, ki se z vsem sijajem pravilničnega gradu, kupola nad kupolo, streha nad streho, dviga iz megle in vejevja platan v blede nebo.

Nikomur se ne bi mogel zdeti ta pogled veličastnejši kakor nama, ki so naju povabili, da se to jutro predstaviva v sobi 613 A. Če je moglo še kaj drugega poleg velikih stopnic v ministrstvu napraviti močnejši vtis, je bilo to zadržanje hišnega uradnika, na čigar nemo kretnjo sva izpolnila neizogibne rjavorumene obrazce. Nato neskončne stopnice, neskončni hodniki, roj modro uniformiranih kurirjev, kratek namig »Tu počakati, prosim« in glej, soba 613 A je bila pred nama: Meka najinega koprnenja in pričakovanja.

Do tega trenutka nama nikdar ni prišlo na misel, da bi se še kdo drugi spomnil, da stopi v kraljevi letalski kor. To je bila najina velika, originalna ideja, ki sva jo mogla imeti le midva. Zatorej ni bilo majhno najino razočaranje, ko sva videla, da čaka pred sobo že dolga vrsta mladih fantov. Peruti so se nama povesele.

»Ali hočejo ti tudi...?«

»Menda.«

»O Bog!«

Nato molk, počasno krajšanje kače in radovedni pogledi v obraze odhajajočih: »Ali so ga sprejeli?« — »Ali me bodo vzeli?«

Hugh Cecil, štabni kapetan, ki je pregledoval kandidate za R. F. C. (kraljevski letalski kor), je bil plešast in mil gospod s prijetnimi rokami in ljubeznjivim vedenjem.

»Šolali ste se torej v Oundlu?«

»Yes, sir.«

»Pod velikim Sandersonom?«

»Ste dosegli primo?«

»Yes, sir — nadprimo, Eno, eno leto pred poprečjem.«

»Tako. Koliko ste stari?«

»Skoraj osemnajst.«

»Ste se pečali s športom?«

»Da. Dobil sem svoje šolske barve pri rokometu in bil sem kapitan veslaškega moštva za svojo hišo.*) To leto bi priboril barve tudi za rugby, če bi ostal, pa...«

»Zelo visoki ste.«

»Šest čevljev, tri, sir.«

»Saj ne boste mogli v letalo.«

»Zakaj, sir?« — O Bog, hoče me odvrniti. Ne sme!

»Veste, aparati niso delani za take mlade Goljate, kakor ste vi.«

»Samo da bi poskusil, sir?«

Premišljen nasmešek, potem: »Da, jaz že mislim. Napišem nekaj vrstic O. C.*) v Hounslowu. In če bo gladko šlo, pridete spet k meni.«

»Najlepša hvala, sir. Toliko mi je na tem, sir, da —«

»Me veseli. — To pokažite O. C.« in mi dal listek.

*

In potem ko sem preskusil letenje na najrazličnejših aparatih in se srečal z marsikaterim nasprotnikom v zraku, sem dobil poveljstvo nad rojem št. 152. Jutri ga popeljem čez Kanal.

Manj izkušenim pilotom smo dali še zadnja navodila:

»Vsi piloti naj bodo kar najbolji skrbni. Oddelki startajo v vrstnem redu A, B, C in leté v obliki V. A-oddelek vodi, B je levo, C desno. Vodja roja leti sam, 50 m pred vodjo oddelka A. Oddelki startajo in križarijo nad letališčem, dokler niso vsi aparati v formaciji. Vseh osemnajst aparatov mora priti na cilj. Ako se bodo piloti držali navodil, bomo to dosegli.«

In smo dosegli!

Start je bil odličen, roj se je formiral, medtem ko sem čakal na tleh in zarl bullterriera v omarico za svojim sedežem, kjer je žalostno cvilil (pa kmalu zaspal in se zbudil šele na cilju). Nato sem se dvignil na čelo roja.

Roj je letel v brezhibni formaciji. Kmalu so izginile bele pečine za nami. Pod nami je bil modri Kanal in pred nami strmi rtič Griz Nez...

*) Vsaka public school (šola) v Angliji je razdeljena na »hiše« po 50 do 100 mladeničev. Vsaki hiši načeluje housemaster, vsi šoli headmaster. Hiše tekmujejo med seboj v športu in njihova moštva si volijo captaina, kapitane. Vsaka hiša se tudi bori za svoje »barve«.

*) Officer in command.

Prva pomoč ponesrečenim ljudem

Rane lahko zelo ali pa malo krvavijo. Prav malo krvaveče rane izperite s čisto in če le mogoče s prekuhano vodo in obvezite jih s čisto belo ruto. Previden gospodar ima vedno pri hiši nekaj obvezil, nekoliko bombaževine in redke tkanine (gaze), ki se položi na čisto rano, preden se obveže. Čiste, umite roke!

Močno krvavečih ran ne smete izpirati, ker z izpiranjem se krvavitev še poveča in prevelika izguba krvi povzroči lahko smrt. Pri vsaki večji krvavitvi skrbite predvsem za to, da se ustavi krvavenje čim prej. Kadar ni krvavenje prehudo in če ni ranjena žila odvodnica (arterija), poneha krvavenje že, ako se rana trdo in močno obveže. Kadar pa krvavi rana premočno in je ranjena žila odvodnica, kar se spozna prav lahko po tem, ker brizga kri iz rane, zavijte takoj kak trd predmet, n. pr. kos lesa, kamen ali kovinast denar v čisto ruto in ga pritisnite kolikor mogoče trdo in močno na rano. Poskušajte tudi pritisniti krvavečo žilo na višjem mestu, to je na mestu, ki je bližje srca. Prav lahko se stisne žila odvodnica, kadar je rana na roki ali nogi. Če je n. pr. rana okoli kolena ali pod kolonom, prevežite nogo nad kolenom z močno, pa ne preostro vrvjo, ali pa še bolje z gumijevo cevjo, kakršno rabimo za pretakanje vina, in zadržite to prevezo tako močno, da se ne more več pretakati kri po žili. Ta obveza ostane 3 do 4 ure, dalje pa ne, ker nastane nevarnost, da odmrje ud. Poklicani zdravnik bo skrbel za to, da se krvavenje ne bo ponovilo. Lahko se zgodi, da pri nenadni krvavitvi, če se n. pr. ranimo s koso ali pa če izpodleti nož, nimamo nobene priprave pri roki za nujno potrebno stisnjenje žile; v tej sili stisnemo kar s prsti žilo odvodnico nad rano in jo skušamo pritisniti na kost; pri tem pritiskalnju prsti sicer kmalu opešajo, toda za največjo silo je vendarle pomagano in medtem dobimo lahko boljše pomoč.

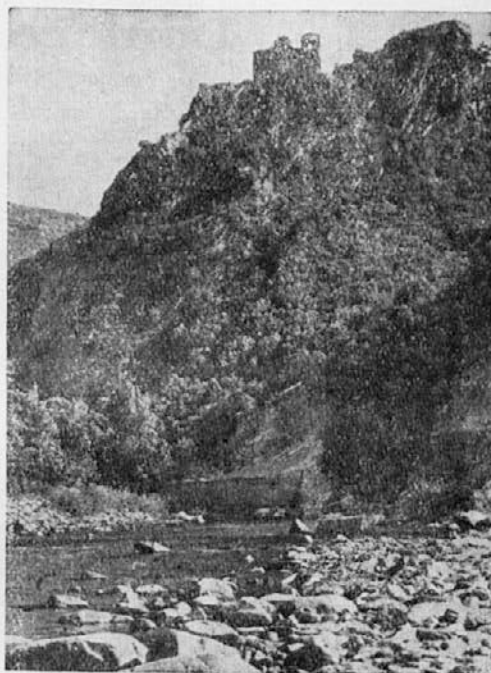
Človek, ki krvavi iz nosa, naj drži glavo pokonci in naj dvigne roki; obenem naj se močno iz nosa krvavečemu človeku nkladajo mrzli obkladki na srce in na tilnik.

V nezavest vsled slabosti nadle ljudi položimo v hladnem, zračnem prostoru vodoravno glavo nizko, razvežemo tesne dele obleke, ter jih močimo s hladno vodo in drgnemo po sencih z žganjem ali sličnim. Damo jim povohati tudi žganje in ko se prebude jim damo piti.

V nezavest vsled kapi ali vsled sončarice (vročine) padle pa prenesimo takoj v hladen senčen prostor in jih posadimo tako, da imajo glavo nizko podloženo, ter jih polivamo po glavi z mrzlo vodo in jim da-

jemo mrzle obkladke na glavo. Bolniku odpnimo obleko!

Pri opeklinah polagajte na opečeno ali oparjeno mesto v olju namočene platnene cunjice; boljše sredstvo kot samo olje je zmes, ki se napravi in dobro premeša iz

Asenov grad

polovice olja in polovice apnene vode; s to zmesjo se namoči platno, ki se položi previdno na opečeno mesto. Mehurjev ne predirajte! S hladno vodo nikar blizu!

Ako se užge obleka, naj se vrže človek urno na tla in naj se valja toliko časa, da se pogasi ogenj; ako je kdo blizu, naj pa vrže čez gorečega odejo ali pa kaj podobnega in naj ga valja po tleh; ko se posreči na ta način udušiti ogenj, naj se s ponesrečenca hitro raztrga in razreže obleka in čevlji.

Ozeblina se raztezajo na posamezne ude človeškega telesa ali pa na celo telo; človeka, ki je na videz zmrzel, ne smemo prenesti v gorko sobo, temveč na hladen kraj, kjer ga drgnemo po vsem životu s snegom, mokrimi cunjami ali pa mokrim peskom; ko smo ga tako dobro oribali, ga prenesemo prav previdno na toplejši kraj, kjer ga drgnemo z gorkimi cunjami. Prav na ta način ravnamo tudi takrat, kadar ozebe kak posamezen ud. Kadar pa kljub temu še

vedno ne opazimo na zmrzlem človeku dihanja, moramo napraviti še en poskus, obuditi ga k življenju, in sicer z umetnim dihanjem.

S pomočjo **umetnega dihanja** je mogoče pogosto rešiti in k življenju obuditi ne samo na videz zmrzle, temveč tudi utopljenice, (katere moramo pa predhodno obrniti tako, da jim izteče voda iz pljuč!), obešence,

od sončnega pika in od strele zadete ljudi. Ako pri ljudeh, ki so se tako ponesrečili, ne opazimo več dihanja, ravnajmo takole: Ponesrečenca položimo vodoravno na hrbet in položimo mu pod pleča skupaj zvito obleko ali kaj podobnega. Nato poklekne-mo ob koncu glave, primemo ponesrečenca za roke pod komolci in jih dvignemo navzgor in nazaj preko glave.

Domača lekarna

priporočljiva vsaki družini

Najbolje je dati napraviti v ta namen posebno omarico, ki naj bi bila približno 80 cm visoka, 40—60 cm široka in 20 cm globoka. Mora se dobro zapirati, ključ pa je treba skrivati pred otroci, dočim mora vedeti zanj vsak odrasel človek pri hiši! Omarica naj bo razdeljena v police, različnih višin, da so zdravila v nji bolj pregledna in hitreje pri roki. Spodnji predač pa se naj posebej zapira. V tega se shranjujejo čiste tkanine, vata in drugo, kar bi se od zdravil moglo navzeti duha. V domači lekarni shranjujemo prvo pomoč v primeru nesreče ali hitrega obolenja ljudi ali domačih živali. Drugih stvari (razen morda zdravstvenih knjig) naj v tej omarici ne bo!

Domača lekarna naj vsebuje vsaj:

2 m sterilne gaze (za obveze ran).

5 zavojčkov kaliko-trakov, 8 cm širokih, 10 cm dolgih, lepo zviti (za obveze).

100—200 gramov sterilne vate (za čiščenje ran in obvezovanje).

30 gramov opijeve tinkture (zoper drisko).

50 gramov jodove tinkture v stekleničici s steklenim zamaškom (za razkuževanje ran).

1 zavitek »Aspirin«-tablet ali piramidon praškov (zoper prehlad).

10 tablet očetnokislega glinika (za otekline itd.).

1 zavojček dobrega obliža (angleškega, ne črnega, najbolje »Leukoplast«).

1 škatlico vazeline.

1 stekleničico terpentinovega olja, čistega (za razkuževanje vbovov itd.).

1 stekleničico Hoffmanovih kapljic — za želodčne krče.

1 stekleničico brinjevega olja.

1 stekleničico vinskega cveta ali 75%-nega špirta.

1 stekleničico čistega bencina.

½ litra dobrega žganja in pol litra arnikove tinkture.

1 liter apnene vode, zmešane s ½ litra laškega olja (zoper opekline!).

Poleg teh zdravil in razkužil naj bodo v omarici shranjene tudi čiste, ponikljane škarjice in po možnosti tudi pinceta.

Rešitve nalog za bistré glave

Rešitev naloge 1.

2	3	5	4	1
5	4	1	2	3
1	2	3	5	4
3	5	4	1	2
4	1	2	3	5

Rešitev naloge 2.

6	8	4	2
2	4	8	6
8	6	2	4
4	2	6	8

Rešitev naloge 3.

1	2	3	4	5	6	7
3	4	5	6	7	1	2
5	6	7	1	2	3	4
7	1	2	3	4	5	6
2	3	4	5	6	7	1
4	5	6	7	1	2	3
6	7	1	2	3	4	5

Rešitev naloge 4.

$$888 + 88 + 8 + 8 + 8 = 1000$$

Rešitev naloge 5.

$$\frac{7+7}{7} + 7 - \frac{7+7}{7} = 7$$

Rešitev naloge 6.

100
330
505
077
099
1111

Rešitev naloge 7.

$$82 + 36 + 13 + 34 = 165$$

Rešitev naloge 8.

$$\frac{2}{2+2} = \frac{1}{2}; \quad 2 - \frac{2}{2} = 1; \quad \frac{2+2}{2} = 2$$

Rešitev naloge 9.

Osel je nosil pet, mula pa sedem vreč.

Karel Čapek:

Umor v mirni ulici

Stanujem v tihi ulici, v eni tistih mirnih ulic, kjer ni ne gostilne, ne trgovine niti prodajalne premoga in kjer hodijo ljudje ob desetih spat, razen razuzdancev, ki se do enajstih zabavajo pri radio-aparatu. Stanovalci na-

domov; pisal se je Konvalenko ali Kopenenko, bil je srednje velik človek, imel je redko, dolgo brado in stanoval je pri gospe Janski na številki 7. Od česa je živel ta Rus, se ne ve. Do petih popoldne je ležal v svoji sobi na zofi, po-

Rilski samostan — ki sprejema turiste

še ulice so mirni davkoplachevalci, uradniki do 7. skupine, zbiralci znamk, spiritalisti, en igralec na citre in en trgovski potnik; ta je seveda teozof. Sicer so tu samo najemnice, pri katerih lahko dobiš čisto, elegantno opremljeno sobo z zajtrkom — kakor piše v oglasih. Enkrat na teden, vedno na četrtek, pride teozof šele o polnoči domov, ker je bil pri duhovnih vajah. Na torek sta prišla dva od zbiralcev znamk tako pozno domov, ker sta imela društveno sejo, in pred tremi leti je šel celo neki pijanec skozi našo ulico, pa pravijo, da je samo pot zgrešil. Nasprotno je Rus prihajal vsak dan ob četrť na dvanajst

tem je šel z aktovko na bližnje tramvajsko postajališče in se odpeljal v mesto. Točno ob četrť na dvanajst je spet izstopil na istem postajališču.

Nekoč, bilo je v februarju — spal sem že in sanjal, da sem mlad dečko in da pokam doma na dvorišču z bičem in se veselim, kako poka — sem se nenadoma prebudil in spoznal, da se strelja na ulici. Planil sem k oknu in videl, da spodaj, prav pred številko 7, leži mož z aktovko, z obrazom proti tлом. In videl sem že tudi, kako je nekdo po tlaku tekkel proti možu in ga skušal spraviti na noge. Nato ga je spustil in zažvižgal. V tem trenutku

se je pokazal na drugem vogalu drug mož v uniformi.

Hitro sem nataknil čevlje, ogrnil suknjo in stekel pred hišo. Iz drugih hiš so prihajali vegetarijanec, igralec na citre, dva hišnika in en filatelista. Drugi stanovalci naše ulice so gledali z oken.

»To je vendar Rus, ki stanuje pri gospe Janski«, sem rekel policaju. »Ali je mrtev?« »Ne vem«, je odvrnil mož, »treba poklicati zdravnika«.

»Pa vendar ne moremo pustiti, da bi Rus toliko časa tu ležal«, je ogorčeno vzkliknil igralec na citre. »Spravite ga v bolnišnico.«

Kakih dvanajst ljudi nas je stalo okrog ležečega Rusa in od mraza in ogorčenja šklepetalo z zobmi, medtem ko sta se policaja prizadevala okrog umorjenega in mu odpenjala ovratnik. V tem trenutku je na vogalu glavne ulice obstal taksi in šofer je prišel k nam; morda je upal, da bo pijanega gosta prepeljal na dom.

»Tu je ustreljen človek«, je dejal vegetarijanec, šklepetajoč z zobmi, »spravite ga v avto in ga peljite na rešilno postajo! Morda je še pri življenju.«

»Takah strank nimam rad«, je zagodrnjal šofer. Potem je šel počasi k svojemu vozu in se pripeljal do nas. Policaja sta s trudom spravila Rusa v taksi. Eden se je odpeljal z ustreljenim, drugi je potegnil beležnico in nas zapisal kot priče. Ko sem se vrnil v sobo, je manjkalo pet minut do pol dvanajstih. Vsa zgodba je trpela torej deset minut.

Pravite, da ni na stvari nič posebnega? O, za našo ulico je postala velik dogodek. Še celo bližnje ulice se solnčijo v naši slavi, pravijo, takoj za vogalom se je zgodil umor. Ulice, ki so malo dalje, se obnašajo že ravnodušneje, toda samo iz nevoščljivosti, ker se ni umor zgodil pri njih. Za drugim vogalom samo malomarno zamahnejo z roko in pravijo: »Tam so baje skoraj nekoga ubili, bog ve, koliko je resnice na tem.« Taka je miselnost teh nizkotnih ljudi.

Lahko si mislite, kako smo drugi dan vsi planili po časopisih. Prvič smo hoteli izvedeti kaj novega o našem umoru, drugič smo se pa veselili, da sploh beremo nekaj o naši ulici. Poznano dejstvo je, da ljudje najrajši berejo kaj takega, kar so sami videli in pri čemer so bili, kakor se reče, žive priče. Toda kakšno razočaranje! V časniku ni bilo niti besedice o našem umoru. Vse mogoče je bilo v njem, samo naš umor ni bil omenjen. Bili smo užaljeni, jezni, besni, dokler ni filatelista prišlo na misel, da je morda policija prosila časopise, naj v interesu preiskave nič ne pišejo o stvari. To nas je zadovoljilo in povečalo napetost. Bili smo ponosni, da stanujemo v tako važni ulici in da bomo zaslišani v tako skrivnostni zadevi. Toda nihče ni prišel, da bi nas zaslišal, niti pri gospe Janski se ni nihče oglasil, da bi preiskal in zapečatil Rusovo sobo. In ko tudi tretji dan še niso časniki nič poročali o našem umoru, se je naše ulice polastilo razburjenje. Kaj takega! Bomo že poskrbeli, da pride stvar na dan. Očividno zane-marjajo našo ulico. Kakšen tlak imamo, slabo razsvetljava! Izbruhnili je elementarna nezadovoljnost in sosedje so se obrnili name, da grem kot starejši, neodvisen človek na policijo in jo opozorim na nezaslišanost s tem umorom.

»Kak umor?« me je vprašal komisar. »Mi ne vemo za noben umor.«

»Vendar — Saj je bil nedavno ustreljen Rus Kopitenko ali Konvalenko«, sem vzkliknil. »Dva policaja sta bila zraven. Eden je spravil Rusa v taksiju na reševalno postajo, drugi nas je popisal.«

»To! je nemogoče«, je dejal komisar. »Nam ni bilo nič javljeno.«

»Pa, gospod komisar«, sem kričal, »najmanj petdeset ljudi je videlo to. Gospod, mi smo v redu državljani. Ako nam rečete, da moramo molčati o tem umoru, se bomo potrudili. Toda...«

»Potrpite«, me je prekinil komisar. »Prosim vas, povejte mi lepo po vrsti, kaj vse se je zgodilo.«

In pripovedoval sem mu po vrsti. Ko sem prišel do tistih dveh policajev, me je komisar prekinil.

»Ta dva možakarja bi morali dati aretirati.«

»Zakaj?« sem vprašal neskončno začuden.

vogalom, da ustrelita Rusa ali pa nekdo tretji. Vi ste bili seveda zadovoljni, ko ste videli, da je bila naša policija tako hitro na licu mesta. In tako so ti morilci dosegli, kar so hoteli: umor nam ni bil javljen, pridobili so na času, da je izginilo truplo in da so prišli čez

Moderna zgradba v Sofiji

»Ker tista dva sta Rusa ustrelila ali vsaj pri tem pomagala. Gospod, kako dolgo že stanujete v tej ulici?«

»Devet let.«

»Potem bi lahko vedeli, da je ob četrtr na polnoči bližnja policijska patrulja pri tržnici, druga na vogalu Šlezke in Perunske ulice, tretja pa koraka s službenim korakom ob konskripcijski številki 1388. To vendar ve vsak tat, samo vi ne veste. Mar mislite, da mora na vsakem vogalu stati policaj?«

»Dobro — toda umor?« sem vprašal.

»Ali še vedno ne razumete? Dva sta se preoblekla v policaja in čakala za

mejo. Šofer je bil gotovo kopic. Ali se spominjate številke avtomobila?«

»Na to nismo pazili«, sem osramočen odgovoril.

»Saj je vseeno, ker je bila gotovo napačna«, je dejal komisar.

Zakaj je bil izvršen umor, se ni pojasnilo, izvedeli pa so za imena morilcev; bili pa so že davno čez mejo. In tako je naša ulica absolutno prišla ob svoj umor. Kakor da bi nekdo iztrgal edini slavni list iz njene zgodovine. Nihče nam ne verjame, ako pripovedujemo, da se je pri nas zgodil skrivnostni zločin. Druge ulice nam tega ne privoščijo.

Kako se naučim tujega jezika?

Mnogokrat se pokaže v življenju potreba, naučiti se tega ali onega tujega jezika, največkrat nemščine, ki jo rabimo pogosto v vsakdanjem življenju, ali pa ruščine, francoščine, angleščine itd. Včasih že ravno ne rabimo tujega jezika, a si vendar želimo, da bi ga obvladali in lahko čitali v tujem jeziku knjige in časopise ali pa poslušali radijske vesti. Če je taka želja združena z zadostnimi sredstvi, si pač plača dotični učitelja, ki se loti z večjo ali manjšo spretnostjo pouka in doseže potem tudi večje ali manjše uspehe. Mnogo pa je ljudi, ki nimajo sredstev za plačanje pouka, pa bi se vendar radi sami naprej izobraževali in se naučili tujega jezika. V tem slučaju se naj vsak kar junaško loti učenja. Ravno pri jezikih lahko kot samouk doseže velike uspehe, seveda le, če ima dovolj vztrajnosti in marljivosti. Treba pa je seveda zagrabiti učenje na pravem koncu, ne tako, kakor se večina odraslih loti učenja tujega jezika.

Odrasli, ki se želi naučiti tujega jezika, si kupi navadno jezikovno vadnico dotičnega jezika, ki je običajno precej obširna in ima vsa slovniška in stavkovna pravila lepo pregledno urejena. Pisatelji teh vadnic dodajo navadno še navodilo, v katerem priporočajo, da naj čitatelj predela po vrsti vso snov, ki je razdeljena v primerne sestavke. To se res zgodi in traja učenje teh pravil pri vsej marljivosti vsaj nekaj mesecev; zlasti še, ker se je treba poleg tega učiti na pamet še besede. Ko pa hoče po preteku tega časa dotični svoje znanje praktično uporabiti in začne tvoriti stavke, se mu le prepogosto zgodi, da kljub vsem slovniškim pravilom le s težavo govori, ker rabi preveč časa, preden si sestavi v glavi po slovniških pravilih stavek, ki ga ravno rabi. Psihološko je popolnoma nemogoče, da bi imel človek vsa slovniška pravila, če se jih je tudi dober naučil, zbrana v glavi in nekako po predalčkih urejena, pa bi lahko v slučaju potrebe samo pritisnil na gumb v možganih

in imel bliskovito že vsa potrebna pravila pripravljena. Pri razgovoru se drži beseda besede, stavek stavka; med besedami je presledka komaj za desetinko sekunde. Kako naj v tem kratkem času človek privleče iz spomina eno ali celo več pravil in jih pravilno uporabi. Zgodi se potem ravno nasprotno; človek, ki si je osvojil samo nekaj slovniških pravil in se naučil na pamet teč ali manj besed tujega jezika, zapade potem vedno v nevarnost, uporablja vse besede tujega jezika v sklanjatvi, spregatvi in v tvorbi stavkov tako kakor besede svojega materinega jezika, ker pač ni prodril v bistvo tujega jezika.

Če se hočemo hitro in temeljito seznaniti s kakim tujim jezikom, moramo to storiti prav na isti način, kakor smo se nekoč, v drugem in tretjem življenjskem letu naučili svoje materinščine. V mladosti se človek ne loti materinega jezika kot znanosti, ki se je mora naučiti, kar je tudi nemogoče ravno zato, ker še ne pozna jezika, ki edini lahko posreduje znanost. Materinščino si prisvoji otrok kar mimogrede in avtomatično, pa še razmeroma zelo hitro, dasi je takrat njegov razum še nezadostno razvit in dasi se mora istočasno priučiti še marsičemu drugemu, n. pr. hoji, opazovanju, poslušanju itd. Z dvema leti ima normalno razvit otrok že kar lep besedni zaklad in tvori slovniško pravilne stavke, dasi nima o slovnici niti pojma.

Prav na isti način, torej avtomatično, se mora odrasli priučiti tujemu jeziku, tako kakor n. pr. izseljenec v tuji deželi. Res je, da nima okoli sebe ljudi, ki bi z njim govoril v tem jeziku, da bi se lahko kar mimogrede naučil. Zato pa ima na razpolago knjige in časopise, mogoče še celo radio, razen tega pa ima odrasli že neprimerno bolje razvit razum.

Kako se torej najhitreje priučimo tujemu jeziku? Učenje slovniških pravil in učenje posameznih besed si lahko prihranimo. Rabimo pa predvsem dober slovar, ki vsebuje vse najvažnejše besede, da lahko

vsaj spočetka poiščemo one besede, ki so nam tuje. Drugo, kar rabimo za učenje tujega jezika, je primerno čtivo, s katerim začnemo učenje.

Kakšno čtivo pa bomo izbrali? Tu se je pa treba najprej vprašati, katerega jezika

literarno štejejo h kiču ali celo šundu, prav zato, ker imajo povečini lahek, napet slog, ki čitatelja kar hitro zagradi in mu napravi začetek lažji.

Ko smo si dobili primerno čtivo, začnemo takoj s čitanjem. Spočetka bomo mo-

Trgatev rož pod Balkansko planino

se hočemo priučiti. Recimo, da se hočemo priučiti jeziku, ki nam je že malo v ušesih in očeh, ker smo ga že večkrat slišali ali čitali, kakor je n. pr. za Slovence ob severni meji nemščina, ob zapadni meji italijanščina. Ali pa nam je tak jezik znan, ker je soroden slovenskemu jeziku, torej vsi slovanski jeziki od srbohrvaščine do ruščine. Pri vseh teh jezikih zadostuje, če si preskrbimo kakršnokoli čtivo, najbolje tako, ki vsebuje same kratke sestavke in povesti. Če drugega ni, veljajo tudi časopisi, pri katerih pa seveda ne smemo začeti z uvodniki in drugimi težkimi članki, ampak moramo izbrati najlažje, n. pr. dnevne novice. Zavedati pa se moramo, da je jezik v dnevnikih slab in še povrh tega težak, da je torej bolje, če si preskrbimo za začetno čtivo kaj drugega. Zelo dobro služi kakšna ljudskošolska ali srednješolska čitanka v dotičnem jeziku ali pa zbirka krajših povestic. Vedno pa moramo zbrati povesti takih pisateljev, ki imajo lahek, preprost slog. Zelo dobre so za začetno čtivo zgodbe in povesti, ki jih

goče prve stavke po večkrat čitali, preden jih bomo razumeli in velikokrat bomo vzeli na pomoč slovar, preden bomo razumeli. Kmalu pa bomo sami videli napredek, kako postaja čitanje vse lažje, kako nam novi jezik nekako leze v mozgane. Ko smo predelali prve strani čtiva, je težki začetek že za nami in odslej gre vedno hitreje.

Ko smo že tako daleč, da že vsaj nekaj razumemo, je celo bolje, če slovarja preveč ne uporabljamo. Z iskanjem mnogih besed zgubimo nekako veselje do čitanja, ki nam gre potem prepočasi naprej. Če ene ali druge besede v stavku ne razumemo, nič zato, saj je glavno, da razumemo smisel stavka ali pa ga vsaj približno ujamemo. Če pa to ali ono neznano besedo pri čitanju ali v govoru večkrat srečamo, itak spoznamo njen pomen že iz smisla stavka in nehote si jo zapomnimo. Tako si igraje prisvojimo besedni zaklad, ne da bi se bilo treba učiti tujih besed na pamet, kar navadno slehernemu vzame veselje do učenja tujega jezika.

Prav na isti način postopamo, če se hočemo priučiti kakega jezika, ki nam je popolnoma neznan, n. pr. francoščine ali angleščine, le da je treba začeti bolj polagoma. Predvsem si je treba previdno izbrati primerno čtivo. Ker v slovenščini še nimamo nobene zbirke primernih kratkih in lahkih povesti, storimo najbolje, če si kupimo katerikoli učbenik dotičnega jezika, ki ima poleg slovniške tvarine še kratke sestavke. Te sestavke začnemo čitati, prej pa prečitamo neznane besede, ki so itak navadno dodane vsaki vaji. Tudi odgovarjajočo slovniško tvarino si lahko prečitamo, dasi je škoda časa, če bi se pri njej predolgo mudili. Prvi sestavki so navadno zelo lahki in ker imamo razen tega besede za vsako vajo lepo zbrane in jih ni treba iskati po slovarju, gre čitanje razmeroma hitro od rok. Kmalu pridemo do težjih sestavkov, ki jih prav tako predelamo. Ko smo vse te vaje takšnega učbenika prečitali, si vzamemo takoj drugo čtivo, krajše povesti itd. in tako nadaljujemo z učenjem. Pri takih jezikih, ki so nam tuji, pa moramo še bolj paziti, da dobimo spočetka v roke res čtivo z izbrano lahkim slogom, ki nam pri čitanju ne bo delal težav.

Poudariti pa je treba, da stori vsakdo, ki se uči tujega jezika, najbolje, če si iz-

bere za čtivo leposlovna dela, povesti ali celo krajše romane, po možnosti take, ki so čim bolj zanimivi in napeti. Zanimiva vsebina priklene namreč pozornost bralca tako, da laže vztraja pri začetnih težavah in ne odloži knjige tako hitro, kakor če jačne s sestavki, ki so nalašč za to pripravljene in zato suhoparni. Konverzacijske knjige in drugi taki učbeniki, ki služijo spopolnitvi jezikovnega znanja, pridejo zato v poštev šele tedaj, ko človek že nekaj zna, ko se ne bori več z začetnimi težavami.

Seveda še ni rečeno s tem, če znamo v dotičnem jeziku gladko čitati in vse razumemo, da že znamo vedno tudi govoriti. Za ljudi, ki imajo dar za jezike, ni pri tem nobenih težav in kar hitro bodo tudi govorili. So pa ljudje, ki jim dela govorjenje vedno težkoče, ki morda v tujem jeziku berejo najtežja znanstvena dela, a kot samouki ne znajo govoriti. Za govor je seveda važno, če imamo priliko s kom govoriti v tujem jeziku, ker se nam potem jezik sam od sebe razveže. Vsi vemo, kako hitro se človek priuči tujemu jeziku, ki ga vedno sliši, bodisi neposredno v obče- vanju ali pri poslušanju radia. Kdor pa obvlada tuj jezik tako, da pri čitanju vse razume, običajno tudi takoj zna govoriti, kakor hitro se mu le nudi prilika za to.

SMUČARJI!

VSE POTREBŠČINE
ZA VAS ŠPORT
DOBITE PRI

MISLET-CELTE

NOČMEJATI!

VSE POTREBŠČINE
ZA VAS ŠPORT
DOBITE PRI

MISLET-CELTE

O človeku

Človek ima povprečno 5 l krvi, ki preide po vsem telesu v 45 sekundah. V 1 minuti preteče po telesu okrog 7 l krvi, pri napornem delu pa celo do 30 l krvi na minuto. V eni uri preteče skozi srce 420 l, v enem letu nad 100 hektolitrov krvi.

Teža telesa: Moški — toliko kg, kolikor cm meri v višino nad 1 m.

Ženska — toliko kg, kolikor cm meri v višino nad 1 m, manj 5 kg.

Odrasel človek potrebuje hrane dnevno:

če ne dela 2400 kalorij, od tega mora biti beljakovin vsaj 30 gramov;

če malo dela 3000 kalorij, od tega mora biti beljakovin vsaj 50 gramov;

Toplota človeškega telesa: pri zdravem človeku, merjena pod pazduho: 36,5—37° C, lahka vročina 38° C do 38,5° C, visoka vročina 39—40° C, groznica 41—42° C.

Pri toploti nad 42° C nastopi kmalu smrt.

Žila udari pri odraslem človeku približno 75 krat v minuti.

Zadihamo v minuti približno 18 krat.

če močno dela 4000 kalorij, od tega mora biti beljakovin vsaj 80 gramov.

Vode potrebuje človek dnevno 3 litre. Dobi jo deloma v hrani, deloma v pijači.

Posamezne sestavine hranil dajejo:

1 gram ogljikovih hidratov	4.1 kal
1 gram tošč	9.3 kal
1 gram beljakovin	4.1 kal

1 kalorija je ona množina toplote, ki mora izgoreti, da se 1 kg vode segreje za 1° C (za 1 stopinjo Celzija), to je približna

toplota, ki jo dasta dve vžigalici, če zgorita.

Iz Srbije: Koruzo obešajo sušit

Sestavine naše hrane

Beljakovine so najvažnejše sestavine vseh živih bitij in se tvorijo edinole v rastlinah. Živali in ljudje sprejemajo vse beljakovine iz rastlinstva ter jih uporabljajo za zgradbo svojega telesa. Mnogo beljakovin vsebuje: meso, mleko, jajca, kri, nohti, dlake itd. Beljakovine vsebujejo mnogo dušika in žvepla, zato smrdijo, kadar se razkrajajo, ker se tvorijo plini: amonijak (duh po gnojnici), žveplovodik (duh po gnilih jajcih) itd. Amidi so posebna oblika beljakovin, ki je najbolj prebavljiva.

Tolšče so sestavina živalskih in rastlinskih teles in jih tvorijo tako rastline kot živali iz beljakovin in ogljikovih vodikov. Rastlinske tolšče so imenujejo olja in so tekoče, živalske tolšče pa se imenujejo mast, loj, maslo itd. Tolšče nabirajo rastline in živali kot rezervno hrano. Mnogo tolšče je v rastlinskem semenu (bučno, laneno, sončnično, orehovo olje), v živalskem telesu pa se tolšča zbira predvsem v podkožni plasti (slanina). Živalske tolšče se na zraku rade pokvarijo; zato jih konserviramo (solimo, sušimo itd.). Pri razkrajanju tolšč nastajajo razne kisline, ki širijo neprijeten, kiselkast duh. Tolšče so najbolj izdatna hrana, ker dajejo dvakrat toliko moči kot beljakovine ali kot ogljikovi hidrati, so pa težko prebavljive.

Ogljikovi hidrati ali vodani imajo ime odtod, ker vsebujejo razen sestavine vode, to je vodika in kisika, še ogljik. Najvažnejši čisti ogljikovi hidrati so: sladkor, škrob (moka, krompir), med; papir, les, platno, slama itd. pa vsebujejo tudi skoraj same ogljikove hidrate, vendar v

Gusti Vračko

Modna trgovina

CELJE — Kralja Petra c. 10

obliki vlaknine ali celuloze, ki je težko prebavljiva oziroma sploh neprebavljiva.

Ogljikovi vodani v obliki sladkorja, medu in škroba (moke) pa so zelo lahko prebavljiva hrana za živali in človeka.

Dobivajo jih z uživanjem rastlinstva, katerega glavni sestavni del so ravno ogljikovi vodani. Rastlina pa dobiva ogljikove hidrate po asimilaciji (presnavljanju) v zelenih listih, kjer se pod vplivom svetlobe tvorijo iz zračnega ogljika in vode.

Škrob je posebna oblika ogljikovih vodikov. Največ ga vsebujeta moka in krompir.

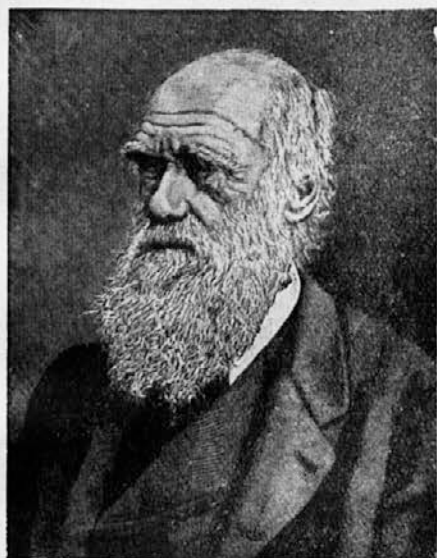
Tipična balkanska ulica

Stara balkanska hiša

RAZPIS NAGRADE

Kdo so ti možje?

Tu pričujemo slike treh slavnih mož. Tisti, ki ugame, kdo so, dobi lepo nagrado. Če bo več rešilcev, odloči žreb.

Za nakup

stekla, porcelana, keramike,
vsakovrstnih šip, ogledal in
okvirov
priporočamo trdko

Fr. STRUPI, Celje

Prava blagodat za delavce je:

Točilnica

P. MATKOVIČ

v Celju, Gosposka ulica štev. 3

Shajališče delavcev

Celjska posojilnica d. d.

Telefon 22
Pošt. ček. rač. 10.591

Celje (Narodni dom)

Podružnici: Maribor, Aleksandrova cesta 11,
Tel. 21-99 / Šoštanj, Kralja Petra trg 6. Tel. 3

Sprejema hranilne vloge proti najugodn. obrestovanju in izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Gospodinje,

**barvajte same
doma z znanimi**

Brauns -ovimi

barvami!

Vedno se sliši jadikovanje, da zaradi pomanjkanja denarja v gospodinjstvu ni mogoče nabaviti kaj novega. Klic: „Varčuj, varčuj!“ se razlega od vseh strani, a kako naj varčujem? O, draga prijateljica, varčevati Ti pomaga **BRAUNS**. Z enostavnim barvanjem dosežeš, da so obleke ali plašči zopet novi! Ali Ti nikoli sama ne barvaš? Ali nimaš za to poguma? Ba vanje je vendar tako enostavno!

Za nekaj dinarjev — **iz starega novo z**

Brauns -ovimi

barvami za obleke

=====
Jugosvila

d. z o. z.

=====
Jugotekstil

d. z o. z.

=====
**Marko
Rosner**

=====
MARIBOR
=====

Ne pozabite!?

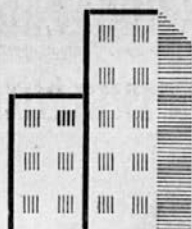
=====
da ima
vse električne in
plinske naprave za

*gospodinjstvo,
obči in
industriji,*

najnovejše izvedbe,
stalno v veliki izbiri

Prodajalna mest. podjetij
MARIBOR, GLAVNI TRG 14
(ROTOVŽ) — TELEFON 25-23

INŽ. ARH.
JELENEC
& INŽ.
ŠLAJMER

Gradbeno podjetje in tehnična pisarna

MARIBOR

Pri parku št. 5 — Telefon št. 22-12

Obleke, klobuke, perilo, pletenine
itd. nudi udobno

KONFEKCIJA
JAKOB LAH

MARIBOR, GLAVNI TRG 2

D *Priporočamo, da si
ogledate naše dobro
sortirano zalogo,
cene najnižje!*

linter & Lenard

železnina

Maribor, Aleksandrova cesta

CINKARNA

d. d. v Celju

Ustan. 1923 in je prevzela tedanjo drž. cinkarno. Ustan. 1873.

Glavni izdelki cinkarne so:

Predelava in izkoriščanje cinkove rude in cinka. Izdelki: cink sirov, fini in rafiniran, cinkov prah, cinkova pločevina vseh dimenzij in debelosti, cinkovo belilo znamke „BRILIJANT“, svinčena pločevina vseh dimenzij, žveplena kislina, sirova in koncentrirana, zelena galica.

Glavno zastopstvo za prodajo fabrikatov Cinkarne d. d. ima firma

METALNO A. D.

BEOGRAD, Karadjordjeva 1 — tovarna v Celju

ki vrši veleprodajo svinca, cinka, kalaja, aluminijuma, bakra, cinkove in svinčene pločevine. Firma ima tudi vedno na zalogi bakreno galico, cinkov prah, katran (ter). Poleg tega trguje s starimi kovinami, kovinastimi ostanki in rudninami vseh vrst.

GOSTILNA

„Pri turški mački“

Franc Štolfa

Domača in dalmatinska vina
Teran — morske ribe

Celje, Gledališka ul. 7

PIBROVC IN DRUG, CELJE

Krekova cesta 10
(Nova palača pokoj. zavoda)

Galanterija, drobnarije, potovalni predmeti, nogavice, parfumerija, športne potrebsčine itd.

PRODUKTIVNA ZADRUGA

LJUBLJANSKIH MIZARJEV

*prevzame vsakršna stavbena
in pohištvena mizarska dela
ter jih izvršuje točno, solidno
in po jako zmernih cenah*

Tovarna na Vlču pri Ljubljani

Telefon 24-10 ! Čekovni račun 13.937

Ljudska samopomoč

zavarovalna zadruga v **MARIBORU**
nasproti glavnega kolodvora
izvršuje sledeča zavarovanja.

- 1. Posmrtno** do starosti 80 let
Zavarovalnina se izplača ob smrti
ali z dovršenim 85. letom.
- 2. Posmrtno** s plačevanjem 10, 15,
20 ali 25 let do starosti 65 let.
Zavarovalnina se izplača ob smrti
ali z dovršenim 85. letom.
- 3. Za smrt in doživetje** do sta-
rosti 65 let. Zavarovalnina se iz-
plača po pogodbeni dobi (5, 10,
15, 20, 25, 30, 35 ali 40 let) ozi-
roma ob prejšnji smrti.
- 4. Za otro** od 1. do 16. leta. Za-
varovalnina se izplača z dovršenim
21. letom.

Rezerve din 7,800.000.—.

Prospekte pošiljamo na zahtevo
brezplačno in brezobvezno.

PRIPOROČA SE

SPECERIJSKA IN
KOLONIJALNA
VELETRGOVINA

MILOŠ OSET
MARIBOR

Telefon 21-73 in 27-90

Brzovjavni naslov: OSET MARIBOR

Na drobno! Na debelo!
Izdelovanje likerjev, dez. vin, sirupov in
žganjarna

Jakob Pečhavec

Maribor, Gosposka 2 / Telefon 25-80
Vedno v zalogi najboljša in pristna sli-
vovka, droženka, pristen brinjevec ter
rum in vse vrste likerjev

Specialiteta: Vermuth-vino in
Grenčak (želodčna grenčica)

Prodajam

po znižanih cenah krep de chine po din 8.—, 10'—
in 12'—. Moško in žensko blago od din 5'— naprej,
volneni rips od din 16'— naprej, svileni robci od din
5'— naprej ter raznovrstno blago po jako znižanih
cenah pri

I. TRPINU, MARIBOR, Vetrinska ulica 15

ZA GOSPODE

kamgarn in ševiot za športne oble-
ke in plašče, sukno za površnike

ZA DAME

dobro volнено blago za damske o-
bleke in plašče; vse v veliki izbiri
in po nizkih cenah dobite v manu-
fakturni trgovini

FRANJO MAJER

MARIBOR, GLAVNI TRG ŠTEV. 9

Bodi
naročnik
delavskega
tiska

I. Jugoslovanska
avtomatična kisarna

Rum

Kis

Liker

Vinski

Konjak

za

Ver-
mouth

vlaganje

Vino

na-
vadni

sadni

Veležganjarna

izdelovanje likerjev in

sadnih sokov.

To so res trpežni čevlji!

KARO
MARIBOR

Posojilnica
Narodni dom
Mariboru

Z. Z. O. J. — TELEFON INT. 21-08

Deležna glavnica nad 600.000 din, lastne rezerve 12 milijonov din, hranilne vloge 50 milijonov din. / Sprejema hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 3—5%. / Daje posojila na vknjižbo in na menice pod najugodnejšimi pogoji

Najstarejši slovenski denarni zavod v Mariboru / Vse hranilne vloge so proste in se izplačujejo neomejeno!

Drago Rosina

Zaloga galanterije, pletenin, papirja, vrvarskih in pletarskih izdelkov

Maribor, Vetrinjska ul. 26

Zahtevaj vedno le

FRANZ-OVE
TESTENINE

ker so dobre in poceni!

Mr. R. Sušnik

lekarna pri „ZLATEM JELENU“

Ljubljana
Marijin trg

Ustanovljena
pred l. 1619
Telefon 21-15
Poštno-hranilnični račun 10.522

E. Jeras in drug

Ljubljana, Tyrševa c. 33

veležganjarna, tovarna
likerjev in ruma, izde-
lovanje brezalkoholnih
pijač nudi vse vrste domačega
žganja, fine likerje po nizkih ce-
nah, pristni malinovec, želodčni
zdravilni liker znamke
„SULIČAR“

„ASTRA“ TOVARNA KISA

E. JERAS IN DRUG
izdeluje namizni jedilni in vinski
kis najboljše kakovosti. Moderne
in higijenične naprave

KMETOVALCI!

*Za dugi zasti in povečanja pridelkov
uporabljajte:*

APNENI DUŠIK NITROFOSKAL-Z

8:12:8

*Nitrofoskal-I, 8:7:8
Nitrofoskal-II, 4:8:8*

Naceložite skupne vagonске pošiljke pri:

TVORNICA ZA DUŠIK D-D. RUŠE

Brez uporabe umetnih gnojil rodi naša slovenska gruda slabo žetev!

Pri istem obdelovanju, setvi ter sprav-
ljanju sadežev pa lahko pridelke po-
dvojimo, če gnojimo:

ozimna žita z nitrofoskom,
vinograde in sadonosnike z nitrofoskalom-I,
travnike z apnenim dušikom oziroma z nitrofoskalom-I
krompir z nitrofoskalom-II,
povrtnino z nitrofoskalom-II.

Plevel v ozminah in jarinah uničimo
z neoljenim apnenim dušikom, ki uni-
čuje razne škodljivce in golazen (mu-
he v smetišču in gnojnicah), ter pospe-
šuje kompostiranje organ. odpadkov.

Vsa strokovna navodila prejme vsak
kmetovalec, ki se zanima za pravilno
uporabo umetnih gnojil, pri

**TVORNICI ZA DUŠIK D. D. RUŠE
V RUŠAH**

